

LETNO POROČILO **2019**

DARS

Ljubljana, april 2020

- I Poslovno poročilo
- II Računovodsko poročilo

Vsebina

I	Poslovno poročilo	5
	Izjava o odgovornosti uprave	6
I.1	Podatki o družbi in ključni poslovni podatki	7
I.2	Pismo uprave	12
I.3	Poslanstvo, vizija, vrednote in strateške usmeritve, politika integriranega sistema vodenja	14
I.4	Izjava o upravljanju DARS d. d.	17
I.5	Nefinančno poročanje v DARS d. d.	22
I.6	Analiza poslovanja.....	22
I.7	Pomembni poslovni dogodki v poslovnem letu 2019	25
I.8	Upravljanje tveganj	27
I.8.1	Poslovna tveganja	27
I.9	Predstavitev poslovnih aktivnosti družbe	33
I.9.1	Uspešnost poslovanja in doseganja načrtov	33
I.9.2	Cestninjenje	34
I.9.3	Vzdrževanje avtocest	35
I.9.4	Upravljanje in zagotavljanje prometne varnosti.....	36
I.9.5	Investicije	39
I.9.6	Odplačilo dolga	44
I.10	Avtoceste in hitre ceste v RS ter prometne obremenitve	45
I.11	Vlaganja v razvoj in obnavljanje avtocest	51
I.11.1	Investicije v imenu RS in za njen račun	51
I.11.2	Investicije v imenu DARS d. d. in za njegov račun.....	51
I.12	Mednarodno sodelovanje in pridobivanje evropskih nepovratnih sredstev	52
I.13	Samooocena po modelu odličnosti EFQM	53
I.14	Integrirani sistem vodenja	54
I.15	Notranja revizija	55
I.16	Trajnostni razvoj.....	55
I.16.1	Strateško upravljanje trajnostnega razvoja v družbi DARS d. d.	56
I.16.2	Aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja.....	58
I.16.3	Odgovoren odnos do kupcev in zadovoljstvo uporabnikov	58
I.16.4	Promet in skrb za varnost	61
I.16.5	Projekti na področju vodenja prometa in skrb za varnost uporabnikov.....	62
I.16.6	Upravljanje človeških virov	68
I.16.7	Odgovornost do naravnega okolja.....	72
I.16.8	Vključenost v širšo družbo	73
I.16.9	Odgovornost do dobaviteljev/izvajalcev	74
I.16.10	Komuniciranje.....	75
I.17	Poročilo nadzornega sveta za leto 2019	77
II	Računovodsko poročilo	80

Kratice in okrajšave

ABC	Avtomatsko brezgotovinsko cestninjenje
AC	Avtocesta
ASECAP	L'Association Européenne des Concessionnaires d'Autoroutes et Ouvrages à Péage (Evropsko združenje avtocestnih koncesionarjev in upravljavcev cestninskih cest)
BCP	Banka cestnih podatkov
DARS d. d.	Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d.
DMR	Digitalne radijske zveze
DPN	Državno prostorsko načrtovanje
EBITDA	Poslovni izid pred obrestmi, davki in amortizacijo (<i>Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization</i>)
ECS	Elektronski cestninski sistem
EIS	Energetski informacijski sistem
GD	Gradbeno dovoljenje
GRI GS	Global reporting Initiative Global Standards
HC	Hitra cesta
IBTTA	International Bridge, Tunnel and Turnpike Association (Globalno združenje lastnikov, koncesionarjev, upravljalcev in povezanih poslovnih partnerjev vseh cestninskih objektov)
	Idejni projekt
IdP	Inteligentni transportni sistemi
ITS	
MMP	Mednarodni mejni prehod
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MZI	Ministrstvo za infrastrukturo
NPIA	Nacionalni program izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji
PGD	Projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja
PIARC	World Road Association (Svetovno cestno združenje)
PIC	Prometno-informacijski center za državne ceste
PLDP	Povprečni letni dnevni promet
PPT	Prosti prometni tok
PZI	Projekt za izvedbo
R3	Motorna vozila z dvema ali tremi osmi, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kilogramov, in skupine vozil z dvema ali tremi osmi, pri katerih največja dovoljena masa vlečnega vozila presega 3500 kilogramov
R4	Motorna vozila z več kot tremi osmi, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kilogramov, in skupine vozil z več kot tremi osmi, pri katerih največja dovoljena masa vlečnega vozila presega 3500 kilogramov
RS	Republika Slovenija
SDH	Slovenski državni holding, d. d.
SNVP	Sistem za nadzor in vodenje prometa
SRS	Slovenski računovodski standardi 2006
ZDARS	Zakon o družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (ZDARS-UPB1) (Uradni list RS, št. 20/2004)
ZDARS-1	Zakon o družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 97/2010-ZDARS-1)
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/2009 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15 in 15/17)
ZUJF	Zakon o uravnoteženju javnih financ (Uradni list RS, št. 40/2012)

I Poslovno poročilo

Izjava o odgovornosti uprave

Člani uprave DARS d. d., odgovorni za sestavo letnega poročila družbe DARS d. d. za leto 2019, zagotavljamo, da je pričujoče letno poročilo z vsemi sestavnimi deli, vključno z izjavo o upravljanju družbe, po našem najboljšem vedenju sestavljeno in objavljeno skladno z Zakonom o gospodarskih družbah, Zakonom o trgu finančnih instrumentov in s Slovenskimi računovodskimi standardi.

Letno poročilo družbe DARS d. d. za leto 2019 z računovodskimi izkazi in pojasnili daje resnično in pošteno sliko sredstev in obveznosti, finančnega položaja ter poslovnega izida družbe DARS d. d.

Uprava prav tako izjavlja, da so računovodski izkazi družbe pripravljeni ob predpostavki nadaljevanja poslovanja družbe v prihodnosti, da se izbrane računovodske usmeritve dosledno uporabljajo in da so razkrite njihove morebitne spremembe.

Uprava je odgovorna za ustrezno vodenje računovodstva, za sprejem ustreznih ukrepov za zavarovanje in ohranjanje vrednosti premoženja družbe DARS d. d. in za preprečevanje in odkrivanje prevar ter drugih nepravilnosti oziroma nezakonitosti.

Dr. Tomaž Vidic
predsednik uprave

Mag. Gašper Marc
član uprave

Vili Žavrlan
član uprave

Rožle Podboršek
član uprave/delavski direktor

Celje, 9. aprila 2020

I.1 Podatki o družbi in ključni poslovni podatki

NAZIV	Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d. DARS d. d.
SEDEŽ	Ulica XIV. divizije 4, 3000 Celje Telefon: (03) 426 40 71 Telefaks: (03) 544 20 01
IZPOSTAVA	Dunajska 7, 1000 Ljubljana Telefon: (01) 300 99 00 Telefaks: (01) 300 99 01
SPLETNI STRANI	www.dars.si www.promet.si
LETO USTANOVITVE	1993
REGISTRSKI VLOŽEK	1/06158/00, Okrožno sodišče v Celju
USTANOVITELJ	Republika Slovenija
DELNIČAR	Republika Slovenija
MATIČNA ŠTEVILKA	5814251000
IDENTIFIKACIJSKA ŠTEVILKA ZA DDV	SI92473717
OSNOVNI KAPITAL	2.086.559.144,07 EUR
ŠTEVILO IZDANIH DELNIC	55.650.231 imenskih kosovnih delnic

Družba DARS d. d. je bila ustanovljena na podlagi ZDARS leta 1993, poslovati pa je začela 1. 1. 1994. Do 31. 12. 2003 je imela status javnega podjetja v obliki delniške družbe, od 1. 1. 2004 pa ima položaj delniške družbe kot gospodarske družbe. Edina ustanoviteljica in delničarka družbe DARS d. d. je Republika Slovenija, ki jo skladno z novim Zakonom o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH-1/Ur. l. RS, št. 25/2014) zastopa Slovenski državni holding, d. d., (v nadaljevanju SDH). DARS d. d. pri svojem poslovanju upošteva sprejet Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, Kodeks upravljanja javnih delniških družb ter Priporočila in pričakovanja SDH kot upravljavca kapitalskih naložb RS, katerih cilj je vzpostaviti boljši sistem korporativnega upravljanja kapitalskih naložb države, urejenost družb in posledično boljše poslovanje družb.

Konec leta 2010 je začel veljati ZDARS-1, v skladu s katerim DARS d. d.:

- v imenu RS in za njen račun opravlja posamezne naloge v zvezi s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor ter naloge v zvezi s pridobivanjem nepremičnin za potrebe gradnje avtocest;
- izvaja gradnjo avtocest v svojem imenu in za svoj račun;
- upravlja in vzdržuje avtocestne odseke, za katere pridobi koncesijo za gradnjo.

Država prek razvojnih dokumentov ohranja strateški nadzor nad razvojem avtocest z določanjem novih odsekov in rokov, v katerih morajo biti ti novozgrajeni odseki predani v promet.

ZDARS-1 določa status, naloge in obveznosti družbe DARS d. d. ter ureja stvarnopravna razmerja v zvezi z avtocestami. DARS d. d. se je s tem zakonom preoblikoval v koncesionarja, ki mu je bila za obdobje trajanja koncesijskega razmerja podeljena stavbna pravica na zemljiščih, na katerih bo gradil, in prevzema vse finančne obveznosti, povezane z gradnjo avtocestnih odsekov. ZDARS-1 prav tako določa, da DARS d. d. v imenu RS in za njen račun opravlja posamezne naloge, povezane s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor, ter naloge v zvezi s pridobivanjem nepremičnin za potrebe gradnje avtocest. Zakon nadalje določa, da DARS d. d. nadaljuje gradnjo avtocest in hitrih cest, ki so se začele graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1, ter da še naprej upravlja in vzdržuje obstoječe avtoceste in hitre ceste v RS.

Skladno z ZUJF, ki je začel veljati leta 2012, je stavbna pravica, ustanovljena v korist DARS d. d., odplačna.

Tabela 1: Ključni poslovni podatki po letih

Ključni poslovni podatki po letih	Leto 2015	Leto 2016	Leto 2017	Leto 2018	Leto 2019	Indeks 2019/2018
Prihodki	373.067.610	399.300.535	458.871.408	495.428.367	523.120.872	106
Odhodki	300.621.245	276.830.211	285.046.526	308.286.955	350.751.597	114
Čisti prihodki od prodaje	360.880.094	372.161.638	442.244.312	465.605.859	480.750.876	103
Poslovni prihodki	370.468.252	397.249.272	453.654.877	489.380.078	522.055.233	107
Poslovni stroški	250.917.003	233.666.223	242.973.453	266.985.138	311.065.228	117
Poslovni izid iz poslovanja	119.551.249	163.583.049	210.681.424	222.394.940	210.990.006	95
EBITDA	269.429.961	318.288.799	371.822.312	397.476.660	422.009.626	106
Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	60.456.694	102.448.010	141.145.144	154.421.963	139.611.455	90
Osnovni kapital	2.319.866.345	2.319.866.345	2.322.284.140	2.322.284.140	2.086.559.144	90
Kapital na dan 31. 12.	2.566.206.940	2.665.453.020	2.811.184.886	2.963.264.000	2.863.136.410	97
Skupna vrednost aktive na dan 31. 12.	5.510.535.999	5.680.666.379	5.751.989.678	5.656.311.816	5.307.039.906	94
Stanje dolga na dan 31. 12.	2.502.668.888	2.567.032.918	2.464.024.512	2.269.468.973	2.056.619.825	91
Odplačilo dolga – glavnica	228.478.238	349.956.759	203.008.406	219.555.539	212.849.148	97
Plačilo obresti *	50.020.548	41.234.923	40.414.027	40.624.860	37.889.189	93
Št. zaposlenih	1.242	1.247	1.240	1.232	1.257	102
Marža iz poslovanja	33,1%	44,0%	47,6%	47,8%	44,1%	92
EBITDA marža	74,7%	85,5%	84,1%	85,4%	87,8%	103
Neto marža	16,8%	27,5%	31,9%	33,2%	29,2%	88
Donosnost na kapital (ROE)	2,4%	3,9%	5,2%	5,3%	4,8%	90

* Podatek se nanaša na dejanske odlive za obresti od prejetih kreditov in obveznic v posameznem letu.

Izračun kazalnikov:

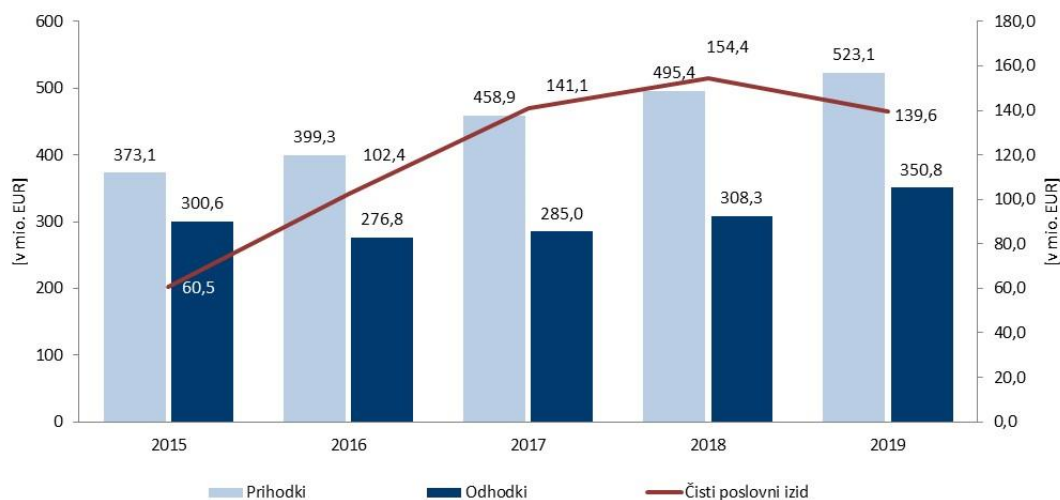
Marža iz poslovanja = Poslovni izid iz poslovanja / Čisti prihodki od prodaje

EBITDA marža = EBITDA / Čisti prihodki od prodaje

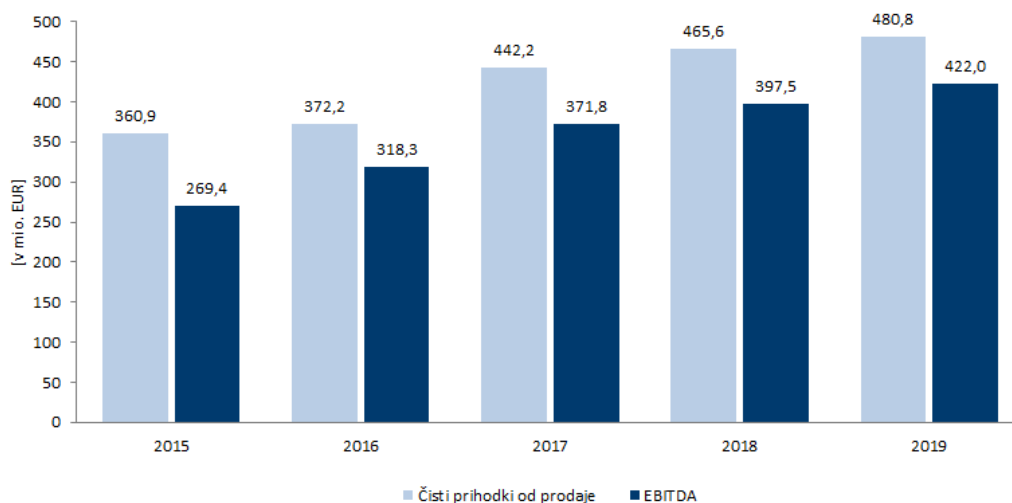
Neto marža = Čisti poslovni izid obračunskega obdobja / Čisti prihodki od prodaje

Donosnost na kapital (ROE) = Čisti poslovni izid obračunskega obdobja / Povprečni lastniški kapital obdobja

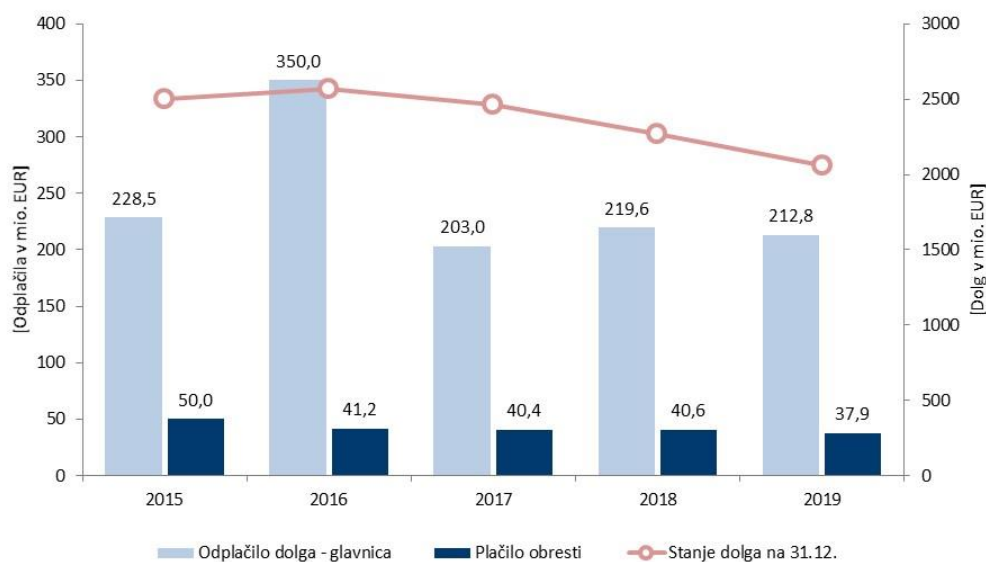
Slika 1: Gibanje skupnih prihodkov, odhodkov ter čistega poslovnega izida DARS d. d. v obdobju 2015–2019

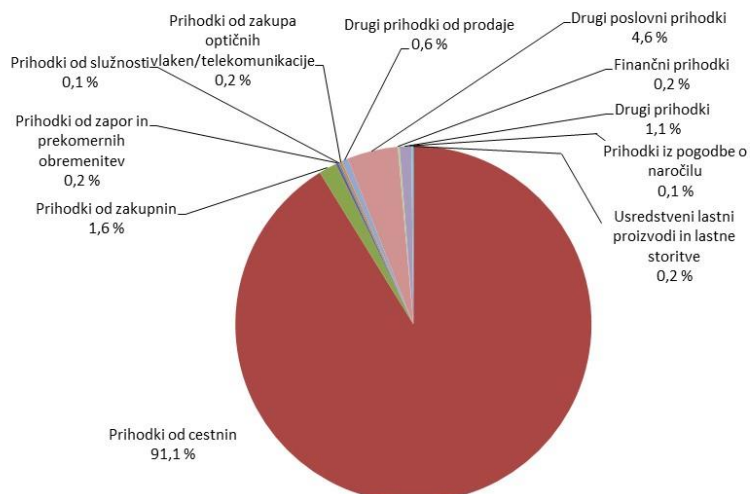
Slika 2: Gibanje čistega prihodka od prodaje ter denarnega toka iz poslovanja (EBITDA) v obdobju 2015–2019

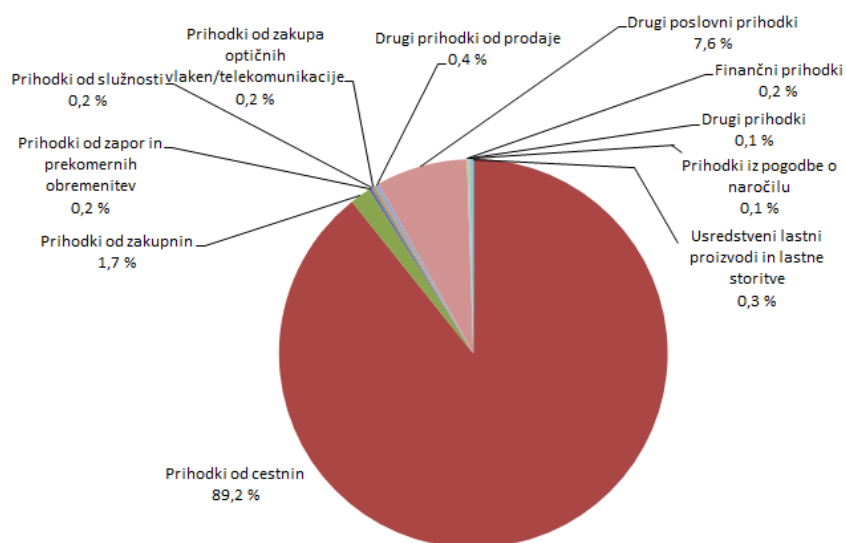
Slika 3: Stanje dolga na dan 31. decembra, odplačilo glavnice in plačilo obresti v obdobju 2015–2019

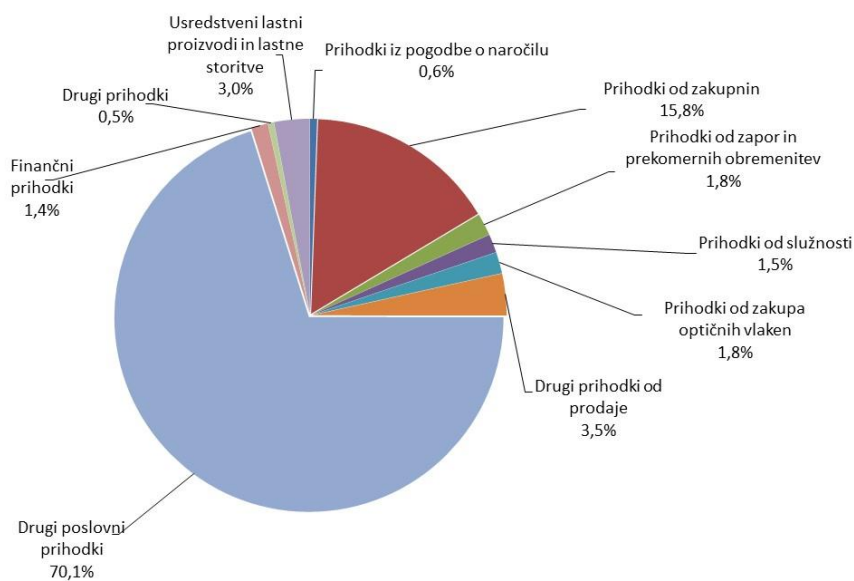
Slika 4: Struktura prihodkov DARS d. d. v letu 2018

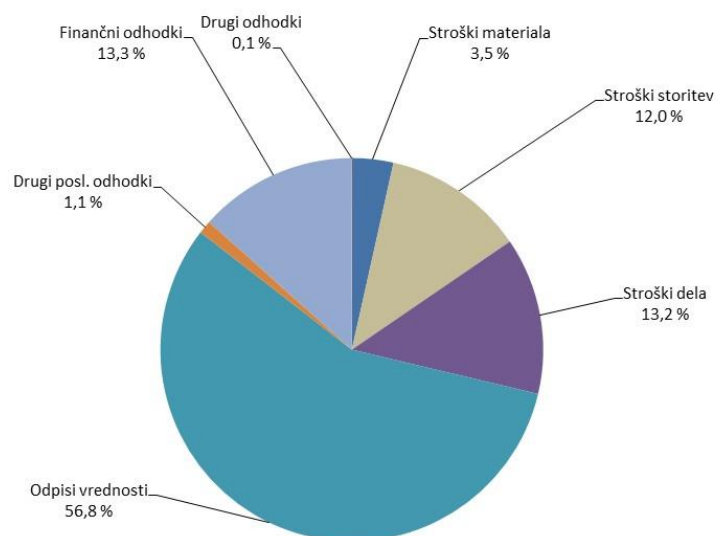
Slika 5: Struktura prihodkov DARS d. d. v letu 2019

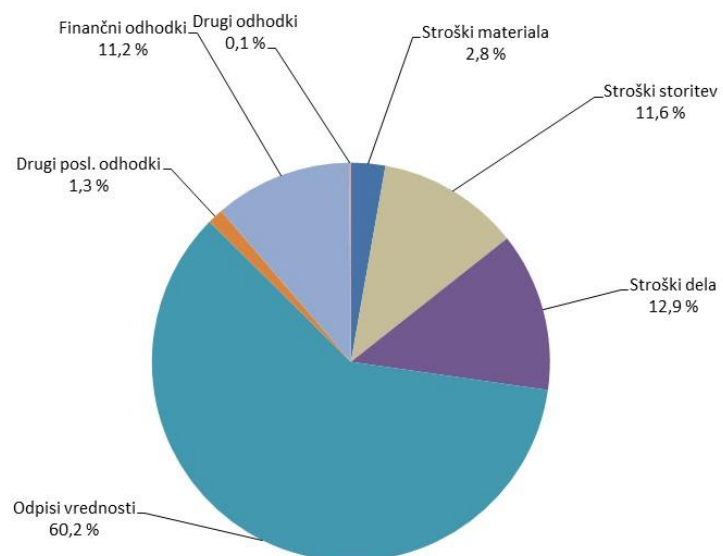
Slika 6: Struktura prihodkov DARS d. d. brez cestnine v letu 2019

Slika 7: Struktura odhodkov DARS d. d. v letu 2018

Slika 8: Struktura odhodkov DARS d. d. v letu 2019

I.2 Pismo uprave

Spoštovani,

uspešno poslovno leto 2019 je bilo v skladu s pričakovanji. Načrtujemo, da bo po vseh kazalnikih tako tudi v letu 2020.

V družbi DARS d. d. smo v letu 2019 upravljali z omrežjem avtocest in hitrih cest v skupni dolžini 623 kilometrov, poleg tega pa še z 220 kilometri priključnih, servisnih cest ter drugih poti. Naša skrb je namenjena prometni varnosti in pretočnosti prometa na 843 kilometrih cest.

Potem ko smo v letu 2018 zelo uspešno uvedli sodoben elektronski cestninski sistem v prostem prometnem toku, ki velja za vozila z največjo dovoljeno maso nad 3,5 tone, smo v letu 2019 porušili praktično še vse preostale cestninske postaje in preuredili njihova območja. Uspešna uvedba novega sistema cestninjenja DarsGo je bila še zadnji pogoj za odstranitev cestninskih postaj, kjer smo pred tem cestninil težka vozila.

Z uresničitvijo obeh projektov, uvedbo sistema cestninjenja DarsGo in odstranitvijo cestninskih postaj, so se povečali pretočnost in varnost avtocestnega prometa. Novi sistem cestninjenja ni le povečal cestninske prihodke v letu 2019, ampak je imel zelo pozitiven vpliv na zmanjšanje vplivov prometa na okolje, saj se težkim vozilom ni več treba zaustavljati na cestninskih postajah. To je zmanjšalo porabo goriva in izpuste toplogrednih plinov v ozračje. To je bil eden od pomembnih okoljevarstvenih ukrepov v Republiki Sloveniji. Z letom 2020, ko na naših avtocestah in hitrih cestah ne bo več cestninskih postaj, bo poraba goriv

težkih vozil nižja za 168 GWh, kar je enako letni proizvodnji električne energije hidroelektrarne.

Prometne obremenitve so v letu 2019 v primerjavi z letom 2018 povečale v povprečju za 1,8 odstotka. Staranje avtocestnega omrežja na eni ter povečevanje prometa na drugi strani terjajo tudi vse večja vlaganja v obnavljanje avtocest in hitrih cest.

Na področju investicijskega vzdrževanja naših avtocest in hitrih cest smo v letu 2019 celo nekoliko presegli v poslovnem načrtu zastavljene cilje. Obnovili smo skupno približno 65 kilometrov smernih vozišč avtocest in hitrih cest ter posamezne objekte na njih. S tem smo uporabnikom avtocest in hitrih cest zagotovili obnovljena in na novo opremljena vozišča, po katerih je vožnja udobnejša predvsem pa bolj varna.

V našem srednjeročnem načrtu smo si namreč postavili tudi cilja optimizirati pretočnost prometa ter obenem zagotavljati čim višjo prometno varnost.

V letu 2019 smo v družbi DARS d. d., poleg odstranitve in preureditve območij nekdanjih cestninskih postaj, izvedli nekaj zelo pomembnih obnovitvenih del, med drugim smo zaključili celovito obnovo viadukta Ravbarkomanda na primorski avtocesti, rekonstruirali cestišče na štajerski avtocesti med Vranskim in Šentrupertom, obnovili vozišče na odseku dolenjske avtoceste

med Višnjo Goro in Ivančno Gorico proti Novemu mestu ter vipavske hitre ceste med Vogrskim in Šempetrom pri Gorici, preplastili cestišče gorenjske avtoceste med Kranjem in Podtaborom proti Jesenicam. Vsa ta dela oziroma lokacije, kjer se to izvaja, so lahko potencialne nevarnosti za morebitne dogodke v prometu. Večina del je potekala na način, da je bila zaprta ena smerna polovica avtoceste oziroma hitre ceste, strmeli pa smo k cilju, da je kljub gradbišču najmanj motena pretočnost prometa.

V letu 2019 je bilo realiziranih tudi več del iz sklopa ukrepov na cestni infrastrukturi, ki so namenjeni izboljšanju prometne varnosti. Med drugim so bile pomembne integracije LED smernikov za opozarjanje na nevarnost megle na delu odseka primorske avtoceste med Divačo in Postojno v sistem nadzora in vodenja prometa (SNVP), integracija nove spremenljive prometne signalizacije (SPS) na nadzornih točkah Torovo, Log in Dob v SNVP. Sicer pa se je v letu 2019 nekaj več kot stotim portalom (grafičnim prikazovalnikom prometne signalizacije) nad našimi avtocestami in hitrimi cestami pridružilo več kot 50 novih, predvsem med Lukovico pri Domžalah na štajerski avtocesti ter Divačo na primorski avtocesti, vključno z ljubljanskim obročem in dolenskim avtocestnim vpadnim krakom nanj. Vzpostavljeni so bili števcji prometa s prepoznavanjem vožnje v napačni smeri (37 novih lokacij) ter nove IP kamere za izvajanje video nadzora (39 novih lokacij). Uvedlo se je štetje zasedenosti počivališč (Lopata, Tepanje, Lukovica), ki je še v fazi testiranja.

V letu 2019 je bilo na avtocestah in hitrih cestah 2184 prometnih nezgod, leto prej 2186, kar pomeni, da je število skoraj enako. Posledice prometnih nezgod pa vendarle prikažejo boljše

kazalce. Število smrtnih žrtev se je s 15 (v 2018) povišalo na 16 (2019), hude telesne poškodbe so z 69 (2018) padle na 52 (v letu 2019), znižalo se je tudi število lažje telesno poškodovanih (s 658 v letu 2018 na 599 v letu 2019). Analiza pokaže, da gre za majhno izboljšanje, vendar se hkrati zavedamo, da se moramo še naprej truditi za izboljšanje stanja prometne varnosti na našem avtocestnem omrežju.

Pričenjamo z uresničevanjem novih infrastrukturnih projektov, največja sta druga cev predora Karavanke in tretja razvojnja os.

Zastavljeno vizijo, ki je usmerjena na uporabnike avtocest in hitrih cest, na trajnostni razvoj družbe in celotnega njenega okolja ter na potrebe zaposlenih, smo tudi v letu 2019 uresničevali v največji možni meri.

Na finančnem področju smo v letu 2019 izboljšali vse ključne poslovne kazalnike. Prihodki družbe DARS d. d. so v poslovnem letu 2019 znašali 523,12 milijona evrov in za šest odstotkov presegli prihodke v letu 2018. Družba je v letu 2019 ustvarila 480,75 milijona evrov čistih prihodkov od prodaje, 422 milijonov evrov EBITDA ter 140,62 milijona evrov čistega dobička.

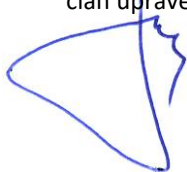
Še naprej si bomo prizadevali za zagotavljanje dolgoročne finančne stabilnosti družbe DARS d. d., kar bo omogočilo pokrivanje obveznosti iz obstoječega dolga; stanje dolga se je na zadnji dan decembra 2019 znižalo za devet odstotkov na 2,06 milijarde evrov.

Hvala za zaupanje.

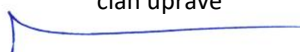
Dr. Tomaž Vidic
predsednik uprave

Mag. Gašper Marc
član uprave

Vili Žavrlan
član uprave

Rožle Podboršek
član uprave/delavski direktor

I.3 Poslanstvo, vizija, vrednote in strateške usmeritve, politika integriranega sistema vodenja

Poslanstvo

S sodobnimi pristopi in odgovorno do okolja optimiziramo pretočnost prometa ter zagotavljamo varnost in udobnost na slovenskem avtocestnem omrežju.

Vizija

Povezani v prihodnost

Vodilo našega sedanjega in prihodnjega delovanja je povezljivost v vseh možnih oblikah. To pomeni, da je naša vizija usmerjena:

- na uporabnike, s katerimi smo povezani v skrbi za njihovo varnost, zanesljivost in udobje na njihovi poti;
- na trajnostni razvoj družbe in celotnega njenega okolja, s katerim smo povezani v skrbi za še bolj učinkovito in uspešno delovanje, kot tudi v odgovornem odnosu do vseh naših deležnikov: lastnika, poslovnih partnerjev, lokalne skupnosti, širšega evropskega prostora, naravnega okolja, itd. in povezovanju s sorodnimi institucijami;
- na potrebe zaposlenih, s katerimi smo povezani z namenom zagotavljanja varnega, ustvarjalnega in zanimivega delovnega okolja.

Temeljne vrednote

Varnost

Skrbimo za varno okolje, v katerem delujemo: za varno delovno okolje naših zaposlenih, za varno počutje naših poslovnih partnerjev in naših uporabnikov na slovenskem avtocestnem omrežju (smo njihov zanesljiv partner na cesti) ter ohranitev naravnega okolja.

Odgovornost

Odgovorno do sebe in do naše družbe skrbimo za prevzete delovne obveznosti in kakovostno uresničevanje zadanih nalog z mislijo na naše uporabnike, naše okolje (harmonizacijo naših aktivnosti z zmožnostmi in potrebami naravnega okolja) in na druge deležnike, s katerimi poslujemo (dobavitelji, izvajalci, drugi poslovni partnerji, lastnik, lokalna skupnost – smo zanesljiv poslovni partner).

Razvoj

Neprestano spodbujamo nove inovativne in sodobne pristope in razvijamo nove oz. izboljšujemo obstoječe storitve naše družbe, pri čemer se zavzemamo tudi za povečevanje energetske učinkovitosti. Ustvarjalno in inovativno razmišljamo, saj se zavedamo, da lahko le tako oblikujemo inovativne storitve z visoko stopnjo dodane vrednosti za uporabnike, zaposlene, podjetje, lastnika.

Spoštovanje

V našem vsakodnevnem delovanju zasledujemo visoko mero spoštovanja in zaupanja do vseh deležnikov naše družbe, kar se izkazuje v dejanjih in ravnanjih med zaposlenimi, do uporabnikov, do lastnika in poslovnih partnerjev.

Strateške usmeritve družbe DARS d. d.

Slika 9: Strateške usmeritve družbe DARS d. d.

Zagotavljanje varnosti, pretočnosti in udobja za uporabnike na avtocestnem omrežju

- Zagotavljanje prometne varnosti
- Zagotavljanje pretočnosti prometa
- Zagotavljanje uporabnikom prijaznih storitev

Dolgoročna poslovna stabilnost

- Zagotovitev dolgoročno stabilnega poslovanja
- Uvajanje vitkega poslovanja
- Implementacija poslovne odličnosti

Zavzeti in kompetentni zaposleni

- Neprestana krepitev kompetentnosti
- Razvoj voditeljstva v družbi
- Oblikovanje ustvarjalnega, varnega in zanimivega delovnega okolja

Politika integriranega sistema vodenja

Vodstvo in vsi zaposleni v družbi bomo s strokovnim in odgovornim opravljanjem svojega dela naredili vse, da bomo izpolnili zahteve in pričakovanja naših deležnikov: uporabnikov, lastnika, zaposlenih, okolja in druge zainteresirane javnosti. Naš poslovni uspeh je skrbno načrtovan, voden in nadzorovan. Zavezujemo se k neprestanemu izboljševanju vseh poslovnih procesov, s poudarkom na preventivnem delovanju.

Naš cilj je kakovostno, okoljsko in energetske učinkovito delovanje ter zaposlenim, zunanjim izvajalcem ter uporabnikom varna in celovita storitev.

Politiko sistema vodenja uresničujemo na naslednji način:

- z odgovornim odločanjem na podlagi konkretnih informacij in dejstev,
- z vzpostavljanjem dobrih pogojev in odnosov vseh deležnikov znotraj in izven družbe,
- s spodbujanjem proaktivnega delovanja s poudarkom na inovativnosti zaposlenih,
- z upravljanjem prepoznanih tveganj in udejanjanjem zaznanih priložnosti,
- zagotavljanjem želene ravni zaupnosti, celovitosti in razpoložljivosti informacij in informacijskih sredstev,
- povečevanje učinkovitosti rabe vseh vrst materialov in energije v celotnem življenjskem ciklu storitve,
- z doslednim spoštovanjem zakonodaje, drugih obvezujočih zahtev in razvojnih usmeritev,
- z vzajemno koristnim sodelovanjem s partnerji in drugimi zunanjimi izvajalci,
- s podpiranjem razvoja stroke in pridobivanjem novih znanj in veščin,
- aktivnim komuniciranjem znotraj družbe in z zunanjimi javnostmi,
- z zavezanostjo preprečevanja poslabšanja zdravja zaposlenih in poškodb,
- z vzpostavljanjem in doseganjem merljivih ciljev izboljšav na vseh področjih poslovanja,
- pri nabavi izdelkov in storitev ter pri načrtovanju novih rešitev načrtno upoštevamo vse vidike poslovanja (okolje, energija, kakovost, varovanje informacij, varnost, ekonomika).

Uprava se zavezuje, da bo po svojih najboljših močeh in s svojim osebnim zgledom vztrajala doseči navedene cilje.

I.4 Izjava o upravljanju DARS d. d.

V skladu s petim odstavkom 70. člena Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/2006 ter nadaljnje), Statutom DARS d. d., sprejetim januarja 2020 in določili Kodeksa upravljanja javnih delniških družb ter Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države kot del Letnega poročila družba DARS d. d. podaja naslednjo

IZJAVO O UPRAVLJANJU

Izjava o upravljanju je sestavni del Letnega poročila za leto 2019 in je za obdobje od 1. 1. 2019 do dneva objave v letu 2020 dostopna v elektronski obliki na spletnih straneh Ljubljanske borze, d. d. (SEOnet) in na uradnih spletnih straneh družbe DARS d. d. (www.dars.si).

1. Sklicevanje na Kodeksa upravljanja in Priporočila

DARS d. d. pri svojem delu in poslovanju v največji možni meri spoštuje naslednje kodekse in priporočila poslovne prakse vodenja in upravljanja:

- Slovenski kodeks upravljanja javnih delniških družb, 27. 10. 2016, dostopen na spletni strani Ljubljanske borze, d. d. <http://www.ljse.si>;
- Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, maj 2017, dostopen na spletni strani Slovenskega državnega holdinga d. d. <http://www.sdh.si> ter
- Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga, marec 2018, dostopna na

spletni strani Slovenskega državnega holdinga d. d. <http://www.sdh.si>.

Po uveljavitvi Zakona o Slovenskem državnem holdingu Republika Slovenija kot edini delničar izvršuje svoje pravice preko SDH, ki pravice izvršuje z uresničevanjem glasovalnih pravic na skupščini, nastopanjem pred sodišči in drugimi organi ter sklicevanjem skupščine.

Pri izvajanju navedenih kodeksov in priporočil v letu 2019 v družbi večjih odstopanj ni bilo, v nadaljevanju pa družba pojasnjuje odstopanja od posameznih priporočil. Družba DARS d. d. pri svojem poslovanju spoštuje interne akte in Etični kodeks družbe ter si pri poslovanju prizadeva za izboljšanje prakse korporativnega upravljanja.

2. DARS d. d. pri upravljanju odstopa od naslednjih določb:

Posamezna odstopanja od zgoraj navedenih kodeksov in priporočil so skupaj z navedbo razlogov razkrita v nadaljevanju te izjave.

a) Slovenski kodeks upravljanja javnih delniških družb

Okvir upravljanja družb

Tč. 1: Družba deluje v skladu z osnovnim ciljem, to je maksimiranjem vrednosti družbe in drugimi cilji kot upravljaivec avtocestnega omrežja, ki zagotavlja trajnosten razvoj družbe, njeno dolgoročno, stabilno in družbeno odgovorno poslovanje. Cilji v statutu niso opredeljeni, ker temeljni pravni akt države družbe opredeljuje le značilnosti, ki jih zahteva korporacijska zakonodaja za širši opis družbe kot pravne osebe. Vse cilje družba razkriva v objavljenih dokumentih na svoji spletni strani ali v javnih objavah. Upravljanje družbe DARS d. d. temelji na zakonskih določilih, internih aktih in pravilnikih. Vse operative poslovne odločitve za doseganje ciljev se izvajajo v okviru letnega poslovnega načrta ter strateških usmeritev družbe.

Izjava o upravljanju in izjava o skladnosti s kodeksom

Tč. 5.5: Družba v izjavi ne razkriva vseh podatkov, kot so navedeni v prilogi Kodeksa. V izjavi poimensko razkrije sestavo uprave z navedbo funkcije. Sestava nadzornega sveta je razkrita v poročilu nadzornega sveta kot del Letnega poročila.

Tč. 5.6: Višina prejemkov uprave in nadzornega sveta je razkrita v računovodskem delu Letnega poročila. Družba razkrije bruto prejemke vsakega posameznega člana uprave in nadzornega sveta v

skladu z zakonskimi zahtevami, ne pa tudi neto prejemkov.

Tč. 5.7: Družba bo v letu 2020 zagotovila zunanjo presojo ustreznosti izjave o upravljanju.

Sestava in imenovanje nadzornega sveta

Tč. 9: V družbah, v katerih SDH d. d. izvršuje najmanj $\frac{1}{4}$ vseh glasovalnih pravic, nadzorni sveti ne oblikujejo posebnih komisij, pristojnih za izvedbo postopkov iskanja in ocenjevanja kandidatov za člane nadzornega sveta družbe. Nadzorni svet družbe je v letu 2018 sprejel Politiko raznolikosti, v kateri je zapisano, da si za izpolnjevanje prizadevajo delničarji, nadzorni svet in svet delavcev.

Postopek izbire kandidatov za člane nadzornega sveta

Tč. 10: V družbah, v katerih SDH d. d. izvršuje najmanj $\frac{1}{4}$ vseh glasovalnih pravic, nadzorni sveti ne oblikujejo posebnih komisij, pristojnih za izvedbo postopkov iskanja in ocenjevanja kandidatov za člane nadzornega sveta družbe.

Usposabljanje članov nadzornega sveta

Tč. 13.1: Letni načrt usposabljanja članov nadzornega sveta in komisij ni opredeljen enkrat letno, temveč člani nadzornega sveta sami sproti presodijo katero izobraževanje potrebujejo. Člani nadzornega sveta se usposabljaajo in zagotavljajo, da znanje, izkušnje in veščine članov ustrezajo potrebam družbe. Okvirni stroški izobraževanja so zagotovljeni v letnem poslovnem načrtu družbe.

Vrednotenje nadzornega sveta

Tč. 14.1: Nadzorni svet v letu 2019 ni opravil samoocene. Na podlagi sprejeta akcijskega načrta samoocene iz leta 2017 pa je nadzorni svet izvajal ukrepe, ki so izhajali iz njega.

Plačilo uprav

Tč. 21: Nadzorni svet pri določanju prejemkov članov uprave spoštuje Zakon o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnostih (Uradni list RS, št. 21/10 in 8/11). Sprejel je tudi Pravila za določanje vsebine pogodb o zaposlitvi za poslovodstvo družbe glede prejemkov in odpravnin, v katerih so določeni tudi kriteriji za vrednotenje spremenljivega dela prejemka poslovnih oseb iz naslova uspešnosti in z njimi seznanil skupščino.

Strategija komuniciranja družbe

Tč. 27.2: Upošteva se delno. Družba ima izdelano in veljavno splošno Strategijo komuniciranja družbe

DARS d. d., izdelan in veljaven Pravilnik o določanju in varovanju poslovne skrivnosti, poleg tega tudi Pravilnik o načinu dajanja informacij za medije ter Navodilo odgovarjanja uporabnikom avtocest.

Javna objava pomembnih informacij

Tč. 29.1: Družba sproti poroča o finančnem in pravnem položaju družbe z javnimi objavami, vendar ne poroča o ocenah poslovanja iz razloga, ker v primeru skladnosti poslovanja z veljavno strategijo in letnim načrtom dela to ni smiselno. V primeru odstopanj bi družba nemudoma z javnimi objavami sporočila javnosti o drugih poslovnih dogodkih in vplivih ter odstopanjih.

Tč. 29.5: Družba v letnem poročilu ne razkriva položajev v organih upravljanja ali nadzora nepovezanih družb, ki jih zasedajo člani uprave in člani nadzornega sveta, ker člani uprave obveščajo nadzorni svet o potencialnih kršitvah konkurence in morebitnih odvisnostih.

Tč. 29.7: Družba razkrije bruto prejemke vsakega posameznega člana uprave in nadzornega sveta v skladu z zakonskimi zahtevami, ne pa tudi neto prejemkov.

Tč. 29.8: Računovodski izkazi družbe s pojasnili in razkritji najpomembnejših kategorij so pripravljeni v skladu z računovodskimi ter poročevalskimi zahtevami SRS, upošteva določila ZGD-1 in ZDARS-1.

Tč. 29.9: Družba na svoji spletni strani javno ne objavlja vsakokratnih veljavnih tekstov poslovnikov svojih organov. Gre za dokumenta, ki se stalno posodabljata in sta namenjena izključno delu teh organov. Vsako zunanje ocenjevanje primernosti teh dokumentov s strani tretjih bi bilo zaradi nepoznavanja potreb teh organov neprimerno.

b) Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države

Nadzorni svet

Tč. 6: Eden od ključnih lastniških vzvodov upravljanja je pravica in dolžnost lastnikov, da v nadzorne organe družb imenujejo neodvisne in strokovne posameznike, ki odgovorno in strokovno nadzirajo delo uprav družb in sodelujejo z upravami pri njihovem upravljanju. Nadzorni svet ima kadrovske komisije, ki deluje kot nominacijski odbor. Kadrovske komisije sestavljajo: dva člana nadzornega sveta, ki predstavljata kapital in član nadzornega sveta, ki predstavlja delavce. Zunanje strokovnjake se vključijo po potrebi.

V skladu s Kodeksom, ki je začel veljati s 1.1.2020, bomo v letošnjem letu pripravili dokument Politika nasledstva.

Tč. 6.8: V družbah, v katerih SDH d. d. izvršuje najmanj $\frac{1}{4}$ vseh glasovalnih pravic, nadzorni sveti ne oblikujejo posebnih komisij, pristojnih za izvedbo postopkov iskanja in ocenjevanja kandidatov za člane nadzornega sveta družbe.

Preglednost poslovanja in poročanje

Tč. 8.4: V Letnem poročilu niso razkriti stroški delovanja nadzornega sveta kot je navedeno. Razkritje obsega prejemke članov NS vključno s potnimi stroški in obračunanimi bonitetami.

Revizija in sistem notranjih kontrol

Tč. 9.2.7: Upošteva se delno, saj se roki za priporočila notranjih revizorjev izjemoma podaljšajo iz objektivnih razlogov.

Sprejem etičnega kodeksa in korporativna integriteta

Tč. 10.2: V družbi smo implementirali elemente sistema korporativne integritete v okviru naslednjih dokumentov: Darsov kodeks ravnanja, Politika upravljanja družbe DARS d. d. in Navodila o zaščiti prijaviteljev koruptivnih, nezakonitih ali neetičnih ravnanj. Z reorganizacijo, ki bo pričela veljati s 1. 4. 2020, bo ustanovljena tudi organizacijska enota Skladnost in kakovost poslovanja.

Tč. 10.2.1: Uporabljamo delno. V okviru Trajnostnega poročila poročamo o delovanju »Komisije integritete v DARS d. d.« ter »Odboru za mobbing«.

c) Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga

Optimizacija stroškov dela

Tč. 4.4: Družba delno odstopa od priporočila, saj podatke o stroških dela razkriva v letnih poročilih. Plačila se vršijo v skladu z zavezujočo kolektivno pogodbo in dogovori s socialnimi partnerji, objavljenimi na interni strani družbe.

Tč. 4.5: Družba delno odstopa od priporočila. Zavezujočo kolektivno pogodbo in dogovore s socialnimi partnerji objavlja na interni strani družbe.

Skupščine družb

Sklic skupščine - tč. 6.1: Edini delničar družbe DARS d. d. je Republika Slovenija, ki jo na podlagi določila čl. 18 Zakona o slovenskem državnem holdingu (Uradni list RS št. 25/2014) zastopa Slovenski državni holding d. d. Ker je skupščina univerzalna, ni potrebno spoštovati določil ZGD-1 glede sklicnega roka in objave dnevnega reda skupščine.

Družba DARS d. d. bo priporočilom Slovenskega kodeksa upravljanja javnih delniških družb, Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države in Priporočilom in pričakovanjem Slovenskega državnega holdinga sledila tudi v prihodnje ter skladno s tem izpolnjevala svoj sistem korporativnega upravljanja.

3. Glavne značilnosti sistemov notranjih kontrol in upravljanja tveganj v družbi v povezavi s postopkom računovodskega poročanja

Uprava družbe je odgovorna za vzpostavljanje in zagotavljanje delovanja notranjega kontroliranja in notranjih računovodskih kontrol, izbiranje in uporabljanje računovodskih usmeritev ter varovanje premoženja družbe.

Sistem notranje kontrole je skupek različnih usmeritev in politik, ki jih vzpostavi in sprejme uprava z namenom, da bi kar najbolje upravljala tveganje, povezano z računovodskim poročanjem. Namen sistema notranje kontrole je zagotoviti učinkovitost in uspešnost delovanja, zanesljivost računovodskega poročanja in skladnost z veljavnimi zakoni ter drugimi zunanjimi in notranjimi predpisi.

Družba ima vzpostavljen sistem obvladovanja tveganja, povezan z računovodskim poročanjem.

Pravilnost, popolnost in resničnost računovodskega poročanja zagotavljamo z izvajanjem naslednjih vrst notranje kontrole:

- kontrola pravilnosti računovodskih podatkov, ki jih zagotavljamo na različne načine, na primer z usklajevanjem postavk s kupci in dobavitelji,
- kontrole popolnosti zajemanja podatkov (npr. zaporedje dokumentacije, številčenje dokumentov),
- kontrola razmejitev dolžnosti in odgovornosti (npr. ločeno izvajanje evidentiranja in plačevanja),
- kontrola omejitve dostopa (pravice dostopa do računovodskih evidenc so selektivno dodeljene),
- kontrola nadziranja.

Proces računovodenja je informacijsko podprt, zato so vse zgoraj našteje vrste notranje kontrole povezane tudi s sistemi kontrole, vgrajenimi v okvir informacijske tehnologije, ki obsegajo tako kontrolo omejitev dostopa do omrežja, podatkov, aplikacij kot tudi kontrolo točnosti in popolnosti zajemanja in obdelovanja podatkov.

V poglavju Upravljanje tveganj poslovnega poročila so podrobneje predstavljeni upravljanje s tveganji in kontrolni mehanizmi v povezavi z oceno posamezne vrste tveganja. Menimo, da je sedanji sistem kontrol v družbi DARS d. d. v letu 2019 zagotavljal učinkovito in uspešno doseganje poslovnih ciljev, delovanje v skladu z zakonskimi določili in pošteno, transparentno poročanje v vseh pomembnih pogledih.

4. Delovanje skupščine in njene ključne pristojnosti, opis pravic delničarjev in način uveljavljanja njihovih pravic

Družba ima položaj delniške družbe kot gospodarske družbe po ZGD-1.

Delovanje skupščine, njene ključne pristojnosti in pravice delničarjev ter način njihovega uveljavljanja podrobneje opredeljuje Statut DARS d. d.

Edini ustanovitelj in delničar DARS d. d. je Republika Slovenija (v nadaljevanju: RS), ki jo po uveljavitvi Zakona o Slovenskem državnem holdingu zastopa Slovenski državni holding d. d. Svoje pravice delničarja, ki jih opredeljujeta ZGD-1 in Statut DARS d. d., RS uresničuje na skupščini delničarjev.

Skupščino sklicuje uprava DARS d. d. na lastno pobudo, na zahtevo nadzornega sveta ali na zahtevo delničarja družbe.

Skupščino je treba sklicati v zakonsko določenih primerih, vendar najmanj enkrat letno.

5. Sestava in delovanje organov vodenja in nadzora ter njihovih komisij

Uprava družbe

Sestavo in delovanje uprave družbe podrobneje določa Statut DARS d. d. Po Statutu DARS d. d. ima lahko uprava družbe največ pet članov. Za predsednika oz. člana uprave je lahko imenovana oseba, ki izpolnjuje pogoje iz 255. člena ZGD-1 in točke 7.2.2. Statuta DARS d. d. Predsednika in vse člane uprave imenuje nadzorni svet za dobo največ petih (5) let in so v delovnem razmerju z družbo.

Upravo DARS d. d. sestavljajo: predsednik dr. Tomaž Vidic, član mag. Gašper Marc, član Vili Žavrlan ter član uprave/delavski direktor Rožle Podboršek.

Uprava vodi družbo v korist družbe, neodvisno in na lastno odgovornost; pri vodenju mora ravnati s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika ter varovati poslovne skrivnosti družbe. Pri uresničevanju nalog vodenja uprava sprejema ukrepe in izvaja postopke, ki jih določata zakon in statut družbe.

Če ima uprava več kot dva člana, družbo zastopa predsednik uprave skupaj s članom uprave.

Uprava sprejema odločitve, ki so v njeni pristojnosti, z večino glasov vseh članov uprave. Vsak član uprave ima en glas. V primeru enakega števila glasov je odločilen glas predsednika uprave. Delavski direktor sodeluje pri odločanju, kadar uprava odloča o kadrovskih in socialnih vprašanjih.

Uprava sprejme poslovnik o svojem delu, h kateremu daje soglasje nadzorni svet.

Nadzorni svet družbe

V skladu s točko 7.3.1. Statuta DARS d. d. nadzorni svet lahko sestavlja devet članov, od katerih so trije člani nadzornega sveta predstavniki zaposlenih.

V skladu s Statutom DARS d. d. nadzorni svet sprejme poslovnik o svojem delu. Nadzorni svet voli predsednika in namestnika predsednika.

Nadzorni svet mora biti sklican vsaj enkrat v četrtletju. Nadzorni svet je sklepčen, če sta pri sklepanju navzoči dve tretjini članov, med katerimi mora biti tudi predsednik nadzornega sveta ali njegov namestnik.

V skladu s Statutom DARS d. d. nadzorni svet nadzira vodenje poslov, odloča o imenovanju in odpoklicu uprave in njihovih prejemkih, lahko sklicuje skupščino, pregleduje in preverja knjige, ter dokumentacijo družbe, njeno blagajno,

shranjene vrednostne papirje in zaloge blaga ter druge stvari, daje upravi predhodno soglasje k poslom iz točke 7.1.12 statuta družbe, seznani se z odločitvijo uprave glede ustanavljanja in/ali ukinitvijo hčerinskih družb, skupščini predlaga imenovanje revizorja, imenuje revizijsko komisijo nadzornega sveta in druge komisije v skladu z ZGD-1, seznani se z odločitvijo uprave glede nakupa in odprodaje deležev ali delnic drugih družb, daje soglasje na letni Poslovni načrt družbe ter na triletni poslovni in finančni načrt družbe ter ostale planske dokumente, usklajuje besedilo statuta z veljavnimi sklepi skupščine, obvešča organe družbe in delničarja o svojih stališčih in predlogih, obravnava in odloča o vseh drugih zadevah, za katere je pristojen po zakonu, drugih predpisih, po pooblastilu skupščine in statuta družbe.

Nadzorni svet mora preveriti letno poročilo skupaj z revizorjevim poročilom in predlog uprave za uporabo bilančnega dobička. O rezultatih preveritve mora sestaviti pisno poročilo za skupščino.

Podrobnejša sestava in delovanje nadzornega sveta družbe ter njegovih komisij v letu 2019 sta predstavljena v poročilu nadzornega sveta.

Določbe, ki se nanašajo na skupščino, upravo, nadzorni svet in vrednostne papirje družbe, so povzete po statutu, ki je bil sprejet na skupščini 28. 1. 2020.

Ljubljana, 9. aprila 2020

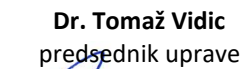
Nadzorni svet DARS d. d.

Uprava DARS d. d.

Jože Oberstar
predsednik nadzornega sveta

Dr. Tomaž Vidic
predsednik uprave

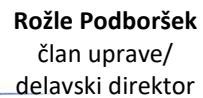
Mag. Gašper Marc
član uprave

Vili Žavrlan
član uprave

Rožle Podboršek
član uprave/
delavski direktor

I.5 Nefinančno poročanje v DARS d. d.

Samostojno trajnostno poročilo družbe DARS d. d. za leto 2019 bo vsebovalo vse zahtevane informacije, ki jih določa »Izjava o nefinančnem poslovanju«. S tem bo družba DARS d. d. izpolnila zahteve Zakona o gospodarskih družbah ZGD-1 (Ur. list RS 15/2017, z dne 31. 3. 2017 - to je 57., 60 a. in 70 c. člena ZGD-1J).

V trajnostnih poročilih sledimo mednarodnim standardom trajnostnega poročanja GRI GS (Global Reporting Initiative Global Standards) za osnovno raven.

V poslovno poročilo, ki je sestavni del letnega poročila družbe so vključene tudi ključne nefinančne informacije o poslovnih, okoljskih, kadrovskih in družbenih zadevah, ki so potrebne za razumevanje položaja, uspešnosti in razvoja družbe DARS d. d.

Zavedamo se velike odgovornosti do ljudi, okolja in družbe ter trajnostno uresničujemo družbeno odgovornost v vseh projektih ter dolgoročnih načrtih in na vseh nivojih svojega delovanja. Ambiciozni in jasno določeni cilji zagotavljajo, da bo javnost še nadalje prepoznavala DARS d. d. kot odgovorno in v prihodnost usmerjeno podjetje.

Trajnostno poročilo družbe za leto 2019 bo v skladu z ZGD-1J objavljeno do 30. 6. 2020 na spletni strani družbe DARS d. d.

I.6 Analiza poslovanja

Prihodki DARS d. d.

Tabela 2: Pregled prihodkov DARS d. d.

Vrsta prihodkov	2018 (v EUR)	2019 (v EUR)	Indeks 2019/2018	Strukturni deleži za leto 2019
Prihodki iz pogodbe o naročilu	300.000	326.820	109	0,1 %
Prihodki od cestnin	451.497.703	466.611.271	103	89,2 %
- vinjete	188.408.769	195.280.372	104	37,3 %
- tovorni promet	248.177.768	255.653.400	103	48,9 %
- predor Karavanke	14.911.166	15.677.498	105	3,0 %
Prihodki od zakupnin	8.038.859	8.951.984	111	1,7 %
Prihodki od zapor in prekomernih obremenitev	1.142.321	1.040.540	91	0,2 %
Prihodki od služnosti	686.602	864.655	126	0,2 %
Prihodki od zakupa optičnih vlaken	1.026.446	996.843	97	0,2 %
Drugi prihodki od prodaje	2.913.930	1.958.763	67	0,4 %
Drugi poslovni prihodki	22.875.241	39.633.020	173	7,6 %
Finančni prihodki	817.138	789.050	97	0,2 %
Drugi prihodki	5.231.151	276.588	5	0,1 %
Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	898.978	1.671.338	186	0,3 %
SKUPAJ PRIHODKI	495.428.367	523.120.872	106	100,0 %

Prihodki družbe DARS d. d. so v poslovnem letu 2019 znašali 523,1 milijona evrov, kar je šest odstotnih točk več kot v letu 2018. Cestninski prihodki, ki predstavljajo kar 89,2 odstotka vseh prihodkov, so bili v letu 2019 za tri odstotke večji od realizacije v letu 2018. Povečanje prihodkov od cestnin je povezano z višjimi prihodki iz naslova cestninjenja težkih vozil zaradi uvedbe elektronskega cestninskega sistema DarsGo (s 1. 4. 2018), tako smo celo leto 2019 za težka vozila cestninili celotno omrežje avtocest in hitrih cest, rasti prometa in spremembe cenika cestnine s 1. 4. 2018. V letu 2019 je bila vrednostno prodaja vinjet višja za 3,7 odstotka, količinsko je bilo prodanih 7.510.454 vinjet. Povečanje drugih poslovnih prihodkov v večji meri predstavlja odprava rezervacij iz naslova potencialnih tožb. Ostali prihodki predstavljajo majhne deleže v strukturi celotnih prihodkov.

Odhodki DARS d. d.

Tabela 3: Pregled odhodkov DARS d. d.

Vrsta odhodkov	2018 (v EUR)	2019 (v EUR)	Indeks 2019/2018	Strukturni deleži za leto 2019
Stroški materiala	10.784.758	9.750.970	90	2,8 %
Stroški storitev	36.862.228	40.632.033	110	11,6 %
Stroški dela	40.847.516	45.244.673	111	12,9 %
Odpisi vrednosti	175.081.720	211.019.620	121	60,2 %
Drugi posl. odhodki	3.408.916	4.417.931	130	1,3 %
Finančni odhodki	41.091.153	39.191.294	95	11,2 %
Drugi odhodki	210.665	495.076	235	0,1 %
SKUPAJ ODHODKI	308.286.955	350.751.597	114	100,0 %

Odhodki družbe DARS d. d. so za leto 2019 znašali 350,75 milijona evrov in so bili glede na leto 2018 višji za štirinajst odstotkov. Največje zvišanje so dosegli odpisi vrednosti iz naslova prevrednotovalnih poslovnih odhodkov zaradi izločitve cestninskih postaj, ki so bile predmet rušitve ter izločitev sestavnih delov avtocest ob izvedbi rekonstrukcij. Odpisi vrednosti predstavljajo tudi največji delež v odhodkih in sicer 60-odstotni.

Poslovni izid DARS d. d.

Čisti poslovni izid družbe DARS d. d. za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2019 znaša 139,6 milijona evrov in je bil v primerjavi s čistim poslovnim izidom za leto 2018 nižji za 9 odstotkov.

Tabela 4: Kazalniki poslovanja

		31. 12. 2017	31. 12. 2018	31. 12. 2019
Kazalniki stanja financiranja				
Stopnja lastniškosti financiranja v odstotkih	<u>kapital</u> obveznosti do virov sredstev	48,87	52,39	53,95
Stopnja dolgoročnosti financiranja v odstotkih	<u>kapital + rezervacije + dolgoročni dolgovi</u> obveznosti do virov sredstev	93,88	94,39	93,16
Stopnja kratkoročnosti financiranja v odstotkih	<u>kratkoročni dolgovi (skupaj s kratkoročnimi PČR)</u> obveznosti do virov sredstev	6,12	5,61	6,84
Kazalniki stanja investiranja				
Stopnja osnovnosti investiranja v odstotkih	<u>osnovna sredstva (po neodpisani vrednosti)</u> sredstva	89,86	90,98	91,03
Stopnja dolgoročnosti investiranja v odstotkih	<u>osnovna sredstva + naložbene nepremičnine + dolg. finančne naložbe + dolg. poslovne terjatve</u> sredstva	94,73	92,06	92,71
Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja				
Pospešena pokritost s kratkoročnimi obveznostmi v odstotkih (upoštevane pasivne časovne razmejitev)	<u>likvidnostna sredstva + kratkoročne terjatve</u> kratkoročne obveznosti	23,07	33,51	29,63
Kratkoročna pokritost kratkoročnih obveznosti v odstotkih	<u>kratkoročna sredstva + kratkoročne aktivne časovne razmejitev</u> <u>kratkoročne obveznosti + kratkoročne pasivne časovne razmejitev</u>	84,68	139,59	105,19
Kazalniki gospodarnosti				
Gospodarnost poslovanja v odstotkih	<u>poslovni prihodki</u> poslovni odhodki	186,71	183,30	167,83
Stopnja dobičkonosnosti poslovnih prihodkov v odstotkih	<u>poslovni dobiček</u> poslovni prihodki	46,44	45,44	40,42
Stopnja čiste dobičkonosnosti prihodkov v odstotkih	<u>čisti dobiček</u> prihodki	30,76	31,17	26,69
Kazalnik dobičkonosnosti				
Čista dobičkonosnost kapitala	<u>čisti dobiček v poslovnem obdobju</u> povprečna vrednost kapitala (brez čistega dobička poslovnega obdobja)	0,05	0,05	0,05

I.7 Pomembni poslovni dogodki v poslovnem letu 2019

Marec

Družba DARS d. d. ima po ZDARS-1 v poslovnih knjigah evidentirane nepremičnine drugih upravljavcev. Dne 4. 3. 2019 je družba z Republiko Slovenijo podpisala Dogovor o izvedbi prenosa sredstev, ki so v upravljanju organov Republike Slovenije, iz premoženja Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d. v premoženje Republike Slovenije po obstoječi knjigovodski vrednosti, v višini 235.724.995,56 evrov.

Dne 25. 3. 2019 je bila izvedena skupščina družbe, na kateri je skupščina družbe sprejela sklep, da se osnovni kapital družbe zmanjša za 235.724.995,56 evrov. Zaradi izvedbe zmanjšanja osnovnega kapitala edini delničar Republika Slovenija namesto izplačila v denarju prejme stvari – sredstva, katerih knjigovodska vrednost na dan 31. 12. 2018 znaša 235.724.995,56 evrov. Izplačilo delničarju Republiki Sloveniji se izvede z izročitvijo stvari skladno s 375. členom ZGD-1.

April

Nadzorni svet je dne 15. 4. 2019 obravnaval in potrdil revidirano Letno poročilo za leto 2018.

DARS d. d. je na podlagi določil Pravil Ljubljanske borze, d. d., Ljubljana, in veljavne zakonodaje objavil revidirano Letno poročilo DARS d. d. za leto 2018, katerega sestavni del sta tudi izjava o upravljanju družbe ter letni dokument.

Družba je z banko KfW IPEX-Bank 25. aprila 2019 sklenila kreditno pogodbo za najem kredita v višini 51 milijonov evrov, za investicijska vlaganja. Obveznosti iz zadolžitve niso zavarovane s poroštvom Republike Slovenije.

Junij

Uspešna izvedba prvega preverjanja »Trajnostnega poročila« s strani neodvisne institucije v skladu z zahtevami GRI standardov.

Nadzorni svet Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji, je na 43. redni seji dal soglasje za izdelavo projektne dokumentacije za zgraditev prvega odseka nove prometne povezave na trasi severnega dela tretje razvojne osi, od priključka Šentrupert do priključka Velenje jug.

Na podlagi določil Pravil Ljubljanske borze d. d. in veljavne zakonodaje je družba objavila Trajnostno poročilo za leto 2018.

Avgust

Nadzorni svet Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji se je na 44. redni seji seznanil z nerevidiranim poročilom o poslovanju družbe DARS d. d. v obdobju januar - junij 2018. Družba je na podlagi 112. in 113. člena Zakona o trgu finančnih instrumentov objavilo nerevidirano poročilo o poslovanju v prvem polletju 2018.

28. 8. 2019 je potekala 16. seja Skupščine DARS d. d., na kateri se je lastnik seznanil z revidiranim Letnim poročilom DARS d. d. za leto 2018 in revizorjevim poročilom ter Poročilom nadzornega sveta o preveritvi Letnega poročila DARS d. d. za leto 2018 z revizorjevim poročilom vključno s prejemki članov organov vodenja in nadzora v letu 2018. Sprejel je sklep o uporabi bilančnega dobička za leto 2018 in podelitvi razrešnice upravi in nadzornemu svetu za poslovno leto 2018.

Prav tako je bil sprejet čistopis statuta, spremenjenega glede na sklepe, sprejete na skupščini.

September

6. 9. 2019 je potekala 17. izredna seja Skupščine DARS d. d., na kateri je skupščina delničarjev sprejela čistopis statuta v skladu s sklepom o spremembi statuta glede števila članov v nadzornem svetu in sicer se od dosedanjih šest, razširi na devet članov, od katerih so trije člani nadzornega sveta predstavniki zaposlenih. Za štiriletno mandatno obdobje so za člane družbe imenovani: Jože Oberstar, Boris Božičnik, Matej Čufer, mag. Andrej Hudoklin, Jožef Zimšek.

Nadzorni svet DARS d. d. je dne 25.9.2019 na konstitutivni seji za predsednika nadzornega sveta imenoval g. Jožeta Oberstarja, za namestnika predsednika g. Borisa Božičnika ter imenoval člane v obe komisiji nadzornega sveta DARS d. d.

November

Pridobljen certifikat sistema vodenja varovanja informacij po zahtevah standarda ISO/IEC 27001.

Na Okoljskem srečanju 2019, ki je potekal v organizaciji časnika Finance, smo prejeli priznanje za okolju prijazno storitev 2019. Člani komisije so družbi DARS to priznanje podelili za uspešno uvedbo storitve elektronskega cestninskega sistema DarsGo.

December

Na osnovi tretje strateške konference v mesecu novembru je bila potrjena »STRATEGIJA DARS D.D. 2017-2020 (druga novelacija)«.

I.8 Upravljanje tveganj

I.8.1 Poslovna tveganja

V družbi DARS d. d. se zavedamo resnosti posledic, ki bi nastale z uresničitvijo različnih vrst tveganj. V vse bolj negotovem poslovnem okolju je obvladovanje tveganj pomemben dejavnik poslovnega uspeha družbe, zato veliko pozornosti namenjamo pravočasnemu zaznavanju tveganj in njihovemu upravljanju. Proces upravljanja tveganj je postal del našega strateškega poslovanja, zato smo ponosni na uspešno obvladovanje tveganj v letu 2019. Upravljanje s tveganji v družbi Dars d. d. izvajamo v treh obrambnih linijah. Na prvi obrambni liniji je poslovodstvo, ki je odgovorno za vzpostavitev in uspešno delovanje notranjih kontrol ter izvajanje postopkov obvladovanja na dnevni ravni. Naloga poslovodstva je prepoznavanje in ocenjevanje tveganj kot tudi opredelitev ustreznega odziva na tveganja – skladno s cilji organizacije. Druga obrambna linija vključuje tiste funkcije, ki izvajajo nadzor nad poslovnimi procesi in tveganji (kakovost, računovodske kontrole, fizično varovanje in podobne kontrole itd.). Zaposleni na omenjenih funkcijah so zadolženi za pravilno vpeljavo sistema obvladovanja tveganj. Spodbuja se opredeljevanje izpostavljenosti posameznim tveganjem in spremljanje uveljavljanja postopkov za obvladovanje tveganj ter razvijanje sistema poročanja o tveganjih. Tretjo obrambno linijo predstavlja notranje revidiranje. V novembru 2019 je bila drugič novelirana strategija DARS d. d. 2017–2020, v kateri so bili nekoliko spremenjeni oz. dopolnjeni operativni cilji, ki podpirajo strateške cilje in na osnovi le-teh so bila ponovno prepoznana tudi strateška tveganja. Sistem tekoče preverjamo in dopolnjujemo, da bi bila ključna tveganja, ki jim je DARS d. d. izpostavljen, pravočasno prepoznana, ovrednotena in obvladovana.

Tveganja smo prepoznavali s pomočjo ciljev, ki so na najvišjem nivoju začrtani v strategiji družbe DARS d. d. 2017–2020 (druga novelacija), na nižjih nivojih pa glede na cilje, ki so začrtani v okviru posameznega procesa. V letu 2019 se je spremenila sestava Sveta za upravljanje s tveganji. Metodologijo za vrednotenje tveganj smo v letu 2019 spremenili. Verjetnosti nastanka smo ocenjevali s petstopenjsko lestvico: zelo neverjetno (10–20 let), precej neverjetno (5–10 let), srednje verjetno (1–5 let), precej verjetno (1 mesec do 1 leto), zelo verjetno (1 dan do 1 mesec), posledice tveganja so izražene bodisi vrednostno s petstopenjsko lestvico vrednosti (manj od 10.000 eur, 10.000 eur do 100.000 eur, 100.000 eur do 1 milijon, 1 milijon do 10 milijonov, več kot 10 milijonov) bodisi polkakovostno z ocenami 1–5 (nizke, zmerne, srednje visoke, visoke in zelo visoke).

Na podlagi vseh prepoznanih in ovrednotenih tveganj smo člani Sveta za upravljanje s tveganji pripravili nabor ključnih tveganj, s katerimi se aktivno ukvarjamo. Pri teh izbranih tveganjih smo določili sprejemljivo stopnjo tveganja, ki smo jo kot organizacija še pripravljeno sprejeti. Zgornja meja tveganosti je skladna z našo poslovno strategijo in nagnjenostjo k tveganjem. V primerih, ko je stopnja sprejemljivega tveganja manjša od stopnje izračunanega tveganja, nastopi razkorak med dejanskim in še sprejemljivim tveganjem, ki ga moramo premostiti v koraku ravnanja s prepoznanimi tveganji. Za ugotovljena tveganja je vodstvo procesa, ki je skrbnik tveganja, izoblikovalo kontrolne mehanizme – aktivnosti, s katerimi zmanjšuje in obvladuje tveganja – in te sprejete kontrolne mehanizme tekoče spremljamo. Upravljanje tveganj je vpeto v vse ravni našega delovanja.

Prepoznana tveganja, ki smo jim namenili posebno pozornost, so:

- omejena razpoložljiva finančna sredstva za vlaganje v razvoj,
- prometne nesreče oz. stopnja prometne varnosti,
- odvisnost od zunanjih izvajalcev,
- izpad prihodka pri delovanju sistema DarsGo,
- izpad ključnih informacijskih sistemov,
- učinkovitost delovanja sistema DarsGo,
- ekonomska upravičenost investicijskih vlaganj,
- tveganje prihodkov,
- izguba kompetentnega oz. ključnega kadra (nezaželena fluktuacija),
- porast deleža aktivno nezavzetih zaposlenih,
- nezadostni viri za dvig kompetentnosti zaposlenih in posledično razvoja ciljne organizacijske kulture,
- skrb za varnost in zdravje zaposlenih pri delu in
- varovanje okolja.

Omejena razpoložljiva finančna sredstva za vlaganje v razvoj

Za zagotavljanje in ustrezno razporeditev sredstev za obnove avtocestne infrastrukture je oddelek za cestno infrastrukturo v sodelovanju z oddelkom za obnove, ponovno pripravil Plan ukrepov za triletno obdobje (2020–2022), ki temelji na ugotovitvah spremljanja stanja infrastrukture, analizah ekspertnega sistema, analizah strokovnih skupin ter na strokovnih ocenah vrednosti predlaganih ukrepov in predstavlja izhodišča za ustrezno načrtovanje investicijskih obnovitvenih del. V dokumentu so k vsem predvidenim ukrepom v naslednjih treh letih dodane okvirne vrednosti del predvsem z namenom, da so ustrezne službe prehodno seznanjene s predvidenimi potrebami po zagotavljanju finančnih sredstev za vlaganja v obstoječo infrastrukturo. Pristojne službe morajo planiranje potrebnih sredstev za investicijska vlaganja na obstoječi infrastrukturi prilagoditi potrebam, izraženim v navedenem dokumentu.

Vlaganja v razvoj so potrebna tudi na področju mehanizacije za vzdrževanje, kjer se soočamo z vedno bolj ekstremnimi vremenskimi pogoji in večjimi zahtevami na področju pretočnosti avtocest (minimalna motnja prometa zaradi vzdrževanja).

Prometne nesreče oz. stopnja prometne varnosti

Da preprečimo naraščanje števila prometnih nesreč oziroma padec stopnje prometne varnosti, moramo kot upravljavec in vzdrževalec avtocestnega omrežja ravnati strokovno ter izvajati ustrezna in učinkovita dejanja, ki na to posredno ali neposredno vplivajo. Tako v prvi vrsti pri izvajanju ukrepov s področja prometne varnosti spoštujemo ne samo zahteve domače zakonodaje, ampak prav tako obveznosti, ki nam jih nalagajo evropske direktive, hkrati pa tudi na podlagi dobrih praks in izvedenih študij izvajamo raznovrstne projekte s področja prometne varnosti, uporabe naprednih IT tehnologij in uvajanja pametne infrastrukture. Projekti v okviru katerih se predvsem posvečamo:

- projektnim rešitvam, s katerimi izboljšujemo prepustnost cest in zmanjšujemo število konfliktnih točk,
- uporabi opreme cest, ki v primeru napake voznika zagotavlja milejše posledice in s tem zmanjšuje število mrtvih ali hudo telesno poškodovanih in
- pripravi predlogov sprememb in dopolnitev zakonskih in podzakonskih predpisov, ki omogočajo uvajanje sodobnejših prometno tehničnih rešitev in uporabo učinkovitejše opreme cest.

Vse navedeno ob spremljanju novosti v tujini in učinkovite izrabe domačega znanja zagotavlja pogoje za izboljšanje prometne varnosti. V celotnem konceptu načrtovanja in gradnje novih odsekov, obnov, vzdrževanja, novih tehnologij ITS in upravljanja prometa, se varnost v povezavi z naraščanjem prometa izboljšuje. Pozitivne učinke imajo tudi koordinacije (ki jih izvajamo iz nadzornih centrov predvsem v primeru delovanja operativnih skupin na terenu in ob izrednih dogodkih), zagotavljanje ukrepov, ki se prilagajajo glede na prometne in vremenske razmere, ter nudenje informacij uporabnikom. Pri tem pa skrbimo tudi za kontinuirano izvajanje varnostnih kampanj in s ciljem promocije varnosti v prometu aktivno sodelujemo z deležniki na področju varnosti. Pri tem je zelo pomembno krizno komuniciranje ob izrednih dogodkih. Poenotiti je potrebno kanale komuniciranja iz terena do uporabnikov. Zagotoviti moramo enotni sistem komuniciranja, enotne protokole in različne scenarije glede na prioriteto dogodka.

Odvisnost od zunanjih izvajalcev

Tveganje odvisnosti od zunanjih izvajalcev obvladujemo tako, da tekoče spremljamo vse informacije o poslovanju poslovnih partnerjev, pripravljamo ukrepe za preprečitev vpliva neugodnih dogodkov na poslovanje družbe (spremembe določil v pogodbi, sporazumne prekinitve pogodb) in vzdržujemo zdrave poslovne odnose. Že pri izbiri izvajalca v postopku javnega naročanja temeljito preučimo predvidene roke za izvedbo, plačilne pogoje in garancije, natančno določimo terminske plane dokončanja posamezne faze in skrbimo za kakovost pogajanj ter od izbranih izvajalcev zahtevamo ustrezne reference. Za nadzor nad izvajanjem pogodb imamo določene skrbnike pogodb, ki bdijo nad izvajanjem pogodbe ves življenjski cikel od priprave razpisne dokumentacije do sklenitve pogodbe, med samo izvedbo posla in nato vse do izteka garancijske dobe, če je ta predvidena. Prav tako skrbniki spremljajo tudi veljavnost posameznih dokumentov, npr. garancije, in so dolžni opozoriti, da se le-ti tekoče obnavljajo. Zaposluje se tudi nov kompetenten kader, ki se ga dodatno izobražuje in usmerja v skrbništvo določenega področja. Redno nadziramo stroške investicij, tako rednih kot tistih, ki so nastali zaradi naknadnih sprememb projekta. Vse projekte v vseh fazah izvajamo na način vključevanja Inženirja, ki skrbi za celovito vodenje posameznega projekta. Obvezno moramo zagotoviti nabavo strateških materialov (sol, nafta, itd.) na način, da imamo vedno na razpolago rezervnega dobavitelja.

Učinkovitost delovanja sistema DarsGo

Po uspešni uvedbi sistema v letu 2018, smo za zagotavljanje stabilnega delovanja sistema v letu 2019 izvajali aktivnosti za odpravo pomanjkljivosti, uvajali spremembe in nadgradnje sistema predvsem v smislu zagotavljanja še prijaznejšega sistema za uporabnike – stranke in tiste, ki sistem upravljajo ter uvajali izboljšave na podlagi ugotovitev v prvem letu delovanja sistema. Z izvajalcem izvajamo redne sestanke za preglede in spremljanje delovanja sistema, ravno tako pa tudi za upravljanje z incidenti in spremembami. Z od izvajalca neodvisnimi kontrolnimi metodami se redno spremlja učinkovitost delovanja sistema, analizirajo se odmiki in po potrebi takoj ustrezno ukrepa.

Izpad ključnih informacijskih sistemov

Izpad ključnih informacijskih sistemov obvladujemo z rednim spremljanjem stanja IT sistemov in takojšnjim odzivanjem na izredne dogodke. Vzpostavljen imamo sistem neprekinjenega delovanja informacijskega sistema (podvajanje najvitalnejših delov informacijske opreme) in uvedene varnostne ukrepe za zaščito in varovanje informacijskih sistemov pred nepooblaščenimi posegi in izgubo podatkov. Kot eno izmed metod prepoznavanja groženj uporabljamo tudi neodvisne varnostne preglede informacijske tehnologije. Prepoznane grožnje, ki bi lahko vplivale na zaupnost, celovitost ali razpoložljivost informacijskih sistemov in informacijske infrastrukture obvladujemo z rednim vzdrževanjem, rednim izvajanjem varnostnega kopiranja, vzpostavljenimi protipožarnimi zidovi in protivirusnimi programi, nadgradnjami programske in strojne opreme, posodabljanjem varnostnih politik in povečevanjem informacijske varnosti pa tudi z izvajanjem jasne vizije razvoja informacijskega sistema družbe. Na nekaterih ključnih segmentih smo v preteklem letu že pričeli z vzpostavljanjem sistema vzdrževanja 24 ur dnevno vse dni v letu oz. 24/7/365. Na določenih ključnih ITS sistemih smo v letu 2017 pričeli z vzpostavljanjem aplikacij, ki omogočajo avtomatsko javljanje napak. Napake se obdelujejo v nadzornih centrih, kjer so zaposleni stalno prisotni, tako da je mogoč takojšnji odziv na izredne dogodke. Prav tako je v področju TK organizirana stalna pripravljenost s strani notranjih kadrov. Storitve, za katere nismo zadosti usposobljeni oziroma nimamo zadosti kadrovskih virov, pa izvajamo tudi s pomočjo zunanjih pogodbenih izvajalcev.

Izpad prihodka pri delovanju sistema DarsGo

Vpeljava novega sistema DarsGo je bila ključnega pomena za DARS d. d., saj mora biti zagotovljeno plačevanje cestnine za vozila nad 3,5 t največje dovoljene mase, ki je največji in najpomembnejši vir prihodka družbe. Pri delovanju novega sistema DarsGo smo kot pomembno tveganje prepoznali tveganje izpada prihodka iz naslova cestninjenja tovornih vozil nad 3,5 tone največje dovoljene mase, zato smo že v sami pogodbi o vzpostavitvi in delovanju sistema DarsGo z izvajalcem storitev dogovorili ustrezne parametre v sporazumih o ravni storitev (SLA). V fazi implementacije sistema DarsGo smo skupaj s pogodbenima inženirjema izvajali preverjanja in testiranja funkcionalnosti dobavljene rešitve. V sodelovanju z zunanjim izvajalcem, ki razpolaga tudi s strokovno izobraženim kadrom s področja revidiranja informacijskih sistemov, smo opravili revizijo delovanja sistema. Vzpostavljen pa je tudi sistem nadzora kakovosti delovanja sistema, saj smo že v letu 2017 oblikovali novo organizacijsko enoto za tehnični nadzor in analizo delovanja sistema DarsGo, katere odgovornost je spremljanje delovanja sistema DarsGo, stalno ocenjevanje obsega in kakovosti storitev (pa tudi razvoj in vzdrževanje modela monitoringa), kot so opredeljene v sporazumih o ravni storitev, ki so sestavni deli pogodbe z izvajalcem vzpostavitve sistema DarsGo. Na podlagi javnega naročila smo izbrali tudi neodvisnega pogodbenega partnerja za vzpostavitev sistema nadzora kakovosti.

Na podlagi vseh ukrepov in postopkov izvedenih v fazi uvedbe sistema DarsGo je bil le-ta uspešno vzpostavljen in do izpada prihodka iz naslova cestninjenja vozil nad 3,5 t največje dovoljene mase ni prišlo. V prvih devetih mesecih delovanja (1. 4. – 31. 12. 2018) je bilo v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2017 cestninjenjih 10 % km več, kar je posledica tega, da se sedaj cestnini celotno omrežje, medtem ko v starem sistemu del omrežja ni bil cestninjen. V letu 2019 je bilo v primerjavi z letom 2018 cestninjenjih za 6,3 odstotka km in ustvarjenih za 3,2 odstotka več prihodkov.

Rast prihodkov pa ne odraža v celoti števila cestninjenjih kilometrov. Razhajanje med rastjo cestninjenjih km in rastjo cestninskih prihodkov gre na račun povečevanja števila km čistejših tovornih vozil predvsem v emisijskem razredu EURO 6 in upadom števila vozil v nižjih EURO razredih. Do tega prihaja zaradi dejanske izboljšave v strukturi EURO razredov težkih vozil na eni strani in na drugi strani zaradi obvezne registracije v sistem DarsGo, ko se za vozila uveljavljajo dejanski EURO razredi, v preteklosti pa so uporabniki, ki so cestnino plačevali na cestninskih postajah, plačevali polno ceno cestnine ne glede na EURO razred.

Tako je konec leta 2017 plačevalo polno cestnino 28,7 odstotka vozil, konec leta 2018 še 8,2 odstotka, konec leta 2019 pa smo še 6,4 odstotka. Na drugi strani pa je konec 2017 najnižjo cestnino plačevalo 40 odstotkov vozil, konec 2018 60,5 odstotka, konec leta 2019 pa že 68,6 odstotka. Delež čistejših vozil bo samo še naraščal, kar bomo morali ustrezno upoštevati tudi pri cenovni politiki in znižati popuste za čistejša vozila.

Ekonomska upravičenost investicijskih vlaganj

Tveganje ekonomske upravičenosti investicijskih vlaganj v družbi DARS d. d. obvladujemo z različnimi kontrolnimi mehanizmi. Za preverjanje ekonomske upravičenosti ukrepov na cestni infrastrukturi že več let uporabljamo ekspertni sistem PMS DARS, za manjše investicije pa izvajamo še strokovne ekonomske presoje s pomočjo zunanjih strokovnjakov. V prvi fazi preverjamo predvsem funkcionalnost posameznih elementov infrastrukture in varnost za uporabnike avtocest, v nadaljevanju pa še trajnost in stopnjo poškodovanosti. Za premostitvene objekte smo v letu 2019 nadaljevali z v letu 2017 pričetim projektom uvedbe ekspertnega sistema gospodarjenja s temi objekti – BMS DARS, za katerega načrtujemo dokončno operativnost konec leta 2020.

Za projekte, vezane na energetsko učinkovitost podjetja, pripravljamo analize stroškov in koristi, ki predstavljajo podlago za odločanje o implementaciji posameznega ukrepa, za ITS sisteme se v prvi vrsti preverja upravičenost z vidika varnosti za uporabnike avtocest, pri obnovah in vlaganjih v elektrostrojno opremo pa se upošteva več različnih vidikov (v teku je projekt uvedbe dolgoročnega planiranja obnov ESO, ki se je pričel v letu 2017). Za potrebe obvladovanja tveganj upravičenosti investicijskih vlaganj v mehanizacijo je bila v letu 2017 opravljena celovita analiza vse mehanizacije in opreme ter pripravljen srednjeročni načrt vlaganj v obnovo le-te za obdobje 2018–2022. Investicije v nove odseke HC in AC pa so v vseh fazah projekta načrtovane na način izdelave PIZ ali IZ, tekom izdelave projektne dokumentacije DGD in PZI pa tudi z izdelanim Investicijskim programom, ki ga obravnava komisija v okviru DARS, potrdi uprava družbe, v nadaljevanju pa je posredovan tudi na Komisijo za obravnavo in potrjevanje investicijske dokumentacije, ki deluje v okviru Ministrstva za infrastrukturo.

Tveganje prihodkov

Tveganje prihodkov obvladujemo s pripravo čim bolj realnih napovedi prihodkov za prihodnje obdobje, ugotavljanjem morebitnih odstopanj od poslovnega načrta ter z načrtovanjem ukrepov, ki bodo morebitno vrzel premostili. Vse spremembe podzakonskih predpisov s področja cestninjenja in cenika cestnine mora družba DARS najprej uskladiti s prevozniki GZS in OZS, usklajeno pobudo pa mora nato potrditi Ministrstvo za infrastrukturo, ki pripravi predlog sklepov vlade, ki so osnova za implementacijo sprememb. V letu 2019 je družba DARS d. d. podala MZI različne pobude za obvladovanje tveganja zmanjševanja prihodkov na področju cestninjenja vozil z največjo dovoljeno maso nad 3,5 t, ki je s tega vidika najbolj dinamično, saj cena variira glede na emisijski razred vozila, ob tem, da nosijo ta vozila tudi večjo utež v pokrivanju stroškov cestninskih cest glede na njihovo opravljeno prometno delo. Sprejeta je bila pobuda za indeksacijo cestnine za uporabo cestnega predora Karavanke za vozila, katerih NDM ne presega 3.500 kg, vse ostale pobude pa niso bile sprejete (ukinitve rabatov, indeksacija cestnine na omrežju cestninskih cest, indeksacija cene vinjet, uvedba cestninskega razreda za vozila, katerih NDM presega 3.500 kg z dvema osema). Družba DARS aktivno sodeluje z MZI in ASECAP pri oblikovanju in presoji predlogov novele direktive o evrovinjeti, ki bi utegnili povzročiti tveganje prihodkov.

Izguba kompetentnega oz. ključnega kadra (nezaželena fluktuacija), porast deleža aktivno nezavzetih zaposlenih ter nezadostni viri za dvig kompetentnosti zaposlenih in posledično razvoja ciljne organizacijske kulture

Tveganje izgube kompetentnega oz. ključnega kadra v družbi DARS d. d. zmanjšujemo z oblikovanjem ustvarjalnega, varnega in zanimivega delovnega okolja, kar predstavlja naš strateški cilj. Z namenom pridobivanja povratnih informacij o delovnem okolju s strani zaposlenih izvajamo raziskave o organizacijski klimi in zadovoljstvu zaposlenih, katerih rezultati predstavljajo podlago za oblikovanje letnega programa aktivnosti. V letu 2019 je bil v obvladovanju tveganja nezaželene fluktuacije velik poudarek na povečanju osnovnih bruto plač, ki je bilo v večjem obsegu na najnižjih plačah. Zaposlenim je bilo znotraj družbe omogočeno tudi izobraževanje in usposabljanje za osebni in profesionalni razvoj. K zmanjšani fluktuaciji oziroma k večji pripadnosti zaposlenih pomembno prispevajo tudi ukrepi, ki jih izvajamo v okviru polnega certifikata Družini prijazno podjetje, ki med drugim zaposlenim omogočajo lažje usklajevanje delovnih in družinskih obveznosti, prav tako pa v velikem obsegu omogočajo zaposlenim skrb za njihovo zdravje z možnostjo izvajanja športne rekreacije.

Zavzetost zaposlenih izgrajujemo s konkretnimi aktivnostmi, ki so opredeljene v Strategiji upravljanja s kadri 2020. Te aktivnosti so v teku in podpirajo tako večjo zavzetost zaposlenih kot njihovo kompetentnost in izboljšanje organizacijske klime ter kulture. Ker imajo neposredni vodje največji vpliv na zavzetost zaposlenih, smo vodjem v letu 2019 namenili več pozornosti in energije. Izvedeno je bilo merjenje kompetenc vodij, ki so mu sledile razvojne delavnice za vodje. Prav tako pa smo aktivno pristopili k izvajanju ukrepov za krepitev kompetentnosti starejših zaposlenih ter boljšega medgeneracijskega sodelovanja in komunikacije. Zaposlenim je bilo v večjem obsegu kot predhodna leta omogočeno pridobivanje specifičnih aktualnih strokovnih znanj in veščin izven okvirov DARS na različnih strokovnih srečanjih v Sloveniji in v tujini, s katerim je bila zaposlenim omogočena profesionalna in osebna rast.

Skrb za varnost in zdravje zaposlenih pri delu

Tveganja povezana z varnostjo in zdravja delavcev pri delu vseskozi znižujemo. Delavce usposabljammo za pravilno in varno delo, opozarjamo na nepravilnosti in osveščamo. Z vodenjem aktivnosti na področju promocije zdravja poizkušamo delavce zainteresirati za bolj zdrav življenjski slog.

Varnost delavcev pri delu smo kot enega od pomembnih elementov za uspešno načrtovanje razvoja družbe vključili tudi v Strategijo 2015–2020. Eden od pomembnih operativnih strateških ciljev je tako tudi znižanje števila poškodovanih pri delu do leta 2020 za 15 %, zato vsa leta veliko vlagamo tako v nabavo nove bolj varne delovne opreme, kot tudi urejanje delovnega okolja, ki zagotavlja delavcem višjo stopnjo varnosti in zdravja pri delu. V letu 2019 smo revidirali oceno tveganja za varnost in zdravje pri delu. Pregledali smo realizacijo zastavljenih ukrepov in se na osnovi ugotovitev s terena (interni nadzor nad izvajanjem varnostnih ukrepov), analiz nezgod pri delu, bolniške odsotnosti in poročil medicine dela o zdravstvenem stanju naših delavcev odločili za sprejem dodatnih tehničnih in organizacijskih ukrepov. Ukrepi se ne nanašajo samo na zagotovitev večje varnosti delavcev na terenu ampak so namenjeni tudi pisarniškemu delavcem, ki imajo z leti vse več zdravstvenih težav.

Varovanje okolja

DARS d. d. je kot upravljavec in vzdrževalec avtocest in hitrih cest v okviru celotnega poslovanja družbe že v preteklih letih vzpostavil sistem ravnanja z okoljem in v letu 2017 sistem upravljanja z energijo, s katerima dosledno uresničuje politiko varovanja okolja in upravljanja z energijo na vseh področjih svojega delovanja.

Na osnovi izvedene strateške konference smo posledično novelirali »STRATEGIJO DARS D.D. 2017-2020 (druga novelacija), ki je vključevala tako dopolnitvijo novih, kot optimizacijo obstoječih operativnih ciljev, ki se nanašajo na okoljsko energetske vidike ter posledično ukrepe za zmanjševanja okoljskih tveganj. V letu 2019 smo sistema vodenja neprestano izboljševali tako z realizacijo ukrepov z namero zmanjševanja okoljskih vplivov in posledično okoljskih vidikov, kot dopolnitvijo novih, kot optimizacijo obstoječih okoljsko energetskih ciljev in programov ter njihovo realizacijo spremljali v okviru vodstvenega pregleda družbe. Rdeča nit sistema ravnanja z okoljem sta ocena in analiza okoljskih vplivov in vidikov ob upoštevanju faz življenjskega cikla storitve, ki so posledično opredeljeni v registru okoljskih vidikov. Da bi zmanjšali vpliv na okolje, smo določili okvirne in izvedbene okoljske in energetske cilje ter programe, s katerimi bomo te cilje tudi dosegli. Tveganja, ki se nanašajo na pravočasno spremljanje in udejanjanje zakonodajnih zahtev v praksi zmanjšujemo z ukrepi s strani imenovanih odgovornih oseb, ki pokrivajo področje dela, na katero se sprememba zakonodaje nanaša. Okoljsko tveganje, kamor uvrščamo tveganje ravnanja z odpadki s posebnim poudarkom na nevarnih odpadkih, tveganje onesnaževanja okolja in tveganje varovanja vplivnega območja postajajo čedalje pomembnejša. Nadaljevale so se že v preteklosti začete aktivnosti z namenom varovanja okolja. Sistematično obvladovanje okoljskega tveganja odraža ekološko ozaveščenost zaposlenih. Nesreče na avtocesti lahko negativno vplivajo tudi na okolje, zato se trudimo zmanjševati tveganja za njihov nastanek, če pa vseeno pride do nesreče, je treba ukrepati ustrezno hitro in učinkovito, da bi bile negativne posledice za okolje čim manjše. V ta namen informiramo in usposabljam vse zaposlene na tovrstnih delovnih mestih, da bodo v dani situaciji v smislu varstva okolja hitri in učinkoviti. Verjetnost nastanka izrednih dogodkov zmanjšujemo tudi s preventivnimi ukrepi. Z usposabljanjem za hitro, pravilno in učinkovito ukrepanje zagotavljamo, da so vplivi morebitnih izrednih dogodkov na okolje minimalni. Z ustreznimi aktivnostmi v okviru vzdrževanja avtocest, kot so čiščenje in redno vzdrževanje zadrževalnih bazenov z namenom nemotenega obratovanja ter izvajanje letnega programa obratovalnega monitoringa odpadne padavinske vode (LPOM) itd., pa tudi z zbiranjem, sortiranjem in nadzorovanim oddajanjem zbranih odpadkov, izvajanjem ukrepov za zmanjševanje svetlobnega onesnaževanja ter s stalnim nadzorovanjem prisotnosti ogljikovega monoksida in vidljivosti v predorih smo veliko prispevali k zmanjševanju negativnih vplivov na okolje in uspešno obvladali tveganje za nastanek ekoloških nesreč. DARS d. d. načrtuje izvedbo protihrupnih ukrepov na podlagi rezultatov izvedenih obratovalnih monitoringov hrupa. Ukrepi so načrtovani tako, da zajamejo območja z večjim številom preobremenjenih stavb oz. prebivalcev ter območja posameznih močno preobremenjenih objektov ob trasi avtocest in hitrih cest.

Uresnili smo tudi ukrepe, ki nam jih je nalagal vladni Operativni program varstva pred hrupom za obdobje 2012–2017 in vladni Operativni program varstva pred hrupom za 2018. Ukrepi na petih avtocestnih odsekih so bili izvedeni v letih 2013–2015, v letu 2019 pa se je izvedla še zaščita posameznih najbolj obremenjenih stanovanjskih stavb ob avtocestnem omrežju – ukrepi aktivne protihrupne zaščite na 11 lokacijah ob slovenskem AC omrežju

DARS d. d. je v letih 2018/2019 v skladu s predpisi izvedel obratovalni monitoring hrupa za omrežje avtocest in hitrih cest. Na podlagi rezultatov so bili načrtovani protihrupni ukrepi, ki so vključeni v Strokovnih podlagah za operativni program varstva pred hrupom na preobremenjenih območjih. V Strokovnih podlagah za OP Hrup so načrtovane tudi smernice za varstvo pred hrupom cestnega prometa, določena pa so tudi merila za oceno ekonomske upravičenosti in sorazmernosti protihrupnih ukrepov, smernice za načrtovanje pasivne zaščite ter tudi smernice za oblikovanje protihrupnih ograj z namenom, da bodo ukrepi kar najbolj učinkoviti glede na vložena sredstva in tudi čim bolj sprejemljivi.

Za potrebe priprave nabora ukrepov, ki bodo vključeni v novelacijo OPH, z namenom zmanjšanja obremenitev okolja s hrupom smo v sodelovanju z zunanjim pogodbenim sodelavcem pripravili strokovne podlage za obnovo PHO in SP. Novelacija OPH se pričakuje v letu 2020, predvidoma za obdobje 2018-2023.

I.9 Predstavitev poslovnih aktivnosti družbe

I.9.1 Uspešnost poslovanja in doseganja načrtov

Naše ključno vodilo danes in v prihodnje je učinkovitost našega poslovanja, in sicer v vseh možnih oblikah in do vseh možnih deležnikov. S to namero je nastala tudi Strategija družbe DARS d. d. 2017–2020, ki je ključni dokument za strateško načrtovanje dolgoročnega uspešnega razvoja družbe DARS d. d.

V našem poslovnem okolju je poleg zagotavljanja mobilnosti ljudi in blaga vedno bolj prisotno usmerjanje v trajnostni razvoj, ki naše prihodnje aktivnosti osredotoča na:

- upoštevanje ekonomskega in družbenega vidika pri načrtovanju in izvajanju investicij in drugih aktivnosti;
- okoljsko sprejemljivost in znatno zmanjšanje škodljivih vplivov na okolje, ki jih povzročajo najrazličnejše oblike prometa;
- prilagajanje digitalni transformaciji in razvoj novih naprednih tehnologij (alternativni viri energije, t. i. pametne ceste in pametna mobilnost itd.);
- daljšanje življenjske dobe infrastrukture z optimalnim vzdrževanjem in prenavljanjem ter nadgrajevanjem obstoječega sistema, v skladu z višanjem standardov;
- dolgoročno stabilno poslovanje, odgovorno do okolja in družbe.

Na podlagi sprejete politike sistema vodenja in izhajajočih strateških ciljev in kazalnikov uspešnosti poslovanja (KPI), ki so opredeljeni v poslovnem načrtu družbe, določamo merljive operativne cilje. Sistem razvijamo tako, da sta neprestano izboljševanje in inovativnost stalnica vseh zaposlenih na vseh organizacijskih ravneh.

Glavni cilji družbe DARS d. d. v letu 2020 so:

- Po uspešni vzpostavitvi novega cestninskega sistema v letu 2018 in uspešnem poslovanju v letu 2019, bomo v letu 2020 sistem nadgradili s ciljem boljšega servisiranja uporabnikov, zagotavljanja višjih prihodkov in zadostitvi zahteve predpisov EU (integracija ponudnikov EETS).
- Izgradnja predora Karavanke: začetek izvajanja del (uspešen zaključek postopka izbora in uvedba v delo izvajalca del).
- Nadaljevanje aktivnosti 3. razvojne osi sever in jug v okviru finančnih zmožnosti družbe.
- Pričetek izdelave državnih prostorskih načrtov za širitev ljubljanskega obroča in vpadnih krakov oz. načrtovanje vzpostavitve pasov za konični promet.
- Nadaljevanje izvajanja ukrepov za zagotavljanje varnosti in udobnosti ter optimizacija pretočnosti prometa.
- Vlaganja v posodobitev obstoječega omrežja, v dvig kakovosti vozišč in objektov ter sistemov za upravljanje in vodenje prometa.
- Finančno vzdržna gradnja AC in HC.
- Nadaljevanje ukrepov optimizacije stroškov poslovanja ter sistemsko učinkovito upravljanje s premoženjem.

S sodobnimi pristopi in odgovornostjo do okolja bomo, kot smo si tudi zadali v srednjeročnem strateškem načrtu, optimizirali pretočnost prometa ter zagotavljali varnost in udobnost na slovenskem avtocestnem omrežju.

1.9.2 Cestninjenje

Prihodki od cestninjenja, ki predstavljajo 89 odstotka vseh prihodkov družbe, so v letu 2019 znašali 466,6 milijona evrov, kar je za dobre 3 odstotke več kot v letu 2018. Prihodki iz naslova cestninjenja vozil nad 3,5 t največje dovoljene mase (težkih vozil) so znašali 255,7 mio EUR, prihodki od prodaje vinjet pa 195,3 mio EUR, prihodki od cestninjenja predora Karavanke pa 15,7 mio EUR.

Rast cestninskih prihodkov v letu 2019 je povezana z višjimi prihodki iz naslova cestninjenja težkih vozil zaradi uvedbe elektronskega cestninskega sistema DarsGo (s 1. 4. 2018), tako smo celo leto 2019 za težka vozila cestninili celotno omrežje avtocest in hitrih cest, rasti prometa in spremembe cenika cestnine s 1. 4. 2018. Skoraj 63 odstotkov prihodkov so ustvarili uporabniki, ki plačujejo cestnino v povezavi z bencinskimi karticami, s slabimi 22 odstotki jim sledijo uporabniki, ki imajo z DARS d. d. sklenjene pogodbe o odloženem plačevanju cestnine, ostali pa plačujejo cestnino v predplačniškem načinu.

V letu 2019 je bilo v primerjavi z letom 2018 cestninjenjih 6,3 odstotka km več in ustvarjenih za 3,2 odstotka več prihodkov. Razhajanje med rastjo cestninjenjih km in rastjo cestninskih prihodkov gre na račun povečevanja števila km čistejših tovornih vozil predvsem v emisijskem razredu EURO 6 in upadom števila vozil v nižjih EURO razredih. Do tega prihaja zaradi dejanske izboljšave v strukturi EURO razredov težkih vozil na eni strani in na drugi strani zaradi obvezne registracije v sistem DarsGo, ko se za vozila uveljavljajo dejanski EURO razredi, v preteklosti pa so uporabniki, ki so cestnino plačevali na cestninskih postajah, plačevali polno ceno cestnine ne glede na EURO razred. Posledično se je povprečna četrtletna infrastrukturna pristojbina za drugi (R4) cestninski razred v zadnjem letu znižala za 1,8 odstotka. Medtem, ko se je povprečna četrtletna infrastrukturna pristojbina za prvi (R3) cestninski razred v zadnjem letu znižala za 3,2 odstotka. Povprečna infrastrukturna pristojbina se tako počasi približuje najnižji cestnini, ki je določena za EURO 6. Da bodo prihodki lahko sledili stopnji rasti cestninjenjih km, bo potrebno v bodoče temu prilagoditi cenovno politiko – zvišati infrastrukturno pristojbino in/ali spremeniti koeficiente s katerimi se diferencira infrastrukturna pristojbina za težka vozila.

V letu 2019 je bila vrednostno prodaja vinjet višja za 3,7 odstotka, količinsko pa za 2,9 odstotka – prodanih je bilo 7.510.454 vinjet. Rast prihodkov iz naslova cestninjenja predora Karavane za vse vrste vozil je bila v primerjavi z letom 2018 5,3-odstotna.

V januarju 2019 smo v Sloveniji prvič začeli zaračunavati tudi pribitek k infrastrukturni pristojbini za namen izgradnje drugega tira železniške proge Divača – Koper, ki se plačuje za težka vozila na cestninskih odsekih med Srminom in Šentrupertom.

Sistem DarsGo je po uspešni uvedbi v letu 2018 v letu 2019 deloval stabilno in učinkovito, kar v prvi vrsti dokazuje višina pobrane cestnine. Sistem smo sproti optimizirali v smislu prijaznosti do uporabnikov glede na izkušnje, ki smo jih pridobili v prvem letu delovanja. Pri merjenju zadovoljstva uporabnikov slovenskih avtocest je zadovoljstvo s sistemom DarsGo doseglo najvišjo povprečno oceno med vsemi storitvami. Konec leta 2019 je bilo v sistemu DarsGo registriranih 81.500 strank iz več 70 držav in 327.800 vozil, od začetka delovanja sistema pa smo izdali 301.500 naprav DarsGo. Največ registriranih vozil je iz Slovenije, sledijo pa jim romunska, poljska, madžarska in nemška vozila.

V letu 2019 so cestninski nadzorniki izdali 68.019 plačilnih nalogov (od tega 58.067 iz naslova neplačevanja cestnine za vinjetna vozila in 8.363 zaradi neplačila cestnine za tovorna vozila). Izdano število plačilnih nalogov je za 80,3 odstotka višje kot v letu 2018. Tak porast je delno posledica manjšega števila efektivno opravljenih ur nadzora v letu 2018 zaradi uvajanja novega cestninskega sistema (sodelovanje pri testiranjih, uvajanje novo zaposlenih delavcev, vse cestninske nadzornike je bilo potrebno usposobiti za delo v novem sistemu in jih seznaniti in naučiti uporabljati vso novo opremo, ob zagonu sistema nadzorni del sistema ni deloval optimalno zato je bil nadzor otežen, pred zagonom sistema DarsGo smo se zavestno osredotočili na obveščanje voznikov tovornih vozil o pričetku obvezne uporabe DarsGo Sistema in na ta račun izvajali manj nadzora). Pomemben razlog pa je bil tudi, da je bil nadzor nad plačevanjem cestnine ciljno usmerjen v tovorna vozila, kjer so postopki dolgotrajnejši. V letu 2019 je bila večina teh razlogov odpravljenih, posledično pa so rezultati bistveno boljši kot v letu 2018 in so najboljši od uvedbe cestninskega nadzora v letu 2008.

I.9.3 Vzdrževanje avtocest

Vzdrževanje avtocest

Vzdrževanje avtocest v področju vzdrževanja izvajamo sezonsko po dveh letnih planih:

- Letni plan vzdrževanja avtocest in hitrih cest velja vsako leto od 15. 3. do 15. 11. v posameznem letu. V njem so vključene letne vzdrževalne aktivnosti in načrtovane ure po posameznih opravilih ter operativni načrti izvajanja pomembnejših del (obnove talnih označb, pranje predorov ...).
- Izvedbeni program zimske službe velja vsako leto od 15. 11. do 15. 3. v naslednjem letu. V njem opredelimo in definiramo vodenje prometa, operativne načrte izvajanja zimske službe po posameznih ACB, določimo mesta za izločanje TTV v primeru zahtevnejših zimskih razmer in obilnejšega sneženja ipd.

Navedena krovna dokumenta sta osnova za izvajanje vzdrževanja avtocest in hitrih cest, pri čemer vsa tista vzdrževalna dela, ki bi lahko povzročila daljše zastoje, skrbno načrtujemo v sodelovanju z ostalimi področji in službami DARS d. d., redna vzdrževalna dela pa prilagajamo prometnim tokovom in prometnim konicam tako, da so posledice naših del na pretočnost prometa na AC/HC minimalne, ob nepričakovanih zgostitvah prometa preko pričakovanih mer pa takšna dela po potrebi tudi začasno prekinemo.

Z uveljavitvijo Pravilnika o zaporah, Pravilnika o prometni signalizaciji in prometni opremi na cestah in Pravilnika o rednem vzdrževanju javnih cest, ki nam omogočajo, da določena redna vzdrževalna dela izvajamo tudi v nočnem času, smo posledično zmanjšali zastoje, predvsem na najbolj obremenjenih odsekih avtocest. Posebno pozornost smo posvetili izvajanju nočnih del v prometno najbolj obremenjenih območjih, ki jih vzdržujeta ACB Ljubljana, ACB Postojna in ACB Vransko.

Nadaljevali smo projekt optimizacije preventivnega posipa cest s tekočim soljenjem, v letu 2019 smo avtomatske mešalne naprave za pripravo raztopine NaCl (solnice) vzpostavili še na ACB Vransko, ACB Hrušica in ACB Kozina.

Količinski obseg realizacije vzdrževalnih del v letu 2019 je bil, glede na vrsto del za voziščne konstrukcije in objekte, naslednji:

- krpanje in sanacija vozišč v obsegu 43.933 m² po 2 pogodbah v znesku 1.120.946 EUR,

- investicijska vzdrževalna dela v obsegu 314.487 m² po 2 pogodbah v 207 delovnih dneh in v skupnem znesku 10.147.201 EUR,
- redno vzdrževanje objektov za odvodnjavanje: sanacije jaškov jarkov, kanalet, objektov za odvodnjavanje na objektu v skupnem znesku 405.283 EUR.
- hrapavljenje vozišč v obsegu 6.667 m² v znesku 17.334 EUR.

V lastni režiji se izvaja košnja, menjava poškodovanih odbojnih ograj, čiščenje in popravila zaščitne mreže, čiščenje predorov 2x letno, izvajanje talne označb, čiščenje odvodnih sistemov idr. skladno z Letnim in Zimskim planom vzdrževanja. Za zagotavljanje delovanja rednega vzdrževanja sprotno skrbimo za nabavo novih vozil in opreme, ter skrbimo za pravočasno servisiranje in popravila vse opreme.

Elektrostrojno vzdrževanje

Na področju elektrostrojnega vzdrževanja so se v letu 2019 izvajala naslednja dela:

- Popravilo poškodovanega tunelskega ventilatorja ODP AVT600 F300 F420N iz predora Šentvid;
- Sanacija poškodovanih elektro inštalacij v levi cevi pokritega vkopa Karteljevo;
- Nadgradnja semaforkega sistema Rondo Tomačevo;
- Priprava projektne dokumentacije PZI za menjavo elektro opreme v EN nišah predorov Debeli hrib in Mali vrh;
- Sanacija kabskega razvoda razsvetljave, prezračevalnih loput, video nadzora in požarnega sistema fibrolaser po škodnem primeru v predoru Karavanke;
- Dobava in montaža vrat v PC Trojane in PC Podmilj;
- Zamenjava glavnega NN razdelilnika energetskega napajanja baza Hrušica;
- Preventivno vzdrževanje elektro strojnih sistemov in naprav v predorih in na trasi skladno z letnimi plani;
- Vsa vzdrževalna dela po pogodbah o vzdrževanju;
- Obnova rezervnega napajanja na odseku Aja vas- Dramlje;
- Sodelovanje pri elektro delih rušenja CP in vzpostavljanja nadzornih točk;
- Sodelovanje pri pregledih dokumentacije in naprav na novo prevzetih odsekih;
- Zamenjava UPS naprav v ACB MB in CP Tepanje;
- Priprava projektov za namestitev DEA na predor Vodole in PV Malečnik;
- Sodelovanje z področjem upravljanja pri pripravi/pregledu dokumentacije in obnovitvenih delih;
- Sodelovanje z zunanjimi izvajalci pri obnovitvenih delih, vzdrževanju in novogradnjah.

I.9.4 Upravljanje in zagotavljanje prometne varnosti

Področje upravljanja, ki je bilo vzpostavljeno z novo organizacijo v letu 2013, združuje upravljanje vseh vrst premoženja družbe DARS d. d. (cestna infrastruktura, naprave, počivališča ter druge nepremičnine v lasti DARS) s ciljem učinkovitejšega upravljanja premoženja družbe ter vodenja prometa in prometne varnosti.

Cestna infrastruktura

S pomočjo ekspertnega sistema za gospodarjenje z vozišči PMS – DARS (Pavement Management System) smo pripravili Plan ukrepov kot osnovo za določanje potrebnih obnov infrastrukture v naslednjem triletnem obdobju. V ekspertnem sistemu smo posodobili vhodne podatke ter ga premaknili na izhodiščno leto 2019.

V letu 2019 smo na podlagi novembra 2016 sklenjene pogodbe z DRI za strokovne storitve pri gospodarjenju s cestno infrastrukturo, z napravami in pri prometni varnosti nadaljevali z redno koordinacijo za tekoče spremljanje realizacije strokovnih nalog. Na podlagi pogodbe je DRI pripravila strokovne podlage za novelacijo Plana ukrepov na AC infrastrukturi za obdobje 2020–2022. Osutek tega plana smo kasneje še aktivno usklajevali z oddelkom za obnove do usklajenega in od uprave potrjenega Plana ukrepov na AC infrastrukturi za obdobje 2020–2022.

DRI na podlagi sklenjene pogodbe opravlja tudi druge strokovne storitve za področje gospodarjenja s premoženjem DARS. Vodi pa tudi projekt vzpostavitve ekspertnega sistema gospodarjenja s premostitvenimi objekti na AC in HC, ki bo predvidoma zaključen v letu 2020.

Na podlagi pogodbe za osemletni geotehnični monitoring na celotnem avtocestnem križu (razen območja Rebrnic, kjer se monitoring že izvaja), ki je bila sklenjena v letu 2015, so se v letu 2019 izvajale vse potrebne meritve na geotehničnih objektih ter spremljanja stanja zahtevnejših objektov (VA6007, nasip Vogršček, Jožefov hrib). Nekaj je bilo tudi izrednih pregledov in predlogov ureditve stanja (Osapska dolina, Dedni dol).

S področjem Vzdrževanje je dogovorjen sistem za izvajanje letnih pregledov cestne infrastrukture s strani rednega vzdrževanja cestne infrastrukture in za pripravo celovitih poročil o teh pregledih.

Sklenjeno je več dogovorov z Občinami za sodelovanje pri obnovah nekaterih premostitvenih objektov. Za pokriti vkop Maribor je bila izdelana celovita analiza stanja in potrebnih ukrepov.

Potrjene so bile strokovne podlage za obnavljanje obstoječih protihrupnih ograj. V novelacijo Plana ukrepov je dodana prva prioriteta potrebnih obnov PHO, ob upoštevanju pogojev, da ograja ostaja v sedanjih gabaritih brez podaljšanja in nadgradenj.

Ukrepi za zmanjševanje porabe električne energije

V letu 2019 je projektant pripravil izvedbeni načrt za menjavo razsvetljave V.-faze, v sklopu katerega bo v letu 2020 zamenjanih predvidoma 2000 svetil. Zaradi povečane jalove energije je na sistemu Trojanskih predorov elektro vzdrževanje izvedlo odklop povezovalnega srednje napetostnega kabla med pogonskima centralama Podmilj in Ločica, s katerim se je odpravil večji delež jalove energije, razlika pa se bo odpravila z novo prilagojeno kompenzacijsko napravo.

V primerjavi s preteklim letom 2018 smo zmanjšali porabo električne energije za 4,8%, kar gre na račun zamenjave razsvetljave z energetsko varčnimi LED svetili ter zamenjave cestninskega sistema. V teku je tudi zamenjava LED svetil v pokritem vkopu Vipavki križ – pridobitev projektanta. V izvedbi pa je Študija smiselnosti postavitve vetrne elektrarne, ter razdelitev/ureditev odjemnih mest na stari hitri cesti skozi Maribor med Mestno Občino Maribor in DARS d.d.. Pričeli pa smo tudi z osnutkom predloga montaže sončnih elektrarn po PX3 shemi.

Počivališča

V sklopu gospodarjenja z malimi počivališči je bila v letu 2019 podpisana pogodba z izvajalcem projektantskih del za preureditev, posodobitev in poenotenje vseh sanitarnih objektov, ter izgradnja komunalnih objektov v okviru veljavne okoljske Uredbe za odvajanje in čiščenje odpadnih vod. Preureditev zajema 12 lokacij malih počivališč. Sledi javni poziv za izbor najemnika malih počivališč in javni razpis za izbor izvajalca gradbenih del.

Gospodarjenje z nepremičninami

V letu 2019 smo nadaljevali dela na področju postopkov obravnave prispelih vlog oziroma povpraševanj za odprodajo presežnih nepremičnin v upravljanju oziroma lasti DARS d. d., na področju obveščanja zainteresiranih strank, ugotavljanja presežnih zemljišč in drugih nepremičnin ter definiranja možnih načinov razpolaganja z nepremičninami, ki ležijo zunaj trase AC.

Za prodajo presežnih nepremičnin v lasti DARS d. d. so bili v letu 2019 objavljeni 3 razpisi javnega zbiranja ponudb. V sodelovanju s področjem vzdrževanja se je nadaljevalo vodenje aktivnosti za sklenitev sporazumov z zainteresiranimi strankami, in sicer o uporabi in vzdrževanju zemljišč zunaj trase AC, katerih status še ne omogoča uvrstitve v postopek prodaje.

Dokončali smo postopke prodaje treh nepremičnin v lasti DARS d. d. in sicer smo v skladu z navodili za izvedbo postopkov za prodajo in oddajo nepremičnin v lasti DARS d. d. v najem ali zakup in sicer dveh počitniških enot v Barbarigi v RH in ene stanovanjske enote na Hrušici na Gorenjskem.

V skladu s sklepom uprave in soglasjem SD smo izvedli nakup nepremičnine za izvajanje interne počitniške dejavnosti v Bohinjski Bistrici.

Na podlagi planiranih sredstev upravljanja so potekala večja obnovitvena dela v objektih ACB Hrušice 1. faza in v objektih, apartmajih namenjenim izvajanju interne počitniške dejavnosti v Maredi v Republiki Hrvaški.

Služnosti

V letu 2019 smo prejeli 82 vlog za dodelitev služnosti. Sklenjenih je bilo 76 služnostnih pogodb v 67 zadevah, kar je še 21 več kot v letu 2018. To še vedno kaže na visoko rast števila investicij.

Odplačne služnosti so bile tudi v letu 2019 dodeljene večinoma za manjše posege – za ureditev cestnih, komunalnih, energetskih in TK-priključkov. Dve služnostni pogodbi pa sta bili v letu 2019 sklenjeni za večja posega in sicer v vrednosti cca. 215.000 EUR. Skupna vrednost nadomestil za dodeljene odplačne služnosti v letu 2019 je znašala 327.744 EUR.

Nekatere služnosti pa so bile skladno s 70. členom Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 11/18 in 79/18) ali 474. členom Energetskega zakona (Uradni list RS, št. 60/19) dodeljene brezplačno, bodisi na vseh bodisi le na nekaterih zemljiščih iz pogodbe. Ocenjen izpad služnostnega nadomestila za te posege znaša 531.424 EUR.

Na podlagi služnostnih pogodb, sklenjenih v preteklih letih, pri katerih nadomestila za služnosti zapadajo v plačilo periodično (t. j. enkrat letno), je bilo obračunano še 40.045 EUR.

Za stroške postopkov dodelitev služnosti s pripravo služnostnih pogodb, po veljavnem ceniku DARS d. d. ter za povrnitev stroškov notarskih overitev podpisov na teh pogodbah je bilo obračunano 27.509 EUR.

Trženje telekomunikacij

V letu 2019 smo v sklopu trženja telekomunikacij podpisali 5 novih pogodb s podjetji Peter's Teleurh, Softnet, Elektro Celje, CATV Selnica ter Ministrstvo za infrastrukturo, pripravljenih je bilo cca 20 ponudb. Podjetjem nudimo storitve najema optičnih vlaken, dostopa do interneta, možnosti za kolokacijo opreme ter WiFi dostop na počivališčih.

- Širokopasovni W-Fi dostop omogočamo na 28 počivališčih, v pripravi je prenova malih počivališč, ki bodo prav tako opremljena z DARS Wi-Fi dostopom. WiFi kuponi so na voljo na Petrol in OMV bencinskih servisih ter v Mariboru na DarsGo servisu. Pripravljamo možnost spletnega nakupa virtualnih Wi-Fi kuponov.
- Trženje interneta poslovnim uporabnikom ob avtocesti je ostalo na enaki ravni kot leta 2018, zaznavamo konstantno nižanje cen na trgu, čemur bo potrebno prilagoditi tudi našo ponudbo.
- Pri dolgoročnem zakupu neosvetljenih optičnih vlaken je bila z družbo T2 sklenjena nova krovna pogodba, ter dodatne 4 nove relacije (sklenjene so bile 4 nove pogodbe ter en aneks k pogodbi).
- Prihodki z naslova služnosti so ostali na enakem nivoju kot v letu 2018. V naslednjih letih pričakujemo postopno uvajanje 5G, kar bo predvidoma precej povečalo število baznih postaj in posledično prihodkov iz naslova služnosti.

Prometna varnost

Osnova za spremljanje stanja na področju prometne varnosti so aktivnosti, ki smo jih na DARS d. d. že pred leti prepoznali kot pokazatelje za učinkovito in ekonomsko ugodne izbire ukrepov za izboljšanje prometne varnosti. Med te aktivnosti sodijo program EuroRAP in tiste, ki jih določa Direktiva 2008/96 ES o varnosti cestne infrastrukture.

Na področju prometne varnosti smo v letu 2019 izvedli nekaj večjih investicij, del le teh pa je bil preložen v naslednja leta:

- dokončana je bila postavitve novih varnostnih ograj in zaključnic na območju ACB postojna in Kozina, pričela pa se je izvedba teh del na območju ACB Postojna in Kozina,
- dokončana je bila zamenjava kašipotne signalizacije na A1 med Framom in Arjo vasjo,
- izvedena je bila začasna semaforizacija križišč na izvozu Žalec (Arja vas).

Aktivnosti povezane z izdelavo projektne dokumentacije, ki bo podlaga za izvedbo del v letih 2020 in 2021 so v 2019 vključevale izdelavo dokumentacije za:

- izvedbo izletnih con,
- postavitve varnostnih ograj na objektih za preprečevanje zdrsav vozil z objektov,
- zamenjavo kašipotne signalizacije na izvozi iz avtocest,

- zamenjavo zaključnic in postavitve dodatnih varnostnih ograj ter postavitve blažilnikov trkov.

Za obravnavo najzahtevnejših problemov in rešitev s področja prometne varnosti in opreme cest sta svetovalne storitve izvajali fakulteta za gradbeništvo in geodezijo in Strojna fakulteta, obe iz Ljubljane.

V letu 2019 pa je dinamika izvajanja del in aktivnosti zaostajala za pričakovanji. Aktivnosti (podpis dogovora o sodelovanju med DARS d.d. in Policijo) za postavitve sistemov sekcijskega merjenja hitrosti so zaradi dolgotrajnih postopkov za spremembo zakonodaje na zahtevo Ministrstva za notranje zadeve, mirovale. Tudi dolgotrajni postopki sklepanja aneksov so precejšen del realizacije prevladali v leto 2020.

Na ravni celotne države je bilo leto 2019 z vidika števila umrlih in poškodovanih udeležencev v prometnih nesrečah slabše od leta 2018. Na avtocestah in hitrih cestah v preteklem letu umrlo 16 udeležencev cestnega prometa, kar je v primerjavi z letom poprej en udeleženec več. Število hudo telesno poškodovanih se je v primerjavi z letom poprej precej zmanjšalo. V 2018 je bilo 70 hudo telesno poškodovanih udeležencev, v 2019 pa le 52. Lahko telesno se je v 2018 poškodovalo 658 udeležencev v prometu, v 2019 pa 599.

Zmanjševanje števila hudo in lažje telesno poškodovanih je po naši oceni posledica uporabe učinkovitejše opreme cest (blažilniki trkov, varnostne ograje, številnih rekonstrukcij in medijskih kampanj. Iz spremljanja dogajanj na področju najtežjih prometnih nesreč in njihovih vzrokov pa ugotavljamo, da bo potrebno predvsem ukrepati na področju zmanjšanja dejanskih hitrosti vozil. Analize vzrokov prometnih nesreč (predvsem neprilagojena hitrost in alkohol) in podatkov števecv prometa, ki med drugim zagotavljajo tudi podatke o hitrosti vozil (podatki niso primerni za kaznovanje kršiteljev) pa kažejo na to, da precejšen delež uporabnikov avtocest in hitrih cest bistveno prekoračuje dovoljeno hitrost. Iz podatkov vsakega od števecv prometa je razvidno, da dnevno nekaj 100 vozil vozi s hitrostjo med 160 in 180 km/h pa tudi hitrosti, ki presegajo 200 km/h so reden pojav. Prometne nesreče z udeleženci, ki vozijo tako hitro pa imajo praviloma posledico smrt voznika ali potnikov v vozilu. Vse navedeno pa bo mogoče učinkovito preprečevati le s sistemi sekcijskega merjenja hitrosti.

1.9.5 Investicije

DARS d. d. je v letu 2019 skladno s poslovnim načrtom organiziral in vodil projekte gradnje in obnove avtocestnih odsekov.

Na področju prostorskega načrtovanja in umeščanja avtocest ter hitrih cest v prostor so se v letu 2019 izvajale aktivnosti prostorskega umeščanja na 13 projektih. Med pomembnejše projekte v letu 2019 sodijo:

Razširitev ljubljanskega avtocestnega obroča in vpadnih cest

- Marca 2019 je pobudnik MzI Pobudo/DIIP, ki jo je zagotovil DARS poslal na MOP in sklical tiskovno konferenco v zvezi s predstavitvijo Pobude.

Slovenj Gradec-Dravograd

- Izvedla so se javna naročila za pridobitev vse potrebne dokumentacije za nadaljevanje postopkov umeščanja v prostor (geodezija, geologija, HHŠ, recenzija).
- Izdelala so se gradiva za pridobitev smernic nosilcev urejanja prostora (NUP) za traso in za avtocestno bazo. Po pridobljenih smernicah NUP se je izdelovala analiza smernic ter so potekala usklajevanja z NUP.
- Pripravila so se hidrološka izhodišča za izdelavo hidrološko hidravlične študije, ki so bila poslana v potrditev na DRSV.
- Izdelovala se je IDZ za avtocestno bazo Podgorje, ter optimizacija trase zaradi smernic NUP.

Otiški vrh-Holmec

- Izvedla so se javna naročila za pridobitev izdelovalcev študije variant/predinvesticijske zasnove in okoljskega poročila.
- Izdelala so se gradiva za pridobitev smernic nosilcev urejanja prostora (NUP) za traso in za lokacijo za odlaganje viškov materiala.. Po pridobljenih smernicah NUP se je izdelovala analiza smernic ter so potekala usklajevanja z NUP.
- Izdelovale so se strokovne podlage za študijo variant (gradbeno tehnični elaborat, razvojno urbanistični elaborat, prometna študija in okoljsko poročilo).

Ptuj - Markovci

- Izvedli sta se javni naročili za pridobitev vse potrebne dokumentacije za nadaljevanje postopkov umeščanja v prostor (ŠV/PIZ in OP).
- Izdelano je bilo kartiranje habitatnih tipov in popisa vrst.
- Izvedeno je bilo usklajevanje z MOP in MZI glede ciljev in izhodišč načrtovane GC.
- Pričela se je izdelovati ŠV/PIZ in OP (izdelan Elaborat možnih variantnih rešitev za obravnavo na medresorski delovni skupini).

Postojna/Divača - Jelšane

- Izdelala se je dopolnitev stare ŠV/PIZ za potrebe obravnave na komisiji DARS.
- Izdelala se je preveritev variant v koridorju Postojna z navezavo na A1 pri Hruševju (po predlogu županov).
- Sprejet je bil dogovor med MOP, MZI in DARS o potrditvi koridorja na Postojno in novem krogu ŠV.

Koper – Dragonja

- Izdelovala se je preveritev nadkritja trase HC na območju naselja Šalara (usklajevanje z MOK) v okviru priprave stališč do pripomb in predlogov z JR.
- Izdelovala se je preveritev nadkritja trase HC na območju naselja Dragonja (usklajevanje z občino Piran) v okviru priprave stališč do pripomb in predlogov z JR.
- Izvedla so se javna naročila za pridobitev vse potrebne dokumentacije za nadaljevanje postopkov umeščanja v prostor (HHŠ, PIZ in IZ).

Ekodukt

- Izdelale so se strokovne podlage za zagotovitev ustreznih migracijskih koridorjev velikih zveri in drugih vrst velikih sesalcev na AC odseku Vrhnika-Postojna.
- Pridobljene so bile usmeritve za nadaljnje načrtovanje novega ekodukta s strani ostalih deležnikov v prostoru.
- Izvedlo se je javno naročilo za pridobitev izdelovalca idejne zasnove premostitvenega objekta oz. zelenega mostu (ekodukt) za zagotovitev ustreznih migracijskih koridorjev velikih zveri in drugih vrst velikih sesalcev na AC odseku Unec - Postojna

Šentrupert - Velenje

- Dopolnjevanje vloge in izdelava dodatnih strokovnih podlag na podlagi poziva MOP ARSO za izjavo o vseh dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za izdajo okoljevarstvenega soglasja.

Izvajale so se tudi številne druge naloge, vezane na prostorsko načrtovanje in umeščanje v prostor, npr. priprava smernic in mnenj v primerih, ko ima Ministrstvo za infrastrukturo položaj nosilca urejanja prostora, sodelovanje pri pripravi in sprejemanju predpisov s področja prostorskega načrtovanja in umeščanja v prostor ter z njimi povezanih predpisov, od tega so potekala obsežnejša usklajevanja v zvezi s spremembami Uredbe o krajinskem parku Ljubljansko barje ter s predlogom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o ohranjanju narave. Prav tako so se izvajale tudi druge naloge, ki jih je podalo Ministrstvo za infrastrukturo kot npr. izdelava raznih preveritev, študij...

V postopkih umeščanja avtocest in hitrih cest v prostor smo znotraj svojih pristojnosti sodelovali z javnostjo in uporabniki ter tako prispevali k uveljavitvi rešitev, ki so družbeno in okoljsko sprejemljive.

V oddelku za prostorsko načrtovanje so se poleg nalog prostorskega načrtovanja in umeščanja v prostor, ki se izvajajo v imenu in za račun RS, izvajale tudi številne naloge, ki se izvajajo v imenu in za račun DARS, npr. priprava smernic in mnenj ter projektnih pogojev in soglasij za primere, ko ima DARS položaj nosilca urejanja prostora oz. soglasodajalca. Od tega so potekala obsežnejša usklajevanja z investitorjem Lesno predelovalnega centra Gomilsko, občino Slovenj Gradec v zvezi z usklajevanjem projektnih rešitev južne obvoznice, s Petrolom v zvezi z OPPN za ureditev BS Barje, občino Žalec v zvezi z ureditvami v poslovni coni Arnovski gozd v Arji vasi ter z mestno občino Ljubljana zaradi usklajevanj OPPN-jev in številnimi drugimi.

Na področju projektne dokumentacije so v letu 2019 po posameznih investicijah potekale naslednje glavne aktivnosti:

- Za odsek **Jagodje – Lucija** je izdelana in recenzirana projektna dokumentacija PGD. Za najpomembnejše sklope PGD je bila izvedena tudi revizija. Pridobljena soglasja na PGD so večinoma potekla, potrebna bo obnova soglasji oziroma mnenj. Nadaljnji postopki do pridobitve GD so vezani na pridobitev manjkajočih soglasij na PGD, predvsem je pomembno soglasje Občine Piran. Projektna dokumentacija PZI je večinoma izdelana in je v postopku recenzije. Izdelana je bila 3D vizualizacija poteka trase.
- Za odsek **Markovci – Gorišnica** je bilo zaradi spremenjene zakonodaje potrebno novelirati projektno dokumentacijo in investicijski program. Izdelane so bile strokovne podlage za izvedbo predhodnega postopka za OVS. Dne 4. 12. 2018 je ARSO izdal sklep, da je potrebno pridobiti OVS. Pripravljen je bil razpis in pridobljen izvajalec za izdelavo PVO, ki je bil končan konec leta 2019. Izdelava novelacije PZI in izvlečka iz projekta za izvedbo (PZR) v posledici sprememb področne zakonodaje je končan in recenziran. V teku je pridobivanje gradbenega dovoljenja po integralnem postopku.
- Za odsek **Gorišnica – Ormož** je izdelana projektna dokumentacija PGD/PZI za most čez kanal HE Formin in izdelava PGD/PZI za nadvoz Ormož ter izdelava PZI za nadvoza Formin in Gorišnica. V teku je priprava popisov in PZR. Gradbeno dovoljenje za most čez kanal je bilo pridobljeno.
- Za odsek **Koseze – Kozarje** (razširitev v 6 - pasovnico) je izdelana in recenzirana projektna dokumentacija PGD, h kateri so večinoma pridobljena tudi mnenja. Z upravljalci, ki še niso izdali soglasij/mnenj, so potekala usklajevanja (VOKA, MOL, DRSV). V teku je postopek za izdajo OVS. Izvedena je bila javna razgrnitev ter ustna obravnava s strankami, ki jim je bil priznan status stranskega udeleženca. V pripravi je druga izjasnitev po pozivu ARSO.
- Za **priključek Dragomer** je izdelana in recenzirana projektna dokumentacija PGD, h kateri so večinoma pridobljena tudi soglasja (razen DRSV in SŽ Infrastruktura). Za potrebe pridobitve vodnega soglasja je bil na zahtevo DRSV izdelan hidrološko-hidravlični elaborat s predlogom ukrepov za zagotavljanje poplavne varnosti, ki je bil usklajen z DRSV. V teku je postopek za izdajo OVS, v pripravi je dopolnitev vloge. Z Občino Brezovica, Slovenskimi železnicami in DRSI so potekali redni sestanki glede usklajevanja rešitev na območju Vnanjih Goric.
- Za **3. razvojno os sever, odsek Velenje – Slovenj Gradec** se je intenzivno izvajalo projektiranje faze DGD in PZI. Pridobljeni so bili vsi projektni pogoji. Projekt je razdeljen na osem sklopov, ki so glede na prioritete in glede na značilnost ter težavnost sklopa na različnih stopnjah obdelave. Pripravljali in obravnavali so se elaborati alternativnih rešitev glede na idejni projekt. Za sklop D Gaberke je bila v juliju vložena zahteva za izdajo gradbenega dovoljenja, ki je bila večkrat dopolnjena. Geološko geotehnične in hidrogeološke raziskave so večinoma končane, izvesti jih je potrebno še na območjih, kjer je prišlo do sprememb projektnih rešitev. Pridobljeno je bilo dovoljenje ministrice za odstopanja projektnih elementov od veljavnih predpisov. Izdelan in potrjen je bil investicijski program.
- Za **3. razvojno os sever, odsek Šentrupert – Velenje** je bila, po odločitvi Ustavnega sodišča, da je DPN v skladu z Ustavo in zakoni, v juniju 2019 podpisana pogodba s projektantom DGD in PZI. Pridobljena je bila večina projektnih pogojev. Elaborat določitve meje gradbenega posega, ki bo podlaga za izvedbo parcelacije na kmetijskih in stavbnih zemljiščih je bil izdelan in predan v recenzijo. Geodetski načrt je bil izdelan in predan v recenzijo. Izvajale so se GGH raziskave. Izdelan je bil investicijski program, ki je bil predan v pregled komisiji DARS.
- Za **1. in 2. etapo 3. razvojne osi jug** (priključek Novo mesto vzhod–priključek Osreddek) je bila izdelana in recenzirana DGD in PZI dokumentacija za mostova čez reko Krko. Projektna dokumentacija PGD za traso je bila recenzirana in zaključena. Pridobljena so bila vsa mnenja na projektne rešitve. V teku je pridobivanje OVS. Zadnje dopolnitve PVO na poziv ARSO so bile oddane v decembru 2019. Sledi ustna obravnava s strankami, ki jim je bil priznan status stranskega udeleženca v postopku pridobivanja OVS. V januarju je bila s strani ministrice potrjena predinvesticijska zasnova za vse štiri etape in v juliju investicijski program za 1. in 2. etapo. Za **3. in 4. etapo 3. razvojne osi jug** (od priključka Osreddek do Malin) je bila pripravljena razpisna dokumentacija za izdelovalca DGD in PZI dokumentacije in v decembru je bilo objavljeno javno naročilo. Izdelan je bil investicijski program, ki je bil posredovan na komisijo DARS.
- Za izvedbo investicijskih posegov na Šmarski cesti v Kopru na G1-11/1062 od priključka na H5 do ustrezne navezave na obstoječe stanje, v sklopu katere se projektira tudi **priključek Slavček**, sta bila v letu 2017 med Ministrstvom za infrastrukturo, DARS, DRSI in Mestno občino Koper podpisana Dogovor in Sporazum, ki opredeljujeta aktivnosti in financiranje sopodpisnic. V skladu z dogovorom vse potrebne aktivnosti za realizacijo projekta do pridobitve ustreznih dovoljenj za gradnjo vodi Mestna občina Koper. V januarju je bila izvedena uvedba inženirja v delo, ki je pričel s pripravo razpisne dokumentacije za izdelovalca projektne dokumentacije za vse tri odseke skupaj. S strani DARS je bila razpisna dokumentacija potrjena v oktobru. V

novembru je bila s strani vseh sofinancerjev sprejeta odločitev, da se javno naročilo za 2. in 3. odsek objavi ločeno. Na 2. in 3. odseku DARS ne sodeluje kot sofinancer.

- Dogovor o **razširitvi Bertoške vpadnice v štiripasovnico** med Ministrstvom za infrastrukturo, DARS, DRSI in Mestno občino Koper je bil sklenjen dne 25. 7. 2016. V skladu z dogovorom vse aktivnosti do gradnje vodi Mestna občina Koper. Trenutno je v izdelavi PZI projektna dokumentacija za 1. fazo.

Na oddelku za gradnje so se izvajale naslednje aktivnosti:

- Za **odsek AC Koseze – Kozarje in za priključek Dragomer** so bile pridobljene ponudbe vezane na razpisa za strokovne in svetovalne storitve Inženirja, opravil se je pregled ponudb ter izbrala izvajalca storitev. Podpisani sta bili pogodbi z izbranimi izvajalcema. Pogodbi ostajata 'v mirovanju' in bosta aktivirani po pridobitvi pravnomočnega gradbenega dovoljenja na obeh projektih.
- **Projekt Karavanke:**
po prejemu dodatnih pojasnil s strani ponudnikov in ob upoštevanju Sklepa DKOM z začetka decembra 2018 je bilo ugotovljeno, da nobena od ponudb ni ustrezna. Na omenjeno odločitev sta bila vložena zahtevka za revizijo, ki ju je v maju 2019 DKOM zavrnila. Naročnik se je odločil nadaljevati razpis za izbor izvajalca po konkurenčnem postopku s pogajanjem z vsemi ponudniki za katere je bilo predhodno ugotovljeno, da izpolnjujejo pogoje za nadaljevanje razpisne procedure. Pred iztekom roka za dostavo ponudb sta bila ponovno vložena zahtevka za revizijo. Oba vložena zahtevka za revizijo, vezana na razpis za gradnjo predora Karavanke, sta bila zavrnjena s Sklepom DKOM z dne 20.08.2019. Naročnik je nadaljeval s pregledom ponudb in v svoji Odločitvi z dne 18. 09. 2019 objavil seznam dopustnih oz. nedopustnih prejetih ponudb. Na naročnikovo Odločitev glede dopustnosti oz. nedopustnosti prejetih ponudb vezanih na gradnjo predora Karavanke sta bila vložena 2 zahtevka za revizijo. Na oba zahtevka je naročnik podal novi Odločitvi v katerih je zavrnil oba zahtevka. Postopek je bil ponovno prestavljen v reševanje na DKOM.
DKOM je s Sklepom 018-182/2019-8 z dne 20. 11. 2019 zavrnila oba zahtevka za revizijo. Naročnik je v nadaljevanju pripravil vso potrebno dokumentacijo za izvedbo pogajanj o končni ceni gradbenih del na projektu Karavanke.
Dne 03.12. 2019 so bila izvedena pogajanja s 3 ponudniki, glede katerih je naročnik odločil, da so njihove ponudbe dopustne. Po izvedenih pogajanjih je naročnik 09. 12. 2019 sprejel Odločitev o oddaji javnega naročila na osnovi katere je bila kot najugodnejša izbrana ponudba ponudnika Cengiz Insaat Sanayi ve Ticaret A.S.. Nadaljevanje postopka je predvideno po pravnomočnosti izdane Odločitve.
Po odpiranju prispelih ponudb za geološko-geotehnično spremljavo gradnje predora je bilo ugotovljeno, da nobena od prispelih ponudb ne ustreza razpisnim kriterijem, zato je naročnik razpis razveljavil. Na omenjeno odločitev je podal eden od neizbranih ponudnikov zahtevek za revizijo.
DKOM je s Sklepom z dne 19.07.2019 zavrnila zahtevek za revizijo neizbranega izvajalca za geološko-geotehnično spremljavo gradnje predora. Naročnik je v nadaljevanju delno modificiral razpisno dokumentacijo in objavil 26.09.2019 nov razpis. Naročnik je prejel le eno ponudbo.
Po pregledu prispelih ponudb je bil ponudnik pozvan za dostavo manjkajoče dokumentacije. Zaključen je bil tudi razpis za izvajalca zunanje kontrole kvalitete, podpisana je bila pogodba.
- Za **3. razvojno os sever, odsek Velenje – Slovenj Gradec**, je bila v juliju 2019 podpisana pogodba za Opravljanje strokovno svetovalnih in inženirskih storitev za fazo priprave in izvedbo gradnje ter ostalih inženirskih storitev po gradnji. V juliju 2019 je bilo tudi objavljeno JN za izgradnjo pododseka D v območju priključka Gaberke z predhodno preveritev sposobnosti ponudnikov (dvofazni postopek JN).
- V letu 2019 je potekla 10-letna garancijska doba na odsekih, ki so bili za promet odprti v letu 2009. Aktivnosti za odpravo napak v garancijski dobi so se izvajale na naslednjih AC odsekih: Ptujška – Zrkovska, Zrkovska – Pesnica, Zahodna Mariborska obvoznica, Spodnja Senarska – Cogetinci, Cogetinci – Vučja vas, Vučja vas – Beltinci, Beltinci – Lendava, Lendava – Pince z odsekom HC na Dolgo vas, Hajdina – Ptuj, Slivnica – Draženci, MPP Gruškovje – meja z Republiko Hrvaško, Ponikve – Hrastje, Deviacija Mirna Peč, Krška vas – Obrežje, Šmarje Sap – Grosuplje, BS Cikava, Koper – Izola, Razdrto – Vipava, Šentvid – Koseze s predorom Šentvid.
- Na odseku AC Šentjakob – Malence so se zaradi pritožb ponudnikov nadaljevale aktivnosti javnega naročanja za pridobitev izvajalca za izvedbo odprave napak v garancijski dobi in nadgradnje predora Golovec.

- Na HC Razdrto – Vipava – Ajdovščina je potekala gradnja protivetrnih ukrepov na treh testnih poljih. Po izvedeni gradnji se je postavila tudi merilna oprema za izvedbo meritev burje in kontrolo učinkov protivetrnih ukrepov. V zadnji četrtini leta 2019 so se Izvajale meritve burje.
- Na odseku Gorišnica – Ormož je potekalo izvajanje dokončanja gradnje viadukta Sejanca – izvajalec je bil uveden v delo 20. 9. 2018. Dokončana so vsa dela 1. faze.
- Na odseku AC Draženci – MMP Gruškovje so končana vsa gradbena dela na celotni odseku AC od km 0,00 do km 13,03. Na 2a. etapi so potekale aktivnosti odprave napak po tehničnem pregledu. Izvajalcu je bilo v decembru 2019 predano Potrdilo o izvedbi, s čimer je pričel teči garancijski rok. Uporabno dovoljenje na 2a. etapi še ni bilo pridobljeno, saj smo zaprosili za podaljšanje začasnega obratovalnega dovoljenja.
- Na AC priključku Šmarje - Sap teče garancijski rok. Vsa dela so končana.
- Petletna pogodba z izvajalcem za izvedbo poizkopavalne obdelave arhivov najdišč za izvedena zaščitna arheološka izkopavanja na avtocestnih odsekih in posameznih lokacijah izkopavanj, kjer poizkopavalna obdelava še ni bila izvedena, ter obdelava lončenine, pridobljene ob raziskavah ETP in ITP, je bila sklenjena in veljavna 12. 8. 2016. V letu 2019 je izvajalec obdeloval naslednja najdišča:
Dolge njive pri Beli cerkvi, Pobrežje, Med cestami jug - priključek Šikole, Med cestami – Šikole, Gošča, Turnišče HC, Obrežje, Drnovo 1 in 2, Radvanje, Žutreki, Lavše, Dolge njive pri Stražgojnci, Gorica, Hajndl, Ribnica na Dolenjskem, Bela Cerkev, Velika njive, Kamna Gorica, Draženci HC, Turnišče HC, Turnišče II, Podrečje pri Viru, Školarice, Drnovo 1 in 2, Velike njive, Cediljeki, Krtina, Sušec, Draga pri Beli cerkvi, Trojane, OC Maribor, Na Vrh, Križišče, Obdelava lončenine iz ETP in ITP.
- Za izgradnjo suhega Zadrževalnika Malence je v decembru 2019 sklenjena gradbena pogodba, izgradnja se bo pričela v letu 2020.

V oddelku za obnove so bile izvedene naslednje aktivnosti in projekti:

- V letu 2019 je bilo obnovljenih 45,25 kilometra smernih vozišč odsekov in 12,17 kilometra priključkov in sicer preplastitev na delu odseka Dobruška vas – Drnovo – Brežice, Grosuplje – Višnja gora in Brezje - Podtabor – Kranj Z – Kranj V, obnova dela odseka Vogrsko – Šempeter in Šentrupert – Vransko. V sklopu rušitve CP je bil obnovljenih 9,04 kilometra smernih vozišč odsekov in 1,65 kilometra priključkov.
Končana je rekonstrukcija desnega viadukta Ravbarkomanda, obnovljena sta bila viadukta Podmežakla 1L in 2L, skupaj je bilo v okviru obnov odsekov delno obnovljenih 23 manjših premostitvenih objektov ter na 7 objektih urejeni dilatacijski stiki.
Vse leto se izvajajo aktivnosti za zaključevanje preteklih projektov ter aktivnosti na področju priprave projektne in druge potrebne dokumentacije za obnovitvena dela v prihodnjih letih.
- Končani so vsi ukrepi iz zadnjega veljavnega Operativnega programa varstva pred hrupom, ki so se gradili samostojno. Zgrajene so bile PHO na 9 lokacijah, v skupnem obsegu 14.908 m². v tem letu se je pričelo tudi z aktivnostmi za obnovo obstoječih PHO
- Izvedena je bila Rušitev CP in preureditve cestninskih platojev 9 čelnih CP: Pesnica, Prepolje, Tepanje, Vransko, Kampilje, Dob, Drnovo, Videž, Bazara in 11 stranskih CP: Sl. Konjice, Blagovica (S in J), Lukovica (S in J), Krtina (S in J), Krško, Kozina, Senožec, Divača
- Pri rekonstrukciji priključkov Leskovškove in Letališke sta bila na podlagi potrjenih idejnih projektov izdelani PZI projektni dokumentaciji ter za priključek Leskovškova podana vloga za gradbeno dovoljenje. Za oba priključka je pridobljena odločba ARSO, da presoja vplivov na okolje ni potrebna.

Elektrostrojna dela in ITS

V letu 2019 so se izvedle naložbe v izgradnjo sistemov nadzora in vodenja prometa – SNVP. V zaključni fazi je izvedba sistema nadzora in vodenja prometa (SNVP) na AC Brezovica – Divača, severna, vzhodna, južna Ljubljanska obvoznica in AC Zadobrova – Lukovica – periferna oprema. Postavili so se spremenljivi prometni znaki na AC priključkih Zakl in Podlehnik. Izvedla se je sanacija 7 SPIS portalov. Za navedene sisteme se je naredila nadgradnja programske opreme sistemov za nadzor in vodenje prometa ter integracija sistemov v nadzorne

centre za vodenje prometa. V sklopu rušitev cestninskih postaj so se vzpostavile kontrolne točke na lokaciji Log in Torovo.

Na področju nadzornih centrov se je izvedla vzpostavitev pilotskega sistema kooperativnih ITS (C-ITS) z mikrovalovno tehnologijo (G5) na odseku Postojna - Divača. Izvedla se je nadgradnja in integracija obstoječih sistemov video nadzora in avtomatske detekcije prometa (VN in ADP) na primorskem AC kraku v novi regionalni nadzorni center Kozina.

Na področju telekomunikacijskih sistemov in prenosnih poti se je izvedlo:

- obnovo sistema klica v sili -KVS na AC Golovec - Domžale, HC Vipava - Šempeter, AC Divača - Kozina
- montažo optičnega kabla na ACB Ljubljana – ACB Postojna (sklop 1) in optičnega kabla na ACB Ljubljana – ACB Hrušica (sklop 2) in
- nadgradnjo radijskega sistema zvez Tetra v predorih.

Vgrajenih je bilo 37 avtomatskih števcov prometa s klasifikacijo vozil na AC in HC in detekcijo nasprotne vožnje. Zaključil se je projekt postavitve video nadzora IPK2 in IPK3 kjer se je postavilo 38 novih kamer. Prav tako se je ob rušitvi CP bivše cestninske kamere vključilo v sistem video nadzora na trasi.

Izvedla se je nadgradnja sistema proti zmrzovanju hidrantnih vod v predorih Trojane, Jasovnik in Podmilj in nekaj manjših investicijsko vzdrževalnih del v predorih.

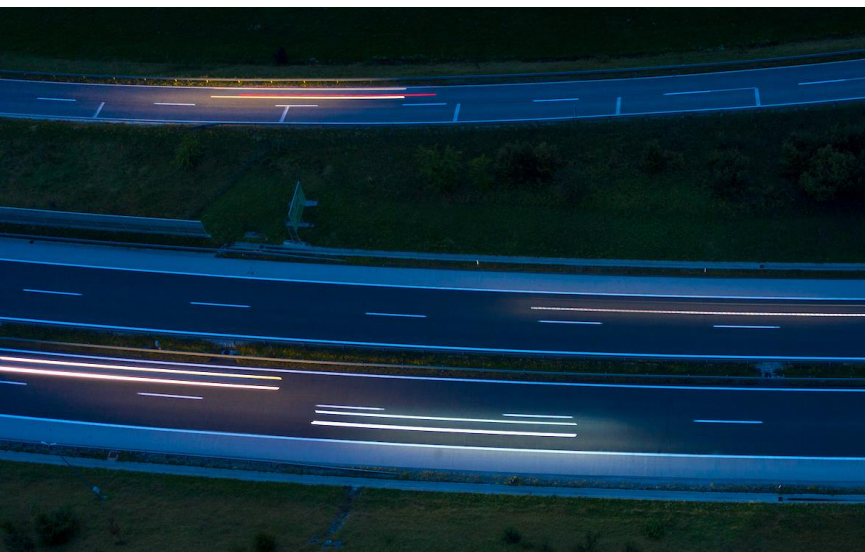
Pripravila se je projektna dokumentacija za:

- za nadgradnjo obstoječega SNVP na AC Vransko – Blagovica,
- izredno dvosmerno obratovanje predora Markovec,
- za nadgradnjo elektro strojne opreme v predoru Golovec - 2. faza,
- vzpostavitev prisilnega prezračevanja, vzpostavitev ubežnih poti skozi obstoječa prečnika in posodobitev varnostne dokumentacije, projekta za občasno dvosmerno vodenje prometa v predorih Pletovarje in Golo Rebro,
- zamenjavo sidrskih vijakov obstoječih ventilatorjev v predorih Jasovnik, Trojane, Kastelec in Dekani,
- začeli smo pripravljati projektno dokumentacijo projekta PZI za upravljanje s prometom na vpadnicah Ljubljane.

I.9.6 Odplačilo dolga

Družba DARS je v obdobju visokih letnih obveznosti iz naslova odplačila dolga. V letih 2020-2025 zapade v plačilo za 1,1 mlrd EUR glavnice kreditov. V tem obdobju bodo letne obveznosti iz naslova odplačila dolga porabljale bistveni del denarnega toka iz poslovanja, zato bo del dolga ob izvajanju investicijskih načrtov potrebno refinancirati. Upravljanje dolga je opredeljeno kot ena glavnih aktivnosti družbe za doseganje cilja družbe DARS d. d., da samostojno odplačuje oziroma poravnava vse svoje finančne obveznosti. Odločitev o izvedbi refinanciranja na podlagi Krovnega zakona o poroštvu (ZPKROD) je odvisna od ustvarjenih likvidnostnih rezerv (depoziti) in bodočih obveznosti iz t. i. 6-letnega operativnega načrta izvajanja investicij. Stanje finančnih sredstev v obliki depozitov v letu 2019 ni odražalo potrebe po izvedbi refinanciranja. Tako je družba v tem letu odplačala za 212,8 milijona evrov glavnice in obresti v višini 37,9 milijona evrov. Na novo se družba ni zadolžila, tako da se je skupni dolg družbe zmanjšal na 2.057 milijonov evrov (stanje na dan 31. 12. 2019). V zadnjih petih letih se je skupna zadolžitev družbe znižala za 577 mio EUR. Eden od razlogov za to je tudi pozitiven razvoj v prihodkih od cestnin. Zaradi obsežnih novih investicijskih projektov družba v naslednjih letih pričakuje ponoven dvig skupnega dolga.

I.10 Avtoceste in hitre ceste v RS ter prometne obremenitve

Republika Slovenija je leta 1994 s posebno pogodbo na DARS d. d. prenesla upravljanje in vzdrževanje vseh zgrajenih avtocest in infrastrukturnih objektov ter naprav na njih. RS je tako na DARS d. d. prenesla 198,8 kilometra do takrat zgrajenih dvopasovnih in štiripasovnih avtocest in hitrih cest ter 67,5 kilometra priključkov.

Z izvajanjem NPJA se je omrežje v upravljanju in vzdrževanju DARS d. d. postopno povečevalo. Ob koncu leta 2019 je družba upravljala 623,3 kilometra avtocest, 141,0 kilometra priključkov nanje, 22,3 kilometra razcepov ter 38,0 kilometra drugih cest.

Tabela 5: Dolžina omrežja v upravljanju in vzdrževanju DARS d. d. na dan 31. decembra 2019

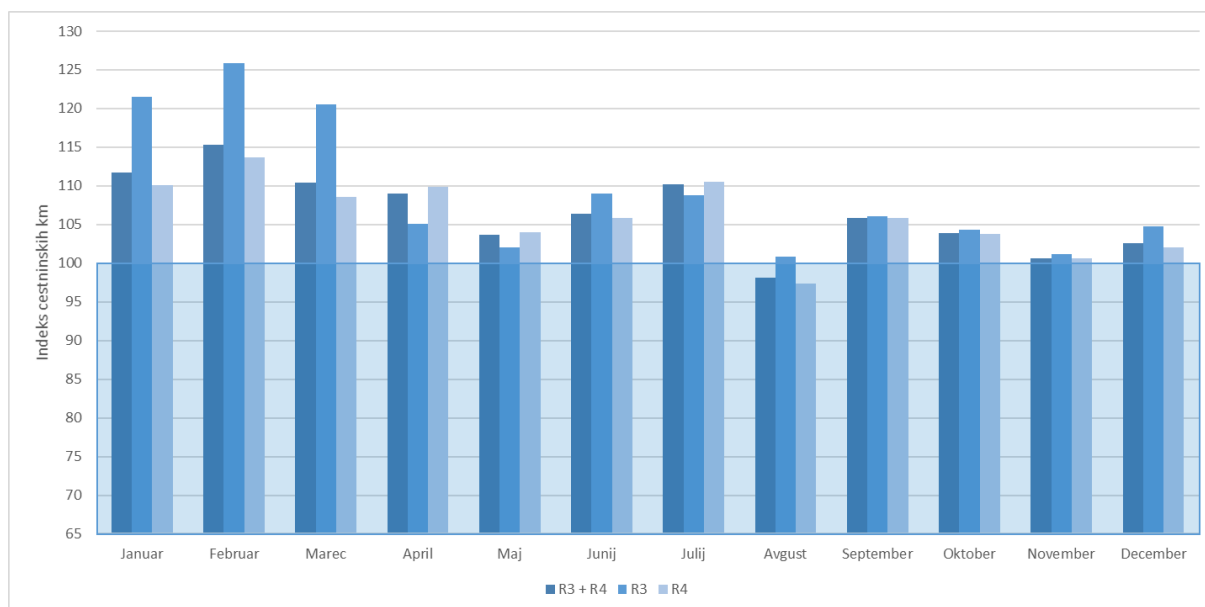
Stanje 31. 12. 2019 (v km)		Dolžina AC in HC (A)	Dolžina razcepov	Dolžina priključkov	Dolžina drugih cest
A1	Šentilj – Dragučova – Maribor – Slivnica – Celje – Trojane – Ljubljana (Zadobrova–Malence–Kozarje) – Postojna – Razdrto – Divača – Črni Kal – Srmin	245,266	11,782	58,265	12,436
A2	Predor Karavanke – Lesce – Podtabor – Kranj – Ljubljana (Kozarje) – po A1 – Malence – Ivančna Gorica – Bič – Pluska – Trebnje – Hrastje – Novo mesto – Kronovo – Drnovo – Obrežje	175,472	4,929	38,344	12,308
A3	Divača (Gabrk) – Sežana vzhod – Fernetiči	12,246	0,000	3,779	4,076
A4	Slivnica – Draženci – Gruškovje – R Hrvaška	34,609	4,450	7,482	3,552
A5	Maribor (Dragučova) – Lenart – Senarska – Vučja vas – Murska Sobota – Dolga vas – Lendava – Pince	79,574	1,099	13,005	2,856
H2	Pesnica – Maribor (Tezno)	7,200	0,000	3,590	0,000
H3	Ljubljana (Zadobrova – Tomačevo – Koseze)	10,222	0,000	6,849	0,000
H4	Razdrto (Nanos) – Vipava – Ajdovščina – Selo – Šempeter – Vrtojba	42,127	0,000	3,871	2,761
H5	Škofije – Koper (Škocjan) – [Dragonja*]	7,833	0,000	2,756	0,000
H6	Koper (Škocjan) – Izola – [Lucija*]	5,236	0,000	2,078	0,000
H7	AC A5 – Dolga vas	3,526	0,000	0,955	0,000
S k u p a j AC in HC		623,311	22,260	140,974	37,989

OPOMBA: AC A4 še ni v celoti kategorizirana

V Sloveniji od druge polovice leta 2008 velja vinjetni cestninski sistem za lahka osebna vozila. Za vozila nad 3,5 tone največje dovoljene mase je od 1. aprila 2018 v veljavi elektronsko cestninjenje v prostem prometnem toku (v nadaljevanju ECS), sistem DarsGo, kjer se vozila cestninijo na celotnem omrežju, ki je v upravljanju družbe Dars.

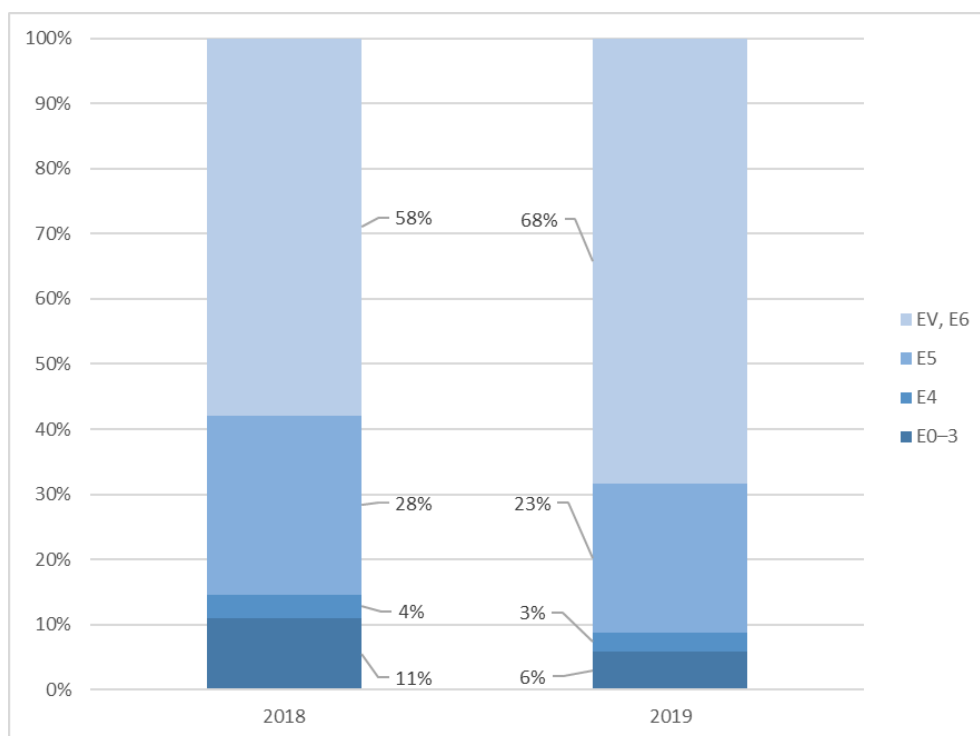
Skupno število cestninskih kilometrov vozil iz razredov R3 in R4 se je v letu 2019 povečalo za 6,3 odstotka. Glavna razloga za to sta uvedba elektronskega cestninjenja na celotnem omrežju in rast prometa.

Slika 10: Mesečni indeks cestninskih km vozil razredov R3 in R4 2018/2019 na celotnem AC omrežju

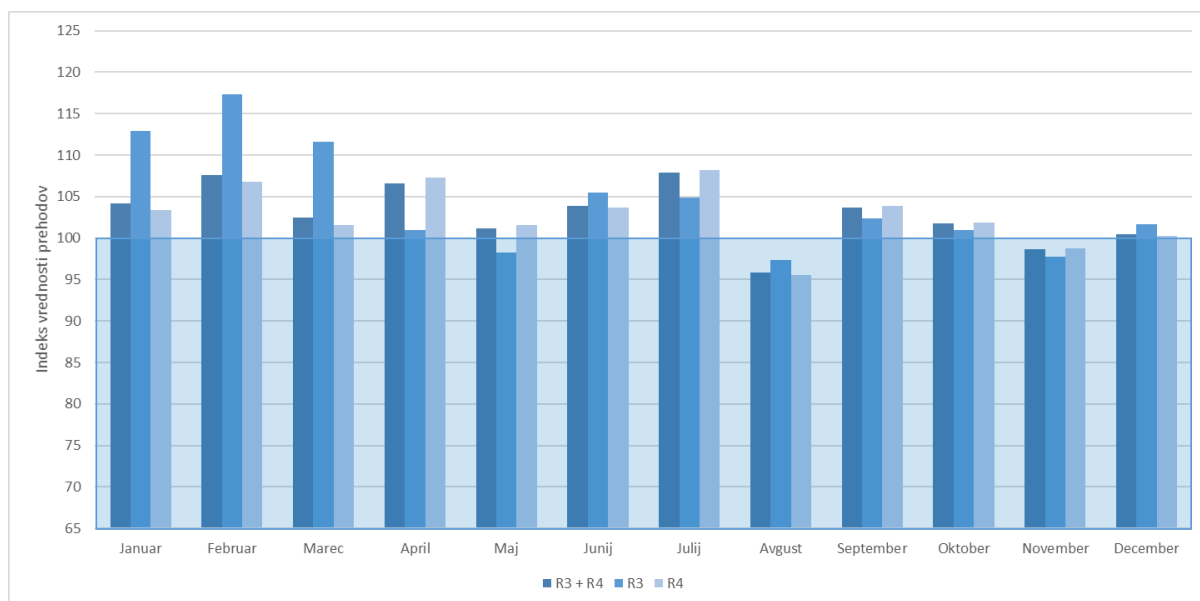
Uvedba ECS je ključno vplivala na spremembo razdelitve vozil znotraj posamičnih emisijskih razredov. Število tovornih vozil iz nižjih emisijskih razredov (EURO 0-3) upada na račun povečevanja števila čistejših tovornih vozil oz. obveznih registracij vozil v sistem DarsGo, kjer se vozila registrira z dejanskimi EURO razredi. V starem cestninskem sistemu se je za vozila, ki niso imela elektronskih medijev, cestnino v maksimalni višini lahko plačevalo neposredno na cestninskih postajah, kar je bilo predvsem za občasne uporabnike enostavnejše kot pridobivanje Dars kartic, obenem pa je to imelo pozitiven učinek na prihodke. Posledično, rast števila cestninskih km ni sorazmerna rasti vrednosti prehodov.

Slika 11: Delež cestninskih km po posameznih emisijskih razredih EURO v letih 2018 in 2019

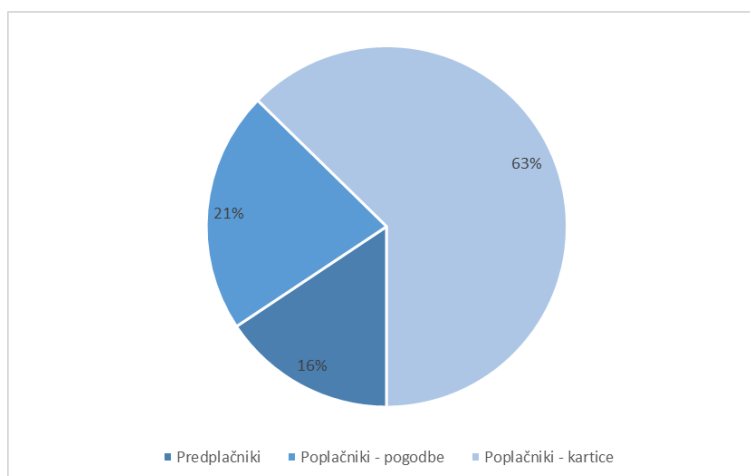
V letu 2019 se je vrednost prehodov vozil R3 in R4 povečala za 2,9 odstotka, kar je odraz spremenjenega cenika cestnine z dne 1. 4. 2018 in višjega števila cestninjenjih km.

Slika 12: Mesečni indeks vrednosti prehodov 2019/2018 (za R3 in R4) po mesecih

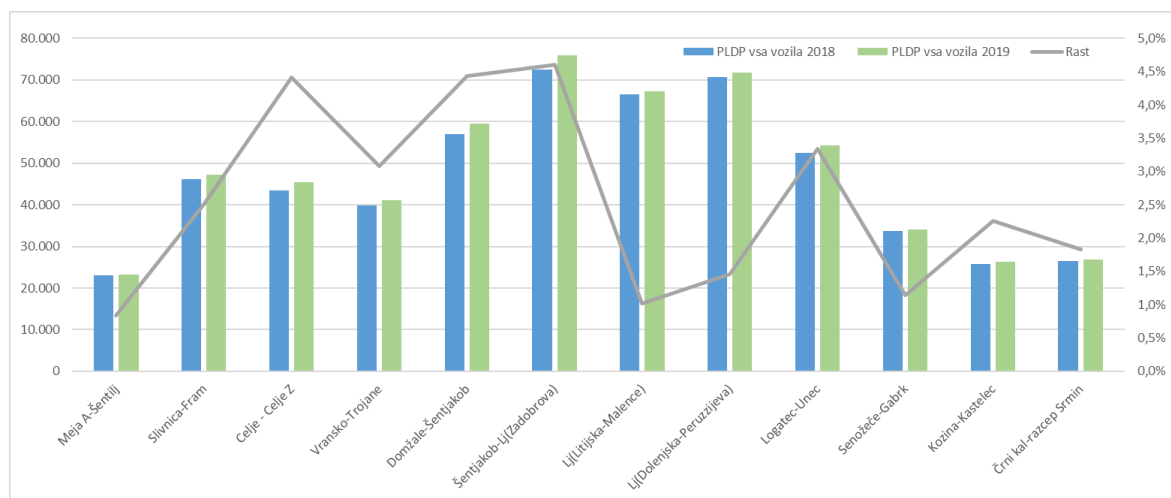

Po uveljavitvi ECS v letu 2018 se je struktura načina plačila temeljito spremenila. Največji delež (63 %) sedaj dosegajo poplačniki, ki plačevanje cestnine povežejo s plačilno kartico. Predplačniki dosegajo zgolj slabih 16 % v vrednosti prehodov, kar je na eni strani posledica ukinitve popustov v novem sistemu po drugi strani pa je predplačniški način za stranke najbolj neugoden (pozorne morajo biti na stanje dobroimetja) in zamuden zaradi vsakokratnega nalaganja dobroimetja. Na račun zmanjšanja predplačnikov se je povečalo število strank, ki sklepajo z DARS d. d. pogodbe o doloženem plačevanju cestnine – vrednost prehodov iz tega naslova je v letu 2019 predstavljala slabih 22 odstotkov.

Slika 13: Delež vrednosti prehodov po načinu plačila v letu 2019

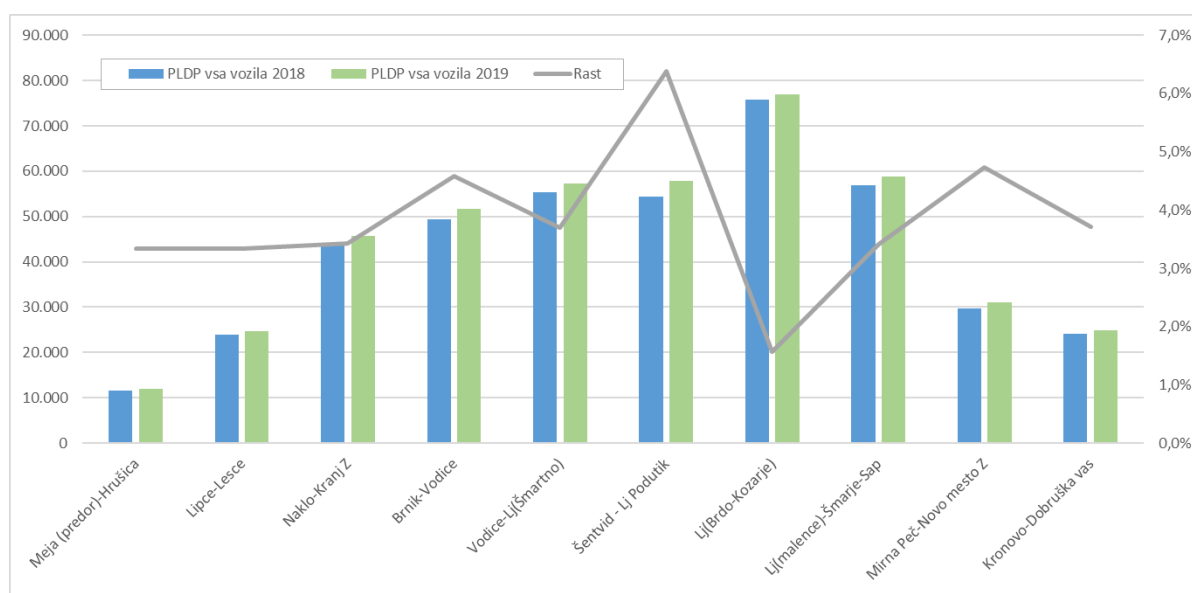

Slika 14: Primerjava PLDP v letih 2018 in 2019 na izbranih odsekih avtoceste A1

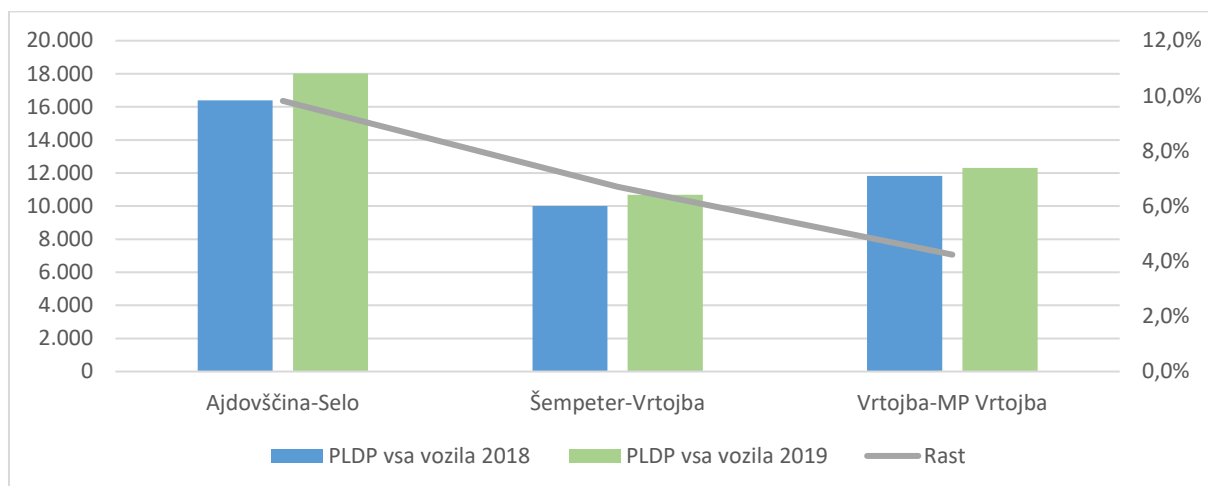
Promet na A1 se je na vseh odsekih povečal. Največje povečanje PLDP se je zgodilo na štajerskem delu avtoceste, predvsem med Celjem in Ljubljano. Porast prometa na najbolj obremenjenem odseku A1, med razcepom Zadobrova in Sneberjam, je celo 3.340 vozil/dan, na Domžale – Šentjakob pa 2.500 vozil/dan.

Slika 15: Primerjava PLDP v letih 2018 in 2019 na izbranih odsekih avtoceste A2

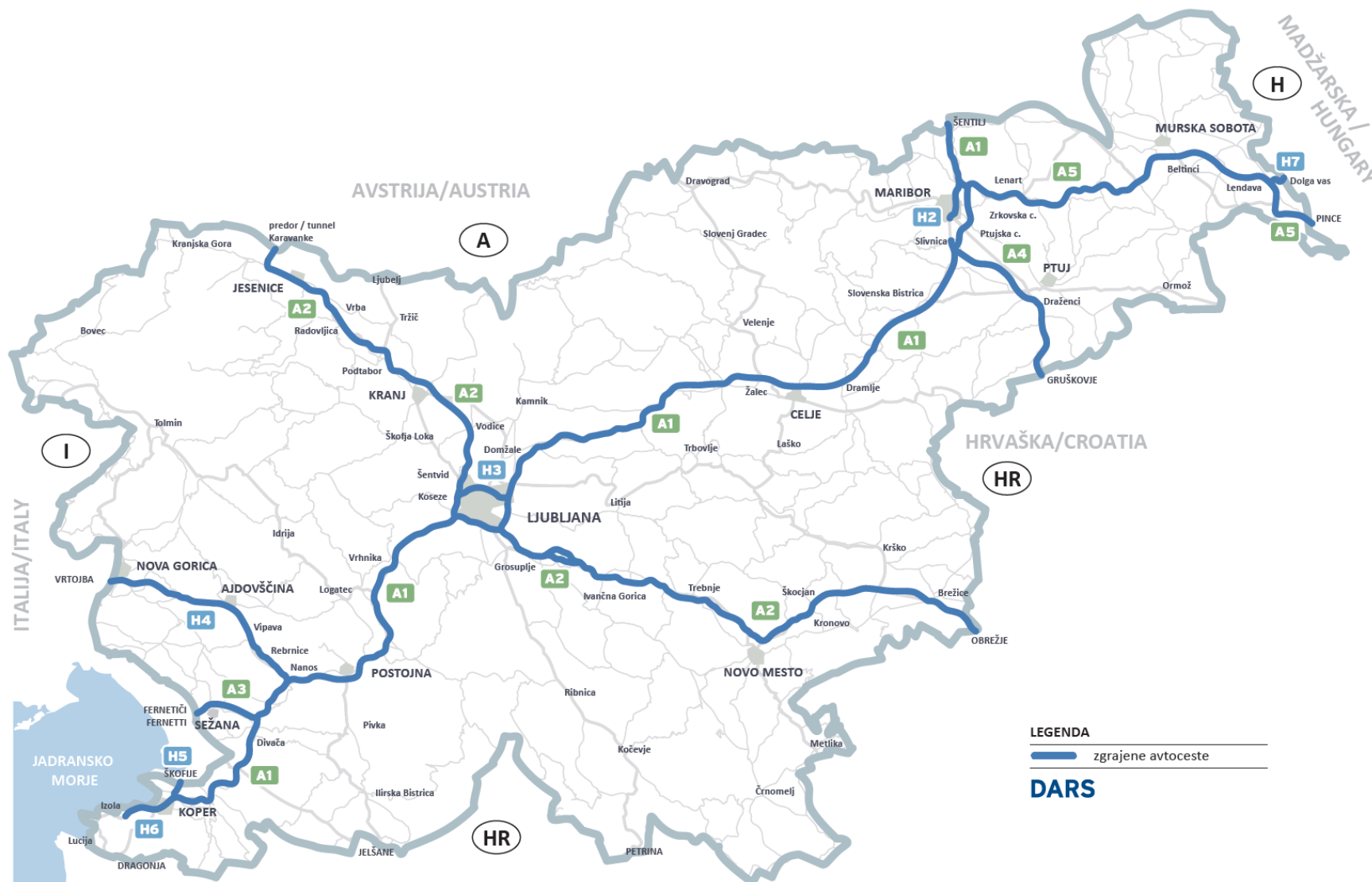
Promet na A2 se je na gorenjskem delu povečal približno enakomerno (nekaj več kot za 3 %), na dolenskem malo več – okoli 4 %. Najbolj obremenjen odsek v Sloveniji še vedno ostaja odsek LJ (Brdo–Kozarje), kjer je PLDP v letu 2019 znašal 76.954.

Slika 16: Primerjava PLDP v letih 2018 in 2019 na izbranih odsekih hitre ceste H4

Na hitri cesti H4 je v letu 2018 potekala obnova vozišča med priključkom Ajdovščina in priključkom Selo ter rušitev ČCP Nanos. Zaradi omenjenih del je na tem odseku večja rast prometa. Rast iz leta 2017 na 2019 je 12 %, torej v povprečju 6 % na leto.

Slika 17: Avtocestni sistem v Republiki Sloveniji, december 2019

I.11 Vlaganja v razvoj in obnavljanje avtocest

I.11.1 Investicije v imenu RS in za njen račun

Prostorsko dokumentacijo in pridobivanje nepremičnin za potrebe gradnje avtocest je DARS d. d., skladno s 4. členom ZDARS-1, izvajal v imenu RS in za njen račun. Navedene naloge so bile realizirane v višini 24,8 milijona evrov.

Tabela 6: Realizirana vrednost izvedenih nalog v imenu RS in za njen račun (v EUR)

Prostorska dokumentacija in pridobivanje nepremičnin	Realizacija*
Prostorsko načrtovanje	941.042
Pridobivanje nepremičnin	23.868.570
Skupaj prostorska dokumentacija in pridobivanje nepremičnin	24.809.612

* Navedene naloge opravlja DARS d. d. v imenu in za račun RS, zato so vrednosti prikazane v bruto zneskih.

I.11.2 Investicije v imenu DARS d. d. in za njegov račun

Investicijska dejavnost se je v letu 2019 izvajala skladno z možnostmi zagotavljanja finančnih virov. Vrednost realizacije gradnje in obnov avtocestnih odsekov je v letu 2019 znašala 132,2 milijona evrov.

Tabela 7: Realizirana vrednost investicij v imenu DARS d. d. in za njegov račun

Razvoj avtocest	Realizacija
Sistem DarsGo	24.506.927
Projektna dokumentacija	6.265.361
Pričetek gradnje	304.119
Nadaljevanje gradnje	9.592.550
Zaključna dela na AC, predanih prometu do vključno leta 2018	2.338.897
Ostale postavke	4.227.324
Gradbena dela pri obnavljanju avtocest	51.602.846
Elektrostrojna dela in ITS	10.301.047
Izboljšanje prometne varnosti	3.369.575
Preureditev malih počivališč na AC križu v RS	78.862
Investicije na področju upravljanja in vzdrževanja	19.603.870
Skupaj razvoj in obnavljanje avtocest in navezovalnih cest	132.191.378

I.12 Mednarodno sodelovanje in pridobivanje evropskih nepovratnih sredstev

DARS d. d. si že vrsto let prizadeva vzpostaviti in ohraniti čim boljše mednarodne povezave, k čemur ga zavezuje tudi vizija podjetja, ki je usmerjena v povezovanja na najrazličnejših področjih. Preko sodelovanja v mednarodnih združenjih, kot so ASECAP (L'Association Européenne des Concessionnaires d'Autoroutes et Ouvrages à Péage, evropsko združenje avtocestnih koncesionarjev in upravljavcev cestninskih cest (več na: <http://asecap.com/>)), PIARC (World Road Association, svetovno cestno združenje (več na: <https://www.piarc.org/en/>)) in IBTTA (International Bridge, Tunnel and Turnpike Association, globalno združenje lastnikov, koncesionarjev, upravljalcev in povezanih poslovnih partnerjev vseh cestninskih objektov (več na: <https://www.ibtta.org/>)), predstavlja pomembnega partnerja pri oblikovanju tako pravnih podlag kot organizacijskih usmeritev s področja upravljanja, vzdrževanja in financiranja cestne infrastrukture. Njegovi predstavniki se udeležujejo javnih posvetov in sodelujejo pri pomembnih raziskavah in anketah javnega mnenja, udeležujejo se kongresov in letnih srečanj s sorodnimi poslovnimi subjekti, sodelujejo s predstavniki evropskih institucij, v delovnih skupinah in platformah, s pomočjo katerih sooblikujejo nove trende na področju prometa in infrastrukture in ohranjajo dosežene vrednote. DARS je polno angažiran tudi na področju bilateralnega sodelovanja, najsi bo to v okviru intenzivne poslovne korespondence med primerljivimi organizacijami ali pri organizaciji mednarodnih obiskov.

Večletno uspešno sodelovanje na odborih ASECAP je obrodilo sadove, saj smo poleg uspešnega vodenja odbora za prometno statistiko in analize (COPER IV) od leta 2017, v letu 2019 postali bogatejši še za predstavnika v izvršnem odboru ASECAP. Na ta način lahko sooblikujemo načrte dela združenja in sodelujemo pri ustanovitvi in sestavi raznih odborov in delovnih skupin, ki so potrebne za doseganje ključnih ciljev. Med aktualnimi temami, pri katerih ASECAP sodeluje z Evropsko komisijo in Evropskim parlamentom, so predvsem sprememba t.im. direktive o evrovinjeti, uvajanje Evropskega elektronskega cestninjenja, prometna varnost ter razvoj na področju ITS, pametne in povezane mobilnosti.

Veliko naših aktivnosti je povezanih tudi s pridobivanjem evropskih sredstev, in sicer je DARS d. d. v letu 2019 prejel skupaj 793.493 evrov evropskih nepovratnih sredstev Instrumenta za povezovanje Evrope. Za izdelavo projektne dokumentacije PGD/PZI za gradnjo 2. cevi avtocestnega predora Karavanke smo prejeli še zadnjih 115.000 evrov, začele pa so se tudi aktivnosti za naš največji čezmejni projekt (za sofinanciranje smo zaprosili skupaj z Avstrijci) - gradnja predora Karavanke, kjer smo za upravljanje projekta in nadzor prejeli 12.928 evrov, kar predstavlja 10 % upravičenih stroškov.

Na področju čezmejnega sodelovanja in harmonizacije aplikacij ITS smo konec leta 2019 zaključili s projektom Crocodile 2 in zanj prejeli 151.731 evrov, nadaljujemo pa s projektom Crocodile 3, za katerega smo v letu 2019 prejeli 221.785 evrov (oba projekta sta sofinancirana v višini 20 % upravičenih stroškov).

Za pilotni projekt C-Roads Slovenija, ki je sofinanciran v višini 50 %, smo prejeli 292.049 evrov, medtem ko se aktivnosti na C-Roads Slovenija 2, ki je nadaljevanje prvotnega projekta, še niso začele.

I.13 Samoocena po modelu odličnosti EFQM

V skladu s »Priporočili in pričakovanji Slovenskega državnega holdinga« družba DARS d. d. izvaja samoocene po modelu odličnosti EFQM 2013.

Glede na usmeritve SDH se samoocena po zahtevah EFQM izvaja vsake dve leti in v družbi DRAS smo v letu 2018 izvedli drugo samooceno in na njeni osnovi pripravili poročilo, ki vsebuje ugotovitve, akcijski načrt s 13 ukrepi ter kratkoročne in srednjeročne cilje poslovanja družbe na področju kakovosti in odličnosti.

Uprava družbe daje priporočilom in pričakovanjem SDH velik pomen in je v »Strategija DARS d. d. 2017–2020«, kot enega izmed devetih strateških ciljev določila »SC 6 Implementacija poslovne odličnosti«, s ključnim kazalnikom »Doseči 500 točk do leta 2020 glede na zahteve modela EFQM«.

Nadzorni svet obravnava poročilo o realizaciji ukrepov samoocene po modelu odličnosti EFQM na dvanajst mesecev ter potrdi primernost uvedenih ukrepov.

I.14 Integrirani sistem vodenja

Integrirani sistem vodenja vključuje vidik kakovosti po zahtevah standarda ISO 9001, vidik ravnanja z okoljem po zahtevah standarda ISO 14001, vidik varnosti in zdravja pri delu po zahtevah standarda BS OHSAS 18001, vidik sistema upravljanja z energijo po zahtevah standarda ISO 50001 in vidik sistema varovanja informacij po zahtevah standarda ISO/IEC 27001. Vsi vidiki skupaj sestavljajo enovit sistem vodenja, ki je opisan v Poslovniku sistema vodenja in pripadajočih dokumentih.

Temelj integriranega sistema vodenja in zahtev standardov so nenehne izboljšave na podlagi pristopa PDCA (planiraj, izvedi, preveri in ukrepaj), ki je gonilo napredka in optimizacije poslovnih procesov na vseh področjih delovanja družbe.

V letu 2019 smo vzpostavili tudi sistem varovanja informacij po zahtevah standarda ISO/IEC 27001, ki smo ga integrirali v obstoječ sistem vodenja. Osnova za vzpostavitev primernih kontrol je bila ocena informacijskih tveganj, ki je vodilo za uvedbo obsega in števila ukrepov, z namero zmanjševanja informacijskih tveganj na oz. pod sprejemljivo raven.

Z namenom zagotavljanja kredibilnosti sistema vodenja kakovosti, ravnanja z okoljem, varnosti in zdravja pri delu, upravljanja z energijo ter varovanja informacij po zahtevah standardov ISO 9001, ISO 14001, ISO/IEC 27001, BS OHSAS 18001 in ISO 50001, le-te vsakoletno in uspešno potrdi zunanja akreditirana institucija.

I.15 Notranja revizija

V notranji reviziji v Dars d. d. smo delovali samostojno in neodvisno, organizacijsko smo podrejeni poslovodstvu, funkcijsko pa revizijski komisiji nadzornega sveta. Posle notranjega revidiranja smo opravljali skladno s Hierarhijo pravil notranjega revidiranja. Dejavnost notranjega revidiranja v Dars d. d. izvajamo na osnovi Temeljne listine o delovanju službe notranje revizije. Delo smo opravljali skladno s Strateškim načrtom notranje revizije in z Letnim načrtom, ki temelji na tveganjih in vključuje vse prepoznane in ocenjene vrste tveganj, ključne dokumente družbe ter usmeritve vodstva in revizijske komisije. Tako strateški načrt notranje revizije kot tudi letne načrte dela notranje revizije je sprejela uprava družbe in potrdil nadzorni svet DARS d. d.

Delovali smo s ciljem podajanja objektivnih zagotovil upravi in revizijski komisiji DARS d. d. in svetovalnimi storitvami in tako skrbeli za krepitev in zaščito vrednosti organizacije. Na podlagi ocene tveganj smo podajali objektivna zagotovila in vodstvu svetovali z namenom, da se uresničijo zastavljeni cilji in izboljša učinkovitost ter uspešnost poslovanja. V notranji reviziji smo pomagali družbi DARS d. d. uresničevati njene cilje tako, da smo jih spodbujali k premišljenemu upravljanju različnih vrst tveganj. V toku izvedbe poslov smo ocenjevali obstoj, delovanje in učinkovitost sistema notranjih kontrol ter podajali priporočila za ustrezno upravljanje tveganj. O svojih ugotovitvah in priporočilih za izboljšanje učinkovitosti notranjih kontrol za obvladovanje tveganj smo poročali poslovodstvu in revizijski komisiji nadzornega sveta.

Na začetku leta 2019 smo najprej zaključili notranjerevizijski pregled, ki se je pričel v letu 2018, nato smo izvajali notranjerevizijske posle in posle svetovanja skladno s potrjenim letnim načrtom dela. Posle smo izvajali samostojno in v sodelovanju z zunanjimi sodelavci. Za revidirana področja smo podali zagotovila, da je sistem notranjih kontrol vzpostavljen, deluje in je učinkovit. Pri izvajanju revizijskih poslov pa so bile ugotovljene posamezne pomanjkljivosti oz. možnosti za izboljšave, na katere smo opozorili in podali priporočila za vzpostavitev ali izboljšanje kontrol. O realizaciji priporočil smo kvartalno seznanjali upravo in revizijsko komisijo. Sodelovali smo kot svetoalec pri realizaciji priporočil. Veliko časa smo posvetili tudi svetovalnemu delu, aktivno sodelovali pri dveh revizijah Računskega sodišča Republike Slovenije in razvoju notranje revizije. Razvoj notranje revizije uresničujemo s programom zagotavljanja in izboljševanja kakovosti. Notranji revizorji smo izpopolnjevali svoja znanja in dopolnjevali metodologijo ter skrbeli za strokovno in kakovostno delovanje notranje revizijske dejavnosti.

I.16 Trajnostni razvoj

V poročilu Trajnostni razvoj družbe DARS d. d., za leto 2019, ki ga bomo objavili kot samostojen dokument, bomo podali informacije o ekonomskih, okoljskih, družbenih in upravljaljskih učinkih in rezultatih delovanja organizacije. Strategija družbe DARS d. d. zasleduje dolgoročne cilje, usmerjene k trajnostnemu razvoju, in družbo usmerja k družbeno odgovornemu delovanju v prihodnosti. S poročanjem o svojem trajnostnem delovanju družba po eni strani svojim deležnikom zagotavlja kakovostne informacije o družbeno odgovornem ravnanju podjetja, po drugi strani pa na podlagi sodelovanja in prepoznavanja potreb in interesov deležnikov tudi lažje oblikuje odločitve za družbeno odgovorno ravnanje družbe v prihodnosti. Naše ključno vodilo je povezljivost našega poslovanja v vseh možnih oblikah in z vsemi možnimi deležniki.

I.16.1 Strateško upravljanje trajnostnega razvoja v družbi DARS d. d.

Družba DARS d. d. se zaveda velike odgovornosti do ljudi, okolja in družbe. Tako dejansko trajnostno uresničuje družbeno odgovornost v vseh projektih in dolgoročnih načrtih in na vseh nivojih. Ambiciozni in jasno določeni cilji zagotavljajo, da bo javnost DARS še nadalje prepoznavala kot odgovorno in v prihodnost usmerjeno podjetje.

Strategija DARS d. d. za obdobje 2017–2020, ki povezuje vizijo in njene deležnike s tremi ključnimi strateškimi smernicami DARS d. d. je podrobneje razvidna s slike »Strategija DARS d. d. 2017–2020« v Poglavlju I.3. Poslanstvo, vizija, vrednote in strateške usmeritve. Osrednje mesto zavzema dolgoročna poslovna stabilnost, ki se s svojo vsebino in strateškimi cilji pomembno navezuje tudi na uresničevanje prve strateške smernice (Zagotavljanje pretočnosti, varnosti in udobja za uporabnike na avtocestnem omrežju) z Uporabniki kot ciljnim deležniki in tretje strateške smernice (Zavzeti in kompetentni zaposleni) z Zaposlenimi kot ciljnim deležniki.

Omeniti velja tudi vlogo oz. prispevek družbe DARS k globalnemu razvoju, to je z upoštevanjem ciljev globalnega trajnostnega razvoja, t. i. »Sustainable development Goals (SDG)«, sprejetih s strani držav članic Združenih narodov, katerih namen je vlaganje naporov v razvoj celotne družbe, ekonomijo, znanost in civilno družbo – kar bo imelo pomembno vlogo pri doseganju pomembnih ciljev celotne družbe do leta 2030.

Družba DARS d. d. si s svojim delovanjem poskuša prispevati k osmim ciljem trajnostnega razvoja – povezljivost iz vizijo in strateškimi cilji družbe DARS d. d. je razvidna s spodnje slike:

Slika 18: Povezljivost vizije in strateških ciljev DARS d. d. z osmimi cilji trajnostnega razvoja (SDG)

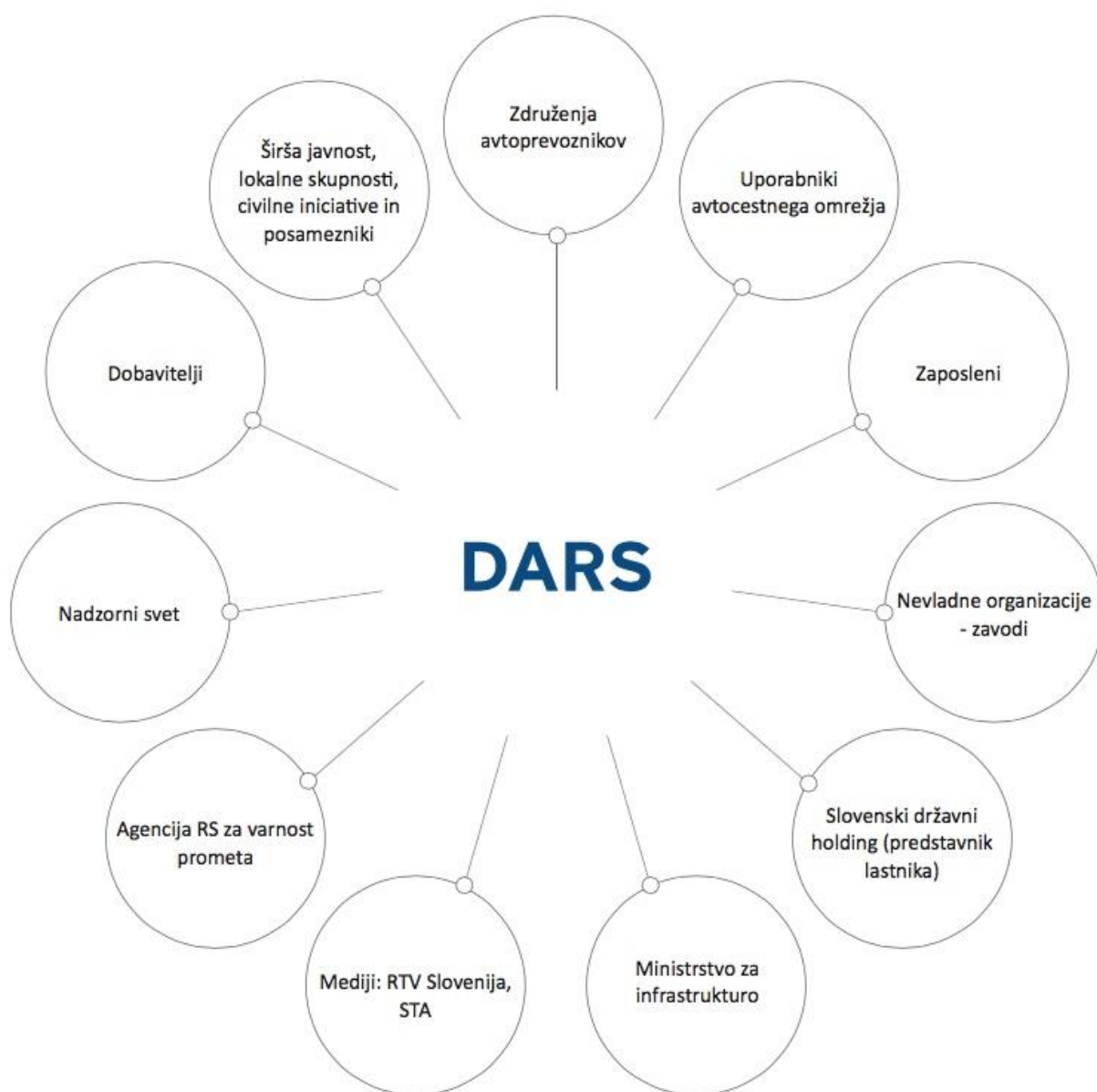

I.16.1.1 DARS d. d. in njegovi deležniki

S svojimi deležniškimi skupinami sodelujemo korektno in uravnoteženo ter z njimi dvosmerno komuniciramo. Pri uresničevanju svojega poslanstva prepoznavamo in spremljamo potrebe in interese deležnikov skozi splet medsebojnih odnosov na strateški in operativni ravni. Tako krepimo razumevanje med posameznimi skupinami deležnikov in družbo ter povečujemo medsebojno zaupanje.

Deležniki družbe DARS d. d. so identificirani in opredeljeni v dokumentu Potrebe in pričakovanja deležnikov, kjer so za vse relevantne deležnike prepoznani vpliv deležnika na družbo, potrebe in pričakovanja deležnika, osebe, ki so odgovorne za odnose z deležnikom, osebe, ki sodelujejo s posameznimi deležniki, in način spremljanja dojemanja deležnika. Vključevanje in upravljanje deležnikov poteka na različne načine, in sicer glede na vpliv, ki ga ima določen deležnik na družbo, ter glede na vpliv, ki ga ima družba na določeno skupino deležnikov.

Slika 19: Povezanost družbe DARS d. d. z deležniki

I.16.2 Aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja

V družbi DARS d. d. smo v letu 2019 izvajali 30 projektov na posameznih delovnih področjih ter tako sledili poslovnemu načrtu, strateškim ciljem in viziji družbe. Na podlagi sprejete politike sistema vodenja in iz nje izhajajočih strateških ciljev na osnovi kazalnikov uspešnosti poslovanja opredeljenih v poslovnem načrtu družbe, spremljamo uspešnost izvajanja projektov in v primeru odmikov sprejemamo ukrepe. Sistem razvijamo tako, da sta neprestano izboljševanje in inovativnost stalnica vseh zaposlenih na vseh organizacijskih ravneh.

Tako s projekti kot z izboljšavami in inovacijami spremljamo novosti dobrih praks ter jih sistematično uvajamo v sistem vodenja in delovne procese.

DARS d. d. je v letu 2019 nadaljeval izvajanje projekta vpeljave gospodarjenja s cestami, ki so v njegovem upravljanju. Poleg tekočega dela z ekspertnim sistemom PMS – DARS (PMS: Pavement Management System), ki poteka s programskim orodjem dTIMS_CT (Deighton's Total Infrastructure Management System with Concurrent Transformation) smo skladno s terminskim planom izdelali in uspešno testirali pilotni model Sistema za gospodarjenje s premostitvenimi objekti BMS - DARS (BMS: Bridge Management System) z bazo 50 izbranih objektov. V letu 2019 se je izvajala razširitev modela BMS na celotno omrežje premostitvenih objektov.

Družba DARS d. d. v obdobju 2016 – 2020 sodeluje v mednarodnem projektu »C-Roads«, ki si prizadeva izboljševati prometne in transportne razmere preko implementacije mednarodno usklajenih aplikativnih rešitev ITS na koridorskem cestnem omrežju. V letu 2019 se je izvedla implementacija pilotnih projektov kooperativnih sistemov C-ITS z mobilno povezavo vozil in infrastrukture z omrežji LTE in tudi z mikrovalovno povezavo (C-ITS G5) prenosa informacij med infrastrukturo in vozili. Izvedla so se interna testiranja. V letu 2020 pa se predvidevajo še čezmejni testi iz vidika interoperabilnosti.

V sklopu evropskega projekta Crocodile je potekal nadaljnji razvoj aplikacije Kažipot v smeri izmenjave prometnih podatkov s sosednjimi državami. Tu je predvsem pomembna uvedba standarda DATEXII in vključitev tega v GEORSS. Razvita pa so bila tudi orodja za opravila v nadzornih centrih DARS z implementacijo dodatnih mednarodnih standardov ter izboljšave in nadgradnje aplikacije DarsPromet+, ki izhajajo iz uporabe teh orodij. V sklopu izdelave načrtov za mednarodno vodenje prometa je bilo izdelanih 10 načrtov, ki so bili usklajeni s sosednjimi državami.

I.16.3 Odgovoren odnos do kupcev in zadovoljstvo uporabnikov

Produkt družbe DARS in njegova cena

Glavni produkt družbe DARS je uporaba cestninskih cest. DARS ni samo koncesionar, pooblaščen za cestninjenje in upravljanje avtocestnega omrežja, ampak je glavnik obstoječega AC in HC omrežja tudi vzpostavil, kar predstavlja v slovenskem področju velik gradbeni dosežek, z velikim vplivom na prostorski, gospodarski in socialni razvoj države. Prihodki iz naslova prodaje vinjet in iz naslova cestninjenja tovornih vozil generirajo večino, 97 % prihodkov iz prodaje družbe DARS.

Celostna storitev družbe vključuje tudi varnost, pretočnost in udobje pri uporabi avtocestne infrastrukture, ki so tudi naši strateški cilji in obljuba kupcem. Aktivnosti številnih služb omogočajo zmanjšanje družbeno-ekonomskih stroškov prometnih nesreč (človeški stroški, medicinski, materialni, administrativni, izguba proizvodnje...) in zastojev (stroški izgubljenega časa). Optimalna raven cestninskih prihodkov dolgoročno zagotavlja varno, pretočno in kakovostno omrežje avtocest in hitrih cest, zato je odgovornost družbe DARS, da si prizadeva za temu ustrezno cenovno politiko cestninjenja in s tem maksimalno varnost in mobilnost uporabnikov.

Zaračunavanje uporabe infrastrukture in trajnostni razvoj

Normativno urejanje področja cestninjenja postaja orodje za doseg okoljskih ciljev, tako preko same višine cestnine kot tudi preko načinov obračunavanja cestnine (za določen čas ali za določeno prevozno razdaljo) in ne več samo za doseg enotnega trga in nediskriminatornega pretoka blaga, storitev in ljudi v EU. Evropska skupnost

spodbuja napredek pri uporabi načel „onesnaževalec plača“ in „uporabnik plača“ ter s tem spodbuja 'finančno in okoljsko trajnosten ter družbeno pravičen cestni promet'.

Načelo »uporabnik plača« DARS implementira pri določanju višine cestnine DARS, saj upošteva metodologijo izračuna, ki temelji na načelu nadomestila infrastrukturnih stroškov. Z zasledovanjem optimalne višine cestnine DARS ohranja cestno infrastrukturo in hkrati uporabnikom zagotavlja, da za uporabo AC in HC ne bodo plačevali neupravičeno visokih stroškov.

Načelo »onesnaževalec plača« udejanja DARS s svojo cenovno politiko cestninjenja težkih vozil, ki infrastrukturno pristojbino diferencira glede na vpliv vozil na okolje (družbeni stroški onesnaževanja zraka) in s tem pozitivno vpliva na okolje in kakovost zraka, saj imajo kupci spodbudo, da za vožnjo po Sloveniji uporabljajo vedno čistejša vozila.

V letu 2019 je bilo na naših cestah 91 % vozil najčistejših emisijskih razredov (EURO V, EEV in EURO VI), medtem ko jih je bilo leta 2013 v najčistejših razredih le dobra četrtina. Posodobitev voznega parka je plod tehničnega napredka, zaostrenih standardov in poslovnih motivov, k hitrosti posodabljanja pa prispeva tudi cenovna politika cestninjenja. Do leta 2013 je bila na tem področju spodbuda, da bi za vožnjo po slovenskih AC in HC uporabljali čistejša vozila, manjša, saj je bila razlika v ceni takrat precej manjša (22,5 % nižja cena za najčistejša vozila, danes 40 %). Razlika v ceni sicer pomeni določeno tveganje za stabilnost cestninskih prihodkov družbe DARS in terja, da se v takšnih razmerah prihodke regulira z občasnimi podražitvami.

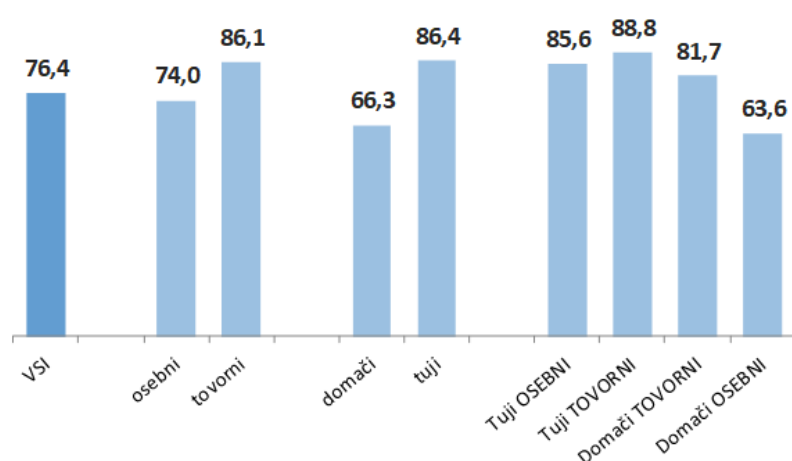
Kupci naših produktov in njihovo zadovoljstvo s storitvijo družbe DARS

Naši kupci so uporabniki avtocest in hitrih cest v RS. V svoji strategiji je kot enega ključnih kazalnikov določil indeks zadovoljstva uporabnikov. S tem smo se obvezali k poznavanju in merjenju njihovih pričakovanj in zadovoljstva.

DARS je tudi leta 2019 opravil **raziskavo o merjenju zadovoljstva uporabnikov slovenskih avtocest**.

V raziskavi so vozniki ocenjevali zadovoljstvo z različnimi dejavniki, ki vplivajo na zadovoljstvo z avtocestami in pokrivajo naslednje kategorije oz. vidike uporabniške izkušnje: vozišče, varnost, signalizacija, informiranje, pretočnost, počivališča in elektronsko cestninjenje. Rezultati za posamezni segment uporabnikov so razvidni iz spodnje slike.

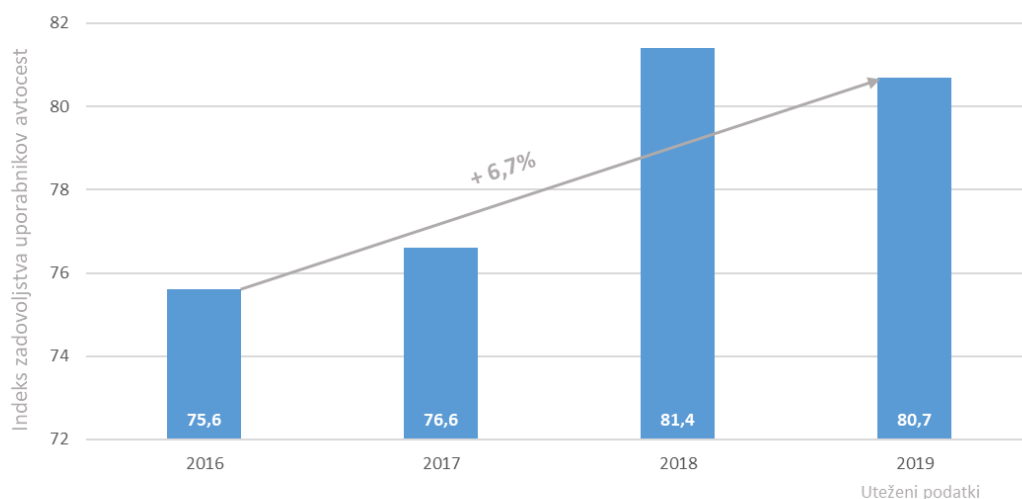
Slika 20: Zadovoljstvo po kategorijah dejavnikov

Kot najšibkejša točka se je v ocenjevanjih pokazala pretočnost prometa, nekoliko slabše so ocenjena so tudi počivališča. Anketirani vozniki so izkazali višjo stopnjo zadovoljstva s signalizacijo in varnostjo, najvišje pa je bilo ocenjeno elektronsko cestninjenje DarsGo. Tudi v letu 2019 so bili tuji vozniki bolj zadovoljni kot domači vozniki.

Zaradi spremembe v strukturi izhodiščnih kvot, agregatni kazalnik indeks zadovoljstva tokrat ni neposredno primerljiv z indeksom iz preteklih let. Da bi omogočili še neposredno primerjavo z letom 2018 smo tako letošnje podatke dodatno utežili glede na razmerja oz. izhodiščne kvote po skupinah vozil za leto 2018. Iz ocen vseh dejavnikov je izračunan uteženi skupni indeks zadovoljstva, ki je v letu 2019 znašal 80,7 (v letu 2018 81,4) in je za zadnja štiri leta razviden iz spodnjega grafikona.

Slika 21: Indeks zadovoljstva uporabnikov AC

Prodajne poti in tržno komuniciranje kot odraz odnosa do kupcev

Odgovoren odnos do kupcev družbe DARS se kaže preko prizadevanj, da uporabnikom nudimo preprost dostop do mreže lastnih in pogodbenih prodajnih mest ter širok nabor plačilnih sredstev, kar prispeva k nižanju transakcijskih stroškov kupcev in večjemu zadovoljstvu.

Tržno komuniciranje v povezavi z uporabo cestne infrastrukture obsega informiranje o obveznosti, pogojih in načinih plačila cestnine, pri čemer DARS loči in nagovarja dva segmenta kupcev – voznike tovornih vozil in voznike osebnih vozil. Cilj je v tem primeru omogočanje tekočega plačevanja cestnine, brez nepotrebnih zapletov in čim hitrejše reševanje reklamacij.

Če želimo zagotoviti strateške cilje in obljube iz strategije družbe – pretočnost, varnost in udobje, moramo hkrati s tehnološkim, tehničnim in organizacijskim inputom doseči tudi želene vedenjske spremembe pri strankah (uporabnikih AC) kot npr. bolj varna vožnja, upoštevanje pravilnih postopkov ob prometnih nesrečah, informiranje o stanju na cestah, uporaba infrastrukture izven konic, uporaba alternativnih poti ali načinov prevoza v času večjih obnov, ki zmanjšujejo pretočnost ipd..

Zagotavljanje prometne varnosti terja tesen stik upravljalca družbe z uporabniki avtoceste, komunikacijo, ki ni zgolj enosmerna v smislu podajanja informacij, temveč dvosmerna. Zagotavljanje večje varnosti poleg investicij upravljalca v infrastrukturo terja tudi spreminjanje voznih navad voznikov in kulture vožnje. Gre za proces učenja, ki ga želimo pospeševati, v ta namen pa strokovno uporabljati razpoložljive marketinške metode od tržnega raziskovanja do varnostnih kampanj in oglaševanja, dogodkov, sponzorstev in upravljanja z ugledom družbe.

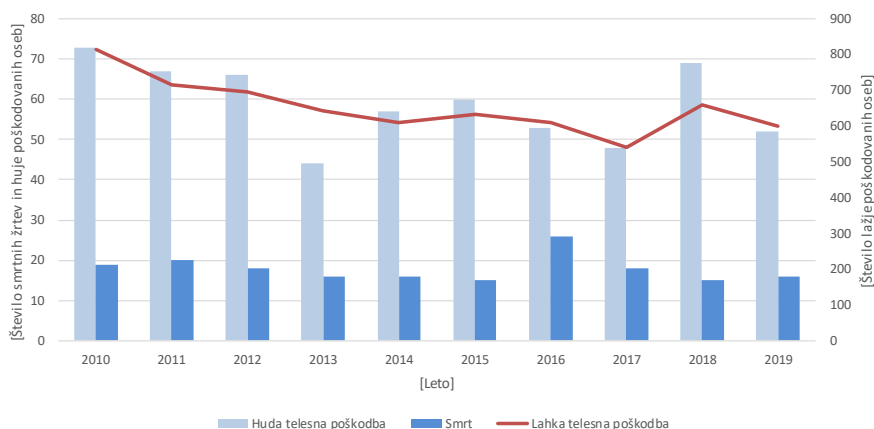
I.16.4 Promet in skrb za varnost

V želji vsakoletnega izboljšanja prometne varnosti smo vse ukrepe, tako ustaljene kot nove, intenzivno nadaljevali in skrbeli, da bomo uporabnikom nudili varno potovanje po AC/HC. Varnostne kampanje in sodelovanje z deležniki na tem področju pozitivno vplivajo na prometno varnost, zato so aktivnosti na tem področju zelo široke in kontinuirane. Posebej učinkovita so orodja za distribucijo kampanj so družbena omrežja in aplikacije. V nadaljevanju je razvidna primerjava izrednih dogodkov po letih in posledice prometnih nesreč na AC in HC po letih s tem, da so zabeležene rasti izrednih dogodkov in nekaterih posledic prometnih nesreč zaradi vsakoletnih visokih rasti prometa.

Slika 22: Primerjava izrednih dogodkov po letih

Slika 23: Posledice prometnih nesreč na AC in HC po letih

Varnost v predorih

V letu 2019 je bilo v predorih, daljših od 500 m, skupaj 38 nesreč in incidentov, ko je bilo potrebno ukrepanje reševalnih služb in začasno izločanje celotnega predora ali njegovega dela iz obratovanja. Največkrat je bil primarni vzrok dogodka okvara vozil (34 %), sledi prometna nesreča I. ali II. kategorije (29 %) in drugi vzroki (18 %), kot so kolesar in pešec v predoru.

Dogodki so minili brez posledic za udeležence.

V predoru Šentvid je prišlo do samovžiga osebnega vozila, ki se je končal brez posledic za udeležence in za predor z opremo. Predor je bil v normalnem obratovanju že po nekaj več kot eni uri.

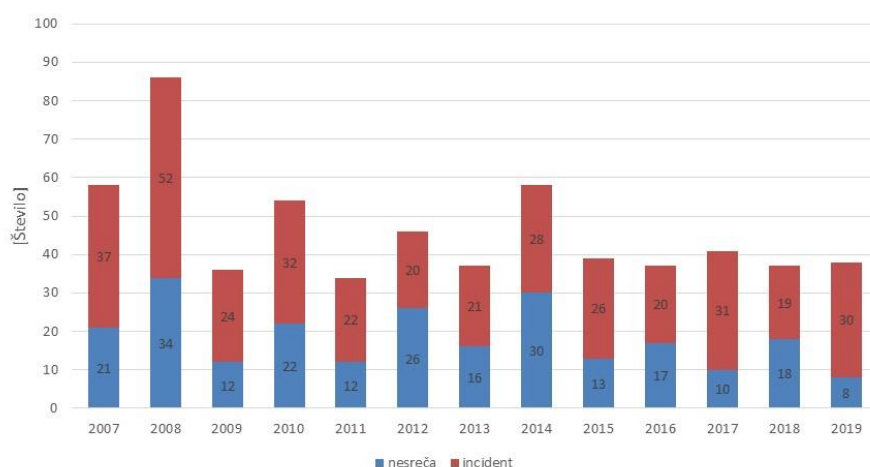
Opozoriti je treba tudi na 5 dogodkov z vožnjo vozila v nasprotni smeri in na dogodek v predoru Karavanke v avstrijskem delu predora, kjer je onesnaženo vozišče zaradi izteka goriva iz vozila v okvari povzročilo zaprtje predora za 1 uro in pol.

V predoru Karavanke je prišlo do dveh izpadov električne energije, zaradi neurja in zaradi napake pri vzdrževalnem posegu. Predor je bil začasno izločen iz prometa, največ za nekaj več kot 2 uri.

Ugotavljamo:

- da je število dogodkov še vedno relativno majhno in na nivoju števila dogodkov zadnjih let,
- da so bili dogodki večinoma posledica ravnanja uporabnikov, na kar DARS praktično ne more neposredno vplivati,
- da so bile neposredne posledice dogodkov za udeležence in predore z vgrajeno opremo zanemarljive,
- da gostitve dogodkov niso bile ugotovljene,
- da je bil odziv pristojnih služb ob izrednih dogodkih učinkovit.

Slika 24: Nesreče in incidenti v predorih, daljših od 500 m, od leta 2007 do 2019

I.16.5 Projekti na področju vodenja prometa in skrb za varnost uporabnikov

DARS d. d. na letnem nivoju izvaja veliko različnih ukrepov, ki so neposredno povezani z varnostjo, udobjem uporabnikov avtocest in s pretočnostjo prometa. Predpogoj dobre propustnosti je opremljenost avtocestnega sistema z najsodobnejšo opremo. Sodobna oprema za nadzor, vodenje in varnost prometa zagotavlja manj prometnih nesreč, njihovo hitrejšo zaznavo ter posledično zmanjšanje zastojev.

I.16.5.1 Upravljanje in vodenje prometa

24-urni nadzor in vodenje prometa

Nadzorni centri Kozina, Ljubljana, Vransko, Slovenske Konjice in Hrušica s svojimi ekipami nadzornikov prometa skrbijo za nenehni nadzor prometa in zagotavljajo optimalno varnost ter pretočnost slovenskih avtocest in hitrih cest. Glavni nadzorni center (GNC) lociran v Dragomlju pokriva celotno območje AC/HC v RS, povezuje regionalne nadzorne centre ter usklajuje akcije med njimi. Med drugim skrbi za nadzor in vodenje prometa na državni ter mednarodni ravni.

S slike v nadaljevanju so razvidna območja katera pokriva posamični nadzorni center nadzora in vodenja prometa v družbi DARS d. d. na AC in HC v Sloveniji, ki delujejo 24 ur na dan.

Slika 25: Centri za nadzor in vodenje prometa

Največjo strokovnost ter pravilno ukrepanje nadzornikov prometa zahtevajo nesreče s požari v predorih ter večje spremenljive vremenske razmere kot so žled, zmanjšana vidljivost, snežni metež, močan veter ter množične prometne nesreče.

V zadnjem času veliko pozornost poleg same varnosti posvečamo pretočnosti prometa, zato ukrepe prilagajamo trenutnim razmeram na avtocesti, prav tako nadgrajujemo sisteme detekcije prometnega stanja. Na dogodke se tako vedno hitreje odzivamo in s tem zmanjšujemo nevarne situacije ter nepotrebne zastoje.

Avtocestni promet nadzorujejo kvalificirani certificirani nadzorniki cestnega prometa

Osveščanje o pomenu varne vožnje ter informiranje o pretočnosti v prometu

Družba DARS d.d. si prizadeva, da zagotavlja pogoje za varno vožnjo in da v največji možni meri zagotavlja pretočnost v prometu.

Za zagotavljanje prometne varnosti si prizadevajo tudi druge institucije, ki pomembno vplivajo na večjo osveščenost uporabnikov, DARS d.d. pa pri teh vsebinah tvorno sodeluje, oz. nekaj aktivnosti (predvsem tiste, ki se tičejo zgolj prometa po AC/HC) izvaja sama.

V cilju, da se zagotovi čim višja stopnja prometne varnosti so se izvajale kampanje:

- **Pripravi se na zimsko sezono**
https://www.dars.si/Dokumenti/Medijsko_sredisce/Informativne_kampanje/Zimska_sezona_1047.aspx
- **Če želimo varne AC, jih moramo obnavljati**
https://www.dars.si/Dokumenti/Medijsko_sredisce/Obnavljamo_za_vas_1038.aspx
- **Varnostna razdalja**
https://www.dars.si/Dokumenti/Medijsko_sredisce/Informativne_kampanje/Varnostna_razdalja_1060.aspx
- **Povezani v varno omrežje**
 - Za mirno pot: <https://www.youtube.com/watch?v=pxHUFzXjzKU>
 - Nesreča na avtocesti – naj se ne zgodi: <https://www.youtube.com/watch?v=aXjOYOnPe-k>
 - Neugodne vremenske razmere: <https://www.youtube.com/watch?v=1Po-zxwBqRI>
 - Varno skozi predor: <https://www.youtube.com/watch?v=XwQi2TcOvA>

- **Skupaj za večjo varnost ob pričetku motoristične sezone** – treningi varne vožnje za motoriste
- **Video napoved tedenske prometne napovedi**
- **Sodelovanje z Zavodom VOZIM** v obliki inovativnih interaktivnih delavnic »Še vedno vozim – vendar ne hodim«, ki potekajo na osnovi podajanja osebne izkušnje poškodovancev v prometnih nesrečah. Zavod je svoje aktivnosti glede na velik problem alkoholiziranosti med mladimi in posledično zaradi hudih posledic nadgradil z akcijo Heroji furajo v pižamah.
- **Sodelovanje v projektu Sožitje**, ki ga organizira AVP, kjer se usposablja starejši vozniki in voznice. Namen usposabljanj je, da bi se starejši vozniki in voznice na naših cestah čim dlje počutili varne in da bi čim dlje ostali mobilni.

Zelo pomembne pa so bile tudi aktivnosti, ki so se tudi izvajale, in sicer:

»**Reši življenje**« narekuje pravilno razvrščanje ob zastoju na avtocesti in na ta način prispeva k temu, da bodo intervencijske vožnje reševalcev do prometne nezgode potekale čim hitreje. Uporaba tega prometnega pravila glede obvezne vzpostavitve reševalnega pasu se je v zadnjih letih sicer izboljšala, vendar je ob nastanku prometne nezgode na neki lokaciji še vedno smiselno pravilo objaviti, oz. ga ponoviti. Tudi mediji so to preventivno vsebino pripoznali kot pomembno in se mnogokrat objavi skupaj z objavo informacije o prometni nezgodi (Val 202).

»**Upoštevaj varnostno razdaljo**«, oziroma upoštevaj prometno pravilo dve sekundnega (2) razmika med vozili, ki

vozijo v isti smeri, je pomembno predvsem zaradi dokazanega dejstva, da bi bilo na vseh cestah manj prometnih nezgod, če bi bile razdalje med vozili v prometu pravilne (ustreznejše). Preventivna vsebina je še vedno aktivna predvsem na lokacijah, kjer smo vzpostavili dodatno prometno signalizacijo tako imenovane strešice, ki voznikom, ki vozijo po AC/HC nazorno prikaže, koliko mora znašati razdalja med vozili pri predpisani vozni hitrosti (130 km/uro). Poleg tega so vzpostavljeni transparenti na nadvozih nad AC, ter transparenti na počivališčih. Tudi ta vsebina je mnogokrat sporočena v medijih.

»**Vozi desno, prehitvaj levo**« je preventivna vsebina, ki jo je DARS d. d. pričel objavljati septembra jeseni 2019. Skupaj z AVP smo ugotovili, da so navade voznikov neustrezne, saj vozniki vozijo po prehitevalnem pasu AC/HC

kljub temu, da je vozni pas prost. Dogovorjeno je bilo, da se lahko na portalih AC/HC ta vsebina objavlja takrat, ko ni drugih aktivnih dogodkov in ko promet na voznem pasu ne presega 1.200 vozil/uro. Ko je promet gost, pa te vsebine niso več ustrezne, saj se pogoji takšne vožnje spremenijo in teh objav ni. Po tiskovni konferenci, ki jo je organizirala AVP, smo prejeli veliko pozitivnih mnenj glede akcije.

Pretočnost prometa oz. problemi v jutranji prometni konici

Temu problemu je bilo namenjenih več aktivnosti:

- **Zelo odmevna je bila akcija »Umirjeno pridem hitreje«**, ki je potekala od 4.11. do 8.11.2019 v sodelovanju z Val 202 in oddajo Avtomobilnost. Mediji so v jutranji prometni konici nagovarjali uporabnike k umirjeni vožnji z ustrezno varnostno razdaljo. Glede na podatke iz števecv prometa, smo v zaključni oddaji Avtomobilnost in Val 202 akcijo zaključili z ugotovitvijo, da so nagovori uporabnikom bili dobrodošli. V opazovanem tednu je bilo vreme različno (prisoten je bil tudi dež), dogajale so se prometne nezgode. Vendar :
 - Varnostne razdalje so bile ustrezne
 - Prometni pretoki so bili solidni (na dolenski AC celo zelo dobri)
 - Prometno je štajerska AC (ŠAC) tako rekoč neobvladljiva oz. povedano drugače, če želimo izboljšati pretočnost na ŠAC, je nujno potrebno znižati obremenitve (manj vozil). Drugega recepta po opazovanem tednu ni bilo moč ugotoviti.
- **Še vedno smo aktivni** v zvezi s pobudami glede spremembe in dopolnitve Zakona o pravilih cestnega prometa (ZPrCM), ki jih redno posredujemo na pristojno MZI.

Izvajanje ukrepov na področju prometa in skrbi za varnost uporabnikov

- Ureditev izletnih con
- Umirjanje hitrosti in povečanje pretočnosti
- Menjava varnostnih ograj in prometne signalizacije
- Dodatna signalizacija za varnostno razdaljo.
- postavitve varnostnih ograj na objektih za preprečevanje zdrsav vozil z objektov,
- zamenjavo kašipotne signalizacije na izvozi iz avtocest,
- zamenjavo zaključnic in postavitve dodatnih varnostnih ograj ter postavitve blažilnikov trkov.

Upravljanje inteligentnih transportnih sistemov (ITS) oziroma t. i. pametnih avtocest

- Integracija LED smernikov Goli vrh v SNVP
- Integracija nove spremenljive prometne signalizacije (SPS) na nadzorni točki (NT) Torovo v sistem za nadzor in vodenje prometa (SNVP)
- Integracija nove SPS na NT Log v SNVP
- Integracija nove SPS na NT Dob v SNVP
- Postavitev in integracija nove SPS SNVP AC Brezovica - Divača z odsekom AC razcep Gabrk -Sežana (NC Kozina)-delno
- Postavitev in integracija nove SPS SNVP del severne, vzhodna in južna ljubljanska obvoznica ter odsek AC Zadobrova - Lukovica (NC Ljubljana)-delno

- Obnova portalov in integracija nove SPS v SNVP (Senožeče, Kastelec, Dekani, Bertoki 1, Bertoki 2)
- Obnova portala Fram-Slivnica in portala na mostu čez Muro
- Implementacija novih števcov prometa s prepoznavanjem nasprotne vožnje
- Implementacija novih IP kamer za izvajanje video nadzora
- Implementacija pilotskega projekta C-ITS

Izvajanje evropskih projektov

V sklopu evropskega projekta Crocodile se nadaljujejo projekti v smeri izmenjave prometnih podatkov s sosednjimi državami. V letu 2019 se je zaključil projekt Crocodile II, ki je temeljil na zbiranju podatkov (namestitvev detektorjev). Izvaja se projekt Crocodile III, ki temelji na prenovi NC Centrov v smislu boljše izmenjave podatkov.

V okviru evropskega projekta C-Roads so se izvedle implementacije pilotnih projektov, tako z mikrovalovno kot z mobilno tehnologijo na območju primorske avtoceste. Potrjena pa je bila tudi prijava oz. nadaljevanje tega projekta C-Roads II.

V letu 2019 se je pripravila tudi prijava novega projekta pod okriljem ERTICA. Cilj projekta je preizkusiti delovanje pete generacije mobilnega omrežja (5G tehnologije). V projektu želimo integrirati upravljanje in vodenje prometa s pametnimi omrežji in pametnim mestom.

Skupaj z ASFINAGom smo pristopili k pilotskemu projektu uporaba optičnih vlaken za namen detekcije prometa. Projekt je bil v letu 2019 potrjen za sofinanciranje iz EU, izvedba pa se predvideva v letu 2020.

I.16.5.2 Zagotavljanje prometnih informacij

Na evropskem nivoju so prometne informacije v Sloveniji najoptimalneje obdelane ter posredovane uporabnikom. Prometni dogodki so v Sloveniji zelo hitro zaznani, informacije pa uporabnikom dosegljive že v nekaj sekundah. Kanali, po katerih se pretakajo informacije, so vsako leto številčnejši, saj različni uporabniki (glede na starost in vrsto prevoznega sredstva) uporabljajo različne komunikacijske kanale.

DARS razvoju informacijskih kanalov in zaznave dogodkov sledi na način, da redno uvajamo nove tehnologije, uvajamo pilotne sisteme in smo vključeni v mednarodne delovne skupine na tem področju.

Prometno-informacijski center: vir verodostojne in ažurne prometne informacije

Vsebine na spletni strani www.promet.si, ki jih uporabniki najbolj spremljajo:

- dogodki in potek prometa na zemljevidu,
- cestne kamere,
- cene goriva,
- merilna mesta sistema burja,
- virtualni asistent Stane.

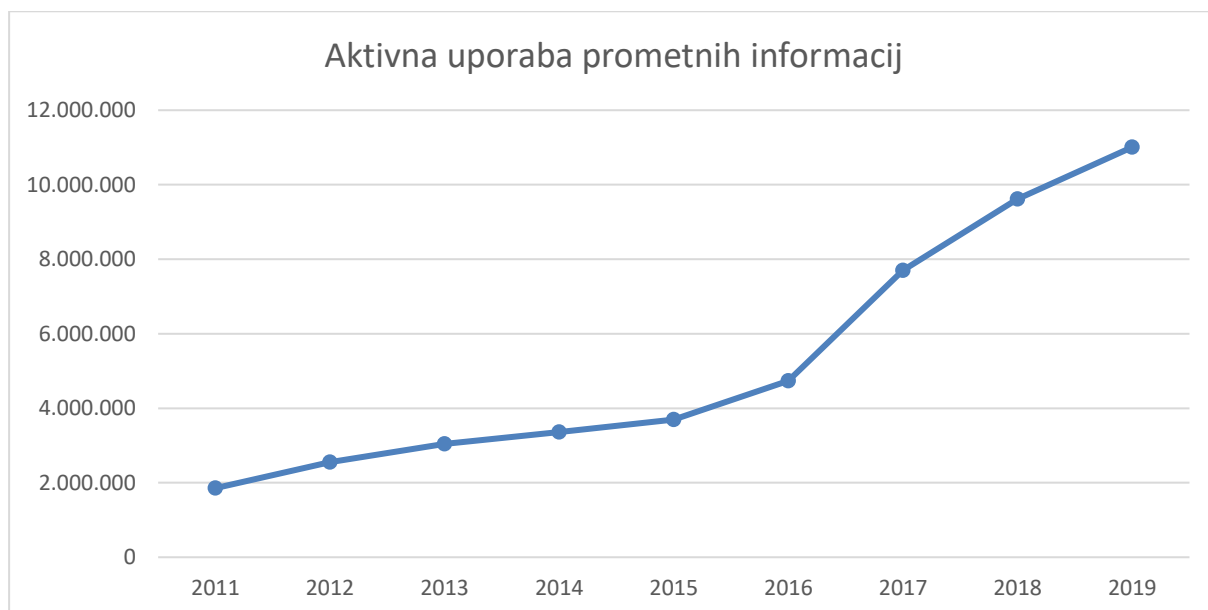
Poleg tega je na voljo še možnost kreiranja lastnega uporabniškega računa (Moj PIC), prek katerega se uporabniki lahko naročijo na številne informacije po e-pošti, npr. na tedensko prometno napoved, posebna opozorila za tovornjake ipd.

Prometno-informacijski center je v zadnjih 13 letih:

- posredoval več kot 460.000 informacij o dogodkih na državnem cestnem omrežju: v povprečju 32.680 na leto, 2723 na mesec in 91 na dan,
- samo v zadnjih osmih letih so operaterji v PIC-u sprejeli že več kot 1.000.000 klicev, spletno stran pa je v tem času obiskalo več kot 10.000.000 različnih uporabnikov.

Rast prometa in števila dogodkov kaže razlika med dogodki prvo leto delovanja PIC-a (2006) in leta 2019. Leta 2006 je PIC poročal o 11.545, leta 2019 pa o 107.346 dogodkih.

Slika 26: Aktivna uporaba prometnih informacij

Prikaz aktivne uporabe prometnih informacij prikazuje uporabo več kanalov, prek katerih uporabniki dostopajo do prometne informacije (internet, Twitter, aplikacija za mobilne naprave, klici v PIC).

Mednarodno vodenje prometa (Traffic management plan TMP)

V DARS d. d. že več let aktivno sodelujemo s sosednjimi državami na področju mednarodnega vodenja prometa. V letu 2018 smo začeli z novim projektom: izdelava mednarodnih načrtov vodenja prometa z vsemi sosednjimi državami. V letu 2019 so bili načrti usklajeni, izdelani, prva testiranja so bila uspešna in sistem je predan v uporabo nadzornim centrom upravljavcev avtocest iz petih držav (Avstrije, Hrvaške, Italije, Madžarske in Slovenije). Nekateri centri so načrte že neposredno vgradili v svoje informacijske sisteme, nekateri pa to načrtujejo za leto 2020. Gre za prvi povsem digitaliziran sistem mednarodnega vodenja prometa v Evropi. S tem je narejen velik korak k hitrejšemu in mednarodno usklajenemu obveščanju in vodenju prometa na glavnih cestnih povezavah v tem delu Evrope. S tem je tudi močno izboljššan odziv na večje nepredvidene izredne dogodke, ki zahtevajo takojšnjo operativno mednarodno usklajevanje.

I.16.6 Upravljanje človeških virov

Zavzeti in kompetentni zaposleni so ena od treh strateških smernic družbe DARS, ki izhajajo iz sprejete strategije DARS d. d. za obdobje od leta 2017 do 2020. Ključni strateški cilji v okviru te strateške usmeritve so:

- neprestana krepitev kompetentnosti,
- razvoj voditeljstva v družbi,
- oblikovanje ustvarjalnega, varnega in zanimivega okolja.

Podatki o zaposlenih v DARS d. d.

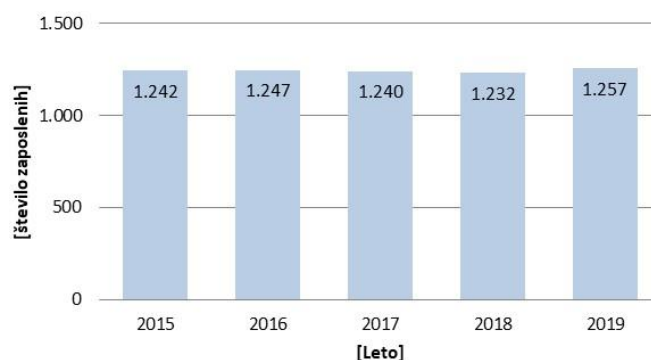
Tabela 8: Ključni podatki o zaposlenih v DARS d. d. za leti 2018 in 2019

	2018	2019
Stanje zaposlenih v DARS d. d.		
Število zaposlenih v DARS d. d. – z nadomeščanji	1232	1257
Število zaposlenih v DARS d. d. – brez nadomeščanj	1228	1249
Demografski podatki o zaposlenih		
Povprečna starost zaposlenih	45,6 let	46 let
Odstotek zaposlenih žensk	25,4 %	25,6%
Izobrazbena struktura zaposlenih		
Odstotek zaposlenih z največ IV. stopnjo izobrazbe	37 %	35,9%
Odstotek zaposlenih s V. stopnjo izobrazbe	32,6 %	32,8%
Odstotek zaposlenih s VI. stopnjo izobrazbe	17,8 %	18,2%
Odstotek zaposlenih s VII. ali višjo stopnjo izobrazbe	12,6 %	13,1%
Socialna varnost zaposlenih v DARS d. d.		
Število dodeljenih solidarnostnih pomoči	54	59
Število delavcev s priznano invalidnostjo	40	44
Število uvedenih postopkov za priznanje invalidnosti	32	27
Število prijav k prostovoljnemu pokojninskemu zavarovanju	79	52
Stopnja bolniškega staleža	5,91 %	6,58 %
Razvoj zaposlenih – izobraževanje in usposabljanje		
Obseg izobraževanj v urah na zaposlenega	24	21
Vrednost izobraževanj na zaposlenega	233	209
Obseg udeležencev na izobraževanju	2550	3654

Zaposlovanje

Za doseganje zastavljenih poslovnih ciljev v letu 2019 in nemoteno poslovanje je potekalo zaposlovanje v skladu s sprejetim Operativno izvedbenim delom Kadrovskega načrta za leto 2019. V letu 2019 je bilo izvedenih 78 eksternih in 60 internih objav prostih delovnih mest, torej skupaj 138 prostih delovnih mest. V DARS d. d. se je zaposlilo 65 delavcev in 40 delavcem je prenehalo delovno razmerje.

Slika 27: Število zaposlenih v družbi DARS d. d. od 2015 do 2019

Skrb za socialno varnost zaposlenih

V letu 2019 so se v skladu z veljavno delovnopravno zakonodajo ter z že uveljavljenimi standardi dobrih praks nadaljevale aktivnosti usmerjene na različna področja oziroma vidike zagotavljanja socialne varnosti zaposlenih, dogovorjenih s podjetniško Kolektivno pogodbo DARS d. d. Aktivnosti so bile usmerjene v vodenje invalidskih postopkov, obravnavo spremenjene delovne zmožnosti zaposlenih, upokojitve, izplačila solidarnostnih pomoči in jubilejnih nagrad upravičencem. Z možnostjo vključitve zaposlenih v kolektivno dodatno zavarovanje za varčevanje za dodatno pokojnino je zaposlenim ponujen še ne pomemben vidik zagotavljanja vzornega socialnega varstva zaposlenih.

V letu 2019 je bilo v teku 27 invalidskih postopkov, od teh je 8 delavcev na novo pridobilo kategorijo invalidnosti. Delodajalec je tudi v letu 2019 nadaljeval s spodbudami za upokojevanje z dodatnimi odpravninami in možnostjo opravljanja začasnega ali občasnega delu upokojenca. V letu 2019 se je upokojilo 17 delavcev, 25 delavcev nadaljuje z delom po izpolnitvi pogojev za upokojitve. Pripravljenih je bilo 21 pogodb za opravljanje začasnega ali občasnega dela upokojencev za upravičence, ki so opravljali delo skladno z določili Zakona o urejanju trga dela. V letu 2019 narašča tudi delež upravičene zadržanosti z dela, ki znaša 6,58 % glede na redno delo in v največji meri predstavlja odsotnost zaposlenih iz zdravstvenih razlogov.

Razvoj kadrov

Razvoj kadrov v letu 2019 zaznamujejo predvsem aktivnosti na področju razvoja vodij, ki so potekale na osnovi rezultatov merjenja kompetenc vodij ter usmerjenja usposabljanja starejših zaposlenih (45+) v okviru projekta ASI DARS, ki je bil sofinanciran iz sredstev Evropskega socialnega sklada. Te aktivnosti so se odrazile v večjem obsegu zaposlenih, ki so bili vključeni v različna izobraževanja in usposabljanja. Število vključenih v različna izobraževanja v letu 2019 znaša 3.654 zaposlenih in je za 43 % preseglo število vključenih v letu 2018.

Tako kot v letu 2018 beležimo tudi v letu 2019 večji obseg eksternih izobraževanj. Le to kaže na prisotno potrebno zaposlenih po nenehnem pridobivanju novih veščin in specialnih strokovnih znanj, ki izhajajo iz nujnosti po sledenju in prilagajanju novim pristopom v delu, spremenjeni zakonodaji ter tehnološkemu napredku.

V letu 2019 je bilo realiziranih 4.598 izobraževalnih ur v okviru zunanjega izobraževanja, ki se ga je udeležilo 379 zaposlenih oziroma 24 % več kot v letu 2018, ko je bilo v zunanje izobraževanje vključenih 306 zaposlenih.

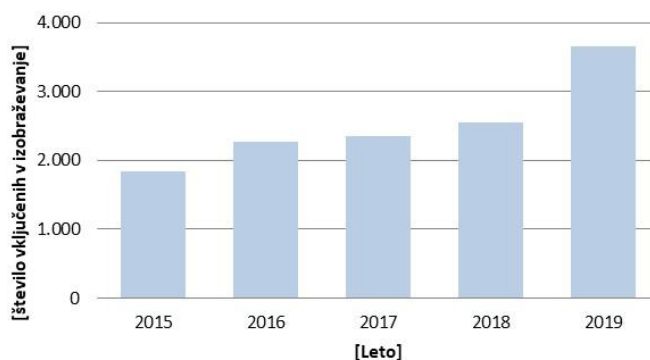
Obseg internega izobraževanja v letu 2019 znaša 21.286 izobraževalnih ur in je v primerjavi z letom 2018 nižji za 11 %. V internem izobraževanju je bilo vključenih skupno 3.275 zaposlenih, kar je za 46 % več kot v letu 2018. Zaradi večje vključenosti zaposlenih v proces izobraževanja so se interna izobraževanja organizirala na način, da je bilo posamezno usposabljanje izvajano v krajšem časovnem obsegu (do 4 izobraževalne ure). Na tak način smo zagotovili, da proces dela zaradi večjega obsega zaposlenih, vključenih v izobraževanje, ni bil moten.

Slika 28: Prikaz števila izobraževalnih ur v obdobju 2015–2019

Znanje v 21. stoletju predstavlja ključno dobrino za razvoj za podjetja in družbo nasploh. Tega se zaveda tudi DARS d. d., zato omogoča zaposlenim udeležbo na izobraževanjih in usposabljanjih v največji možni meri. Na tak način zaposleni ohranjajo sposobnost nenehnega učenja ter bogatijo in plemenitijo svoje znanje, ki je temelj uspešnega poslovanja DARS d. d.

Slika 29: Število vključenih v izobraževanje v obdobju 2015 – 2019

Vrednost eksternih izobraževanj v letu 2019 je znašala 107 EUR na zaposlenega in je za 26 % višja kot v letu 2018. Z večjo vključenostjo zaposlenih v interna izobraževanja znaša vrednost internih izobraževanj v letu 2019 102 EUR in je v primerjavi z letom 2018 nižja za 31 %. Skupna vrednost izobraževanj na zaposlenega v letu 2019 je za 10 % nižja kot v letu 2018.

Slika 30: Vrednost uporabljenih finančnih sredstev za izobraževanje na zaposlenega v obdobju 2015–2019

Projekti na področju upravljanja človeških virov

Poleg aktivnosti izobraževanj in usposabljanj so v letu 2019 potekale še naslednje aktivnosti na področju razvoja kadrov:

Projekt ASI DARS: S ciljem ohranjanja znanja in delovne razpoložljivosti starejših zaposlenih se je družba DARS leta 2018 prijavila na javni razpis Javnega štipendijskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada RS JP ASI 2017 in bila uspešna. Z aktivnostmi v okviru projekta je začela že leta 2018, največji del aktivnosti pa je potekal v letu 2019. V letu 2018 je bilo izvedenih in priznanih aktivnosti za 27.334 EUR, v letu 2019 pa 33.482 EUR. V letu 2019 je bilo v aktivnosti projekta vključenih 323 zaposlenih in realiziranih 2.191 izobraževalnih ur.

Razvoj vodij DARS: Vodje v družbi DARS imajo pomembno vlogo in s tem tudi odgovornost za uspešno delo vseh zaposlenih, zato so v letu 2018 bili vključeni v presojo kompetenc. V letu 2019 so bile izvedene razvojne delavnice za vodje po posameznih kompetenčnih profilih. V mesecu maju pa je bila za celotno linijo vodenja v DARS organizirana prva vodstvena konferenca, s ciljem dobre medsebojne povezanosti in usklajenega vodenja.

Organizacijska klima in zadovoljstvo zaposlenih: V družbi DARS vsako leto izvajamo merjenje organizacijske klime in zadovoljstva zaposlenih. V letu 2019 so najbolj ocenjene kategorije organizacijske klime odnos do kakovosti, zadovoljstvo, inovativnost in iniciativnost ter strokovna usposobljenost in učenje. Izzive nam v letu 2019 kot tudi v predhodnih letih predstavljajo kategorije Notranje komuniciranje in informiranje, Nagrajevanje in Razvoj kariere. V teku so ustrezni ukrepi za izboljšanje stanja organizacijske klime, zadovoljstva in zavzetosti zaposlenih.

Projekt LOGINS: Družba DARS se je v letu 2019 ponovno vključila v partnerski projekt kompetenčnega centra za logistiko KoC LOGIN, v okviru katerega je pridobila skupno 37.000 EUR sredstev iz Evropskega socialnega sklada za usposabljanje in izobraževanje zaposlenih in ki jih bo lahko črpala v obdobju 2019 – 2021. Aktivnosti projekta so stekle v jesenskem obdobju, zato v letu 2019 ni bilo večje realizacije (realiziranih 2.957 EUR). Sodelovanje v projektu se nadaljuje.

DARS je družini prijazno podjetje: Na osnovi sprejetih ukrepov iz naslova pridobljenega polnega certifikata Družini prijazno podjetje so se v letu 2019 nadaljevale aktivnosti, ki zaposlenim omogočajo lažje usklajevanje zahtev dela in družinskega življenja. Opravljena je bila tudi zunanja revizija vseh aktivnosti ter podano pozitivno mnenje.

I.16.6.1 Oblikovanje varnega delovnega okolja

Pri zamenjavi iztrošene in nabavi nove delovne opreme upoštevamo temeljna načela zagotavljanja varnosti in zdravju pri delu. Že v fazi priprave dokumentacije za nabavo opreme poskrbimo, da kupljena oprema ne bo samo izdelana v skladu s predpisi, ampak bo dejansko tudi zagotavljala največjo možno stopnjo varnosti. Vso opremo

redno vzdržujemo in pregledujemo. Cestninski nadzorniki so prejeli nova vozila, ki so opremljena z vsemi najsodobnejšimi varnostnimi sistemi za večjo varnost v prometu, manj onesnažujejo okolico (pomembno pri nadzoru vinjet ob vozilu na prostem), bolj ergonomsko pravilno urejeni pa so tudi pisarniški deli vozil, v katerih izvajajo nadzor nad cestninjenjem tovornih vozil in vodijo prekrškovne postopke. Delavci, ki opravljajo pretežen čas delo za računalniki, in želijo del časa pri delu tudi stati, bodo prejeli po višini nastavljive mize. Vse več delavcev v pisarnah ima namreč s časom (vpliv dolgotrajnosti sedečega dela in staranja) tudi vse več težav s kostno mišičnimi obolenji (bolečine in deformacije v hrbtenici) in notranjimi organi. Za ukrep smo se odločili, ker je zdravstveno dokazano, da dolgotrajno sedenje slabo učinkuje na hrbtenico, trebušno mišičevje, delovanje prebavnih in dihalnih organov, kombiniranje položajev pri delu za računalnikom (del časa stoje, del sede) pa je najboljši ukrep za preprečitev teh zdravstvenih težav.

Nezgode pri delu

Ne glede na že sprejete številne ukrepe je bilo v letu 2019 v družbi evidentiranih 39 nezgod s poškodbami delavcev pri delu. To je sicer več kot leto prej in več kot smo si zastavili v strategiji, a je tako veliko število tudi odraz večjega zavedanja delavcev, da prijavijo vsak dogodek (tudi incident) pri katerem so ali bi lahko bili poškodovani. Kar v 5 primerih je namreč lani prišlo do bolečine ali lažje poškodbe zaradi katerih delavcu ni bilo potrebno v bolniški stalež. Zaradi poškodb ni prišlo do invalidnosti nobenega od delavcev, 11 delavcev pa je bilo v daljši bolniški (več kot 30 dni), kar je enako kot leto prej. Bolniški stalež je bil v letu 2019 malo manjši (12.275 ur) kot v 2018 (12.701 ur). Poškodovali so se 3 cestninski nadzorniki (zdrs, spotik) in 36 delavcev s področja vzdrževanja.

I.16.7 Odgovornost do naravnega okolja

Glede na naše poslanstvo smo zgradili in upravljamo AC omrežje, ki je tesno povezano z naravnim okoljem tako v fazi umestitve v prostor kot tudi v fazi upravljanja in nadaljnega razvoja avtocestnega omrežja. Naša zaveza je, da v vseh fazah delovanja delujemo okoljsko odgovorno in neprestano zmanjšujemo škodljive vplive na okolje.

Družba DARS ima področje okolja in energije sistematično obvladovano, kar potrjujeta pridobljena mednarodna standarda ISO 14001 in ISO 50001.

Družba DARS d. d. se z letno porabo energije 45,03 GWh (v letu 2019) že uvršča med velike slovenske porabnike energije. Glede na procese družbe, ki jih določa potreba po upravljanju predorov in osvetljevanju površin pa tudi po upravljanju in vzdrževanju cest, predstavlja največjo porabo energije električna energija (50,2 %), ki ji sledi poraba goriva za pogon vozil (40,2 %). Manjši del energije se porablja za potrebe ogrevanja objektov, to področje je zaradi velikih možnosti optimizacije pomemben element upravljanja z energijo.

Strategija družbe 2017–2020 daje velik poudarek energetske učinkovitosti in varovanju okolja in zato je določen operativni cilj, ki se nanaša na izboljšanje ključnih kazalnikov energetske učinkovitosti z namenom racionalizacije stroškov:

- Količinska poraba električne energije se bo do leta 2020 zmanjšala za 10 % glede na obstoječe stanje porabnikov električne energije.
- Zmanjšati porabo energentov za ogrevanje za 10 % do leta 2020 glede na izhodiščno leto 2015.
- Zmanjšati emisijo CO₂ energentov za ogrevanje za 20 % do leta 2020 glede na izhodiščno leto 2015.
- Zmanjšati povprečno porabo goriva za delovna vozila in mehanizacijo za 2 % do leta 2021 glede na izhodiščno leto 2018. Pri lahkih tovornih vozilih zmanjšati povprečno porabo goriva za 5 % do leta 2021 glede na izhodiščno leto 2018.

Skupna raba energije

Spodnja tabela predstavlja rabo in trende porabe energije po vrstah energentov. S celovitim pristopom upravljanja z energijo in pripadajočimi ukrepi smo uspeli zmanjšati porabo energije pri energentu električna energija ter ogrevanje, kjer se je na osnovi energetskih pregledov izvedel bistveni del ukrepov.

Tabela 9: Raba energije

		2015	2016	2017	2018	2019
Elektrika	MWh	25.735	25.181	24.526	23.598	22.584
Goriva	MWh	16.384	17.538	16.369	18.662	18.081
Zemeljski plin	MWh	1.866	1.524	1.676	1.443	1.386
UNP propan	MWh	2.018	2.253	2.123	1.964	1.857
UNP propan butan	MWh	1.171	1.225	1.105	852	475
Kurilno olje	MWh	238	344	291	238	97
Daljinsko ogrevanje	MWh	586	810	778	638	550
Skupaj	MWh	47.998	48.875	46.868	47.395	45.030

Drugi podrobnejši podatki in prikazi odgovornega ravnanja do naravnega okolja bodo navedeni v »Trajnostnem poročilu za leto 2019«, ki je samostojen dokument.

I.16.8 Vključenost v širšo družbo

Lokalna skupnost je vključena v vseh fazah umeščanja avtocest v prostor in se na primeren način upoštevajo njeni predlogi in pobude.

Priznanja in nagrade

Družba DARS je v zadnjih letih prejela naslednja priznanja in nagrade:

- priznanje Evropske mreže za promocijo zdravja (ENWHP) pri delu za primer dobre prakse za leto 2013;
- priznanje Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti za primer dobre prakse na področju promocije zdravja pri delu za leto 2012;
- DARS d. d., ugledni delodajalec v letu 2013;
- DARS d. d., ugledni delodajalec v letu 2015;
- DARS d. d. skupaj z Republiko Slovenijo prejem posebnega jubilejnega odličja Maksa Fabianija v letu 2015;
- DARS d. d., ugledni delodajalec v letu 2016;
- DARS d. d., ugledni delodajalec v letu 2018.

Zaveze zunanjim pobudam

V družbi DARS prostovoljno sodelujemo v pobudah, ki spodbujajo etično ravnanje ter okoljsko, družbeno in ekonomsko vzdržno poslovanje.

Članstvo v mednarodnih združenjih

Družba DARS d.d. aktivno sodeluje s sorodnimi podjetji v tujini in je vključena v članstvo v mednarodnih organizacijah, kot so evropsko združenje avtocestnih koncesionarjev ASECAP, kjer zasedamo tudi nekatere pomembne funkcije, globalno združenje lastnikov in operaterjev cestninskih objektov IBTTA in je preko Nacionalnega komiteja PIARC Slovenija vključena tudi v PIARC (World Road Association), ki je kot nepolitično in neprofitno svetovno cestno združenje ustanovljeno z namenom izmenjave znanj na področju cest in prometa. Podrobnejša predstavitev mednarodnega sodelovanja družbe DARS je razvidna iz poglavja I.12 Mednarodno sodelovanje in pridobivanje evropskih nepovratnih sredstev.

Družbena odgovornost

Zavedamo se odgovornosti, ki jo imamo do ljudi in okolja, v katerem delujemo. Z ozaveščanjem in preventivnimi akcijami na področju prometa in prometne varnosti ter varovanja okolja se aktivno vključujemo v aktualno družbeno dogajanje in ga po svojih močeh sooblikujemo na boljše.

Na področju družbene odgovornosti posvečamo posebno pozornost vsebinam, povezanim z varnostjo v prometu, izobraževanju in preventivnemu delovanju na cestah, ki jih upravljamo. Sredstva namenjamo projektom s

področja preventive v prometu in strokovnih srečanj, povezanih s prometom in varnostjo ter graditvijo, vzdrževanjem in upravljanjem avtocest in hitrih cest.

Sponzorstva in donacije

Poleg tega doniramo praviloma enemu večjemu humanitarnemu projektu, otrokom iz projekta Botrstvo, ki poteka pod okriljem Zveze prijateljev Mladine Ljubljana Moste-Polje. Preostanek skladno z internimi pravili namenimo prednostno projektom s področja prometne varnosti, ozaveščanju mladih o pravilnem ravnanju v prometu, podpiramo humanitarno-socialne dejavnosti za otroke, pomagamo pa tudi gasilskim društvom in drugim, ki intervenirajo ob izrednih dogodkih na avtocestnem sistemu v našem upravljanju.

I.16.9 Odgovornost do dobaviteljev/izvajalcev

Družba DARS d. d. je tudi v letu 2019 uspešno sodelovala z dobavitelji/izvajalci tako doma kot v tujini, medtem ko je bilo glede na specifičnost poslovanja večina poslovnega sodelovanja na področju nabave storitev, blaga in področja gradenj skoncentriranega na dobavitelje/izvajalce iz Slovenije.

Merila za oddajo javnega naročila

Družba DARS d. d. je pri naročanju blaga, storitev in gradenj zavezana slediti Zakonu o javnem naročanju. Merila za oddajo javnega naročanja so podrobneje opredeljena v 84. členu Zakona o javnem naročanju, kjer je zapisano, da naročnik odda javno naročilo na podlagi ekonomsko najugodnejše ponudbe. V Uradnem listu RS, št. 51/2017 je bila objavljena Uredba o zelenem javnem naročanju, ki je začela veljati 1. januarja 2018. V skladu z uredbo je zeleno javno naročanje obvezno za 20 predmetov javnega naročanja.

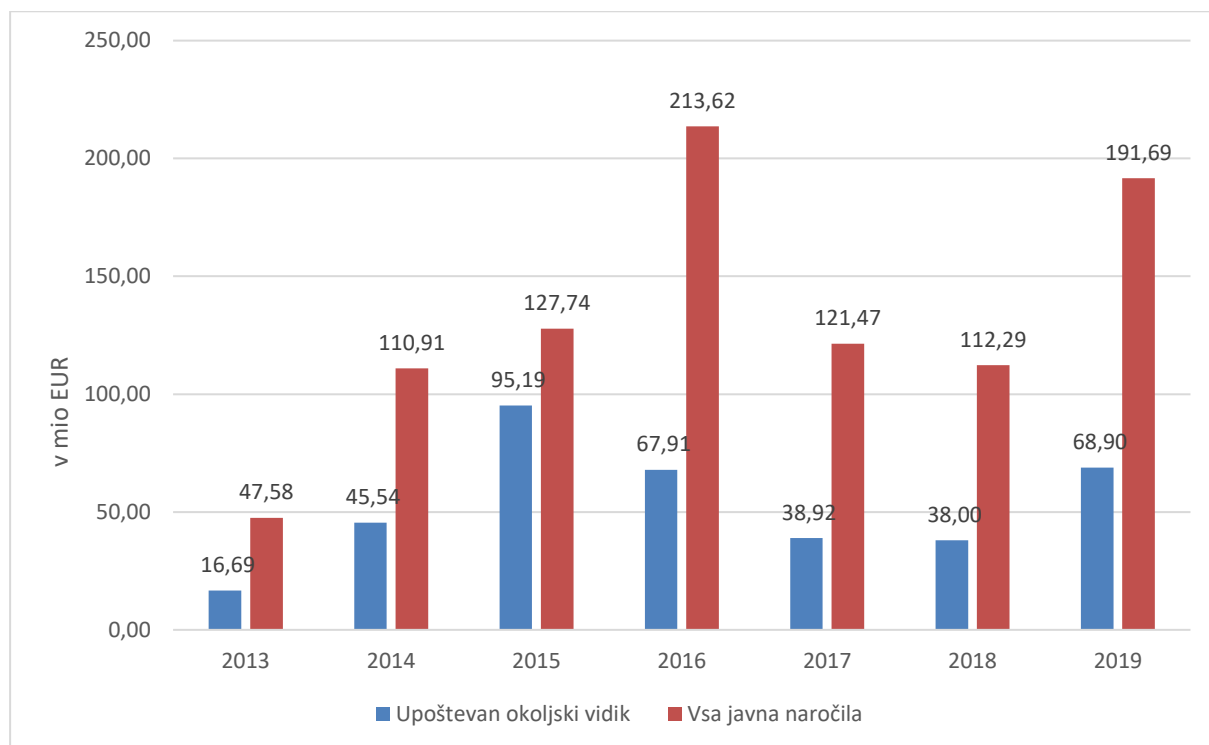
Dobavitelji izdelkov in storitev (lokalno, tujina)

Na portalu eJN¹, ki je v upravljanju Ministrstva za javno upravo, je v modulu STATIST možno pridobiti statistične podatke s področja javnega naročanja v Republiki Sloveniji. Iz podatkov za leto 2019 je razvidno, da je 1.038 javnih naročnikov oddalo za 3.756.200.709 EUR (brez DDV) javnih naročil. Skupno število objavljenih javnih naročil je bilo 6.874, oddanih javnih naročil pa 26.527. Okoljski vidik je bil upoštevan pri 8.506 oziroma 32,06 % oddanih naročil.

Gibanje celotnih javnih naročil (JN) družbe DARS in rast vrednosti javnih naročil, kjer je upoštevan »okoljski vidik«, za obdobje od leta 2013 do leta 2019 (v mio EUR) je razvidno v nadaljevanju.

¹ Vir: <https://ejn.gov.si/statist>

Slika 31: Vsa javna naročila in javna naročila z »okoljskega vidika« od leta 2013–2019

Iz podatkov za leto 2019 je razvidno, da je družba DARS d. d. oddala za 191.689.603 EUR (brez DDV) javnih naročil. Skupno število objavljenih javnih naročil je bilo 162, oddanih javnih naročil pa 313. Okoljski vidik je bil upoštevan pri 56 oziroma 17,89 %, kar predstavlja vrednostno 68,90 mio EUR oziroma 35,94 %, oddanih naročilih.

I.16.10 Komuniciranje

Strategija komuniciranja

DARS d. d. ima izdelano komunikacijsko strategijo, ki sledi poslovni strategiji družbe. Krovna komunikacijska strategija dolgoročno krepi odnose z vsemi ključnimi deležniki oz. javnostmi: uporabniki avtocestnega omrežja, mediji, zaposlenimi, odločevalci, poslovnimi partnerji, strokovnjaki in nevladnimi organizacijami ter širšim družbenim okoljem.

Družba pri izvajanju komunikacijskih aktivnosti sledi smernicam, ki bodo zagotovile izpolnjevanje komunikacijskih ciljev: proaktivnost, ažurnost, jasnost in transparentnost, oprijemljivost ter ustvarjanje partnerstev.

Spoštovanje notranjih pravil (Pravilnik o načinu dajanja informacij za medije DARS d. d.) ter državnih predpisov (Zakon o medijih, Zakon o dostopu do informacij javnega značaja), primerna organiziranost, strokoven pristop ter aktivno in konstruktivno sodelovanje vseh vključenih zagotavljajo, da je informacija pravočasna, verodostojna in predvsem v čim večjem možnem interesu družbe DARS d. d.; na tej osnovi se potem z javnostmi gradi čim bolj odprt odnos. Predvsem dobro interno sodelovanje vseh vpetih deležnikov zagotavlja, da je javno (zlasti medijsko) pojavljanje lahko učinkovito, po drugi strani se zmanjšuje tveganje napačnih razlag v medijskih objavah ter nesporazumov.

Sporočila za medije oziroma javnosti objavimo tudi na spletni strani družbe ter na družbenih omrežjih. Za medije pripravljamo predvsem sporočila za javnost, organiziramo novinarske konference, izjave za medije ali javnosti ter jih vabimo na pomembne poslovne dogodke.

Družba DARS d. d. uporablja pravilnike, ki določajo varovanje poslovnih skrivnosti in informacij za člane organov vodenja in nadzora ter druge osebe, ki imajo dostop do notranjih informacij v času mandata in tudi po njegovem izteku.

Objavljanje poslovnih poročil in izkazov

Družba sledi najvišjim standardom objavljanja poslovnih poročil, opredeljenim v Zakonu o trgu finančnih instrumentov in Priporočilih Ljubljanske borze. Na spletnih straneh družbe DARS d. d. in SEOnetu se vsako leto objavlja finančni koledar z navedbo terminov vseh pomembnejših poslovnih objav in dogodkov.

I.17 Poročilo nadzornega sveta za leto 2019

V letu 2019 smo bili člani nadzornega sveta kot predstavniki lastnika do 11. 9. 2019 Marjan Mačkošek (predsednik), dr. Miha Juhart (namestnik predsednika), mag. Tatjana Colnar in mag. Igor Pirnat in od 12. 9. 2019 dalje Jože Oberstar (predsednik), Boris Božičnik (namestnik predsednika), Matej Čufer, mag. Andrej Hudoklin, Jožef Zimšek. Člani predstavnikov zaposlenih pa so bili Darko Kodrič, Rožle Podboršek do 15. 4., Martin Stožir od 9. 5. 2019 dalje ter Igor Kolar od 10. 10. 2019 dalje.

Nadzorni svet sestavlja uravnotežena skupina različnih strokovnjakov, ki se medsebojno dopolnjujemo in se osredotočamo na učinkovitost opravljanja svojih osnovnih funkcij. Delo nadzornega sveta je potekalo v skladu z zakonodajo, priporočili Združenja nadzornikov Slovenije in preostalimi priporočili dobre prakse. Nadzorni svet je upošteval tudi Kodeks upravljanja javnih delniških družb, Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države ter Kodeks profesionalne etike Združenja nadzornikov Slovenije, pri čemer smo člani nadzornega sveta dosledno spoštovali njihova načela.

Člani smo na sejah aktivni in sodelujemo v razpravah s ciljem, da se vsa morebitna različna stališča pojasnijo in uskladijo do stopnje, ko so strokovno, zakonsko in strateško usklajena. Usklajenost delovanja nadzornega sveta kaže podatek, da smo v letu 2019 vse sklepe sprejeli soglasno. Razprave so dokaz, da smo se člani sveta temeljito pripravili na seje, saj sicer ne bi mogli aktivno in strokovno sodelovati pri obravnavi posameznih točk dnevnega reda. Podajali smo konstruktivne predloge ter na podlagi strokovno pripravljenih ter celovitih pisnih in ustnih informacij, ki smo jih prejeli od uprave družbe, kompetentno sprejemali odločitve v skladu s poslovníkom, akti družbe in zakonskimi pooblastili. Vsi člani smo se sej redno udeleževali.

Skozi leto je Nadzorni svet ohranjal uravnotežen profesionalni odnos z upravo in bil deležen pravočasnih, celovitih in s podatki podprtih informacij z njene strani. Nadzorni svet ocenjuje delovanje uprave DARS d.d. v letu 2019 kot uspešno. Predsednik nadzornega sveta in predsednik uprave sva sodelovala tudi izven formalno sklicanih sej.

Delo članov nadzornega sveta, vključno z delom v komisijah, je bilo strokovno in usmerjeno v učinkovitost opravljanja funkcije. Delo nadzornega sveta so vsebinsko učinkovito podpirali predlogi komisij nadzornega sveta. Nadzorni svet je sproti obveščal zainteresirano javnost.

Nadzorni svet v skladu s Kodeksom upravljanja javnih delniških družb v tem poročilu navaja, da so vsi stroški delovanja nadzornega sveta razkriti v letnem poročilu.

Nadzorni svet DARS d. d. se je v letu 2019 sestal na desetih rednih sejah in sedmih dopisnih sejah, na katerih je obravnaval redna poročila o poslovanju družbe ter druge tekoče zadeve in pomembna vprašanja. Na sejah je obravnaval in odločal tudi o drugih zadevah, za katere je pristojen po zakonu, drugi predpisih in po statutu.

Nadzorni svet v letu 2019 ni opravil samoocene. Na podlagi sprejetega akcijskega načrta samoocene iz leta 2017 pa je nadzorni svet izvajal ukrepe, ki so izhajali iz njega.

Nadzorni svet DARS d. d. je med drugim:

- obravnaval in potrdil Letno poročilo 2018,
- sprejel poročilo o svojem delu za preteklo leto,
- obravnaval in potrdil predloge za sprejemanje sklepov na skupščini,
- odločal o prejemkih uprave družbe,
- skupaj s Svetom delavcev določil pogoje za imenovanje delavskega direktorja v upravo družbe,

- imenoval člana uprave/delavskega direktorja,
- ponovno imenoval člana uprave za mandatno obdobje 5 let,
- podal soglasje k rebalansu Poslovnega načrta za leto 2019,
- podal soglasje k Poslovnemu načrtu za leto 2020,
- podal soglasje k Programu refinanciranja (priloga) k Poslovnemu načrtu za leto 2020,
- podal soglasje k Poslovniku o delu uprave,
- podal soglasje k drugi novelaciji Strategije družbe,
- izdajal soglasja za posle nad 2,5 milijona evrov (brez DDV),
- se tekoče seznanjal s stanjem na projektu ECS v PPT (DarsGo),
- se seznanil z Metodologijo za izračun stroškov cestninskih cest v Republiki Sloveniji,
- se tekoče seznanjal s stanjem postopkov javnega naročanja,
- se seznanil s Poročilom o izvajanju nacionalnega programa za leto 2018,
- potrdil Trajnostno poročilo družbe za leto 2018,
- dal soglasje k Letnemu planu službe za notranjo revizijo za leto 2019 in se seznanil s poročilom o delu službe za notranjo revizijo za leto 2018,
- predlagal skupščini podelitev razrešnice upravi in nadzornemu svetu za poslovno leto 2018 ter soglašal s predlogom skupščini glede uporabe bilančnega dobička po stanju na dan 31.12.2018,
- se seznanil z nerevidiranim polletnim poročilom,
- se tekoče seznanjal s poročili komisij nadzornega sveta,
- spremljal realizacijo ukrepov samoocene družbe po modelu odličnosti EFQM,
- obravnaval poročilo Sveta delavcev za leti 2017 in 2018,
- se tekoče seznanjal z drugimi informacijam (med drugim tudi o izvedbi nove cevi predora Karavanke, 3. razvojni osi, reorganizaciji družbe ...).

Člani nadzornega sveta smo pri odločanju o posameznih zadevah na sejah nadzornega sveta upoštevali splošna pravila korporacijskega upravljanja glede vprašanja konflikta interesov.

Komisije nadzornega sveta DARS d. d.

Strokovno podporo nadzornemu svetu sta nudili dve komisiji. Komisiji sta redno poročali in svetovali nadzornemu svetu, odločanje pa je ostalo v

pristojnosti nadzornega sveta. Revizijska komisija ponovne samoocene ni izvedla.

Revizijska komisija se je v letu 2019 sestala na devetih rednih sejah. Pripravila je podlage nadzornemu svetu za potrditev letnega poročila. Večkrat opravila tudi razpravo z revizorji KPMG d. o.o. Komisija je obravnavala nerevidirano polletno poročilo, revidirano letno poročilo in podala predlog nadzornemu svetu, da ga potrdi. Obravnavala je tudi poročilo o delu notranje revizije za leto 2018, polletno poročilo o delu notranje revizije za leto 2019, plan dela notranje revizije za leto 2019, ter podala predlog nadzornemu svetu za izdajo soglasje k planu dela notranje revizije družbe. Med drugim je redno spremljala in obravnavala poročila in priporočila notranje revizije. Prav tako se je komisija redno seznanjala s poročili o poslovanju družbe, redno spremljala realizacijo sklepov komisije, obravnavala register tveganj ter sprejela plan dela komisije za leto 2019. Komisija je obravnavala tudi druga vprašanja in teme iz pristojnosti revizijske komisije, med drugim je tudi skozi »kazalnike za spremljanje zunanje revizije s strani revizijske komisije ob zaključku revizije letnih računovodskih izkazov« ocenila delovanje revizorja KPMG d. o. o.

Komisija nadzornega sveta za kadrovske zadeve in vrednotenja uprave se je v letu 2019 sestala na štirih rednih sejah. Obravnavala je poročila službe za upravljanje s kadri, službe za varnost in zdravja pri delu ter poročilo o zadovoljstvu zaposlenih in uporabnikov avtocest. Skupaj s Svetom delavcev je pripravila predlog pogojev za imenovanje delavskega direktorja v upravo družbe ter posredovala predlog v obravnavo na nadzorni svet. Prav tako je obravnavala predlog glede izplačila spremenljivega prejemka upravi družbe za leto 2018 in predlagala nadzornemu svetu da predlog potrdi. Konec leta je komisija izvedla postopek o morebitnem ponovnem imenovanju člana uprave za člana uprave ter nato podala predlog nadzornemu svetu za ponovno imenovanje člana uprave. Komisija je obravnavala tudi druga vprašanja in teme iz pristojnosti komisije.

Skladno z drugim odstavkom 282. člena Zakona o gospodarskih družbah je Nadzorni svet DARS pripravil pisno poročilo o ugotovitvah pregleda Letnega poročila DARS za leto 2019 in podanem predlogu uprave o delitvi bilančnega dobička za skupščino. Omenjeno poročilo natančno in verodostojno prikazuje aktivnosti nadzornega sveta med letom.

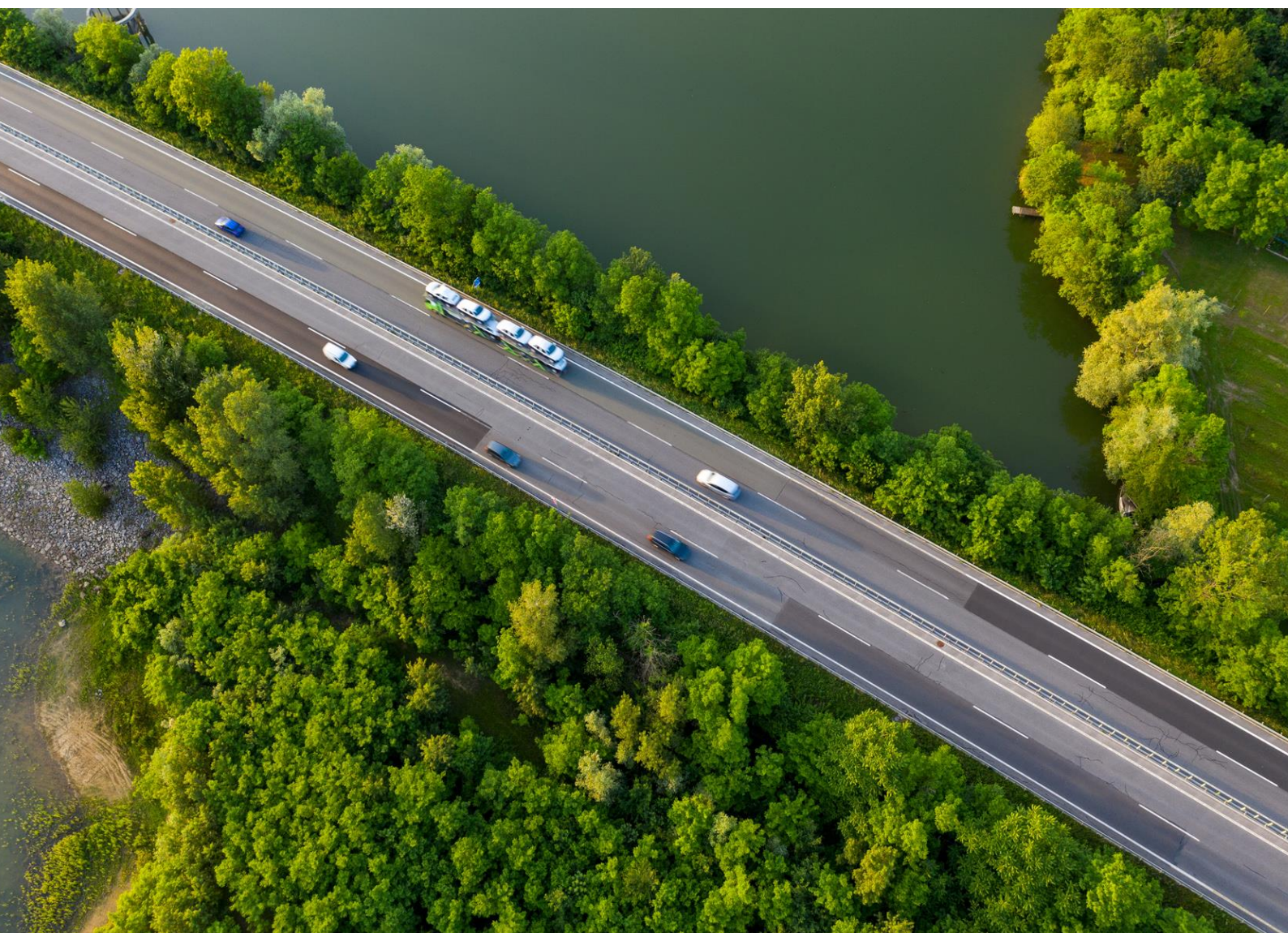
Preveritev in potrditev Letnega poročila 2019

Uprava družbe je dne 16. 4. 2020 nadzornemu svetu predložila Letno poročilo za leto 2019, ki vključuje poslovno poročilo z revidiranimi računovodskimi izkazi z mnenjem revizorja. Nadzorni svet DARS d. d. je Letno poročilo DARS d. d. za leto 2019 obravnaval v okviru zakonskega roka. Seznanil se je z revizijskim poročilom in mnenjem pooblaščenega revizorja o pregledanih računovodskih izkazih za poslovno leto 2019 ter ugotovil, da pooblaščen revizor ni odkril nobenih napačnih navedb oz. nepravilnosti, ki bi lahko vplivale na računovodske izkaze družbe. V revizijskem poročilu tudi ni nobenih pripomb in zadržkov glede uprave družbe in nadzornega sveta. Nadzorni svet ni imel pripomb k poročilu revizijske družbe KMPG d. o. o.

Skladno s točko 7.3.7 Statuta DARS d. d. je nadzorni svet preveril predloženo letno poročilo in predlog uprave o delitvi bilančnega dobička, na podlagi česar bo predložil poročilo skupščini. Po skrbni preveritvi Letnega poročila za poslovno leto 2019, na katerega nadzorni svet ni imel pripomb, je revidirano Letno poročilo družbe DARS d. d. za leto 2019 soglasno potrdil.

Nadzorni svet se je ob sprejemanju letnega poročila opredelil tudi do izjave o upravljanju družbe, ki je vključena v poslovno poročilo Letnega poročila družbe DARS d. d. za leto 2019 in ocenil, da je odsev dejanskega stanja upravljanja družbe v letu 2019.

Jože Oberstar
predsednik nadzornega sveta

II Računovodsko poročilo

II Računovodsko poročilo

II	Računovodsko poročilo	80
II.1	Računovodski izkazi družbe DARS d. d.	82
II.2	Poročajoča družba.....	90
II.3	Pomembnejše računovodske usmeritve	90
II.4	Finančno poslovanje in upravljanje s finančnimi tveganji.....	108
II.5	Pojasnila k računovodskim izkazom	111
II.5.1	Pojasnila k bilanci stanja	111
II.5.2	Pojasnila k izkazu poslovnega izida.....	137
II.6	Poslovna tveganja	144
II.7	Posli z lastniki in njihovimi povezanimi družbami	144
II.8	Dogodki po datumu bilance stanja	144
II.9	Revidiranje letnega poročila za leto 2019.....	147
II.10	Revizorjevo poročilo.....	148

II.1 Računovodski izkazi družbe DARS d. d.

Bilanca stanja na dan 31. decembra 2019

V EUR (brez centov)	Pojasnila	31. 12. 2019	31. 12. 2018
SREDSTVA		5.307.039.906	5.656.311.816
A. DOLGOROČNA SREDSTVA		4.925.136.269	5.213.235.131
I. Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve	II.5.1.1	29.390.318	31.676.063
1. Dolgoročne premoženjske pravice		29.368.701	31.651.564
5. Druge dolgoročne aktivne časovne razmejitve		21.617	24.499
II. Opredmetena osnovna sredstva	II.5.1.2	4.801.622.371	5.114.565.110
1. Zemljišča in zgradbe		4.679.300.000	5.019.835.517
a) Zemljišča		190.391.268	197.078.544
b) Zgradbe		4.488.908.732	4.822.756.972
3. Druge naprave in oprema		38.528.178	36.652.695
4. Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo		83.794.193	58.076.899
a) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi		83.794.193	58.076.899
III. Naložbene nepremičnine	II.5.1.3	2.281.928	2.311.621
IV. Dolgoročne finančne naložbe	II.5.1.5	70.000.964	37.000.964
1. Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil		964	964
a) Delnice in deleži v družbah v skupini		0	0
c) Druge delnice in deleži		964	964
2. Dolgoročna posojila		70.000.000	37.000.000
b) Dolgoročna posojila drugim		70.000.000	37.000.000
V. Dolgoročne poslovne terjatve	II.5.1.6	16.958.648	21.555.604
2. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev		30.754	30.757
3. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih		16.927.894	21.524.846
VI. Odložene terjatve za davek	II.5.1.7	4.882.040	6.125.768
B. KRATKOROČNA SREDSTVA		380.847.267	442.138.263
I. Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	II.5.1.8	606.134	169.129
II. Zaloge	II.5.1.9	4.673.088	4.334.186
1. Material		3.975.321	3.684.322
3. Proizvodi in trgovsko blago		697.766	649.863
III. Kratkoročne finančne naložbe	II.5.1.10	268.000.000	331.264.113
1. Kratkoročne finančne naložbe, razen posojil		0	264.113
c) Druge kratkoročne finančne naložbe		0	264.113
2. Kratkoročna posojila		268.000.000	331.000.000
b) Kratkoročna posojila drugim		268.000.000	331.000.000
IV. Kratkoročne poslovne terjatve	II.5.1.11	72.182.647	57.375.976
2. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev		31.377.843	23.330.975
3. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih		40.804.805	34.045.001
V. Denarna sredstva	II.5.1.12	35.385.398	48.994.859
C. KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	II.5.1.13	1.056.369	938.423

V EUR (brez centov)	Pojasnila	31. 12. 2019	31. 12. 2018
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		5.307.039.906	5.656.311.816
A. KAPITAL	II.5.1.14	2.863.136.410	2.963.264.000
I. Vpoklicani kapital		2.086.559.144	2.322.284.140
1. Osnovni kapital		2.086.559.144	2.322.284.140
II. Kapitalske rezerve		26.940.767	26.576.528
III. Rezerve iz dobička		711.671.135	566.797.337
1. Zakonske rezerve		39.717.709	32.737.888
4. Statutarne rezerve		158.742.423	125.588.272
5. Druge rezerve iz dobička		513.211.002	408.471.176
V. Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti		-11.765.862	-7.402.605
VI. Preneseni čisti poslovni izid		0	0
VII. Čisti poslovni izid poslovnega leta		49.731.226	55.008.600
B. REZERVACIJE IN DOLG. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	II.5.1.15	163.649.723	198.670.269
1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti		4.413.563	3.426.749
2. Druge rezervacije		1.864.190	31.010.303
3. Dolgoročne pasivne časovne razmejitve		157.371.970	164.233.217
C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI		1.917.205.404	2.176.955.565
I. Dolgoročne finančne obveznosti	II.5.1.16	1.823.358.144	2.056.619.825
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank	II.5.1.17	1.549.586.029	1.739.365.546
3. Dolgoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic	II.5.1.18	117.800.967	160.364.547
4. Druge dolgoročne finančne obveznosti	II.5.1.19	155.971.148	156.889.732
II. Dolgoročne poslovne obveznosti	II.5.1.20	93.847.261	120.285.559
2. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev		0	344.487
5. Druge dolgoročne poslovne obveznosti		93.847.261	119.941.072
III. Odložene obveznosti za davek	II.5.1.21	0	50.181
Č. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI		341.377.546	295.438.931
II. Kratkoročne finančne obveznosti	II.5.1.22	264.576.081	234.731.087
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank		195.649.378	216.084.171
3. Kratkoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic		45.975.233	3.416.071
4. Druge kratkoročne finančne obveznosti		22.951.470	15.230.845
III. Kratkoročne poslovne obveznosti	II.5.1.23	76.801.465	60.707.844
1. Kratkoročne poslovne obveznosti do družb v skupini		0	0
2. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev		37.347.137	30.743.653
4. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov		61.819	62.736
5. Druge kratkoročne poslovne obveznosti		39.392.509	29.901.455
D. KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	II.5.1.24	21.670.823	21.983.051

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz poslovnega izida za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2019 (različka I)

V EUR (brez centov)	Pojasnila	1. 1. do 31. 12. 2019	1. 1. do 31. 12. 2018
1. Čisti prihodki od prodaje	II.5.2.1	480.750.876	465.605.859
Prihodki od cestnin		466.611.271	451.497.703
Prihodki od zakupnin za počivališča		8.951.984	8.038.859
Prihodki od zapor in prekomernih obremenitev		1.040.540	1.142.321
Prihodki od služnosti za bazne postaje in ostalo		864.655	686.602
Prihodki po pogodbi o izvajanju naročila		326.820	300.000
Prihodki od zakupa optičnih vlaken		996.843	1.026.446
Drugi prihodki od prodaje		1.958.763	2.913.930
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	II.5.2.2	1.671.338	898.978
4. Drugi poslovni prihodki	II.5.2.3	39.633.020	22.875.241
5. Stroški blaga, materiala in storitev	II.5.2.4	-50.383.003	-47.646.986
a) Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter str. porab. materiala		-9.750.970	-10.784.758
b) Stroški storitev		-40.632.033	-36.862.228
6. Stroški dela	II.5.2.5	-45.244.673	-40.847.516
a) Stroški plač		-32.897.516	-30.226.388
b) Stroški socialnih zavarovanj		-6.393.841	-5.913.866
c) Drugi stroški dela		-5.953.316	-4.707.262
7. Odpisi vrednosti	II.5.2.6	-211.019.620	-175.081.720
a) Amortizacija		-180.055.717	-171.160.088
b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopred. sr. in opred. osnovnih sr.		-30.864.914	-3.749.710
c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih		-98.990	-171.922
8. Drugi poslovni odhodki	II.5.2.7	-4.417.931	-3.408.916
10. Finančni prihodki iz danih posojil	II.5.2.8	780.838	806.170
b) Finančni prihodki iz posojil, danih drugim		780.838	806.170
11. Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	II.5.2.9	8.212	10.968
b) Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih		8.212	10.968
12. Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb	II.5.2.10	-1.627.973	-726.770
13. Finančni odhodki iz finančnih obveznosti		-37.497.932	-40.084.327
b) Finančni odhodki iz posojil, prejetih od bank	II.5.2.11	-22.844.789	-25.239.962
c) Finančni odhodki iz izdanih obveznic	II.5.2.12	-7.335.306	-7.340.872
č) Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti	II.5.2.13	-7.317.837	-7.503.493
14. Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	II.5.2.14	-65.389	-280.055
b) Finančni odhodki iz obveznosti do dobaviteljev in meničnih obveznosti		-33.195	-270.363
c) Finančni odhodki iz drugih poslovnih obveznosti		-32.193	-9.692
15. Drugi prihodki	II.5.2.15	276.588	5.231.151
16. Drugi odhodki	II.5.2.16	-495.076	-210.665
17. Davek iz dobička	II.5.2.17	-30.552.021	-33.075.718
18. Odloženi davki		-2.205.799	356.269
19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja		139.611.455	154.421.963

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz drugega vseobsegajočega donosa za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2019

V EUR (brez centov)	2019	2018
19. Čisti poslovni izid poslovnega leta	139.611.455	154.421.963
Učinkoviti del sprememb v poštenu vrednosti instrumenta za varovanje pred tveganjem pred spremenljivostjo obrestnih mer	-5.327.642	-2.925.459
Sprememba odloženih davkov	1.012.252	555.837
Drugi vseobsegajoči donos, ki bo v prihodnje pripoznan v izkaz poslovnega izida	-4.315.390	-2.369.622
Aktuarski čisti dobički/izgube iz naslova odpravnin ob upokojitvi	-62.898	26.772
Drugi vseobsegajoči donos, ki v prihodnje ne bo pripoznan v izkaz poslovnega izida	-62.898	26.772
23. Druge sestavine vseobsegajočega donosa	-4.378.288	-2.342.849
24. Celotni vseobsegajoči donos obračunskega obdobja	135.233.167	152.079.114

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz denarnih tokov za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2019

V EUR (brez centov)	Leto 2019	Leto 2018
A. Denarni tokovi pri poslovanju		
a) Postavke izkaza poslovnega izida		
Poslovni prihodki (razen za prevrednotenje) in finančni prihodki iz poslovnih terjatev	520.061.462	493.446.938
Poslovni odhodki brez amortizacije (razen za prevredn.) in finančni odh. iz posl. obveznosti	-99.033.724	-91.667.081
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	-33.770.071	-33.275.286
	387.257.667	368.504.571
b) Spremembe čistih obratnih sredstev (in časovnih razmejitev, rezervacij ter odloženih terjatev in obveznosti za davek) poslovnih postavk bilance stanja		
Začetne manj končne poslovne terjatve	-10.594.381	-7.319.248
Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve	-117.946	-19.189
Začetne manj končne terjatve za odloženi davek	1.243.728	-762.758
Začetna manj končna sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	-437.006	0
Začetne manj končne zaloge	-338.902	780.709
Končni manj začetni poslovni dolgovi	-9.844.986	-43.954.784
Končne manj začetne pasivne časovne razmejitve in rezervacije	-35.332.774	-10.986.083
Končne manj začetne obveznosti za odloženi davek	-50.181	-149.348
	-55.472.448	-62.410.703
c) Pozitivni ali negativni denarni izid pri poslovanju (a + b)	331.785.219	306.093.868
B. Denarni tokovi pri investiranju		
a) Prejemki pri investiranju		
Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku, ki se nanašajo na investiranje	1.165.504	247.306
Prejemki od odtujitve neopredmetenih sredstev	0	6.500
Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev	3.105.569	499.913
Prejemki od odtujitve finančnih naložb	266.264.113	407.116.127
	270.535.186	407.869.846
b) Izdatki pri investiranju		
Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev	-1.753.538	-34.021.310
Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	-130.437.841	-118.755.297
Izdatki za pridobitev finančnih naložb	-234.504.393	-311.264.113
	-366.695.771	-464.040.719
c) Pozitivni ali negativni denarni izid pri investiranju (a + b)	-96.160.585	-56.170.873
C. Denarni tokovi pri financiranju		
a) Prejemki pri financiranju		
Prejemki od povečanja finančnih obveznosti	4.177.289	25.000.000
	4.177.289	25.000.000
b) Izdatki pri financiranju		
Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje	-39.625.597	-41.299.801
Izdatki za odplačila finančnih obveznosti	-213.785.786	-219.555.539
	-253.411.384	-260.855.340
c) Pozitivni ali negativni denarni izid pri financiranju (a + b)	-249.234.095	-235.855.340
Č. Končno stanje denarnih sredstev	35.385.398	48.994.859
x) Denarni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)	-13.609.461	14.067.656
y) Začetno stanje denarnih sredstev	48.994.859	34.927.203

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz gibanja kapitala za obdobje od 1. januarja 2019 do 31. decembra 2019

V EUR (brez centov)	I.	II.	III.			V.	VI.	VII.	Skupaj kapital
	Vpoklicani kapital	Kapitalske rezerve	Rezerve iz dobička			Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	Preneseni čisti poslovni izid	Čisti poslovni izid poslovnega leta	
	1.		1.	4.	5.		1.	1.	
	Osnovni kapital		Zakonske rezerve	Statutarne rezerve	Druge rezerve iz dobička		Preneseni čisti dobiček/izguba	Čisti dobiček poslovnega leta	
A1. Stanje na dan 31. 12. 2018	2.322.284.140	26.576.528	32.737.888	125.588.272	408.471.176	-7.402.605	0	55.008.600	2.963.264.000
B.1. Sprememba lastniškega kapitala – transakcije z lastniki	-235.724.996	0	0	0	0	0	0	0	-235.724.996
a) Vpis vpoklicanega osnovnega kapitala									
f) Vračilo kapitala	-235.724.996								-235.724.996
B.2. Celotni vseobsegajoči donos poročevalskega obdobja	0	0	0	0	0	-4.378.288	0	139.611.455	135.233.167
a) Vnos čistega poslovnega izida poročevalskega obdobja								139.611.455	139.611.455
c) Spremembe rezerv, nastalih zaradi vrednotenja finančnih naložb po poštenu vrednosti						-4.315.390			-4.315.390
d) Druge sestavine vseobsegajočega donosa poročevalskega obdobja						-62.898			-62.898
B.3. Spremembe v kapitalu	0	364.238	6.979.821	33.154.151	104.739.826	15.030	0	-144.888.828	364.238
a) Razporeditev preostalega dela čistega dobička primerjalnega poročevalskega obdobja na druge sestavine kapitala					55.008.600			-55.008.600	0
b) Razporeditev dela čistega dobička poročevalskega obdobja na druge sestavine kapitala po sklepu organov vodenja in nadzora			6.979.821	33.154.151	49.731.226		15.030	-89.880.229	0
f) Druge spremembe v kapitalu		364.238				15.030	-15.030		364.238
D. Stanje na dan 31. 12. 2019	2.086.559.144	26.940.767	39.717.709	158.742.423	513.211.002	-11.765.862	0	49.731.226	2.863.136.410
BILANČNI DOBIČEK na dan 31. 12. 2019							0	49.731.226	49.731.226

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz gibanja kapitala za obdobje od 1. januarja 2018 do 31. decembra 2018

V EUR (brez centov)	I.	II.	III.			V.	VI.	VII.	Skupaj kapital
	Vpoklicani kapital	Kapitalske rezerve	Rezerve iz dobička			Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	Preneseni čisti poslovni izid	Čisti poslovni izid poslovnega leta	
	1.		1.	4.	5.		1.	1.	
Osnovni kapital			Zakonske rezerve	Statutarne rezerve	Druge rezerve iz dobička		Preneseni čisti dobiček/izguba	Čisti dobiček poslovnega leta	
A1. Stanje na dan 31. 12. 2017	2.322.284.140	26.576.528	25.017.383	88.915.873	303.185.778	-5.071.614	0	50.276.799	2.811.184.886
B.1. Sprememba lastniškega kapitala – transakcije z lastniki									
a) Vpis vpoklicanega osnovnega kapitala									
B.2. Celotni vseobsegajoči donos poročevalskega obdobja						-2.342.849		154.421.963	152.079.114
a) Vnos čistega poslovnega izida poročevalskega obdobja								154.421.963	154.421.963
c) Spremembe rezerv, nastalih zaradi vrednotenja finančnih naložb po poštenu vrednosti						-2.369.622			-2.369.622
d) Druge sestavine vseobsegajočega donosa poročevalskega obdobja						26.772			26.772
B.3. Spremembe v kapitalu			7.720.505	36.672.400	105.285.398	11.859	0	-149.690.162	0
a) Razporeditev preostalega dela čistega dobička primerjalnega poročevalskega obdobja na druge sestavine kapitala					50.276.799			-50.276.799	0
b) Razporeditev dela čistega dobička poročevalskega obdobja na druge sestavine kapitala po sklepu organov vodenja in nadzora			7.720.505	36.672.400	55.008.600		11.859	-99.413.363	0
f) Druge spremembe v kapitalu						11.859	-11.859		0
D. Stanje na dan 31. 12. 2018	2.322.284.140	26.576.528	32.737.888	125.588.272	408.471.176	-7.402.605	0	55.008.600	2.963.264.000
BILANČNI DOBIČEK na dan 31. 12. 2018							0	55.008.600	55.008.600

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz bilančnega dobička 2019

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	31. 12. 2018
A. Čisti poslovni izid poslovnega leta 2019	139.611.455	154.421.963
B. Preneseni dobiček/izguba	-15.030	-11.859
C. Povečanje rezerv iz dobička po sklepu uprave		
- Zakonske rezerve	6.979.821	7.720.505
- Statutarne rezerve	33.154.151	36.672.400
- Druge rezerve iz dobička	49.731.226	55.008.600
BILANČNI DOBIČEK 31. 12. 2019	49.731.226	55.008.600

Čisti poslovni izid leta 2019 znaša 139.611.455 evrov. Ob sestavi letnega poročila je DARS d. d., skladno s Statutom DARS d. d. in 64. ter 230. členom ZGD-1, oblikoval zakonske rezerve v višini 6.979.821 evrov, statutarne rezerve v višini 33.154.151 evrov in druge rezerve iz dobička v višini 49.731.226 evrov.

Bilančni dobiček DARS d. d. na dan 31. decembra 2019 znaša 49.731.226,29 evrov. O razporeditvi bilančnega dobička bo v skladu z ZGD-1 odločala skupščina DARS d. d.

Uprava in Nadzorni svet družbe v skladu z 69. členom ZGD-1 predlagata razporeditev bilančnega dobička leta 2019 v višini 49.731.226,29 evrov v druge rezerve iz dobička.

II.2 Poročajoča družba

DARS d. d. je registrirana pravna oseba s sedežem v Sloveniji. Naslov registriranega sedeža je Ulica XIV. divizije 4, 3000 Celje.

Družba DARS d. d. izvaja dejavnost gradnje avtocest in hitrih cest ter upravlja in vzdržuje obstoječe avtoceste in hitre ceste v RS. Družba DARS d. d. v imenu RS in za njen račun opravlja naloge povezane s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor, ter naloge v zvezi s pridobivanjem nepremičnin za potrebe gradnje avtocest.

Družba sestavlja računovodske izkaze in poročila, kot jih določa prvi odstavek 60. člena ZGD-1, v skladu s SRS. Uprava družbe DARS d. d. je računovodske izkaze potrdila dne 30. marca 2020.

II.3 Pomembnejše računovodske usmeritve

Podlaga za sestavitev izkazov

Računovodski izkazi družbe DARS d. d. s pojasnili in razkritji najpomembnejših kategorij so pripravljani v skladu z računovodskimi ter poročevalskimi zahtevami SRS, upoštevaje določila ZGD-1 in ZDARS-1.

Računovodski izkazi predstavljajo ločene računovodske izkaze družbe za splošne potrebe. Računovodski izkazi so bili pripravljani za obdobje poročanja, ki traja od 1. januarja 2019 do 31. decembra 2019, v skladu s SRS 2019.

Pri sestavi računovodskih izkazov sta bili upoštevani temeljni računovodski predpostavki: nastanek poslovnih dogodkov in časovna neomejenost delovanja.

Računovodski izkazi so sestavljeni v evrih, brez centov. Posle, izražene v tuji valuti, družba preračuna v evre po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na dan posla. Denarna sredstva in obveznosti, izražene v tuji valuti na dan izkaza bilance stanja, so preračunane v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke, veljavnem na zadnji dan obračunskega obdobja. Tečajne razlike so pripoznane v izkazu poslovnega izida.

Poslovodstvo mora pri sestavi računovodskih izkazov podati ocene, presoje in predpostavke, ki vplivajo na uporabo računovodskih usmeritev in na izkazane vrednosti sredstev, obveznosti, prihodkov ter odhodkov. Dejanske vrednosti se lahko razlikujejo od ocenjenih. Ocene in predpostavke se redno pregledujejo. Učinek spremembe računovodske ocene se uporabi za naprej in vpliva le na obdobje, v katerem je bila računovodska ocena spremenjena, in na kasnejša obdobja.

Ti obvezni računovodski izkazi so pripravljani za potrebe izpolnjevanja zakonskih zahtev. V skladu z zakonodajo mora družba zagotoviti neodvisno revizijo teh računovodskih izkazov. Revizija je omejena na revidiranje obveznih računovodskih izkazov za splošne potrebe, s čimer se izpolni zakonska zahteva po reviziji obveznih računovodskih izkazov. Revizija obravnava obvezne računovodske izkaze kot celoto in ne daje zagotovil o posameznih vrstičnih postavkah, kontih ali poslih. Revidirani računovodski izkazi niso namenjeni uporabi s strani katere koli stranke za potrebe odločanja v zvezi z lastništvom, financiranjem in katerimi koli drugimi konkretnimi posli, ki se nanašajo na družbo. Zato se uporabniki obveznih računovodskih izkazov ne smejo zanašati izključno na računovodske izkaze in morajo pred sprejemanjem odločitev izvesti druge ustrezne postopke.

Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve

Neopredmetena sredstva zajemajo naložbe v pridobljene pravice do industrijske lastnine (licence, računalniški programi).

Neopredmetena sredstva se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo po nabavni vrednosti. Nabavna vrednost sestoji iz vseh izdatkov, ki so potrebni za njihov nakup, oz. iz stroškov, ki so potrebni za njihovo usposobitev za uporabo. Po začetnem priznanju se neopredmetena sredstva izkazujejo po nabavni vrednosti, zmanjšani za amortizacijski popravek vrednosti.

Družba samostojno določi letne amortizacijske stopnje glede na dobo koristnosti posameznega neopredmetenega dolgoročnega sredstva s končno dobo koristnosti.

Neopredmetena osnovna sredstva so izkazana v bilanci stanja zbirno, z neodpisano vrednostjo, ki je razlika med nabavno vrednostjo in nabranim popravkom vrednosti.

Neopredmetena osnovna sredstva so vrednotena po modelu nabavne vrednosti.

Oslabitev sredstva ali denar ustvarjajoče enote se pripozna, kadar njegova knjigovodska vrednost presega njegovo nadomestljivo vrednost. Oslabitev se izkaže v izkazu poslovnega izida. Če družba posluje z zadostnim dobičkom in v okviru poslovnih načrtov, ni razlogov za oslabitev.

Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva vključujejo zemljišča, zgradbe, opremo in opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi ter opredmetena osnovna sredstva, ki so v najemu kot pravica do uporabe. V bilanci stanja so prikazana zbirno, po posameznih vrstah teh sredstev in z neodpisano vrednostjo, ki je razlika med nabavno vrednostjo in nabranim popravkom vrednosti. Osnovna sredstva, ki jih podjetje ne more uporabljati, ker so poškodovana, zastarana ali podobno, so trajno izločena iz uporabe.

Opredmeteno osnovno sredstvo se ob začetnem pripoznavanju ovrednoti po nabavni vrednosti. Nabavno vrednost sestavljajo nakupna cena osnovnega sredstva, uvozne in nevratljive nakupne dajatve ter stroški, ki jih je mogoče neposredno pripisati usposobitvi osnovnega sredstva za uporabo.

Pozneje nastali stroški, ki so povezani z opredmetenim osnovnim sredstvom, povečujejo njegovo nabavno vrednost, če povečujejo prihodnje koristi v primerjavi s prvotno ocenjenimi ali omogočajo podaljšanje dobe koristnosti. Avtocestni odsek se aktivira z dnem njegove predaje v promet in po tem dnevu nastali stroški, povezani z gradnjo avtocestnega odseka, povečujejo njegovo nabavno vrednost enkrat letno, to je s stanjem na dan 31. decembra tekočega leta.

Nabavno vrednost osnovnega sredstva sestavljajo tudi stroški izposojanja, povezani s pridobitvijo osnovnega sredstva do njegove usposobitve za uporabo. Stroški izposojanja so:

- obresti,
- drugi stroški podjetja, ki so povezani z izposojanjem finančnih sredstev.

Stroške izposojanja, ki jih je mogoče neposredno pripisati nakupu, gradnji ali proizvodnji osnovnega sredstva v pripravi, podjetje usredstvi kot del nabavne vrednosti tega sredstva. Druge stroške izposojanja podjetje pripozna kot odhodek v obdobju, ko nastanejo.

Stroški, ki so neposredno povezani z zadolževanjem, namenjenem financiranju gradnje avtocest, povečujejo nabavno vrednost avtocest, dokler so avtocestni odseki, za katere so bila najeta posojila, v gradnji (do usposobitve za uporabo). Družba preneha usredstvovati stroške izposojanja takrat, ko so avtocestni odseki predani v promet.

Nabavna vrednost v družbi zgrajenega ali izdelanega sredstva zajema neposredne stroške, ki jih povzroči njegova zgraditev ali izdelava, in posredne stroške njegove zgraditve ali izdelave, ki mu jih je mogoče pripisati.

Popravila ali vzdrževanje opredmetenih osnovnih sredstev so namenjena obnavljanju ali ohranjanju prihodnjih gospodarskih koristi, ki se pričakujejo na podlagi prvotno ocenjene stopnje učinkovitosti sredstev. Kadar se pojavijo, se pripoznajo kot odhodki.

Opredmetena osnovna sredstva so vrednotena po modelu nabavne vrednosti.

Če je nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva pomembna, se razporedi na njegove dele. Če imajo ti deli različne dobe koristnosti in/ali vzorce uporabe, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva, se vsak del obravnava posebej.

Pripoznanje opredmetenega osnovnega sredstva se odpravi ob odtutitvi ali če od njegove uporabe ali odtutitve ni več pričakovati prihodnjih gospodarskih koristi.

Pri odtutitvi osnovnega sredstva se razlika med čistim donosom ob odtutitvi in preostalo knjigovodsko vrednostjo odtujenega opredmetenega sredstva prenese med prevrednotovalne poslovne prihodke, če je prva večja od druge, ali med prevrednotovalne poslovne odhodke, če je druga večja od prve.

Družba enkrat letno preveri knjigovodsko vrednost opredmetenih osnovnih sredstev, da ugotovi, ali so prisotni znaki oslabitve. Če takšni znaki obstajajo, se oceni nadomestljiva vrednost sredstva. Kot nadomestljiva vrednost se upošteva čista prodajna vrednost ali vrednost pri uporabi, in sicer tista, ki je večja. Oslabitev sredstva se pripozna v primeru, ko njegova knjigovodska vrednost presega nadomestljivo vrednost. Oslabitev se izkaže v izkazu poslovnega izida. Če družba posluje z zadostnim dobičkom in v okviru poslovnih načrtov, ni razlogov za oslabitev. Družba v tekočem in prihodnjih letih načrtuje pozitiven rezultat in denarne tokove, zato slabitve sredstev ni ugotavljala.

Družba prek skrbnikov projektov in investicij mesečno spremlja potek projektov in investicij. Če ugotovi, da se določeni projekt ne bo dokončal, se izvede odpis.

Če družba utemeljeno predvideva, da se bo opredmeteno osnovno sredstvo prodalo v naslednjih dvanajstih mesecih, se preračuna med nekratkoročna sredstva za prodajo.

V skladu s ZGD-1 in SRS 2016 družba stavbno pravico vodi v postavki Zemljišča.

Stavbna pravica je bila v skladu z ZDARS-1 ustanovljena v korist DARS d. d. na zemljiščih v lasti Republike Slovenije, na katerih so avtoceste kot objekti, ki so bili zgrajeni ali so se pričeli graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1. Stavbna pravica je ustanovljena za 50 let (od 4. decembra 2010 do 4. decembra 2060) kot neodplačna. Po ZUJF je stavbna pravica postala odplačna in se zanjo plačuje letno nadomestilo v skladu z letno izvedbeno pogodbo za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1.

Stavbna pravica je kot ena od pravic na nepremičninah ob začetku pripoznana po nabavni vrednosti. Ima končno dobo koristnosti in jo amortiziramo v dobi koristnosti, to je v obdobju, za katero je ustanovljena. Doba koristnosti stavbne pravice je doba, v kateri jo ima družba pravno pravico izrabljati. Uporabi se metoda enakomernega časovnega amortiziranja.

Amortizacija

Nabavna vrednost opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev se zmanjšuje z amortiziranjem. Osnovo za obračun amortizacije opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev družbe predstavlja polna nabavna vrednost osnovnih sredstev. V osnovo se po aktiviranju vključujejo tudi vsa naknadna investicijska vlaganja, ki povečujejo prihodnje koristi ali omogočajo podaljšanje dobe uporabnosti osnovnega sredstva (npr. investicijsko vzdrževanje, obnova vozišč in objektov).

Družba določa letne amortizacijske stopnje glede na ocenjeno dobo koristnosti posameznega opredmetenega osnovnega sredstva in neopredmetenega dolgoročnega sredstva.

Doba koristnosti je odvisna od:

- pričakovanega fizičnega izrabljanja,
- pričakovanega tehničnega staranja,
- pričakovanega ekonomskega staranja,
- pričakovanih zakonskih ali drugih omejitev uporabe.

Kot dobo koristnosti posameznega sredstva je treba upoštevati dobo, ki je najkrajša glede na vsakega izmed naštetih dejavnikov.

Družba preverja ustreznosti opredeljenih ocenjenih življenjskih dob avtocestne infrastrukture na vsakih 5 let, amortizacijske stopnje pa glede na to preračuna za sedanja in bodoča obdobja, če so pričakovanja bistveno drugačena od ocen.

Družba je na dan 31.12.2019 presojala ustreznost opredeljenih ocenjenih življenjskih dob zgornjega ustroja avtocestne infrastrukture in ocenila, da je ocenjena življenjska doba ustrezna.

Opredmeteno osnovno sredstvo se prične amortizirati prvi dan naslednjega meseca po usposobitvi za uporabo. Opredmetena osnovna sredstva – avtoceste – se začnejo uporabljati z dnem odprtja za promet, pri čemer pa ni nujno, da je investicija končana in da so odpravljene vse pomanjkljivosti.

Knjigovodska vrednost neopredmetenega sredstva s končno dobo koristnosti se zmanjšuje z amortiziranjem. Amortiziranje se začne, ko je neopredmeteno sredstvo s končno dobo koristnosti na razpolago za uporabo.

Opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva družba amortizira posamično po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Zemljišča, spodnji ustroj avtocest in sredstva v gradnji oz. pridobivanju se ne amortizirajo.

Če je nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva pomembna, se razporedi na njegove dele. Če imajo ti deli različne dobe koristnosti in/ali vzorce uporabe, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva, se vsak del obravnava posebej.

Amortizacijske stopnje za opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva

Skupine osnovnih sredstev	Glavni sestavni deli	Povprečna stopnja amortizacije v letu 2019
Zemljišča	Zemljišča vzdrževalnih avtocestnih baz, zemljišča poslovnih in stanovanjskih stavb, zemljišča počivališč in viškov ob avtocesti, zemljišča naložbene nepremičnine	0 %
Zemljišča - najemi		10 %
Stavbna pravica		2 %
Spodnji ustroj avtoceste	Gradbena dela (pripravljalna dela, zemeljska dela), stroški krajinske ureditve, stroški arheoloških izkopavanj, stroški rušitve objektov ipd.	0 %
Zgornji ustroj avtoceste	a) Zgornji ustroj (cestišče avtocestne trase, tampon ...)	3 %
	b) Stroški projektov, stroški financiranja gradnje avtocest, stroški nadzora gradnje avtocest ter stroški storitev, brez katerih ne bi bila mogoča izgradnja posameznih avtocestnih odsekov, in ostali stroški	3 %
	c) Naprave za odvodnjo (kanalizacija, lovilniki olj, zadrževalniki, objekti za zaščito voda)	6 %
	d) Ograje (varovalne in odbojne ograje, protihrupna zaščita)	6 %
	e) Prometna signalizacija in prometna oprema (vertikalna in horizontalna signalizacija, cestna razsvetljava, sistem klicev v sili, CVP, kabelska kanalizacija ipd.)	6 %
	f) Portali (DarsGo sistem, Sistem za nadzor in vodenja prometa) – elektrostrojna oprema	13 %
	g) Portali (DarsGo sistem, Sistem za nadzor in vodenja prometa, Video nadzor AC) – gradbeno-konstrukcijskih del	6 %
Avtocestni objekti (viadukti, mostovi, predori, nadvozi, podvozi, oporni zidovi ipd.)	a) Gradbeni deli	3 %
	b) Oprema predorov in elektrostrojne instalacije	7 %
Zgradbe	Vzdrževalne avtocestne baze, cestninske postaje s kabinami in nadstreški, drugi zidani objekti ob avtocestah (sanitarni objekti na počivališčih idr.), poslovna stavba v Celju, počitniške enote in stanovanja, naložbene nepremičnine	4 %
Zgradbe - najemi		19 %
Računalniki in računalniška oprema - ostalo		48 %
Računalniki in računalniška oprema - sistem DarsGo		25 %
Druga oprema		20 %

Oprema - najemi	32 %
Računalniški programi - ostalo	24 %
Računalniški programi – DarsGo sistem	10 %
Služnostna pravica	8 %

Popravek vrednosti, ki je povezan z amortiziranjem, se ne pojavlja pri:

- a) zemljiščih,
- b) opredmetenih osnovnih sredstvih v gradnji oz. izdelavi,
- c) opredmetenih osnovnih sredstvih kulturnega, zgodovinskega ali umetniškega pomena,
- č) spodnjem ustroju avtocest cest, ki vključuje gradbena dela (pripravljalna dela, zemeljska dela), stroški krajinske ureditve, stroški arheoloških izkopavanj, stroški rušitve objektov ipd.

Letna amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev družbe predstavlja stroške poslovanja družbe.

Amortizacija se obračuna, tudi če se sredstvo ne uporablja več ali je izločeno iz uporabe, dokler ni v celoti amortizirano.

Stroški amortizacije sredstev, pridobljenih z državnimi podporami ali donacijami, se nadomestijo v dobro poslovnih prihodkov in ustreznega zmanjšanja dolgoročno odloženih prihodkov.

Opredmetena osnovna sredstva so v bilanci stanja izkazana zbirno, po posameznih vrstah teh sredstev, z neodpisano vrednostjo kot razliko med nabavno vrednostjo in popravkom vrednosti.

Naložbene nepremičnine

Naložbene nepremičnine ima družba v lasti, da bi prinašale najemnino.

Naložbene nepremičnine se ob začetnem pripoznanju izmerijo po nabavni vrednosti. Nabavna vrednost naložbene nepremičnine obsega njeno nakupno ceno in vse njej neposredno pripisljive stroške. Po začetnem pripoznanju se naložbene nepremičnine vrednotijo po nabavni vrednosti, zmanjšani za nabrani amortizacijski popravek vrednosti in izgubo zaradi oslabitve.

Amortizacija naložbenih nepremičnin se obračunava posamično na podlagi enakomernega časovnega amortiziranja skozi celotno ocenjeno dobo koristnosti sredstev. Zemljišča se ne amortizirajo.

Doba koristnosti naložbenih nepremičnin je enaka kot za istovrstna opredmetena osnovna sredstva.

Družba preverja znamenja slabitve enako kot pri opredmetenih osnovnih sredstvih.

Najemi

Sredstva, ki so v najemu, družba razvrsti v ustrezno vrsto glede na namen njihove rabe (neopredmetena sredstva, opredmetena osnovna sredstva, naložbene nepremičnine).

Družba na dan 31.12.2019 izkazuje sredstva, ki so v najemu kot pravico do uporabe sredstva le pri opredmetenih osnovnih sredstvih. Družba usmeritve iz SRS 1 vezane na sredstva, ki so v najemu, uporablja smiselno za neopredmetena sredstva in naložbene nepremičnine.

V skladu s SRS 1.27 (SRS 2019) je družba DARS d.d. na datum začetka najema pripoznala opredmeteno osnovno sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe in obveznost iz najema. Opredmeteno osnovno sredstvo, pridobljeno na podlagi najema, je torej sestavni del opredmetenih osnovnih sredstev družbe, njegova nabavna vrednost pa zajema (SRS 1.27):

- a.) znesek začetnega merjenja obveznosti iz najema;
- b.) plačila najemnine, ki so bila izvedena na datum začetka najema ali pred njim, zmanjšana za prejete spodbude za najem;
- c.) začetne neposredne stroške;

- d.) oceno stroškov, ki bodo nastali najemniku pri demontaži ali odstranitvi sredstva, ki je predmet najema, obnovitvi mesta, na katerem se nahaja, ali vrnitvi sredstva, ki je predmet najema, v stanje kot ga zahtevajo pogoji najema, razen če so ti stroški nastali pri proizvodnji zalog.

Družba DARS d.d. je na datum začetka najema izmerila obveznost iz najema po sedanji vrednosti najemnin, ki na ta dan še niso plačane. Pri izračunu sedanje vrednosti najmanjše vsote najemnin je diskontna mera z najemom povezana obrestna mera, če jo je mogoče določiti, v nasprotnem primeru pa predpostavljena obrestna mera za izposojanje, ki jo mora plačati najemnik. Družba DARS je za diskontno mero izbrala predpostavljeno obrestno mero za izposojanje.

Najemnine, zajete na začetni datum pri merjenju obveznosti iz najema, ki niso plačane, zajemajo na datum začetka najema naslednja plačila pravice do uporabe sredstva, ki je predmet najema, v obdobju najema:

- a.) nespremenljive najemnine, zmanjšane za terjatve za spodbude za najem;
- b.) spremenljive najemnine, ki so odvisne od indeksa ali stopnje in se na začetku merijo z indeksom ali stopnjo, ki velja na datum začetka najema;
- c.) zneski, za katere se pričakuje, da jih bo najemnik plačal na podlagi jamstev za preostalo vrednost;
- d.) izpolnitvena cena možnosti nakupa, če je precej gotovo, da bo najemnik izrabil to možnost, in
- e.) plačila kazni za odpoved najema, če trajanje najema kaže, da bo najemnik izrabil možnost odpovedi najema.

Družba DARS d.d. v skladu s SRS 1.27 (2019) ob sklenitvi najemne pogodbe po 1.1.2019 oceni, ali gre za najemno pogodbo oziroma ali pogodba vsebuje najem. Pogodba je najemna pogodba oziroma vsebuje najem, če se z njo prenaša pravica do obvladovanja uporabe identificiranega sredstva za določeno obdobje v zameno za nadomestilo. Pri tem družba DARS obračuna vse najemne sestavine, kot eno samo najemno sestavino. Družba pri ocenjevanju, ali se s pogodbo za določeno obdobje prenaša pravica do uporabe identificiranega sredstva, oceni, ali ima v celotnem obdobju uporabe hkrati:

- a.) pravico pridobiti vse pomembne gospodarske koristi od uporabe identificiranega sredstva in
- b.) pravico usmerjati uporabo identificiranega sredstva.

Če ima družba DARS, pravico do obvladovanja uporabe identificiranega sredstva samo za del trajanja pogodbe, pogodba vsebuje najem za ta del trajanja pogodbe.

Sredstvo običajno velja za identificirano, če je izrecno določeno v pogodbi. Lahko pa se identificira tudi tako, da se implicitno določi takrat, ko ga družba DARS dobi v uporabo. Družba DARS nima pravice do uporabe identificiranega sredstva, če ima dobavitelj skozi celotno obdobje uporabe materialno pravico do zamenjave sredstva, kar pomeni, da ima dejansko možnost zamenjave alternativnih sredstev skozi celotno obdobje uporabe in bi pri tem imel tudi gospodarsko korist.

Družba DARS ima pravico do usmerjanja uporabe identificiranega sredstva skozi celotno obdobje samo, če :

- a.) ima skozi celotno obdobje uporabe pravico usmerjati način in namen uporabe sredstva, ali
- b.) so pomembne odločitve o načinu in namenu uporabe sredstva določene vnaprej in:
 - ima družba skozi celotno obdobje uporabe pravico upravljati sredstvo, ne da bi imel dobavitelj pravico spreminjati ta navodila za delovanje, ali
 - je družba zasnovala sredstvo tako, da je z zasnovo vnaprej določila način in namen uporabe
 - sredstva skozi celotno obdobje uporabe.

Družba DARS določi trajanje najema kot obdobje, v katerem najema ni mogoče odpovedati, skupaj z:

- a.) obdobjem, za katero velja možnost podaljšanja najema, če je precej gotovo, da bo najemnik to možnost izrabil; in
- b.) obdobjem, za katero velja možnost odpovedi najema, če je precej gotovo, da najemnik te možnost ne bo izrabil.

Ob začetnem pripoznanju družba DARS pravico do uporabe sredstva izmeri po sedanji vrednosti prihodnjih najemnin. To pravico amortizira in pripoznava strošek amortizacije, zaradi časovne vrednosti denarja pa tudi strošek obresti med odhodki iz financiranja. V izkazu denarnega toka loči znesek, ki pomeni plačilo glavnice in znesek, ki pomeni plačilo obresti. Oba razvrsti med denarne tokove pri financiranju.

Obveznost iz najema se izkaže med obveznostmi iz financiranja, ki se glede na ročnost deli na dolgoročni del, ki zapade v obdobju daljšem od letna dni po datumu bilance stanja, in na kratkoročni del, ki zapade v 12 mesecih po datumu bilance stanja.

Družba spodbudnine pri najemu (na primer brezplačne najemnine, to so obdobja najema, za katera ji ni treba plačati najemnine) obračuna kot del merjenja pravice do uporabe sredstva in obveznosti iz najema, ki predstavlja zmanjšanje stroškov. Tega običajno pripozna kot linearno zmanjšanje stroškov v obdobju najema.

Družba DARS d.d. pravico do uporabe slabi skladno z zahtevami SRS 17 – Oslabitev opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev.

Za kratkoročne najeme (obdobje najema je krajše od 12 mesecev) in najeme sredstev majhne vrednosti (vrednost najetega sredstva, če bi bilo novo, je manjša od 10.000 EUR; to so na primer prenosni računalniki, tablice in telefoni) Družba DARS uporablja izjemo in ne pripozna pravice do uporabe sredstva. Stroške v povezavi z najemom teh sredstev zato pripozna med odhodki enakomerno v obdobju trajanja najema. V izkazu poslovnega izida jih pripozna med stroški storitev v postavki stroškov najemnin.

Osnovno sredstvo, vzeto v najem, se izkazuje ločeno od drugih istovrstnih osnovnih sredstev. Amortiziranje osnovnih sredstev, vzetih v najem, mora biti usklajeno z amortiziranjem drugih podobnih osnovnih sredstev. Če ni utemeljenega zagotovila, da bo najemnik prevzel lastništvo do konca trajanja najema, se takšno osnovno sredstvo povsem amortizirata bodisi med trajanjem najema bodisi v dobi njegove koristnosti, in sicer v tistem obdobju, ki je krajše. Stroški amortizacije z najemom pridobljenih opredmetenih osnovnih sredstev se obračunavajo posebej.

Učinki prehoda zaradi spremenjene definicije najema v SRS v letu 2019

Spremembe SRS 1 (2019) je družba DARS začela uporabljati za poslovna leta, ki se začnejo 1. januarja 2019. Nanašajo se na spremenjeno računovodsko obravnavo najemov pri najemnikih. Najemnik najemov sredstev ne razvršča več med poslovne in finančne, ampak za vsa sredstva, ki so v najemu, med sredstvi pripozna pravico do uporabe sredstva, med obveznostmi pa obveznost iz najema. Sredstva, ki so v najemu, družba razvrsti v ustrezno vrsto glede na namen njihove rabe (neopredmetena sredstva, opredmetena osnovna sredstva, naložbene nepremičnine).

Prehod na nov način računovodenja je družba DARS d.d. preračunala skladno z zahtevami SRS 1.68 (2019) in sicer je začetna stanja preračunala na poenostavljen način.

Družba DARS d.d. je pred 1. januarjem 2019 najeme razvrščala med poslovne in finančne. Če je najem razvrstila med poslovnega, najetega sredstva ni pripoznavala med svojimi sredstvi, med obveznostmi pa je prikazovala le znesek neplačane najemnine, ne pa zadolženosti za celotno obdobje najema. Po 1. januarju 2019 družba DARS d.d., ki najema sredstva, najemov ne razvršča več med poslovne in finančne, ampak za vsa najeta sredstva pripozna pravico do uporabe. Ob začetnem pripoznanju takšno pravico do uporabe sredstva izmeri po sedanji vrednosti prihodnjih najemnin. To pravico amortizira in pripozna strošek amortizacije, zaradi časovne vrednosti denarja pa tudi strošek obresti med odhodki iz financiranja. V izkazu denarnega toka loči znesek, ki pomeni plačilo glavnice, in znesek, ki pomeni plačilo obresti. Oba razvrsti med denarne tokove pri financiranju.

Družba DARS d.d. se je odločila za uporabo poenostavljene možnosti prehoda na SRS 1 (2019) v skladu s SRS 1.68. in je možnost dosledno uporabila za vse svoje najeme, pri katerih je najemnik. Pri najemih, ki so bili prej razvrščeni kot poslovni najemi, je pripoznala obveznost iz najema na datum začetne uporabe v skladu z SRS 1.68 a.) členom. Navedeno obveznost iz najema je merila po sedanji vrednosti preostalih najemnin, diskontiranih z uporabo najemnikove predpostavljene obrestne mere za izposojanje na datum začetne uporabe. Pri najemih, ki so bili prej razvrščeni kot poslovni najemi, je pripoznala sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe, na datum začetne uporabe v skladu s 1.68 b.) ii. členom.

Sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe, je družba DARS d.d. merila v znesku, ki je enak obveznosti iz najema, prilagojenem za znesek vnaprej plačanih ali vračunanih obresti, ki se nanašajo na ta najem, pripoznan v bilanci stanja neposredno pred datumom začetne uporabe.

Pravice do uporabe sredstva in obveznosti iz najema za najeta sredstva družba DARS d.d. ne pripozna le, kadar gre za kratkoročne najeme in najeme sredstev majhne vrednosti, kot to določa SRS 1.63. (2019).

Družba kratkoročnih najemov in najemov, pri katerih je sredstvo, ki je predmet najema majhne vrednosti, ne pripozna kot sredstvo, ampak pripozna najemnine, povezane s temi najemi, kot odhodke na podlagi enakomerne časovne metode skozi celotno trajanje najema. V izkazu poslovnega izida jih pripozna med stroški storitev v postavki stroškov najemnin. Za kratkoročni najem velja najem, katerega doba najema traja do 1 leta. Najem majhne vrednosti pa je najem, katerega vrednost zanaša do 10.000 EUR, pri čemer se upošteva vrednost novega sredstva, ki je predmet najema.

Družba se je odločila za poenostavljeno možnost prehoda v skladu s SRS 1.68 (2019), zato je za vse najeme uporabila naslednje praktične rešitve:

- a.) Uporabila je enotno diskontno mero za portfelj najemov z razumno podobnimi značilnostmi,
- b.) Za najeme, pri katerih se trajanje konča prej kot v 12 mesecih od datuma začetne uporabe, je uporabila možnost izjeme, kot velja za kratkoročne najeme,
- c.) Začetne neposredne stroške je izključila iz merjenja sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe, na datum začetne uporabe,
- d.) Uporabila je ugotovitve za nazaj, pri določanju trajanja najema, če je pogodba vsebovala možnost podaljšanja ali odpovedi najema.

Povprečna ponderirana predpostavljena obrestna mera za izposojanje, s katero je družba DARS preračunala prihodnje najemnine na datum začetne uporabe, to je na datum 1. januarja 2019, znaša 2,19 %.

Družba ni uporabila poenostavljene možnosti za najeme, ki so bili razvrščeni med finančne najeme, saj družba na datum začetne uporabe, v svojih izkazih nima pripoznanih finančnih najemov.

Družba DARS je na dan 1. januarja 2019 pripoznala 3.334.619 EUR pravice do uporabe sredstev in 3.334.619 EUR obveznosti iz najema.

Učinek prehoda na dan 1. januarja 2019:

V EUR (brez centov)	
Obveznost iz poslovnega najema 31.12.2018	3.527.857
Obveznosti iz najema za kratkoročne najeme in najeme majhnih vrednosti 31.12.2018	-26.974
Učinek diskontiranja	-166.265
Obveznost iz najema na 1.1.2019	3.334.619

Dolgoročne finančne naložbe

Dolgoročne finančne naložbe so naložbe, ki jih družba namerava imeti v posesti v obdobju, daljšem od enega leta, in ne v posesti za trgovanje. Dolgoročne finančne naložbe so sredstva, ki jih ima družba zato, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, povečala svoje finančne prihodke.

Med dolgoročnimi finančnimi naložbami družba prikazuje dolgoročne depozite pri bankah, ki jih ob začetnem pripoznanju evidentiramo po nabavni vrednosti (je enaka plačanemu znesku denarja), ki ustreza pošteni vrednosti depozita ob začetnem pripoznanju. Ob sklenitvi depozita niso nastali nobeni pomembni stroški, ki bi izhajali neposredno iz nakupa ali izdaje finančnega sredstva.

Dolgoročne poslovne terjatve

Dolgoročne poslovne terjatve so terjatve, ki zapadejo v plačilo v obdobju, daljšem od leta dni. Med dolgoročnimi poslovnimi terjatvami družba izkazuje poleg terjatev do kupcev tudi dolgoročno terjatev za vstopni DDV za stavbno pravico. Na osnovi Letne izvedbene pogodbe o izvajanju naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1 se kratkoročni del dolgoročne terjatve za vstopni DDV prenese na kratkoročne terjatve.

Odložene terjatve za davek

Terjatve za odloženi davek se pripoznajo za zneske davka od dobička, ki bodo povrnjeni v prihodnjih obdobjih. Znesek odloženega davka se ugotovi z uporabo pričakovane davčne stopnje v naslednjih letih.

Odložene terjatve za davek se pripoznajo le, če je verjetno, da bo na razpolago obdavčljivi dobiček, v breme katerega bo v prihodnje mogoče uporabiti odložene terjatve.

Nepomembni zneski terjatev za odloženi davek niso pripoznani.

Odloženi davek se evidentira neposredno v breme ali dobro kapitala, če se davek nanaša na postavke, evidentirane v istem ali drugem obdobju neposredno v breme ali dobro kapitala.

Sredstva za prodajo

Sredstva za prodajo predstavljajo opredmetena osnovna sredstva (zemljišča), ki izpolnjujejo pogoje za preračun kot sredstva za prodajo:

- a) sredstvo je na razpolago za takojšnjo prodajo v trenutnem stanju,
- b) prodaja je zelo verjetna (poslovodstvo je sprejelo načrt prodaje, išče se kupec),
- c) poteka aktivno trženje prodaje sredstva,
- d) obstaja pričakovanje, da bo prodaja končana v letu dni po opravljeni preračun.

Za knjigovodsko vrednost sredstev za prodajo se utemeljeno predvideva, da bo poravnana predvsem s prodajo v naslednjih 12 mesecih (po dnevu bilance stanja), ne z nadaljnjo uporabo. Sredstvo se preneha amortizirati, ko je opredeljeno kot nekratkoročno sredstvo za prodajo. Takšno nekratkoročno sredstvo za prodajo se izmeri po knjigovodski vrednosti ali po pošteni vrednosti, zmanjšani za stroške prodaje, in sicer po tisti, ki je manjša.

Prodaja je zelo verjetna v primeru, ko uprava družbe sprejme sklep o načrtu prodaj. Družba letno preverja, ali sredstva še izpolnjujejo sodila za izkazovanje med sredstvi za odtujitev. Če sredstvo ne izpolnjuje več teh sodil, ga družba preračuna nazaj med opredmetena osnovna sredstva.

Zaloge

Količinska enota zaloge materiala se ob začetnem pripoznanju ovrednoti po nabavni ceni, ki sestoji iz nakupne cene, v kateri so upoštevani na računu priznani popusti, uvozne dajatve in neposredni stroški nabave. Nakupna cena je znižana za dobljene popuste.

Zaloge se vrednotijo po metodi zaporednih cen (fiffo).

Družba izvede odpis zalog, če je njihova prodaja v celoti ustavljena ali v primeru nekurantnosti zalog.

Zaloge se prevrednotijo na koncu poslovnega leta, če knjigovodska vrednost presega izvirno vrednost zalog.

Kratkoročne finančne naložbe

Kratkoročna finančna naložba je finančna naložba, ki jo družba poseduje manj kot leto dni, ali naložba, s katero naj bi se trgovalo.

Med kratkoročnimi finančnimi naložbami družba prikazuje kratkoročne depozite pri bankah, ki jih ob začetnem pripoznanju evidentiramo po nabavni vrednosti (je enaka plačanemu znesku denarja), ki ustreza pošteni vrednosti depozita ob začetnem pripoznanju. Ob sklenitvi depozita niso nastali nobeni pomembni stroški, ki bi izhajali neposredno iz nakupa ali izdaje finančnega sredstva.

Izpeljani finančni instrument je lahko ena izmed kratkoročnih finančnih naložb, ki jih družba poseduje, da se zavaruje pred tveganji.

Kratkoročne finančne naložbe, izražene v tujih valutah, se na dan nastanka preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke.

Kratkoročne poslovne terjatve

Med kratkoročnimi poslovnimi terjatvami družbe se izkazuje kratkoročne terjatve do kupcev doma in v tujini, kratkoročne terjatve iz poslovanja za tuj račun, kratkoročne terjatve za obračunane obresti od vpoglednih sredstev in finančnih naložb, dane avanse, terjatve za vstopni DDV, kratkoročne terjatve za evropska sredstva in druge terjatve.

Kratkoročne poslovne terjatve se ob začetnem pripoznanju izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da bodo poplačani. Obresti se obračunavajo v skladu s pogodbo na dan zapadlosti kratkoročne terjatve in na dan bilanciranja. Terjatve, izražene v tujih valutah, se na dan nastanka preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke.

Ustreznost izkazane velikosti posamezne terjatve družba ugotavlja posamično ob koncu obračunskega obdobja, v sklopu letnega popisa in na osnovi argumentiranih dokazov o dvomu o njihovi poplačljivosti. Za dvomljive terjatve, za katere se domneva, da ne bodo poravnane oz. ne bodo poravnane v celoti, družba oblikuje popravek vrednosti terjatev. Popravki terjatev se izkazujejo v dobro posebnih popravljalnih kontov terjatev in v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov.

Popravek terjatev se izvede za posamično terjatev, ki v izvirnem znesku (vključujoč DDV) presega 5.000 EUR, in glede na zapadlost kot sledi:

- za zapadle terjatve do 30 dni se ne oblikuje popravkov vrednosti terjatev,,
- za zapadle terjatve od 31 do 90 dni se oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 10 % vrednosti terjatve,
- za zapadle terjatve od 91 do 180 dni se oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 30 % vrednosti terjatve,
- za zapadle terjatve od 181 do 365 dni se oblikuje popravek vrednosti terjatve v višini 60 % vrednosti terjatve,
- za zapadle terjatve nad 365 dni se oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 100 % vrednosti terjatve.

Družba izvede stoddotni odpis terjatev, za katere je s skrbnostjo dobrega gospodarstvenika izvedla vsa dejanja, da bi dosegla plačilo terjatev, oziroma ugotavlja, da so nadaljnji pravni postopki ekonomsko neupravičeni oziroma je zaključen stečajni postopek ali prisilna poravnava. Za odpise terjatev so potrebne ustrezne dokazne listine: zavrnitev potrditve stanja terjatev, sodna odločba, sklep o prisilni poravnavi, sklep o stečajnem postopku in druge.

Denarna sredstva

Denarna sredstva vključujejo gotovino v blagajni, denarna sredstva na računih pri bankah, denar na poti in depozite na odpoklic ter nočni depoziti pri bankah. Denar na poti je denar, ki se prenaša iz blagajne na ustrezen račun pri banki in se tisti dan še ne vpiše kot dobroimetje pri njej.

Denarna sredstva so ločeno prikazana v domači in tuji valuti. Denarna sredstva, izražena v domači valuti, se izkazujejo po nominalni vrednosti. Tuje valute se preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na dan prejema. Stanje denarnih sredstev v tujih valutah je preračunano v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na zadnji dan poslovnega leta. Tečajna razlika, ki se pojavi pri tem, poveča finančne prihodke ali finančne odhodke.

Kapital

Kapital je obveznost do lastnikov, ki zapade v plačilo, če družba preneha delovati. Kapital družbe sestoji iz vpoklicanega kapitala, kapitalskih rezerv, rezerv iz dobička (zakonske rezerve, statutarne rezerve in druge rezerve iz dobička), rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti in še nerazdeljenega čistega dobička poslovnega leta.

Kapital odraža lastniško financiranje družbe in je z vidika družbe njena obveznost do lastnikov. Opredeljen je ne samo z zneski, ki so jih lastniki vložili v družbo, temveč tudi z zneski, ki so nastali pri poslovanju družbe.

Kot kapitalske rezerve ima družba izkazan znesek v letu 2004 prenesenega stvarnega premoženja za opravljanje nalog upravljanja in vzdrževanja avtocest, ki ga je zagotovila RS ob preoblikovanju družbe, splošni prevrednotovalni popravek kapitala, ki je bil 1. januarja 2006 ob prehodu na SRS 2006 prenesen v kapitalske rezerve, presežek sredstev, ki predstavlja razliko med stvarnim vložkom RS in vrednostjo novo izdanih delnic družbe v letu 2010, razliko pri pripojitvi hčerinskega podjetja DELKOM d. o. o. v letu 2015 ter presežek sredstev, ki predstavlja razliko med stvarnim vložkom RS in vrednostjo novo izdanih delnic družbe v letu 2017 in zneske naknadnih vplačil RS v kapital družbe na podlagi sklepov Vlade RS, izdanih na podlagi 16. člena ZDARS -1, s katerim se ugotovijo in konkretizirajo nepremičnine, ki so bile v lasti RS, in katere v skladu s 14. členom ZDARS - 1 pridobi DARS (naknadna vplačila ugotovi uprava družbe s sklepom).

Zakonske rezerve so rezerve, ki so določene z Zakonom o gospodarskih družbah. Družba mora imeti oblikovane zakonske rezerve v taki višini, da vsota zneska zakonskih rezerv in kapitalskih rezerv iz točk 1–3 prvega odstavka 64. člena ZGD-1 predstavlja najmanj deset odstotkov osnovnega kapitala. Če zakonske in kapitalske rezerve iz točk 1–3 prvega odstavka 64. člena ZGD-1 skupaj ne dosegajo desetodstotnega deleža osnovnega kapitala in družba v poslovnem letu izkaže čisti dobiček, mora pri sestavi bilance stanja za to poslovno leto v zakonske rezerve odvzeti pet odstotkov zneska čistega dobička, zmanjšanega za znesek, ki je bil uporabljen za kritje morebitne prenesene izgube.

Družba oblikuje statutarne rezerve do višine 25 odstotkov osnovnega kapitala. Statutarne rezerve se oblikujejo tako, da se 25 odstotkov čistega dobička, ki ostane po morebitni uporabi za kritje prenesene izgube, za oblikovanje zakonskih rezerv in za oblikovanje rezerv za lastne deleže, uporabi za oblikovanje statutarnih rezerv, dokler te ne dosežejo 25 odstotkov osnovnega kapitala. Te rezerve niso namenjene delitvi.

V skladu s tretjim odstavkom 230. člena ZGD-1 lahko organi vodenja ali nadzora pri sprejemu letnega poročila iz zneska čistega dobička, ki ostane po uporabi čistega dobička za namene iz prvega odstavka 230. člena ZGD-1, oblikujejo druge rezerve iz dobička, vendar za ta namen ne smejo uporabiti več kot polovice zneska čistega dobička, ki ostane po uporabi dobička za namene iz prvega odstavka tega člena.

Druge rezerve iz dobička so nenominirani kapital in se letno povečujejo z razporeditvijo čistega dobička.

Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti, vsebujejo:

- aktuarske dobičke in izgube, vezane na rezervacije za odpravnine ob upokojitvi po aktuarskem izračunu, in
- učinke spremembe poštene vrednosti izpeljanih finančnih instrumentov, ki so bili opredeljeni kot uspešni pri varovanju pred tveganjem.

Družba prikazuje sestavine in gibanje kapitala v izkazu gibanja kapitala in bilanci stanja.

Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve

Rezervacije se oblikujejo za sedanje obveze, ki izhajajo iz obvezujočih preteklih dogodkov in se bodo po predvidevanjih poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno, ter katerih zneske za njihovo poravnavo je mogoče zanesljivo oceniti. Dolgoročne rezervacije so oblikovane na račun vnaprej vračunanih stroškov oz. odhodkov in se zmanjšujejo zaradi koriščenja za namene, za katere so bile oblikovane.

Družba je v skladu z zakonskimi predpisi, kolektivno pogodbo in internim pravilnikom zavezana k plačilu jubilejnih nagrad zaposlencem ter odpravnin ob upokojitvi, za kar so oblikovane dolgoročne rezervacije v višini ocenjenih prihodnjih izplačil za jubilejne nagrade in odpravnine, diskontirane na dan bilance stanja. Rezervacije se oblikujejo na podlagi aktuarskega izračuna, ki ga pripravi pooblaščen aktuar. Izračun se naredi za vsakega zaposlenega, upoštevajoč stroške odpravnine ob upokojitvi ter stroške vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve. Ob zaključku vsakega poslovnega leta se preveri višina tako oblikovanih rezervacij, ki se nato ustrezno povečajo ali zmanjšajo. Plačila za odpravnine ob upokojitvi in izplačila jubilejnih nagrad zmanjšujejo oblikovane rezervacije. V izkazu poslovnega izida se pripoznajo stroški dela in stroški obresti, preračun pozaposlitvenih

zaslužkov oziroma nerealiziranih aktuarskih dobičkov ali izgub iz naslova odpravnin pa v drugem vseobsegajočem donosu kapitala.

Družba izkazuje dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov iz naslova pričakovanih izgub, ki nastanejo zaradi odškodninskih zahtevkov za tožbe, povezane z gradnjo in obnavljanjem avtocest, njihovim upravljanjem in vzdrževanjem, ter za tožbe delavcev iz delovnih razmerij. Rezervacije za obveznosti za tožbe družba oblikuje na podlagi ocene o verjetnem izidu tožb, in sicer takrat, ko je verjetnost za negativen izid spora za družbo več kot 50-odstotna.

Med dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami družba izkazuje dolgoročno odložene prihodke, ki bodo v obdobju, daljšem od enega leta, pokrili predvidene odhodke. Odloženi prihodki se pretvorijo v obračunane prihodke, ko so ustrezne storitve opravljene ali ko se pojavi upravičenost do njihove vključitve v izkaz poslovnega izida in ko je treba pokriti ustrezne stroške.

Med dolgoročno odloženimi prihodki vodi družba prejeta nepovratna sredstva EU in sofinancerska sredstva za pridobitev osnovnih sredstev. Namenjene so za pokrivanje stroškov amortizacije tako nabavljenih osnovnih sredstev in se porabljajo s prenašanjem med poslovne prihodke.

Odloženi prihodki iz naslova prejetih nepovratnih sredstev EU in sofinancerskih sredstev se pripoznajo, ko so prejeti oz. ko obstaja sprejemljivo zagotovilo, da bo družba odložene prihodke prejela in da bo izpolnila pogoje v zvezi z njimi. Odloženi prihodki iz naslova dobljenih nepovratnih sredstev EU in sofinancerskih sredstev za pridobitev osnovnih sredstev se porabljajo s prenašanjem med poslovne prihodke skladno z obračunano amortizacijo. Odloženi prihodki, iz naslova prejetih nepovratnih sredstev EU in sofinancerskih sredstev za pokrivanje drugih stroškov, se porabljajo s prenašanjem med poslovne prihodke skladno s pojavljanjem stroškov, za pokrivanje katerih so bila sredstva prejeta.

Dolgoročno odloženi prihodki so oblikovani tudi za sredstva, prejeta od unovčenih garancij za odpravo napak, garancij za dobro izvedbo del in garancij za resnost ponudbe. Unovčeni zneski garancij služijo za pokrivanje stroškov namena unovčitve oziroma v primeru unovčitve garancij za dobro izvedbo del tudi za namen garancije za odpravo napak v garancijski dobi.

Dolgoročne finančne obveznosti do bank

Med dolgoročnimi finančnimi obveznostmi do bank se izkazujejo dolgoročno prejeta posojila za nabavo osnovnih sredstev.

Dolgoročne finančne obveznosti, ki bodo zapadle v plačilo v letu dni po dnevu bilance stanja, se izkazujejo kot kratkoročne finančne obveznosti.

Dolgoročne finančne obveznosti se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku, ki dokazujejo prejem denarnih sredstev. Dolgovi, izraženi v tujih valutah, se ob nastanku preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke.

Na koncu poslovnega leta se dolgoročne finančne obveznosti na osnovi prejetih tujih posojil prevrednotijo po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na zadnji dan poslovnega leta.

Plačila obresti od najetih dolgoročnih posojil za nabavo osnovnih sredstev povečujejo nabavno vrednost osnovnega sredstva, dokler je osnovno sredstvo, za katero so bili krediti najeti, v pridobivanju. Po usposobitvi osnovnega sredstva plačila obresti od najetih posojil predstavljajo finančne odhodke.

Družba se zadolžuje v svojem imenu in za svoj račun. Vse obveznosti iz najetih posojil so zavarovane s poroštvom RS, razen kredita Evropske investicijske banke za vzpostavitev DarsGo sistema (ECS) v višini 51 milijonov evrov, ki ima jamstvo Evropske unije oziroma Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI).

Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic

Dolgoročne obveznosti na podlagi izdanih obveznic se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku, ki dokazujejo prejem denarnih sredstev.

Plačila kuponov od izdanih obveznic povečujejo nabavno vrednost osnovnega sredstva, dokler je osnovno sredstvo, za katero so bile obveznice izdane, v pridobivanju. Po usposobitvi osnovnega sredstva plačila kuponov od izdanih obveznic predstavljajo finančne odhodke.

Družba se zadolžuje v svojem imenu in za svoj račun. Vse obveznosti iz izdanih obveznic so zavarovane s poroštvom RS.

Druge dolgoročne finančne obveznosti

Med drugimi dolgoročnimi finančnimi obveznostmi družba izkazuje:

- dolgoročno prejeta posojila za nabavo osnovnih sredstev prejeta od drugih tujih organizacij (usmeritve glej Dolgoročne finančne obveznosti do bank) in
- dolgoročne obveznosti iz najema (usmeritve glej Najemi).

Dolgoročne poslovne obveznosti

Med dolgoročnimi poslovnimi obveznostmi je izkazana obveznost iz naslova nadomestila za stavbno pravico. Na temelju Letne izvedbene pogodbe o izvajanju naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1 se kratkoročni del dolgoročne obveznosti prenese na kratkoročne obveznosti.

Kratkoročne finančne obveznosti

Kratkoročne finančne obveznosti zajemajo:

- kratkoročni del dolgoročnih finančnih obveznosti, ki zapadejo v plačilo v naslednjem letu,
- natečene obresti na dan 31. decembra 2019 in obračunane obresti na dan 31. decembra 2019 za najeta posojila in izdane obveznice za gradnjo in obnavljanje avtocest ter natečene obresti za izpeljane finančne instrumente, sklenjene za zavarovanje bančnih posojil pred tveganjem spremembe obrestnih mer, in
- obveznosti za izvedene finančne instrumente in
- kratkoročne obveznosti iz najema.

Družba uporablja izvedene finančne instrumente za ščitenje denarnega toka za varovanje pred izpostavljenostjo obrestnim tveganjem.

Ob uvedbi varovanja pred tveganjem družba vodi formalne listine o razmerju varovanja pred tveganjem in o namenu ravnanja s tveganjem v podjetju ter o strategiji projekta varovanja pred tveganjem pa tudi o metodah, ki se uporabijo pri ocenjevanju učinkovitosti razmerja pri varovanju pred tveganjem. Družba ocenjuje varovanje pred tveganjem na ustaljen način in ob njegovi uvedbi, kadar se pričakuje zelo uspešno varovanje pred tveganjem pri doseganju pobotanih sprememb poštene vrednosti ali denarnih tokov, ki se pripisujejo varovanemu tveganju, in kadar dejanski rezultati vsakega posameznega varovanja dosegajo od 80 do 125 odstotkov. Pri varovanju pred tveganji denarnih tokov mora biti predvideni posel, ki je predmet varovanja, zelo verjeten in izpostavljen spremembam denarnih tokov, ki lahko odločilno vplivajo na poslovni izid.

Izpeljani finančni instrumenti se na začetku pripoznajo po poštenu vrednosti; stroški, povezani s poslom, se pripoznajo v poslovnem izidu, in sicer ob njihovem nastanku. Po začetnem pripoznanju se izpeljani finančni instrumenti merijo po poštenu vrednosti, pripadajoče spremembe pa se obravnavajo, kot je opisano v nadaljevanju.

Varovanje denarnega toka pred tveganji

Ko se izpeljani finančni instrument določi kot varovanje pred tveganjem v primeru izpostavljenosti spremenljivosti denarnih tokov, ki jih je mogoče pripisati posameznemu tveganju, povezanemu s pripoznanim sredstvom ali obveznostjo ali zelo verjetnimi predvidenimi posli, ki lahko vplivajo na poslovni izid, se uspešni del sprememb v poštenu vrednosti izpeljanega finančnega instrumenta pripozna v drugem vseobsegajočem donosu obdobja in razkrije v rezervi za varovanje pred tveganjem oziroma postavki kapitala. Neuspešni del sprememb poštene vrednosti izpeljanega finančnega instrumenta se pripozna neposredno v poslovnem izidu.

Znesek, pripoznan v kapitalu, se prenese v poslovni izid za isto obdobje, v katerem pred tveganjem varovana postavka vpliva na poslovni izid. Družba predvidoma preneha obračunavati varovanje pred tveganjem, če instrument za varovanje pred tveganjem ne zadošča več sodelom za obračunavanje varovanja pred tveganjem,

če se instrument za varovanje pred tveganjem proda, odpove ali izkoristi ali če družba prekliče označitev. Če predvidenega posla ni več pričakovati, se znesek v drugem vseobsegajočem donosu mora pripoznati neposredno v poslovnem izidu.

Kratkoročne poslovne obveznosti

Med kratkoročnimi poslovnimi obveznostmi se izkazujejo kratkoročne obveznosti do dobaviteljev, izvajalcev gradbenih del (vključno s pogodbeno zadržanimi zneski) in tretjih oseb; obveznosti iz naslova kupnin in odškodnin pri pridobivanju zemljišč; obveznosti do zaposlenih ter obveznosti do državnih institucij za davke in prispevke. Posebna vrsta kratkoročnih poslovnih dolgov so obveznosti do kupcev za dobljene predujme pa tudi za prejete kratkoročne varščine.

Kratkoročne poslovne obveznosti se ob začetnem pripoznanju izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da upniki zahtevajo njihovo plačilo. Obveznosti, izražene v tujih valutah, se na dan nastanka preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke.

Kratkoročne časovne razmejitev

Aktivne časovne razmejitve zajemajo kratkoročno nezaračunane prihodke in kratkoročno odložene stroške, ki ob svojem nastanku ne bremenijo dejavnosti, s katero se družba ukvarja, in ne vplivajo na poslovni izid. Kot aktivne časovne razmejitve so med drugim izkazani odloženi stroški provizije prodajnim zastopnikom vinjet in odloženi stroški tiskanja vinjet, ki se pripoznajo v ustreznem deležu vsakokratnega pripoznanega zneska prihodkov od prodanih vinjet.

Pasivne kratkoročne časovne razmejitve zajemajo vnaprej vračunane stroške in kratkoročno odložene prihodke. Vnaprej vračunani stroški so stroški, ki bremenijo poslovni izid tekočega poslovnega leta. Obveznost za plačilo se pričakuje v naslednjem obračunskem obdobju. Kot vnaprej vračunane stroške družba izkazuje tudi stroške za poslovno uspešnost uprave in vodilnih delavcev.

Kratkoročno odloženi prihodki nastanejo, če še niso opravljene sicer že zaračunane ali celo plačane storitve. Kratkoročno odloženi prihodki družbe so bili oblikovani:

- za prihodke od prodaje cestnine v obliki dobroimetja, naloženega na DarsGo naprave. DarsGo naprave veljajo za vozila nad 3,5 tone največje dovoljene mase od 1. aprila 2018, ko je stopilo v veljavo elektronsko cestninjenje v prostem prometnem toku. Prihodki bodo odloženi, dokler uporabniki storitev ne bodo opravili cestninskega prehoda.
- za v letu 2019 zaračunane letne vinjete, ki bodo veljale v letu 2020, in polletne enosledne vinjete, delno ali v celoti veljavne za uporabo avtocest v letu 2020 (polletna vinjeta velja šest mesecev od dneva njenega nakupa, letna vinjeta za leto 2020 pa od 1. decembra 2019 do 31. januarja 2021).

Prihodki

Nov SRS 15 (2019) PRIHODKI je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 57/2018 z dne 24. avgusta 2018. Družba ga je začela uporabljati s 1. januarjem 2019 in ocenila, da se glede na naravo poslovanja in vrsto prihodkov družbe, čas pripoznanja in merjenja prihodkov z uporabo novega standarda nista spremenila. Sprejetje novega standarda SRS 15 (2019) za družbo ni imelo vpliva na računovodske izkaze družbe.

Družba v skladu s SRS 15 uporablja petstopenjski model za določitev, kdaj pripoznati prihodke in do katere višine. Postopek pripoznavanja prihodkov se izvaja v sledstvu petih korakov:

1. korak: opredelitev pogodbe,
2. korak: opredelitev izvršitvenih obvez,
3. korak: določitev transakcijske cene,
4. korak: razporeditev transakcijske cene na izvršitvene obveze in
5. korak: izpolnitev izvršitvenih obvez oz. pripoznanje prihodkov, ko je izpolnjena izvršitvena obveza.

V pogodbi, sklenjeni pisno, ustno ali v skladu z običajno prakso, se družba s kupcem dogovori o glavnih sestavinah prodajnega posla in stranki se z dogovorom zavežeta, da izpolnita obveze, o katerih sta se dogovorili.

Pogodbena obveza je izvršitvena obveza družbe, da kupcu dobavi ali opravi pogodbeno dogovorjeno (obljubljeno) blago ali storitve.

Prihodki se pripoznajo, ko se upravičeno pričakuje, da bo družba zanje prejela nadomestilo. Transakcijska cena je znesek nadomestila, za katerega družba pričakuje, da ga bo prejela v zameno, ko bo blago oziroma storitev prenesla na kupca, razen zneskov, ki se zbirajo v imenu tretjih oseb.

Model opredeljuje, da se prihodki pripoznajo, ko podjetje prenese storitev oziroma blago na stranko, in sicer v višini, do katere družba pričakuje, da je upravičena. Glede na izpolnjene kriterije se prihodki pripoznajo:

- v trenutku ali
- skozi obdobje.

Prihodki se pripoznajo v trenutku, ko družba izpolni izvršitveno obvezo, to je takrat, ko se na kupca prenese obvladovanje nad storitvijo ali blagom. Obvladovanje pomeni, da kupec lahko usmerja uporabo sredstva in prejema vse bistvene koristi iz sredstva ter lahko tudi prepreči drugimi uporabo in prejemanje koristi iz sredstva.

Pri pogodbah, kjer družba izvaja storitev skozi daljše časovno obdobje, se prihodki pripoznajo razporejeno skozi obdobje izvajanja storitve.

Družba dosledno sledi usmeritvi hkratnega pripoznavanja prihodkov in odhodkov v obdobju opravljene storitve ali prodaje blaga ne glede na to, kdaj je plačilo realizirano.

Prihodki se razčlenjujejo na poslovne, finančne in druge prihodke.

Poslovni prihodki vključujejo zlasti:

- prihodke od cestnine,
- prihodke od zakupnin za oddajo površin za spremljajoče dejavnosti v zakup,
- prihodke od zapor in povračil za izredne prevoze,
- prihodke od služnosti za napeljevanje objektov in naprav javnega pomena ob avtocesti,
- prihodke od telekomunikacij,
- prihodke po pogodbi o izvajanju naročila,
- druge poslovne prihodke,
- usredstvene lastne proizvode in lastne storitve.

Prihodki od cestnine predstavljajo pretežen del poslovnih prihodkov, v poslovnem letu 2019 so predstavljali 97 odstotkov vseh prihodkov od prodaje. Za vsako uporabo cestninske ceste oziroma cestninskega odseka in cestninskega cestnega objekta se plača cestnina, razen za vozila, ki so v skladu z Zakonom o cestninjenju oproščena plačila cestnine.

Cestnina za uporabo cestninskih cest se za vozila nad 3.500 kg največje dovoljene mase obračuna glede na prevoženo razdaljo po cestninski cesti (cestnina glede na prevoženo razdaljo- sistem DarsGo) in za vozila do 3.500 kg največje dovoljene mase glede na dolžino časovnega obdobja, v katerem se cestninska cesta uporablja (cestnina za določen čas – vinjeni sistem).

Višino cestnine predpiše vlada, pri čemer upošteva:

- a) za cestnino glede na prevoženo razdaljo:
- tip vozila oziroma cestninski razred vozila, s katerim se opravlja prevoz po cestninski cesti, emisijski razred EURO.

Plačevanje cestnine glede na prevoženo razdaljo se izvaja z elektronskim sistemom cestninjenja v prostem prometnem toku (sistem DarsGo). Za plačevanje cestnine stranka pridobi napravo DarsGo in jo namesti v vozilo pred vstopom na cestninsko cesto.

Pred začetkom uporabe sistema DarsGo je treba zagotoviti ustrezno finančno kritje za plačilo cestnine. Cestnino je mogoče plačevati z dobroimetjem na računu vozila (predplačniški način plačevanja cestnine) ali s poznejšim plačilom na podlagi izdanega računa (poplačniški način plačevanja cestnine).

V primeru predplačniškega načina plačevanja cestnine je potrebno pred začetkom uporabe naprave DarsGo na račun vozila vplačati dobroimetje. Pri uporabi cestninskih cest se stanje na računu vozila zniža za cestnino glede na prevoženo razdaljo in se pripoznajo prihodki iz naslova porabljenega dobroimetja.

V primeru poplačniškega načina plačila cestnine s sklenitvijo pogodbe o odloženem plačevanju cestnine se strankam izstavi mesečni račun za cestnino in se pripoznajo prihodki na podlagi prevožene razdalje v obravnavanem mesečnem obdobju.

Vlada je 13. decembra 2018 sprejela sklep o uvedbi pribitka k cestnini na določenih odsekih avtocestnega omrežja, ki ga bodo plačevali cestninski zavezanci v okviru elektronskega cestninjenja težkih vozil, katerih največja dovoljena masa presega 3.500 kg. DARS d.d. kot upravljavec cestninskih cest je dolžan obračunavati pribitek na določenih odsekih cestninskih cest od 1. januarja 2019 dalje. Zbrana sredstva so namenjena za zagotavljanje sredstev za financiranje gradnje drugega tira železniške proge Divača–Koper. Zaračunan pribitek k cestnini se ne prikazuje kot del prihodkov družbe, ampak kot obveznost do Republike Slovenije.

b) za cestnino za določen čas:

- tip oziroma cestninski razred vozila;
- obdobje uporabe cestninske ceste (tedenska, mesečna, polletna in letna vinjeta).

Prihodki iz naslova prodaje letnih vinjet se pripoznajo v celoti v poslovnem letu, ki je označeno na letni vinjeti in sicer 1/12 vrednosti letne vinjete (brez DDV) vsak mesec v poslovnem letu.

Prihodki iz naslova prodaje polletnih vinjet se pripoznajo na način, da se 1/6 vrednosti polletne vinjete (brez DDV) prenese med prihodke v mesecu prodaje, ostalih 5/6 vrednosti polletne vinjete (brez DDV) pa se v naslednjih petih mesecih iz pasivnih časovnih razmejitev med prihodke mesečno prenese 1/6 vrednosti polletne vinjete (brez DDV).

Prihodki iz naslova prodaje tedenskih in mesečnih vinjet se v celoti v pripoznajo v mesecu prodaje.

Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve se nanašajo na usredstvene lastne storitve, izvedene na avtocestah (investicijska vlaganja, vlaganja v povečanje prometne varnosti na avtocestah). Nabavna vrednost v družbi izdelanega sredstva zajema stroške materiala, neposredne stroške dela in ostale stroške, ki jih je mogoče neposredno pripisati usposobitvi sredstva za nameravano uporabo.

Drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki, so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije, premije in podobni prihodki. Državne podpore, prejete za pridobitev osnovnih sredstev oziroma pokrivanje določenih stroškov, ostajajo začasno med odloženimi prihodki in se prenašajo med poslovne prihodke skladno z amortiziranjem pridobljenih osnovnih sredstev oziroma nastajanjem stroškov, za katerih pokrivanje so namenjene.

Prihodki iz naslova obračunanih zamudnih obresti in z njimi povezane terjatve se ob nastanku pripoznajo, če je verjetno, da bodo gospodarske koristi, povezane s poslom pritekale v podjetje.

Zneski, zbrani v korist tretjih oseb, kot so obračunani davek na dodano vrednost in druge dajatve, niso sestavina prihodkov od prodaje.

Finančni prihodki so prihodki iz naslova obresti in pozitivnih tečajnih razlik. Finančni prihodki se pripoznajo, če ne obstaja utemeljen dvom o njihovi velikosti in plačljivosti. Obresti se obračunavajo v sorazmerju s pretečenim obdobjem ter glede na neodplačni del glavnice in veljavno obrestno mero.

Druge prihodke sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu povečujejo poslovni izid (prejete odškodnine, nagrade za zaposlovanje invalidov nad predpisano kvoto ipd.).

Odhodki

Odhodki se pripoznajo, če je zmanjšanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju povezano z zmanjšanjem sredstev ali povečanjem dolga in je to zmanjšanje mogoče zanesljivo izmeriti. Odhodki se razvrščajo na poslovne, finančne in druge odhodke.

Poslovni odhodki se pripoznajo, ko je porabljen material oz. opravljena storitev, in sicer v obdobju, na katero se nanašajo. Poslovni odhodki DARS d. d. zajemajo odhodke, povezane z gradnjo, obnavljanjem ter upravljanjem in vzdrževanjem avtocest, ter so sestavljeni iz:

- stroškov materiala in nabavne vrednosti prodanega blaga,
- stroškov storitev,
- stroškov dela,
- odpisov vrednosti (razkritja, povezana z obračunom amortizacije, so prikazana v sklopu razkritij neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev),
- drugih poslovnih odhodkov.

Stroški materiala in storitev se pripoznavaajo na podlagi listin, ki dokazujejo, da so praviloma povezani z nastalimi gospodarskimi koristmi.

Zmanjšanje vrednosti zalog materiala na njihovo čisto iztržljivo vrednost ne poveča izkazanih stroškov materiala, temveč poveča prevrednotovalne poslovne odhodke v zvezi z zalogami.

Stroški materiala, ki se pred uporabo zadržujejo v zalogah, se izkazujejo v zneskih, ki so pred nastankom potroškov materiala oblikovali vrednost zalog. Zaloge se vrednotijo po metodi zaporednih cen (fifo). Stroški materiala in storitev, ki se pred uporabo ne zadržujejo v zalogah, se izkazujejo v dejanskih zneskih ob nabavi takšnega materiala.

Ocenjeni znesek vnaprej vračunanih stroškov materiala in storitev se izkazuje v postavkah, v katerih bi se sicer izkazovali takšni dejanski stroški materiala in storitev.

Če se pri letnem popisu materiala ugotovijo presežki ali primanjkljaji, za katere ni nihče osebno odgovoren, presežki zmanjšujejo do tedaj pripoznane stroške, primanjkljaji pa jih povečujejo.

Stroški dela so vse oblike zaslužkov, ki jih daje družba zaposlenim v zameno za njihovo službovanje. Stroški dela so plače, nadomestila plač, dajatve naravi, darila in nagrade zaposlenim, odpravnine, ki pripadajo zaposlenim, ko nehalo delati v družbi, in drugi dohodki, ki pripadajo zaposlenim skladno z zakonom, kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi skupaj z dajatvami, ki se dodatno obračunajo in bremenijo družbo.

Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi se obravnavajo kot stroški dela.

Nadomestila plač, ki bremenijo družbo, so nadomestila za določeno število dni odsotnosti med boleznijo, letni dopust, državne praznike in izredni dopust ter druga nadomestila skladno s predpisi, kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi.

Povračila zaposlenim, ki se obravnavajo kot stroški dela in so v neposredni zvezi z opravljanjem dela, so na primer zneski za prevoz na delo in z njega, zneski za povračilo stroškov prehrane med delom in drugi. Potni stroški v zvezi s službenimi potovanji, stroški dela na terenu, šolnine in štipendije, ki so v neposredni zvezi s poslovanjem družbe, se obravnavajo kot stroški storitev.

Družba je v letu 2019 izplačevala plače na podlagi Podjetniške kolektivne pogodbe DARS d. d., plače uprave DARS d. d. pa tudi v skladu z Zakonom o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti RS in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZPPOGD, Ur. l. RS, št. 21/2010). Družba v letu 2019 ni imela stroškov storitev v zvezi z agencijami za posredovanje delovne sile.

Za zahteve zaposlenih po izplačilih na podlagi določb zakona, kolektivne pogodbe, splošnega akta organizacije ali pogodbe o zaposlitvi, katerim pa organizacija nasprotuje, so vloženi tožbeni zahtevki s strani delavcev. Rezervacije za obveznosti za tožbe družba oblikuje na podlagi ocene o verjetnem izidu tožb, in sicer takrat, ko je verjetnost za negativen izid spora za družbo več kot 50-odstotna.

Finančni odhodki so odhodki iz naslova obresti iz prejetih posojil in izdanih obveznic, odhodki iz izpeljanih finančnih instrumentov za varovanje pred finančnimi tveganji, iz negativnih tečajnih razlik, zamudnih obresti in

oslabitve finančnih naložb. Finančni odhodki se pripoznajo po obračunu, in to ne glede na plačila, ki so povezana z njimi.

Druge odhodke sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu zmanjšujejo poslovni izid. Med drugimi poslovnimi odhodki družba evidentira:

- plačilo odškodnin po sodbah,
- povračila stroškov revizijskih postopkov,
- ostale denarne kazni.

Davek od dohodka pravnih oseb in odloženi davek

Davek od dohodka je obračunan po Zakonu o davku od dohodka pravnih oseb. Davek od dohodka za leto 2019 je obračunan po 19-odstotni stopnji na obdavčljivi dobiček, ki ga je ustvarilo podjetje v davčnem obdobju.

Odloženi davek je namenjen pokrivanju začasne razlike, ki nastane med davčno vrednostjo sredstev in obveznosti ter njihovo knjigovodsko vrednostjo, in se izračunava z metodo obveznosti po trenutno veljavnih davčnih stopnjah.

Odložena terjatev za davek se pripozna v obsegu, za katerega obstaja verjetnost, da bo na razpolago prihodnji obdavčljiv dobiček, v breme katerega bo v prihodnje mogoče uporabiti odloženo terjatev.

Izkaz denarnih tokov

Izkaz denarnih tokov je sestavljen po posredni metodi (različica II) iz podatkov iz bilance stanja na dan 31. decembra 2018 in 31. decembra 2019, iz podatkov izkaza poslovnega izida za leto 2019 ter iz dodatnih podatkov, ki so potrebni za prilagoditev pritokov in odtokov.

Izkaz denarnih tokov sestavljajo denarni tokovi pri poslovanju, investiranju in financiranju.

II.4 Finančno poslovanje in upravljanje s finančnimi tveganji

V družbi DARS d. d. aktivno spremljamo negotovost in spremenljivost finančnega okolja, saj le-ta predstavlja različne vrste finančnih tveganj. Finančna tveganja lahko negativno vplivajo na sposobnost ustvarjanja prihodkov, obvladovanja odhodkov, ohranjanja vrednosti sredstev ter izpolnjevanja obveznosti. V družbi DARS d. d. zato prav tem kategorijam tveganj posvečamo posebno pozornost.

Glavni cilj upravljanja finančnih tveganj so doseganje stabilnosti poslovanja, povečanje finančnih prihodkov, zmanjšanje finančnih odhodkov, povečanje vrednosti družbe ter zmanjšanje učinka nepredvidenih škodnih dogodkov. Za varovanje pred temi tveganji izvajamo aktivnosti na poslovnem, naložbenem in finančnem področju.

Za družbo DARS d. d. so ključne vrste finančnih tveganj obrestno, kreditno in likvidnostno tveganje. Z upravljanjem teh tveganj skušamo doseči optimalno stabilnost poslovanja in zmanjšati izpostavljenost posameznim vrstam tveganja, da bodo ta sprejemljiva. Naš cilj je doseči stabilnejši denarni tok, ki omogoča pravočasno poravnavanje obveznosti iz naslova zadolževanja za gradnjo avtocest.

Zap. št.	Opis tveganja	Ocena tveganja		Stopnja tveganja	Upravljanje tveganja (nadzor)
		Verjetnost nastanka tveganja	Posledice nastanka tveganja		
1	2	3	4	5 = 3 x 4	6
1	Valutno tveganje	1	1	1	Uporaba naravne zaščite izenačevanja denarnih tokov, redno spremljanje deviznih trgov, varovanje z uporabo ustreznih finančnih instrumentov
2	Obrestno tveganje	2	3	6	Spremljanje gibanja obrestnih mer, pogajanje s kreditnimi institucijami, varovanje z uporabo ustreznih finančnih instrumentov
3	Kreditno tveganje	2	2	4	Spremljanje izpostavljenosti do posameznega partnerja ter njegove poslovne in finančne bonitete
4	Likvidnostno tveganje	2	2	4	Nadzor nad denarnimi tokovi, načrtovanje potreb po likvidnih sredstvih, vnaprej dogovorjeni okvirni krediti in limiti, spremljanje in redno analiziranje vzdržnosti kreditnega portfelja družbe

Verjetnost nastanka tveganja: majhna (1), srednja (2), velika (3)

Posledice: dobre (1), srednje (2), slabe (3)

Valutno tveganje

Izpostavljenost valutnim tveganjem ocenjujemo kot nizko, zato ne uporabljamo instrumentov zavarovanja. V družbi DARS d. d. večina transakcij poteka v evrih. Na matičnih DarsGo servisih je možno plačevanje tudi s tujimi valutami, ki se takoj konvertirajo v valuto evro, vendar je z uvedbo elektronskega cestninskega sistema teh plačil malo. Kljub temu v družbi redno spremljamo dogajanje na deviznih trgih.

Obrestno tveganje

V zadnjih nekaj letih smo veliko pozornost namenili obrestnim tveganjem, ki ima za posledico zmanjšanje gospodarskih koristi družbe zaradi spremembe višine obrestnih mer na trgu. V družbi DARS tekoče spremljamo izpostavljenost obrestnemu tveganju. Cilj upravljanja z obrestnimi tveganji je stabilen denarni tok v smislu izpolnjevanja obveznosti družbe.

Ključna obrestna mera je že dalj časa pri nič odstotkih, nespremenjeni pa sta tudi obrestna mera za deponiranje presežne likvidnosti bank pri -0,5 odstotka in obrestna mera za mejno posojanje pri 0,25 odstotka. Šestmesečni EURIBOR se je v letu 2019 gibal med -0,23 in -0,44 odstotka. Skupna obrestna mera, po kateri se zadolžuje DARS

(povprečna ponderirana obrestna mera), je na dan 31. 12. 2019 znašala 1,69 % in je bila rahlo višja kot na dan 31. 12. 2018, ko je znašala 1,66%.

Obrestno tveganje je nepredvidljivo in ima glede na obseg dolga lahko velik vpliv na poslovni izid družbe. Del variabilnih obrestnih mer dolgoročnih kreditov je zaščiten z uporabo ustreznih izvedenih finančnih instrumentov, s pomočjo katerih je bila variabilna obrestna mera spremenjena v fiksno. Pri odločitvi o dodatnem zavarovanju upoštevamo napovedi gibanj obrestnih mer in se glede na razmere na finančnem trgu odločimo, kdaj bomo izvedli dodatno zavarovanje. Glede na to, da so obrestne mere v območju z evrom na zgodovinsko nizkih ravneh in se dvig obrestnih mer ves čas odmika, tako niti ni bilo potrebe po sklenitvi novih poslov zavarovanja obrestnih tveganj.

Družba izpostavljenost obrestnemu tveganju v obdobju nizkih obrestnih mer zmanjšuje tudi preko novega zadolževanja po nespremenljivi obrestni meri. V poslovnem letu 2019 smo okrepili delež kreditov, ki imajo fiksno obrestno mero oziroma so zavarovani z izvedenimi finančnimi instrumenti. Njihov delež je konec leta 2019 zajemal 71 % kreditnega portfelja družbe DARS d. d., preostanek v višini 28 % je izpostavljen spremenljivi obrestni meri, medtem ko 1 % predstavlja brezobrestni dolg. Z upoštevanjem brezobrestnega dolga ima družba pred obrestnimi tveganji zaščitenega skupaj 72 % kreditnega portfelja.

Simulacija tveganja spremembe obrestne mere na spremembo finančnih odhodkov glede na stanje dolga DARS d. d. in strukturo obrestnih mer na dan 31. 12. 2019 kaže, da bi zvišanje EURIBOR-a za eno odstotno točko na letni ravni pomenila povečanje finančnih odhodkov za okoli 5,8 milijona evrov. Spremembe EURIBOR-a imajo tako vpliv na poslovni izid družbe.

Kreditno tveganje

Posebno pozornost je družba namenila kreditnim tveganjem, ki zajemajo vsa tveganja, pri katerih se zaradi neporavnanih pogodbenih obveznosti poslovnih partnerjev zmanjšajo gospodarske koristi družbe. Tako družba ves čas nadzira odprte terjatve do posameznih poslovnih partnerjev in po potrebi ustrezno ukrepa. Glavno tveganje je identificirano pri plačevanju cestnine v sistemu DarsGo za vozila, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kilogramov, za katera se plačilo izvede za pretekli mesec na podlagi izstavljenega zbirnega računa pogodbenim poplačnikom ali izdajateljem plačilnih kartic. Identificirano je tudi tveganje pri prodaji vinjet po prodajnih zastopnikih. Za določen segment poslovnih partnerjev so zahtevani instrumenti zavarovanja. Vzpostavljeni so natančno določeni postopki spremljanja bonitetnih ocen poslovnih partnerjev (ob vsakokratnem podaljšanju pogodbe; redna spremljava objavljenih stečajev, likvidacij, insolvenčnih postopkov). V primeru nesprejemljivih kreditnih tveganj se uporabijo pogodbeno dogovorjeni mehanizmi (npr. ustavitev zagotavljanja storitve (cestnina) in dobave blaga (vinjete), prekinitev pogodbe), v primeru zamud pri plačilu pa se aktivirajo postopki izterjave dolga.

Z uvedbo sistema DarsGo in ukinitvijo možnosti plačevanja cestnine na cestninskih postajah se je pojavilo tveganje za neplačevanje cestnine v smislu, da vozniki tovornih vozil uporabljajo avtoceste brez naprave DarsGo ali nimajo ustreznega finančnega kritja na računu vozila. Zagotovilo za to, da se to ne bo dogajalo oz. da bo obseg tega čim manjši, je ustrezno organiziran cestninski nadzor. Dodaten ukrep za obvladovanje tveganja neplačil je, da se spodbuja poplačniško plačevanje cestnine z bencinskimi karticami, kjer večino tveganja prevzema izdajatelj bencinske kartice. Tveganja neplačila pri poplačniškem plačevanju cestnine pri poslovnih partnerjih, ki poplačniške pogodbe sklepajo neposredno z DARS d. d., se obvladuje tako, da se spremlja njihove bonitetne ocene in se, v kolikor so te podpovprečne, zahteva ustrezna bančna garancija. V primeru, da pride do zamude pri plačilu, se aktivira postopek unovčitve, naprave DarsGo za vsa vozila take stranke, pa se uvrstijo v predplačniški način plačevanja cestnine. Vsi novi pogodbeni poplačniki pa morajo prvi dve leti sodelovana predložiti bančno garancijo ne glede na bonitetno oceno.

Likvidnostno tveganje

Tveganja plačilne sposobnosti zajemajo tveganja, povezana s primanjkljajem razpoložljivih finančnih virov in posledično z nesposobnostjo družbe, da pravočasno poravnava svoje obveznosti. Zaradi uspešnega poslovanja, učinkovitega gospodarjenja s sredstvi in trajne sposobnosti ustvarjanja denarnih tokov iz poslovanja se to tveganje ocenjuje kot zmerno. Osnovno načelo zadolževanja in upravljanja s kreditnim portfeljem je uskladitev ciljev čim nižjega stroška zadolževanja z rokovno strukturo, ki zagotavlja čim manjšo izpostavljenost likvidnemu tveganju.

Letne obveznosti iz naslova odplačila dolga do leta 2021 porabljajo bistveni del denarnega toka iz poslovanja, zato bo potrebno del dolga tudi refinancirati. Za ta namen je bil v letu 2015 sprejet Krovni zakon za prestrukturiranje dolga (Zakon o poroštvu Republike Slovenije za obveznosti DARS d. d. iz naslova kreditov in dolžniških vrednostnih papirjev, najetih oziroma izdanih za refinanciranje obstoječega dolga DARS d. d. (Uradni list RS, št. 30/15)). Sprejeti zakon omogoča družbi DARS d. d. aktivno upravljanje obstoječega dolga, prestrukturiranje kreditnega portfelja ter pravočasno zagotovitev vseh potrebnih virov sredstev za pokrivanje zapadlih obveznosti iz obstoječega dolga. Za namen refinanciranja obstoječega dolga se družba zadolžuje s 100-odstotnim poroštvom države. Za leto 2019 je družba zbrala dovolj likvidnostnih rezerv, ki jih ima v obliki depozitov, tako potrebe po refinanciranju ni bilo. Zadolženost družbe se je zmanjšala za 212,8 milijona evrov.

Za financiranje vzpostavitve Elektronskega cestninskega sistema je bila v novembru 2017 sklenjena pogodba z banko EIB za najem kredita v višini 51 milijonov evrov, ki ima jamstvo Evropske unije oziroma Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI). V letu 2020 se bo črpala zadnja tranša posojila v višini 26 mio EUR. Za zaprtje finančne konstrukcije projekta vzpostavitve Elektronskega cestninskega sistema je družba v 2018 pričela z novim postopkom zadolževanja in sicer brez poročta države. Pogoji zadolževanja so prilagojeni pogojem iz kreditne pogodbe z EIB banko. Kreditna pogodba v višini 51 milijonov EUR je bila podpisana z banko KfW IPEX-Bank dne 25.4.2019, kredit bo v celoti črpan v letu 2020.

Pred nami so že novi infrastrukturni projekti. Eden izmed pomembnejših projektov je tudi izgradnja druge cevi predora Karavanke, za katerega smo s postopkom pridobivanja virov financiranja v okvirih jamstva EFSI pričeli že v letu 2018. Tekom leta 2019 se je z banko EIB uskladila vsa pogodbeni dokumentacija za najem kredita v višini 90 mio evrov. Pogodba je bila podpisana dne 13.2.2020, z možnostjo postopnega črpanja kredita v skladu z dinamiko del.

Vsled izvajanja bodočih investicijskih načrtov po ReNPRP30 je 18. decembra Državni zbor RS sprejel poroštveni zakon, ki ureja podelitev državnega poročta družbi DARS d.d. za financiranje izgradnje dveh odsekov in sicer na 3. razvojni osi sever (Velenje – Slovenj Gradec) in izgradnje odseka na 3. razvojni osi jug (Novo mesto vzhod – Osredok) v skupni vrednosti do 360 milijonov evrov, s čimer bo omogočeno pridobivanje virov financiranja za predvideno dinamiko izvedbe. Zaradi pravil Eurostat država ne sme zagotavljati poročta za več kot 50 odstotkov vrednosti sredstev. Za oba odseka, ki sta predmet omenjenega zakona, so že potrjeni investicijski programi. Za zaprtje finančne konstrukcije projektov se bo v čim večji možni meri uporabilo jamstvo EFSI (dano jamstvo Evropske unije banki EIB za 50 odstotkov vrednosti upravičenih stroškov projekta), hkrati pa tudi že tečejo aktivnosti za pridobitev nepovratnih evropskih sredstev.

Veliko pozornost posvečamo vodenju denarnega toka tudi na področju planiranja prilivov iz cestnin, ki predstavljajo temeljni vir za poravnavanje obveznosti iz naslova zadolženosti. Prihodki od cestnin so bili v letu 2019 višji kot v letu 2018, kar posledično povečuje obseg obratnega kapitala. S pridobljenimi dolgoročnimi kreditnimi linijami tako zagotavljamo visok nivo likvidnosti družbe DARS d. d., ki je v vsakem trenutku sposobna izpolniti vse dospele obveznosti. Za dolgoročno vzdržnost poslovanja družbe bo poleg refinanciranja potrebno vsakoletno prilagajati tudi cenik cestnine, ki bo omogočal vzdrževanje ustreznega obsega prihodkov za pokritje celotnih infrastrukturnih stroškov in servisiranje dolga.

II.5 Pojasnila k računovodskim izkazom

II.5.1 Pojasnila k bilanci stanja

II.5.1.1 Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve

Kot neopredmetena sredstva vodi družba računalniške programe.

Pregled gibanja neopredmetenih sredstev v letu 2019

V EUR (brez centov)	Računalniški programi	Neopredmetena osnovna sredstva v gradnji	Skupaj
Nabavna vrednost			
Stanje na dan 31.12.2018	43.298.635	521.515	43.820.150
Nabave	0	1.753.538	1.753.538
Aktiviranja	1.951.163	-1.951.163	0
Izločitve (odtuitve , odpisi)	-3.158.767	0	-3.158.767
Stanje na dan 31.12.2019	42.091.031	323.890	42.414.921
Popravek vrednosti			
Stanje na dan 31.12.2018	12.168.586	0	12.168.586
Amortizacija	4.020.864	0	4.020.864
Izločitve (odtuitve, odpisi)	-3.143.231	0	-3.143.231
Stanje na dan 31.12.2019	13.046.220	0	13.046.220
Sedanja vrednost			
Stanje na dan 31.12.2018	31.130.049	521.515	31.651.564
Stanje na dan 31.12.2019	29.044.811	323.890	29.368.701

Pregled gibanja neopredmetenih sredstev v letu 2018

V EUR (brez centov)	Računalniški programi	Neopredmetena osnovna sredstva v gradnji	Skupaj
Nabavna vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2017	9.583.397	249.204	9.832.601
Nabave	0	34.021.310	34.021.310
Aktiviranje	33.742.498	-33.742.498	0
Izločitve (odtuitve, odpisi)	-27.261	-6.500	-33.761
Stanje na dan 31. 12. 2018	43.298.635	521.515	43.820.150
Popravek vrednosti			
Stanje na dan 31. 12. 2017	8.586.201	0	8.586.201
Amortizacija	3.609.646	0	3.609.646
Izločitve (odtuitve, odpisi)	-27.261	0	-27.261
Stanje na dan 31.12. 2018	12.168.586	0	12.168.586
Sedanja vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2017	997.196	249.204	1.246.400
Stanje na dan 31. 12. 2018	31.130.049	521.515	31.651.564

V letu 2019 smo aktivirali naslednja večja neopredmetena osnovna sredstva:

- programska oprema Orodje mobilne komunikacije C-ITS v višini 802.890 evrov ,
- aplikacija Sistema za vodenje mednarodnega prometa (investicija v teku) v višini 174.826 evrov,
- nadgradnja programske opreme Elektronskega cestninskega sistema v prostem prometu v višini 714.609 evrov,

- nadgradnja programske opreme za informacijsko podporo za spremljanja in obveščanja o stanju prometa KAŽIPOT II. v višini 77.550 evrov ter
- nadgradnja programske opreme NAVISION v višini 65.888 evrov.

Neopredmetena dolgoročna sredstva DARS d. d. na dan 31. decembra 2019 niso zastavljena kot jamstvo za obveznosti in ne izkazujejo znakov slabitev, saj gre večinoma za novo nabavljena neopredmetena osnovna sredstva.

Pogodbene obveze za neopredmetena sredstva na 31. 12. 2019 znašajo 414.689 evrov in se pretežno nanašajo na nakup programske opreme ter licenc, razvoj programske opreme in nadgradnjo sistemske programske opreme.

Dolgoročne aktivne časovne razmejitve v višini 21.617 evrov se nanašajo na preostanek stroškov razvoja in registracije lastne blagovne znamke DarsGo. Družba DARS d. d. je za potrebe identifikacije Elektronskega cestninskega sistema v prostem prometu ter naprav, ki se bodo nameščale v kabine težkih vozil, razvila in na Uradu za intelektualno lastnino registrirala lastno blagovno znamko DarsGo z dobo veljavnosti do junija 2027. Ker v organizacije ustvarjene blagovne znamke ni mogoče pripoznati kot neopredmetena sredstva je skupni strošek razvoja in registracije knjižen na dolgoročne aktivne časovne razmejitve in se bo ves čas veljavnosti sorazmerno mesečno prenašal na stroške.

II.5.1.2 Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva vključujejo zemljišča, zgradbe, opremo ter opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi.

Zemljišča predstavljajo zemljišča vzdrževalnih avtocestnih baz, poslovnih in stanovanjskih stavb, počivališč in viškov ob avtocesti ter pravice na nepremičninah.

Stavbna pravica je bila v skladu z ZDARS-1 ustanovljena v korist DARS d. d. na zemljiščih v lasti Republike Slovenije, na katerih so avtoceste kot objekti, ki so bili zgrajeni ali so se pričeli graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1. Stavbna pravica je ustanovljena za 50 let (od 4. decembra 2010 do 4. decembra 2060) kot neodplačna. Z Zakonom o uravnoteženju javnih financ je stavbna pravica postala odplačna in se zanjo plačuje letno nadomestilo v skladu z letno izvedbeno pogodbo za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1.

Stavbna pravica ima končno dobo koristnosti in jo amortiziramo v dobi koristnosti, to je v obdobju, za katero je ustanovljena. Doba koristnosti stavbne pravice je doba, v kateri jo ima družba pravico izrabljati.

Pooblaščen ocenjevalec vrednosti nepremičnin je 29. februarja 2016 na zahtevo Ministrstva za infrastrukturo dopolnil Poročilo o oceni vrednosti nadomestila za ustanovitev stavbne pravice na dan 31. 5. 2012, ki sedaj znaša 190.760.000 evrov brez DDV. DARS d. d. je izvedel uskladitev vrednosti stavbne pravice na novo ocenjeno vrednost, ki je sedaj za 50.787 evrov nižja od prvotno ocenjene.

Zgradbe so sestavljene iz avtocest (spodnji ustroj, zgornji ustroj, objekti, cestna infrastruktura – drugi upravljavci) in ostalih zgradb (avtocestne baze, cestninske postaje, poslovna stavba v Celju, počitniške enote, stanovanja). Slovenski računovodski standardi ne določajo podrobno, kateri stroški sestavljajo nabavno vrednost spodnjega ustroja avtoceste, zato je to opredelitev sprejela družba sama. Razmejitev stroškov, ki sestavljajo nabavno vrednost spodnjega in zgornjega ustroja avtoceste, je prikazana v poglavju računovodske usmeritve.

Oprema predstavlja premično opremo, namenjeno za opravljanje dejavnosti upravljanja, vzdrževanja in pobiranja cestnine.

Med opredmetenimi osnovnimi sredstvi družba vodi DarsGo naprave s pomočjo katerih se izvaja cestninjenje v Elektronskem cestninskem sistemu v prostem prometnem toku za vsa vozila z največjo dovoljeno maso nad 3,5 tone. Cestninjenje v prostem prometnem toku se izvaja samo s predpisano nameščeno in delujočo DarsGo napravo v vozilu cestninskega zavezanca. V skladu s 25. členom Zakona o cestninjenju je DarsGo naprava v lasti upravljavca cestninskih cest. DARS lahko od stranke kadar koli zahteva vračilo in zamenjavo DarsGo naprave.

Na dan 31.12.2019 je bil nabavna vrednost DarsGo naprav 4.189.909 in knjigovodska vrednost 3.127.575 EUR. Naprava DarsGo se iz zalog blaga prenese med osnovna sredstva s prvo izračitvijo naprave DarsGo cestninskemu zavezancu.

Če je nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva pomembna, jo družba v skladu s SRS razdeli na pomembnejše sestavne dele takega osnovnega sredstva. Če imajo ti deli različne dobe koristnosti in/ali vzorce uporabe, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega sredstva, se obravnava vsak del posebej.

V letu 2019 smo aktivirali naslednja večja opredmetena osnovna sredstva:

- vlaganja v avtoceste in ostale zgradbe v višini 91.219.071 evrov,
- vlaganja v ostalo oprema za opravljanje dejavnosti družbe (računalniška oprema, pisarniško pohištvo, stroji, naprave, orodja, tovorna in kombinirana vozila, ter najem osebnih vozil) v višini 11.935.577 evrov,
- vlaganja v opremo Elektronskega cestninskega sistema v prostem prometu v višini 261.117 evrov ter
- DarsGo naprave v višini 1.099.329 evrov.

V letu 2019 smo izločili naslednja večja opredmetena osnovna sredstva iz naslova:

- sredstva, ki so v upravljanju organov Republike Slovenije, so bila prenesena iz premoženja Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d. v premoženje Republike Slovenije v nabavni vrednosti, v višini 235.724.996 evrov,
- rekonstrukcije avtocestnih odsekov, zaradi rušitev in preureditev cestninskih postaj, v nabavni vrednosti v višini 21.964.054 evrov,
- odstranitve posameznih delov cestninskih postaj po uvedbi elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku za vsa vozila z največjo dovoljeno maso nad 3,5 tone, v nabavni vrednosti v višini 11.259.661 evrov,
- izvedbe odprave pomanjkljivosti pri postavitvi protihrupnih ograj na odseku Dramlje-Celje in odseku Celje-Arja vas, v nabavni vrednosti v višini 3.410.228 evrov,
- prodaje zemljišč, ki so bila pridobljena za gradnjo avtocest, vendar delno ali v celoti niso bila uporabljena za gradnjo avtocest oziroma za njihovo upravljanje ali vzdrževanje v nabavni vrednosti v višini 3.434.842 evrov,
- prenove sestavnih delov objektov avtocestne baze Hrušica, v nabavni vrednosti višini 368.085 evrov,
- trajne izločitve osnovnih sredstev iz uporabe z odvozom na javna odlagališča odpadkov zaradi dotrajanosti, poškodb, zastarelosti ter zaradi uvedbe elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku za vsa vozila z največjo dovoljeno maso nad 3,5 tone v nabavni vrednosti 23.772.128 evrov.

Opredmetena osnovna sredstva DARS d. d. na dan 31. decembra 2019 niso zastavljena kot jamstvo za obveznosti. Krediti in izdane obveznice za financiranje opredmetenih osnovnih sredstev DARS d. d. so zavarovani s poročtvom RS, razen kredita Evropske investicijske banke za vzpostavitev DarsGo sistema (ECS) v višini 51 milijonov evrov, ki ima jamstvo Evropske unije oziroma Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI).

Opredmetenim osnovnim sredstvom, ki so bila aktivirana v letu 2019 niso bili pripisani stroški izposojanja. Stroški izposojanja pripisani Opredmetenim osnovnim sredstvom v pridobivanju v letu 2019 znašajo 131.226 evrov, skupaj stroški izposojanja Opredmetenim osnovnim sredstvom v pridobivanju na dan 31.12.2019 znašajo 4.588.128 evrov.

Pregled gibanja opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2019

V EUR (brez centov)	Zemljišča			Zgradbe-NAJEMI	Avtoceste (spodnji ustroj, zgornji ustroj, objekti, druga avtocestna infrastruktura)	Zgradbe (AC baze, CP, poslovna stavba Celje, poč. enote, stanovanja..)	Opredmetena osnovna sredstva v gradnji - zgradbe	Oprema in drobní inventar	Oprema-NAJEMI	Opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju - oprema	Skupaj
	Zemljišča	Zemljišča-NAJEMI	Stavbna pravica								
Nabavna vrednost											
Stanje na dan 31. 12. 2018	32.171.609	0	190.760.000	0	5.877.606.366	75.377.461	58.067.159	147.589.743	0	9.740	6.381.582.077
Stanje na dan 1. 1. 2019	32.171.609	36.250	190.760.000	2.171.423	5.877.606.366	75.377.461	58.067.159	147.589.743	1.126.946	9.740	6.384.916.696
Nabave v letu 2019	0	0	0	59.371	0	0	114.765.660	0	783.299	11.859.130	127.467.460
Prerazporeditev iz sredstev razpoložljivih za prodajo	0	0	0	0	0	0	107.857	0	0	0	107.857
Aktiviranja	641.296	0	0	0	86.842.179	2.146.099	-89.629.573	11.385.779	0	-11.385.779	0
Izločitve v letu 2019/odtuitjve , odpisi/	-3.434.842	0	0	0	-261.304.721	-11.476.362	0	-23.819.622	0	0	-300.035.546
Stanje na dan 31. 12. 2019	29.378.062	36.250	190.760.000	2.230.794	5.703.143.825	66.047.198	83.311.102	135.155.900	1.910.245	483.091	6.212.456.467
Popravek vrednosti											
Stanje na dan 1. 1. 2019	0	0	25.853.064	0	1.112.348.325	17.878.529	0	110.937.048	0	0	1.267.016.967
Stanje na dan 31. 12. 2018	0	0	25.853.064	0	1.112.348.325	17.878.529	0	110.937.048	0	0	1.267.016.967
Amortizacija v letu 2019	0	3.625	3.926.356	505.683	157.971.161	2.220.175	0	10.918.741	459.418	0	176.005.159
Oslabitev v 2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Premiki med postavkami	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Izločitve v letu 2019/odtuitjve, odpisi/	0	0	0	0	-5.530.471	-2.880.318	0	-23.777.240	0	0	-32.188.030
Stanje na dan 31. 12. 2019	0	3.625	29.779.420	505.683	1.264.789.015	17.218.386	0	98.078.549	459.418	0	1.410.834.096
Sedanja vrednost											
Stanje na dan 31. 12. 2018	32.171.609	0	164.906.936	0	4.765.258.041	57.498.931	58.067.159	36.652.695	0	9.740	5.114.565.110
Stanje na dan 1. 1. 2019	32.171.609	36.250	164.906.936	2.171.423	4.765.258.041	57.498.931	58.067.159	36.652.695	1.126.946	9.740	5.117.899.729
Stanje na dan 31. 12. 2019	29.378.062	32.625	160.980.580	1.725.111	4.438.354.810	48.828.812	83.311.102	37.077.351	1.450.827	483.091	4.801.622.371

Pregled gibanja opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2018

V EUR (brez centov)	Zemljišča		Avtoceste (spodnji ustroj, zgornji ustroj, objekti, druga cestna infrastruktura, drugi upravljavci)	Zgradbe (avtocestne baze, cestninske postaje, poslovne stavbe, počitniške enote, stanovanja ...)	Oprema in drobní inventar	Opredmetena osnovna sredstva v gradnji	Skupaj
	Zemljišča	Stavbna pravica					
Nabavna vrednost							
Stanje na dan 31. 12. 2017	31.882.153	190.760.000	5.744.437.905	74.120.464	124.551.305	106.301.668	6.272.053.495
Nabave v letu 2018	0	0	0	0	0	118.755.297	118.755.297
Premiki med postavkami	0	0	-270.164	0	270.164	0	0
Aktiviranje	483.021	0	133.438.625	1.934.992	27.932.228	-163.788.866	0
Izločitve v letu 2018 (odtuitve, odpisi)	-193.566	0	0	-677.995	-5.163.953	-3.191.200	-9.226.714
Stanje na dan 31. 12. 2018	32.171.608	190.760.000	5.877.606.366	75.377.461	147.589.744	58.076.899	6.381.582.078
Popravek vrednosti							
Stanje na dan 31. 12. 2017	0	21.926.709	959.815.649	15.785.250	107.221.983	0	1.104.749.591
Amortizacija v letu 2018	0	3.926.356	152.655.828	2.266.328	8.672.237	0	167.520.749
Oslabitev v 2018	0	0	0	0	5411	0	5.411
Premiki med postavkami	0	0	-123.152	0	123.152	0	0
Izločitve v letu 2018 (odtuitve, odpisi)	0	0	0	-173.049	-5.085.734	0	-5.258.783
Stanje na dan 31. 12. 2018	0	25.853.065	1.112.348.325	17.878.529	110.937.049	0	1.267.016.968
Sedanja vrednost							
Stanje na dan 31. 12. 2017	31.882.153	168.833.291	4.784.622.257	58.335.214	17.329.322	106.301.668	5.167.303.904
Stanje na dan 31. 12. 2018	32.171.609	164.906.935	4.765.258.041	57.498.932	36.652.695	58.076.899	5.114.565.110

II.5.1.3 Naložbene nepremičnine

V EUR (brez centov)	Zemljišča	Zgradbe	Skupaj
Nabavna vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2018	1.363.906	989.781	2.353.687
Povečanja	0	0	0
Stanje na dan 31. 12. 2019	1.363.906	989.781	2.353.687
Popravek vrednosti			
Stanje na dan 31. 12. 2018	0	42.066	42.066
Amortizacija	0	29.693	29.693
Stanje na dan 31. 12. 2019	0	71.759	71.759
Sedanja vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2018	1.363.906	947.715	2.311.621
Stanje na dan 31. 12. 2019	1.363.906	918.022	2.281.928

V EUR (brez centov)	Zemljišča	Zgradbe	Skupaj
Nabavna vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2017	1.363.906	989.781	2.353.687
Povečanja	0	0	0
Stanje na dan 31. 12. 2018	1.363.906	989.781	2.353.687
Popravek vrednosti			
Stanje na dan 31. 12. 2017	0	12.372	12.372
Amortizacija	0	29.693	29.693
Stanje na dan 31. 12. 2018	0	42.066	42.066
Sedanja vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2017	1.363.906	977.408	2.341.315
Stanje na dan 31. 12. 2018	1.363.906	947.715	2.311.621

Namen pridobljenih naložbenih nepremičnin je pridobivanje prihodkov od najemnin. Prihodki od najemnin od naložbenih nepremičnin so v letu 2019 znašali 26.162 evrov. Stroške povezane z naložbenimi nepremičninami krijejo najemniki. Poštena vrednost naložbenih nepremičnin pomembno ne odstopa od knjigovodske vrednosti. Vrednotenje naložbenih nepremičnin je izvedel neodvisni ocenjevalec vrednosti nepremičnin v letu 2017.

II.5.1.4 Pravica do uporabe sredstva

Družba DARS najema zemljišča, poslovne prostore, optična vlakna, vozila in opremo. Povprečna doba trajanja najema znaša 4 leta. Družba DARS d.d. nima možnosti, da določeno opremo, ki je v najemu odkupi po nominalni vrednosti po koncu obdobja najema. Obveznosti iz najema so zavarovane z lastninsko pravico najemodajalca na opredmetenih osnovnih sredstvih, ki so v najemu.

Gibanje sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe:

V EUR (brez centov)	Zemljišča	Zgradbe	Oprema in drobn inventar	Skupaj
Nabavna vrednost				
Stanje na dan 1. 1. 2019	36.250	2.171.423	1.126.946	3.334.618
Nabave v letu 2019	0	59.371	783.299	842.670
Stanje na dan 31. 12. 2019	36.250	2.230.794	1.910.245	4.177.288

V EUR (brez centov)	Zemljišča	Zgradbe	Oprema in drobn inventar	Skupaj
Popravek vrednosti				
Stanje na dan 1. 1. 2019	0	0	0	0
Amortizacija v letu 2019	3.625	505.683	459.418	968.726
Stanje na dan 31. 12. 2019	3.625	505.683	459.418	968.726
Sedanja vrednost				
Stanje na dan 1. 1. 2019	36.250	2.171.423	1.126.946	3.334.618
Stanje na dan 31. 12. 2019	32.625	1.725.111	1.450.827	3.208.562

Družba sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe meri po nabavni vrednosti, ki je enaka sedanji vrednosti prihodnjih najemnin. Za dobo koristnosti sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe upošteva obdobje trajanja najemne pogodbe.

Zneski, pripoznani s pravico do uporabe sredstva, razvrščeno med opredmetena osnovna sredstva v izkazu poslovnega izida

Na dan 31. decembra 2019 ima družba DARS 11.068,37 EUR obveznosti iz naslova kratkoročnih najemov in najemov majhnih vrednosti. Nobena od sklenjenih najemnih pogodb za najem, ne vključuje spremenljive najemnine, ki bi bila vezana na ustvarjeno prodajo v teh najetih nepremičninah.

Znesek plačanih najemnin od najemov, ki se vodijo kot pravica do uporabe, je v letu 2019 znašal 1.012.402 EUR.

Prikaz učinka najemov v letu 2019 na izkaz poslovnega izida:

V EUR (brez centov)	2019
Amortizacija Pravice do uporabe sredstva	968.726
Odhodki za obresti na obveznosti iz najema	75.763
Stroški najema v zvezi s kratkoročnimi najemi	53.299
Stroški najema v zvezi z najemi sredstev majhnih vrednosti	97.209
Skupaj	1.194.996

Družba DARS nima sklenjenih pogodb s spremenljivimi najemninami, zato vsi zgoraj navedeni zneski predstavljajo nespremenljive pogodbe za leto 2019. Družba v letu 2019 ni ustvarila prihodkov iz podnajema pravice do uporabe sredstva in družba ni ustvarila dobičkov oziroma izgub iz transakcij prodaje s povratnim najemom.

II.5.1.5 Dolgoročne finančne naložbe

Dolgoročna posojila drugim na dan 31. decembra 2019 v višini 70.000.000 evrov vključujejo:

- dolgoročne depozite pri bankah v višini 70.000.000 evrov z zapadlostjo od 398 do 547 dni in povprečno ponderirano obrestno mero 0,07 odstotka.

V EUR (brez centov)	2019	2018
Stanje na dan 1.1.	37.000.000	253.000.000
Pridobitev novih depozitov	195.000.000	77.000.000
Prenos iz kratkoročnih finančnih naložb	50.000.000	0
Prenosi na kratkoročne finančne naložbe	212.000.000	293.000.000
Stanje na dan 31. 12.	70.000.000	37.000.000

Dolgoročne finančne naložbe niso izpostavljene kreditnemu tveganju oziroma obstaja le minimalno tveganje, da nasprotna stranka ne bo izpolnila obveznosti, saj družba likvidnostne presežke sredstev v pretežnem delu vlaga v depozite bank s sedežem v RS. Knjigovodska vrednost dolgoročnih finančnih naložb do drugih je enaka poštenu vrednosti.

II.5.1.6 Dolgoročne poslovne terjatve

Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev se v višini 30.754 evrov nanašajo na terjatev iz naslova potrditve prisilne poravnave do družbe T-2 d. o. o.

Dolgoročne poslovne terjatve do drugih se v višini:

- 16.923.277 evrov nanašajo na dolgoročni del terjatev za vstopni DDV iz naslova nadomestila za ustanovitev stavbne pravice in
- 4.617 evrov nanašajo na natečene obresti od dolgoročnih depozitov pri bankah.

II.5.1.7 Odložene terjatve za davek

Pregled gibanja odloženih terjatev za davek v letu 2019

V EUR (brez centov)	31.12.2018	Pripoznavo v izkazu poslovnega izida	Pripoznane v izkazu drugega vseobsegajočega donosa	31.12.2019
Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade	295.095	88.599	0	383.694
Varovanje denarnega toka iz naslova obrestnih zamenjav	1.727.141	0	962.070	2.689.211
Popravek vrednosti terjatev	2.957.866	-2.947.928	0	9.937
Osnovna sredstva	1.145.667	653.531	0	1.799.198
	6.125.768	-2.205.799	962.070	4.882.040

Odprava odloženih terjatev za davek iz naslova popravka vrednosti terjatev je v večjem delu posledica sklenitve poravnave s tretjo osebo. Terjatve iz tega naslova so bile v celoti odpravljene.

Pregled gibanja odloženih terjatev za davek v letu 2018

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Pripoznavo v izkazu poslovnega izida	Pripoznane v izkazu drugega vseobsegajočega donosa	31. 12. 2018
Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade	294.718	377	0	295.095
Rezervacije za tehnološke viške	42.960	-42.960	0	0
Varovanje denarnega toka iz naslova obrestnih zamenjav	1.320.652	0	406.489	1.727.141
Popravek vrednosti terjatev	3.038.968	-81.103	0	2.957.866
Osnovna sredstva	665.712	479.955	0	1.145.667
	5.363.010	356.269	406.489	6.125.768

Odložene terjatve in obveznosti za davek so izračunane na podlagi začasnih razlik po metodi obveznosti po bilanci stanja glede na stopnjo obdavčitve dohodka pravnih oseb v naslednjih letih. V obravnavanem obdobju je dohodek pravnih oseb obdavčen z 19-odstotno davčno stopnjo.

II.5.1.8 Sredstva za prodajo

Med kratkoročnimi sredstvi so evidentirane nepremičnine v vrednosti 606.134 evrov (169.129 evrov v letu 2018), ki jih družba ne namerava uporabljati v poslovne namene in za katere je uprava družbe sprejela sklep o njihovi prodaji. Ta je predvidena v naslednjih dvanajstih mesecih.

II.5.1.9 Zaloge

Med zalogami materiala so evidentirane zaloge materiala, nadomestnih delov, drobnega inventarja in embalaže. Zaloge materiala so se v primerjavi s stanjem na dan 31. decembra 2018 povečale za 7 odstotkov. V strukturi

zalog predstavljajo največji, 66-odstotni delež zaloge materiala, v okviru teh pa največji delež predstavljajo zaloge posipnih materialov (41 odstotkov), zaloge ograj (14 odstotkov), zaloge vinjet z letnico 2020 (15 odstotkov) in zaloge goriv (12 odstotkov).

V EUR (brez centov)	31.12.2019	Delež	31.12.2018	Indeks
Material	3.072.810	66 %	2.864.501	107
Nadomestni deli	427.365	9 %	431.303	99
Drobni inventar in embalaža	475.147	10 %	388.518	122
Trgovsko blago	697.766	15 %	649.863	107
Skupaj	4.673.088	100 %	4.334.186	108

Prodaja vinjet za osebna in motorna vozila z letnico 2019 se je končala 30. novembra 2019. V skladu s SRS 4.41 se je zaloga neprodanih vinjet z letnico 2019 odpisala v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v višini 72.500 evrov, kar predstavlja znesek nabavne vrednosti vinjet.

Pri letnem popisu zalog materiala in zalog drobnega inventarja sta bila ugotovljena primanjkljaj v višini 3.830 evrov in višek v višini 40.298 evrov.

Zaloge trgovskega blaga sestavljajo med drugim:

- zaloge DarsGo naprav v višini 691.429 evrov in
- zaloge nosilcev za DarsGo naprave v višini 5.291 evrov.

DarsGo naprave se ob izdaji stranki prenesejo med opredmetena osnovna sredstva. V skladu s 25. členom Zakona o cestninjenju je DarsGo naprava v lasti upravljavca cestninskih cest.

Zaloge DARS d. d. na dan 31. decembra 2019 niso bile zastavljene kot jamstvo za obveznosti. Knjigovodska vrednost zalog ne presega iztržljive vrednosti. Zaloge DARS d. d. predstavljajo tekoče zaloge.

Zaloge niso zastarane in ne izkazujejo znakov slabitev, zato slabitve niso bile izvedene.

II.5.1.10 **Kratkoročne finančne naložbe**

Kratkoročna posojila drugim na dan 31. decembra 2019 v višini 268.000.000 evrov vključujejo:

- kratkoročne depozite pri bankah v višini 268.000.000 evrov z zapadlostjo od 3 do 365 dni in povprečno ponderirano obrestno mero 0,13 odstotka.

Kratkoročne finančne naložbe niso izpostavljene kreditnemu tveganju oziroma obstaja le minimalno tveganje, da nasprotna stranka ne bo izpolnila obveznosti, saj družba likvidnostne presežke sredstev v pretežnem delu vplaga v depozite bank s sedežem v RS. Knjigovodska vrednost kratkoročnih finančnih naložb do drugih je enaka poštenu vrednosti.

II.5.1.11 **Kratkoročne poslovne terjatve**

V EUR (brez centov)	31.12.2019	Delež v odstotkih	31.12.2018	Indeks
Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev:	31.377.843	43 %	23.330.975	134
- terjatve za cestnino	30.100.973	42 %	22.898.065	131
- terjatve za povračila za spremljajoče dejavnosti ob avtocesti	619.632	1 %	107.734	575
- kupci za zapore	98.816	0 %	177.113	56
- druge kratkoročne terjatve	610.724	1 %	1.281.246	48
- popravek vrednosti kratkoročnih terjatev do kupcev	-52.302	0 %	-1.133.183	5
Kratkoročne poslovne terjatve do drugih:	40.804.805	57 %	34.045.001	120
- za dane predujme za obratna sredstva	10.914	0 %	10.588	103
- kratkoročne terjatve iz poslovanja za tuj račun	31.185.567	43 %	43.355.523	72
- popravek vrednosti kratkoročnih terjatev tuj račun	0	0 %	-14.434.530	0

V EUR (brez centov)	31.12.2019	Delež v odstotkih	31.12.2018	Indeks
- kratkoročne terjatve povezane s finančnimi prihodki	286.121	0 %	670.788	43
- terjatve za vstopni DDV	4.667.317	6 %	3.219.031	145
- druge kratkoročne terjatve do državnih institucij	2.702.607	4 %	79.130	3.415
- ostale kratkoročne terjatve	3.677.059	5 %	2.869.253	128
- popravek vrednosti ostalih kratkoročnih terjatev	-1.724.781	-2 %	-1.724.781	100
Skupaj	72.182.647	100 %	57.375.976	126

Večinski delež kratkoročnih poslovnih terjatev do drugih predstavljajo:

- terjatve do domačih komisionarjev ter tujih prodajnih zastopnikov v višini 23.260.555 evrov in
- terjatve do RS v skupni višini 8.048.785 evrov, ki se nanašajo na poslovanje za tuj račun za posle iz 4. člena ZDARS-1 v višini 7.912.545 evrov in na nadomestilo po pogodbi o izvajanju naročila v višini 136.240 evrov. Na podlagi 4. člena ZDARS-1 DARS d. d. opravlja posle v imenu države in za njen račun. Te posle v poslovnih knjigah izkazuje kot posle za tuj račun. Gre za naloge prostorskega načrtovanja in umeščanja avtocest v prostor ter pridobivanja nepremičnin za potrebe gradnje avtocest, ki jih družba opravlja skladno s pogodbo o izvajanju naročila. Za opravljene posle DARS d. d. evidentira terjatve do RS. Sredstva za te posle se v skladu z 10. členom ZDARS-1 zagotavljajo v proračunu RS.

Razčlenitev pomembnejših postavk kratkoročnih poslovnih terjatev po zapadlosti

V EUR (brez centov)	Nezapadle	Do 60 dni	Nad 60 dni	Skupaj
Kratkoročne terjatve iz poslovanja za tuj račun	24.240.202	6.945.364	0	31.185.567
Oblikovani popravki vrednosti terjatev iz poslovanja za tuj račun	0	0	0	0
Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	27.237.191	4.020.371	172.602	31.430.164
Oblikovani popravki vrednosti poslovnih terjatev do kupcev	-1.730	0	-50.572	-52.302

V letu 2019 je družba oblikovala popravek vrednosti kratkoročnih poslovnih terjatev v znesku 1.730 evrov. Način ocenjevanja pri oblikovanju popravka vrednosti terjatev v letu 2019 ni spremenjen.

v EUR (brez centov)	31. 12. 2019	31. 12. 2018
Stanje 1. 1.	17.292.494	17.829.444
Odpisi terjatev	12.420.884	85.923
Odprava popravkov	3.096.257	451.026
Oblikovanje	1.730	0
Stanje 31. 12.	1.777.083	17.292.494

Odprava in odpis popravka vrednosti terjatev je v večjem delu posledica sklenitve poravnave s tretjo osebo. Terjatve iz tega naslova so bile v celoti odpravljene.

Terjatve DARS d. d. na dan 31. decembra 2019 niso bile zastavljene kot jamstvo za obveznosti. Kratkoročne poslovne terjatve DARS d. d. predstavljajo tekoče terjatve družbe in so v višini 15.252.544 evrov zavarovane z bančnimi garancijami in izvršnicami.

II.5.1.12 Denarna sredstva

V EUR (brez centov)	31.12.2019	Delež	31.12.2018	Indeks
Denarna sredstva v bankah	4.076.424	12 %	6.247.203	65
Depozit na odpoklic	30.000.000	85 %	40.000.000	75
Nočni depozit v bankah	587.758	2 %	1.971.467	30
Denarna sredstva v blagajni in prejeti čeki	1.146	0 %	865	133
Denarna sredstva v blagajnah na cestninskih postajah	454.850	1 %	297.360	153

V EUR (brez centov)	31.12.2019	Delež	31.12.2018	Indeks
Denar na poti	265.219	1 %	477.965	55
Denarna sredstva skupaj	35.385.398	100 %	48.994.859	72

Postavka depoziti na odpoklic predstavlja stanje depozitov, ki jih je mogoče kadarkoli odpoklicati. Povprečna ponderirana obrestna mera depozitov na odpoklic znaša 0,003 %. Postavka nočni depozit v bankah predstavlja kratkoročni depozit pri banki, vezan čez noč, v višini 587.758 evrov, z obrestno mero 0,01 odstotka.

Postavka denar na poti predstavlja denar od pobrane cestnine, ki še ni bil položen na transakcijski račun DARS d. d. Po opravljenem letnem popisu stanja denarja od pobrane cestnine na poti na dan 30. novembra 2019 je družba uskladila izkazano stanje v poslovnih knjigah z dejanskim stanjem.

II.5.1.13 Kratkoročne aktivne časovne razmejitve

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	Delež	31. 12. 2018	Indeks
Kratkoročno odloženi stroški - ostalo	553.370	52 %	479.013	116
Kratkoročno odloženi stroški - provizija prodajnim zastopnikom od prodanih vinjet za leto 2020	416.103	39 %	399.581	104
Kratkoročno odloženi stroški - nabavni strošek prodanih vinjet za leto 2020	15.110	1 %	14.835	102
Kratkoročno nezaračunani prihodki	71.786	7 %	44.993	160
Skupaj	1.056.369	100 %	938.423	113

II.5.1.14 Kapital

Gibanje kapitala je prikazano v Izkazu gibanja kapitala za obdobje od 1. januarja 2019 do 31. decembra 2019, iz katerega so razvidni tudi razlogi za vsako spremembo posameznih postavk kapitala.

Osnovni kapital

Osnovni kapital družbe znaša 2.086.559.144 evrov in je razdeljen med 55.650.231 navadnih imenskih kosovnih delnic, katerih edini lastnik je RS. Knjigovodska vrednost delnice je na dan 31. decembra 2019 znašala 51,45 evra. Izračunana je kot razmerje med celotno vrednostjo kapitala in številom delnic.

Delnice dajejo lastniku polno pravico do udeležbe pri upravljanju družbe, pravico do dela dobička (dividende) ter pravico do ustreznega dela preostalega premoženja ob likvidaciji ali stečaju družbe.

V letu 2019 se je osnovni kapital družbe iz 2.322.284.140 evrov zmanjšal za 235.724.996 evrov, tako da po zmanjšanju osnovni kapital znaša 2.086.559.144 evrov in je razdeljen na 55.650.231 imenskih kosovnih delnic. Zmanjšanje osnovnega kapitala se je opravilo kot redno zmanjšanje osnovnega kapitala z namenom optimizacije poslovanja družbe.

Zaradi izvedbe zmanjšanja osnovnega kapitala je edini delničar Republika Slovenija namesto izplačila v denarju prejela stvari – sredstva, katerih knjigovodska vrednost je znašala 235.724.996 evrov.

Dne 4. 3. 2019 je družba z Republiko Slovenijo podpisala Dogovor o izvedbi prenosa sredstev, ki so v upravljanju organov Republike Slovenije, iz premoženja Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d. v premoženje Republike Slovenije po obstoječi knjigovodski vrednosti, v višini 235.724.996 evrov. Dne 25. 3. 2019 je bila izvedena skupščina družbe, na kateri je skupščina družbe sprejela sklep, da se osnovni kapital družbe zmanjša za 235.724.996 evrov. Zaradi izvedbe zmanjšanja osnovnega kapitala edini delničar Republika Slovenija namesto izplačila v denarju prejme stvari – sredstva, katerih knjigovodska vrednost je znašala 235.724.996 evrov. Izplačilo delničarju Republiki Sloveniji se je izvedlo z izročitvijo stvari skladno s 375. členom ZGD-1. Družba DARS je prenesla sredstva na Republiko Slovenijo z zapisnikom o prenosu lastninske pravice z dne 16.12.2019.

Kapitalske rezerve

Kapitalske rezerve v višini 26.940.767 predstavljajo:

- znesek prenesenega stvarnega premoženja za opravljanje nalog upravljanja in vzdrževanja avtocest, ki ga je zagotovila RS ob preoblikovanju družbe leta 2004, v višini 26.202.240 evrov,

- splošni prevrednotovalni popravek kapitala, ki je bil 1. januarja 2006 ob prehodu na SRS 2006 prenesen v kapitalne rezerve, v višini 225.817,
- presežek sredstev, ki predstavlja razliko med stvarnim vložkom RS leta 2010 in vrednostjo novo izdanih delnic družbe, v višini 27 evrov,
- razlike pri pripojitvi hčerinskega podjetja DELKOM d. o. o. v letu 2015 v višini 148.410 evrov
- presežek sredstev, ki predstavlja razliko med stvarnim vložkom RS leta 2017 in vrednostjo novo izdanih delnic družbe, v višini 35 evra in
- zneske naknadnih vplačil RS v kapital družbe na podlagi sklepov Vlade RS, izdanih na podlagi 16. člena ZDARS -1, s katerim se ugotovijo in konkretizirajo nepremičnine, ki so bile v lasti RS, in katere v skladu s 14. členom ZDARS - 1 pridobi DARS, v višini 364.238 evrov. Naknadna vplačila ugotovi uprava družbe s sklepom.

Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti

Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti v višini 11.765.862 evrov se nanašajo na:

- spremembo presežka iz prevrednotenja za aktuarske primanjkljaje in presežke.
Kot aktuarški presežek ali primanjkljaj se izkazujejo spremembe sedanje vrednosti obveznosti do zaposlencev zaradi sprememb v aktuarskih predpostavkah. Konec leta 2019 je presežek iz prevrednotenja znašal 301.330 evrov;
- spremembo v poštenu vrednosti instrumenta za varovanje pred tveganjem pred spremenljivostjo obrestnih mer, ki vključuje spremembe vrednosti izpeljanih finančnih instrumentov, ki se uporabljajo za namene ščitenja denarnega toka, in je razviden iz izkaza vseobsegajočega donosa ter konec leta 2019 znaša zmanjšan za odložene davke 11.464.532 evrov. Izpeljani finančni instrumenti so podrobneje razkriti pri usmeritvah in pojasnilih kratkoročnih finančnih obveznosti.

V letu 2019 so se rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti, zmanjšale za 4.378.288 evrov. Gibanje posamezne sestavine postavke presežka v letu 2019 je razvidno v Izkazu drugega vseobsegajočega donosa za leto 2019.

Preneseni čisti dobiček

Delničarji so na 16. seji skupščine družbe DARS d. d. z dne 28.8.2019 sprejeli sklep o uporabi bilančnega dobička leta 2018 v višini 55.008.600 evrov, ki se je po sklepu razporedil v druge rezerve iz dobička.

Druge spremembe prenesenega čistega dobička v višini 15.030 evrov predstavljajo zmanjšanje prenesenega čistega dobička, ki se nanaša na prenos sorazmernega dela zneska aktuarskih izgub, vezanih na porabo rezervacij za odpravnine ob upokojitvi.

Čisti poslovni izid poslovnega leta

Čisti poslovni izid leta 2019 znaša 139.611.455 evrov. Ob sestavi letnega poročila je DARS d. d. skladno s Statutom DARS d. d. in 64. ter 230. členom ZGD-1 oblikoval zakonske rezerve v višini 6.979.821 evrov, statutarne rezerve v višini 33.154.151 evrov in druge rezerve iz dobička v višini 49.731.226 evrov.

Dobiček na delnico

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	31. 12. 2018
Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	139.611.455	154.421.963
Število vseh delnic	55.650.231	55.650.231
Število navadnih delnic	55.650.231	55.650.231
Osnovni in popravljalni čisti dobiček na delnico	2,51	2,77

Osnovni čisti dobiček na delnico je izračunan tako, da čisti poslovni izid obračunskega obdobja delimo s tehtanim povprečnim številom navadnih delnic.

Vse delnice, ki jih je izdala družba DARS d. d. so navadne imenske kosovne delnice, zato je kazalnik popravljalni čisti dobiček na delnico enak osnovnemu dobičku na delnico.

II.5.1.15 Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve

Gibanje rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev v letu 2019

V EUR (brez centov)	Stanje na dan 31. 12. 2018	Poraba v letu 2019	Odprava v letu 2019	Dodatno oblikovanje v letu 2019	Stanje na dan 31. 12. 2019
Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi	2.180.558	171.186	0	902.657	2.912.030
Rezervacije za jubilejne nagrade za zaposlene	1.224.436	92.866	0	356.911	1.488.481
Rezervacije za prostovoljno pokojninsko zavarovanje	21.754	8.702	0		13.052
Rezervacije za tožbene zahtevke iz delovnih razmerij	20.379	0	3.375	651	17.654
Rezervacije za tožbene zahtevke s področja gradnje in obnov	30.989.925	9.752.217	20.005.861	614.688	1.846.535
Brezplačne pridobitve osnovnih sredstev	264.998	214.512	0	220.804	271.289
Zakup optičnih vlaken	499.710	80.037	0	39.819	459.491
Unovčene garancije	5.039.637	481.899	0	402.083	4.959.822
Nepovratna sredstva EU in sofinancerska sredstva	158.428.872	8.357.358	0	820.613	150.892.127
Dolgoročno odloženi prihodki iz naslova zadržanih sredstev	0	0	0	789.241	789.241
Skupaj	198.670.269	19.158.776	20.009.236	4.147.466	163.649.723

Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine so oblikovane na podlagi zakonskih predpisov, kolektivne pogodbe in internih aktov, iz katerih izhaja zaveza k plačilu jubilejnih nagrad in odpravnin zaposlenim ob upokojitvi. Rezervacije so oblikovane na podlagi aktuarskega izračuna, ki ga pripravi pooblaščen aktuar. Ob zaključku vsakega poslovnega leta se preveri višina oblikovanih rezervacij in se ustrezno povečajo ali zmanjšajo. Aktuarski izračun na dan 31. decembra 2019 se je opravil za vsakega zaposlenega, tako da so se upoštevali stroški odpravnine ob upokojitvi in stroški vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve. Rezervacije so oblikovane v višini ocenjenih prihodnjih izplačil za odpravnine in jubilejne nagrade, diskontiranih na koncu poročevalskega obdobja. Pri aktuarskem izračunu so bile upoštevane naslednje predpostavke:

- nominalna dolgoročna obrestna mera se ocenjuje v višini 0,30 odstotka glede na povprečno dospelje v družbi, ki znaša 15,3 leta;
- trenutno veljavne višine odpravnin ob upokojitvi in jubilejnih nagrad, določenih v internih aktih;
- pričakovana dolgoročna rast višine jubilejnih nagrad in neobdavčljivih zneskov v izračunu znaša 1 odstotek letno;
- fluktuacija zaposlenih, ki je odvisna predvsem od njihove starosti;
- pričakovana smrtnost delavcev v skladu s tablicami smrtnosti za Slovenijo 2007, ločena po spolih;
- prihodnja dolgoročna nominalna rast plač v višini 2 odstotka letno.

Na podlagi aktuarskega izračuna so bile na dan 31. decembra 2019 oblikovane rezervacije za jubilejne nagrade v višini 1.488.481 evrov in rezervacije za odpravnine ob upokojitvi v višini 2.912.030 evrov.

V letu 2006 je družba začela izvajati pokojninski načrt dodatnega kolektivnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja. V skladu s pogodbo med družbo in sindikati so imeli možnost vstopa v zavarovanje vsi zaposleni družbe, razen tistih, ki so 31. decembra 2006 izpolnjevali starostni pogoj, tj. dopolnjenih 50 let za ženske in dopolnjenih 55 let za moške. Tem zaposlenim delodajalec ob upokojitvi izplača enkratni znesek v višini neobrestovanih premij, ki bi jih v skladu s pokojninsko shemo vplačal v korist zaposlenega, če bi bil slednji vključen v pokojninski načrt. V ta namen je družba oblikovala dolgoročne rezervacije, ki na dan 31. decembra 2019 znašajo 13.052 evrov.

Družba na osnovi pridobljenih pravnih mnenj in na podlagi ocene posloводства izkazuje rezervacije v višini 1.846.535 evrov za tožbe v zvezi s tožbenimi zahtevki s področja gradnje in obnov ter v višini 17.654 evra za tožbene zahtevke iz delovnih razmerij. Rezervacije za obveznosti po tožbah so oblikovane na podlagi ocene verjetnega izida, ki je opravljena z visoko stopnjo previdnosti. Datuma zapadlosti obveznosti ni mogoče določiti. Tožbe, za katere so oblikovane rezervacije, so v različnih fazah postopka.

V preteklih letih so bile oblikovane dolgoročne pasivne časovne razmejitve iz donacij v višini nabavne vrednosti počitniških objektov in stanovanj, ki služijo pokrivanju stroškov amortizacije počitniških objektov z opremo in

stanovanj v celotni življenjski dobi. Na dan 31. 12. 2019 so brezplačne pridobitve osnovnih sredstev znašale 221.395 evrov.

Med dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami podjetje izkazuje dolgoročno razmejeni prihodek iz naslova vnaprej plačanega zakupa optičnih vlaken s strani uporabnikov v višini 459.491 evrov.

Družba oblikuje dolgoročno odložene prihodke za sredstva, prejeta od unovčenih garancij za odpravo napak, garancij za dobro izvedbo del in garancij za resnost ponudbe. Unovčeni zneski garancij služijo za pokrivanje stroškov namena unovčitve oz. v primeru unovčitve garancij za dobro izvedbo del tudi za namen garancije za odpravo napak v garancijski dobi. Na dan 31. 12. 2019 je znašal znesek prejetih unovčenih garancij 4.959.822 evrov.

Družba ima oblikovane dolgoročno odložene prihodke za nepovratna sredstva EU in sofinancerska sredstva, prejeta za financiranje priprave prostorske in projektne dokumentacije ter graditve avtocest oz. s tem povezane naloge (izboljšanje prometne varnosti – graditev sistemov nadzora in vodenja prometa).

Vrednost dolgoročno odloženih prihodkov se zmanjšuje za znesek amortizacije osnovnih sredstev in za zneske drugih vrst stroškov, za katere so bila sredstva prejeta.

V EUR (brez centov)	Stanje 31.12.2018	Povečanja	Zmanjšanja	Stanje 31.12.2019
Kohezijski sklad EU: Slivnica - Draženci	4.180.368	0	267.351	3.913.018
Kohezijski sklad EU: Pluska - Ponikve	24.400.128	0	1.328.236	23.071.892
Kohezijski sklad EU: Ponikve - Hrastje	10.771.431	0	595.934	10.175.497
Kohezijski sklad EU: Gradnja PHO	21.987.741	0	1.507.555	20.480.186
Kohezijski sklad EU: Rekonstrukcije AC odsekov	19.125.607	0	966.808	18.158.799
Kohezijski sklad EU: AC Draženci - MMP Gruškovje	60.962.982	0	2.522.100	58.440.882
Druga evropska sredstva: TEMPO - connect (ITS, nosilec MzP) in EasyWay - faza I in II	1.079.144	0	113.467	965.676
Druga evropska sredstva: TEN T: Draženci - Gruškovje PGD in PZI	2.708.966	0	83.949	2.625.016
Druga evropska sredstva: TEN T: CROCODILE I	885.025	0	69.670	815.355
Druga evropska sredstva: CEF PGD/PZI Karavanke	2.531.415	115.000	0	2.646.415
Druga evropska sredstva: CEF CROCODILE 2	764.103	151.731	106.693	809.141
Druga evropska sredstva: CEF C-Roads	213.352	292.049	27.219	478.182
Druga evropska sredstva: CEF CROCODILE 3	0	221.785	0	221.785
Druga evropska sredstva: CEF AC predor Karavanke, gradnja 2. cevi	0	14.127	0	14.127
Druga sofinancerska sredstva	8.818.610	0	742.454	8.076.157
Skupaj:	158.428.872	794.691	8.331.436	150.892.127

Dolgoročno odloženi prihodki v višini 789.241 EUR izhajajo iz zadržanih sredstev izvajalcu iz naslova gradnje avtocest. Plačilo zadržanih sredstev je izvajalec uveljavljal preko sodnega postopka. S sklenitvijo in plačilom sodne poravnave so med DARS d.d. in tožečo stranko bila razrešena vsa medsebojna razmerja in drug do drugega nimata nobenih medsebojnih zahtevkov oziroma terjatev. Zadržana sredstva v višini 789.240,70 EUR predstavljajo vir za plačilo nadaljnjih stroškov, vezanih na zaključek projekta.

II.5.1.16 Dolgoročne finančne obveznosti

V EUR (brez centov)	31.12.2019
a) Dolgoročne finančne obveznosti, ki se nanašajo na graditev in obnavljanje avtocest	1.821.091.772
b) Dolgoročne obveznosti iz najema	2.266.372
Skupaj	1.823.358.144

a) Dolgoročne finančne obveznosti, ki se nanašajo na graditev in obnavljanje avtocest

Družba se za potrebe poslovanja zadolžuje na mednarodnih in domačih finančnih trgih. Vse obveznosti iz naslova zadolževanja so 100% zavarovane s poroštvom RS, razen kredita Evropske investicijske banke za vzpostavitev DarsGo sistema (ECS) v višini 51 milijonov evrov, ki ima jamstvo Evropske unije oziroma Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI). Namen zadolževanja je financiranje gradnje in obnavljanja avtocest ter refinanciranje obstoječega dolga. V letu 2019 ni bilo izvedenega novega zadolževanja.

Obrestne mere in načini obračunavanja obresti za najeta posojila so pogodbeno določene ter predstavljajo poslovno skrivnost, ponderirana letna obrestna mera celotnega dolga DARS d. d. pa je na dan 31. decembra 2019 znašala 1,69 odstotka. Obrestna mera celotnega dolga DARS d. d. je bila na dan 31. decembra 2019 v intervalu od 0 do 4,96 odstotka.

Dolgoročne finančne obveznosti se v celoti nanašajo na graditev in obnavljanje avtocest

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	Delež
Dolgoročno dobljena posojila pri domačih bankah	719.604.155	40 %
Dolgoročno dobljena posojila pri tujih bankah	829.981.874	46 %
Dolgoročno dobljena posojila pri tujih podjetjih	15.924.776	1 %
Posojilo na osnovi zadolžnice Schuldschein	37.780.000	2 %
Izdane registrirane zadolžnice NSV	100.000.000	5 %
Izdane dolgoročne obveznice	117.800.967	6 %
Skupaj	1.821.091.772	100 %

Dolgoročne finančne obveznosti po zapadlosti

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	Delež
Dolgoročne finančne obveznosti z zapadlostjo do pet let	612.181.746	34 %
Dolgoročne finančne obveznosti z zapadlostjo nad pet let	1.208.910.026	66 %
Skupaj	1.821.091.772	100 %

Gibanje dolgoročnih finančnih obveznosti v letu 2019

Dolgoročne finančne obveznosti	Stanje na dan 31. 12. 2018	Povečanje v letu 2019	Zmanjšanje v letu 2019	Stanje na dan 31. 12. 2019
Evropska investicijska banka	689.137.713	0	42.931.882	646.205.832
Nova Ljubljanska banka	362.019.231	0	38.778.205	323.241.026
Kreditanstalt für Wiederaufbau	158.828.125	0	16.718.750	142.109.375
Konzorcij slovenskih bank	77.590.231	0	43.202.481	34.387.750
Deutsche Pfandbriefbank	65.476.191	0	23.809.524	41.666.667
UniCredit Banka Slovenija	20.010.015	0	8.335.837	11.674.178
KA FINANZ	7.000.000	0	7.000.000	0
Addiko Bank	25.637.373	0	6.669.505	18.967.868
Regione Autonoma Friuli Venezia	19.109.732	0	3.184.955	15.924.776
Intesa Sanpaolo	84.666.667	0	2.333.333	82.333.333
Schuldschein	37.780.000	0	0	37.780.000
Abanka	50.000.000	0	0	50.000.000
SKB banka	50.000.000	0	0	50.000.000
Unicredit + Intesa Sanpaolo	99.000.000	0	0	99.000.000
SID	50.000.000	0	0	50.000.000
NSV	100.000.000	0	0	100.000.000
Obveznice	160.364.547	0	42.563.580	117.800.967
Skupaj	2.056.619.825	0	235.528.053	1.821.091.772

b) Dolgoročne obveznosti iz najema

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019
Dolgoročne obveznosti iz najema - glavnica	2.345.332
Dolgoročne obveznosti iz najema - obresti	-78.960
Skupaj	2.266.372

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019
Dolgoročne obveznosti iz najema - glavnica	2.345.332
Kratkoročne obveznosti iz najema - glavnica	1.034.728
Skupaj	3.380.060

Ročnost obveznosti iz najemov

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019
Do 1 leta	1.034.728
od 1 do 5 let	2.181.764
nad 5 let	163.568
Skupaj	3.380.060

II.5.1.17 Dolgoročne finančne obveznosti do bank

Stanje dolgoročnega dela glavnice bančnih posojil po posameznih posojilodajalcih

Posojilodajalec	Stanje na dan 31. 12. 2019	V EUR (brez centov) Delež
Konzorcij slovenskih bank	34.387.750	2 %
Addiko Bank	18.967.868	1 %
UniCredit Banka Slovenija	11.674.178	1 %
Intesa Sanpaolo	82.333.333	5 %
Unicredit + Intesa Sanpaolo	99.000.000	6 %
NLB	323.241.026	21 %
Abanka	50.000.000	3 %
SKB banka	50.000.000	3 %
SID	50.000.000	3 %
Evropska investicijska banka	646.205.832	42 %
Kreditanstalt für Wiederaufbau	142.109.375	9 %
Deutsche Pfandbriefbank	41.666.667	3 %
KA FINANZ	0	0 %
Skupaj	1.549.586.029	100 %

a) Posojila konzorcija slovenskih bank

Družba DARS d. d. je v letih 1996–2004 pri konzorciju domačih bank najela sedem posojil. Posojila konzorcija slovenskih bank so bila v letu 2019 odplačana v skupnem znesku 57.365.362 evrov. V letu 2019 sta bila do konca odplačani posojili Konzorcija bank II in III.

Dolgoročne obveznosti do konzorcija bank ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
II	od 2004 do 2019	0
III	od 2007 do 2019	0
IV	od 2008 do 2020	0
V	od 2007 do 2020	0

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
VI	od 2009 do 2021	16.480.026
VII	od 2012 do 2024	17.907.724
Skupaj		34.387.750

b) Posojila Addiko Bank (do 11. 7. 2016 je bila Hypo Alpe Adria Bank)

V letih 2003, 2004 in 2005 je družba DARS d. d. najela tri posojila pri Addiko Bank. Posojila Addiko Bank so bila v letu 2019 odplačana v skupnem znesku 6.669.505 evrov.

Dolgoročne obveznosti do Addiko Bank ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2011 do 2023	8.330.419
II	od 2012 do 2024	4.378.060
III	od 2014 do 2023	6.259.389
Skupaj		18.967.868

c) Posojila UniCredit Banke Slovenija

V letih 2005 in 2009 je družba DARS d. d. najela dva posojila pri UniCredit Banki Slovenija. Posojili UniCredit Banke Slovenija sta bili v letu 2019 odplačani v skupnem znesku 8.335.837 evrov.

Dolgoročne obveznosti do UniCredit Banke Slovenija ter roka odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2011 do 2023	5.007.511
II	od 2007 do 2021	6.666.667
Skupaj		11.674.178

d) Posojilo Intesa Sanpaolo

Leta 2006 je družba DARS d. d. najela posojilo pri banki Intesa Sanpaolo (prej Banki Koper), namenjeno za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov, najetih pri banki Kreditanstalt für Wiederaufbau, ki je bilo v letu 2016 v celoti predčasno odplačano.

V letu 2016 je DARS d. d. najel posojilo pri banki Intesa Sanpaolo v višini 80 milijonov evrov, namenjeno za refinanciranje kreditov.

Posojila Intesa Sanpaolo so bila v letu 2019 odplačana v skupnem znesku 2.333.333 evrov.

Dolgoročna obveznost do banke Intesa Sanpaolo ter roka odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2007 do 2021	2.333.333
II	od 2021 do 2036	80.000.000
Skupaj		82.333.333

e) Posojila NLB

V letih 2007, 2008 in 2013 je družba DARS d. d. najela tri posojila pri NLB, ki jih je v celoti uporabila za financiranje gradnje avtocest. V letu 2016 sta bila reprogramirana kredita NLB I in NLB II z namenom podaljšanja ročnosti posojila.

Dolgoročna obveznost do NLB ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2020 do 2027	166.350.000
II	od 2020 do 2025	106.891.026
III	2028	50.000.000
Skupaj		323.241.026

f) Posojilo Abanka

Leta 2015 je DARS d. d. najel posojilo pri banki Abanka v višini 50 milijonov evrov, namenjeno za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov.

Dolgoročna obveznost do Abanke ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2021 do 2029	50.000.000
Skupaj		50.000.000

g) Posojilo SKB

Leta 2015 je DARS d. d. najel posojilo pri banki SKB v višini 50 milijonov evrov, namenjen za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov.

Dolgoročna obveznost do SKB ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2021 do 2028	50.000.000
Skupaj		50.000.000

h) Posojilo Unicredit Banke Slovenija in banke Intesa Sanpaolo

V letu 2016 je DARS d. d. najel posojilo pri banki Unicredit in Intesa Sanpaolo v skupni višini 99 milijonov evrov, z namenom refinanciranja oz. predčasnega odplačila kreditov.

Dolgoročna obveznost do Unicredit Banke Slovenija in banke Intesa Sanpaolo ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2021 do 2036	99.000.000
Skupaj		99.000.000

i) Posojilo SID

Leta 2016 je DARS d. d. najel posojilo pri banki SID v višini 50 milijonov evrov, namenjeno za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov.

Dolgoročna obveznost do SID ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2024 do 2036	50.000.000
Skupaj		50.000.000

j) Posojila Evropske investicijske banke (EIB)

Posojila Evropske investicijske banke, najeta v obdobju 1994–2006, so bila v letu 2018 odplačana v znesku 66.966.970 evrov. Končna zapadlost posojil je med letoma 2019 in 2041.

V letu 2017 je DARS d. d. najel novo posojilo pri Evropski investicijski banki v višini 51 milijonov evrov, namenjeno za financiranje projekta Elektronskega cestninskega sistema. Kredit je bil delno črpan v letu 2018.

V letu 2019 sta bili do konca odplačani posojili Evropske investicijske banke II in IV.

Dolgoročne obveznosti do Evropske investicijske banke ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
III	od 2004 do 2019	0
IV	od 2005 do 2019	0
V	od 2007 do 2027	39.000.000
VI	od 2012 do 2029	53.570.000
VII	od 2014 do 2037	182.954.545

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
VIII	od 2015 do 2034	205.944.445
IX	od 2022 do 2041	145.000.000
X	od 2019 do 2028	19.736.842
Skupaj		646.205.832

k) Posojila Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)

V letih 2008 in 2009 je družba DARS d. d. pri banki Kreditanstalt für Wiederaufbau najela tri posojila, ki so bila namenjena financiranju gradnje avtocest. Posojila pri banki so bila v letu 2019 odplačana v vrednosti 37.718.750 evrov. V letu 2019 sta bili do konca odplačani posojili KfW III in IV.

Dolgoročne obveznosti do Kreditanstalt für Wiederaufbau ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
II	od 2013 do 2029	142.109.375
III	od 2014 do 2019	0
IV	od 2014 do 2019	0
Skupaj		142.109.375

l) Posojili Deutsche Pfandbriefsbank

Leta 2006 je družba DARS d. d. najela dve posojili pri Deutsche Pfandbriefsbank v skupnem znesku 225.000.000 evrov. Posojili Deutsche Pfandbriefsbank sta bili v letu 2019 odplačani v znesku 23.809.523 evrov.

Dolgoročne obveznosti do Deutsche Pfandbriefsbank ter roka odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja kreditov	V EUR (brez centov)
I	od 2014 do 2024	25.000.000
II	od 2013 do 2021	16.666.667
Skupaj		41.666.667

m) Posojilo KA FINANZ AG (prej Kommunalkredit)

Leta 2010 je družba DARS d. d. najela posojilo v višini 70.000.000 evrov pri banki Kommunalkredit Austria AG (sedaj KA FINANZ AG). Posojilo je bilo najeto po fiksni obrestni meri. Glavnica posojila KA FINANZ je bila v letu 2019 odplačana v višini 14.000.000.

Dolgoročne obveznosti do banke KA FINANZ AG ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja kreditov	V EUR (brez centov)
I	od 2015 do 2020	0
Skupaj		0

II.5.1.18 Dolgoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic

Družba DARS d. d. je za financiranje gradnje in obnavljanja avtocest v letih 2004 in 2005 izdala tri izdaje obveznic. Obveznosti iz izdanih obveznic so zavarovane s poroštvo RS.

Izdaja	Zapadlost	Velikost izdaje v EUR (brez centov)
DRS1	2024	56.042.047
DRS2	2025	61.758.920
DRS3	2020	0
Skupaj		117.800.967

a) Obveznice DARS d. d. prve emisije (DRS1)

Družba DARS d. d. je leta 2004 izdala obveznice prve emisije z oznako DRS1 v skupni nominalni vrednosti 56.042.047 evrov. Glavnica v celoti zapade v letu 2024, letna kuponska obrestna mera je 5,1 odstotka. Z obveznicami se trguje na Ljubljanski borzi.

b) Obveznice DARS d. d. druge emisije (DRS2)

Družba DARS d. d. je v letu 2005 izdala obveznice druge emisije z oznako DRS2 v skupni nominalni vrednosti 61.758.920 evrov. Glavnica v celoti zapade v letu 2025, letna kuponska obrestna mera je 4,5 odstotka. Z obveznicami se trguje na Ljubljanski borzi.

c) Obveznice DARS d. d. tretje emisije (DRS3)

Družba DARS d. d. je leta 2005 izdala obveznice tretje emisije z oznako DRS3 v skupni nominalni vrednosti 42.563.580 evrov. Glavnica v celoti zapade v letu 2020, letna kuponska obrestna mera je štiri odstotke. Z obveznicami se trguje na Ljubljanski borzi.

II.5.1.19 Druge dolgoročne finančne obveznosti**a) Posojilo Regione Autonoma Friuli Venezia**

Posojilo DARS d. d. pri podjetju Regione Autonoma Friuli Venezia je bilo pridobljeno na podlagi memoranduma o soglasju med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Italije za gradnjo avtocestnih objektov, potrebnih za povezavo slovenskega avtocestnega omrežja z italijanskim. Posojilo je bilo najeto leta 2000. V letu 2019 je bilo posojilo Regione Autonoma Friuli Venezia odplačano v znesku 3.184.955 evrov.

Dolgoročne obveznosti do Regione Autonoma Friuli Venezia ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja kreditov	V EUR (brez centov)
I	od 2011 do 2025	15.924.776
Skupaj		15.924.776

b) Posojilo na osnovi zadolžnice Schuldschein

V letu 2015 je DARS najel posojilo na osnovi zadolžnice Schuldschein v višini 37,78 milijona evrov. Posojilo je DARS najel za dobo 15 let. Schuldschein je sporazum o posojilu, s katerim se ne trguje na organiziranem trgu.

Dolgoročne obveznosti iz naslova posojila Schuldschein ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja kreditov	V EUR (brez centov)
I	2030	37.780.000
Skupaj		37.780.000

c) Instrument *Namenschuldverschreibung* (NSV oz. imenska zadolžnica)

V letu 2017 je DARS izdal instrument *Namenschuldverschreibung* (NSV oz. imenska zadolžnica) v višini 100 milijonov evrov. Glavnica v celoti zapade v letu 2037. Z instrumentom se ne trguje na borzi. *Namenschuldverschreibung* je imenska zadolžnica, ki predstavlja hibrid med obveznico in kreditom, vendar je bližje obveznici. Organizator izdaje vodi knjigo o imetnikih.

Dolgoročne obveznosti iz naslova imenske zadolžnice ter rok odplačila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	2037	100.000.000
Skupaj		100.000.000

d) Dolgoročne obveznosti iz najema

V EUR (brez centov)	2019
Stanje na dan 1.1.	3.334.618
Pridobitev novih obveznosti	842.671
Prenosi na kratkoročne finančne obveznosti	1.910.917
Stanje na dan 31. 12.	2.266.372

II.5.1.20 Druge dolgoročne poslovne obveznosti

Med drugimi dolgoročnimi poslovnimi obveznostmi je izkazana obveznost iz naslova nadomestila za ustanovitev stavbne pravice v višini 93.847.261 evrov. Na podlagi Letne izvedbene pogodbe (za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1 za leto 2020) se kratkoročni del dolgoročne obveznosti prenese na kratkoročne obveznosti.

Stavbna pravica je bila v skladu z ZDARS-1 ustanovljena v korist DARS d. d. na zemljiščih v lasti RS, na katerih so avtoceste kot objekti, ki so bili zgrajeni ali so se pričeli graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1. Stavbna pravica je ustanovljena za 50 let (od 4. decembra 2010 do 4. decembra 2060) kot neodplačna. Po Zakonu o uravnoteženju javnih financ se za stavbno pravico plačuje letno nadomestilo v skladu z letno izvedbeno pogodbo za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1.

Vrednost nadomestila za stavbno pravico je bila na podlagi mnenja pooblaščenega ocenjevalca vrednosti nepremičnin, podanega 7. junija 2012, določena v znesku 190.810.787 evrov brez DDV. Pooblaščen ocenjevalec vrednosti nepremičnin je 29. februarja 2016 na zahtevo Ministrstva za infrastrukturo ponovno izvedel cenitev stavbne pravice, ki znaša 190.760.000 evrov brez DDV. DARS d. d. je izvedel uskladitev vrednosti stavbne pravice na novo ocenjeno vrednost, ki je sedaj za 50.787 evrov nižja od prvotno ocenjene.

V skladu s ZGD-1 in SRS 2016 družba stavbno pravico vodi med opredmetenimi osnovnimi sredstvi v postavki zemljišča.

II.5.1.21 Odložene obveznosti za davek

Pregled gibanja odloženih obveznosti za davek v letu 2019

V EUR (brez centov)	31. 12. 2018	Pripoznano v izkazu poslovnega izida	Pripoznane v izkazu drugega vseobsegajočega donosa	31. 12. 2019
Varovanje denarnega toka iz naslova obrestnih zamenjav	50.181	0	-50.181	0
	50.181	0	-50.181	0

II.5.1.22 Kratkoročne finančne obveznosti

Kratkoročne finančne obveznosti v skupni višini 264.576.081 evrov predstavljajo:

- kratkoročni del dolgoročnih finančnih obveznosti, ki zapadejo v plačilo v naslednjem letu, ter natečene obresti iz posojil, izdanih obveznic in obveznosti iz naslova izpeljanih finančnih instrumentov v višini 263.601.803 evrov ter
- kratkoročne obveznosti iz najema v višini 974.278 evrov.

Kratkoročne finančne obveznosti do bank v skupni višini 195.649.378 evrov predstavljajo:

- del glavnice kratkoročnih bančnih posojil za nabavo opredmetenih osnovnih sredstev, ki zapadejo v plačilo v letu 2020;

Posojilodajalec	V EUR (brez centov)	
	31. 12. 2019	31. 12. 2018
Evropska investicijska banka II	0	0
Evropska investicijska banka III	0	5.833.333
Evropska investicijska banka IV	0	10.666.667
Evropska investicijska banka V	6.000.000	6.000.000
Evropska investicijska banka VI	6.270.000	6.270.000
Evropska investicijska banka VII	11.363.636	11.363.636
Evropska investicijska banka VIII	16.666.667	16.666.667
Evropska investicijska banka IX	0	0
Evropska investicijska banka X	2.631.579	2.631.579
Kreditanstalt für Wiederaufbau 267,5	16.718.750	16.718.750
Kreditanstalt für Wiederaufbau 55	0	11.000.000
Kreditanstalt für Wiederaufbau 50	0	10.000.000

Posojilodajalec	V EUR (brez centov)	
	31. 12. 2019	31. 12. 2018
KA FINANZ	7.000.000	14.000.000
Deutsche Pfandbriefbank I	7.142.857	7.142.857
Deutsche Pfandbriefbank II	16.666.667	16.666.667
Intesa Sanpaolo I	2.333.333	2.333.333
Konzorcij bank II	0	9.112.629
Konzorcij bank III	0	21.028.249
Konzorcij bank IV	10.332.489	10.332.489
Konzorcij bank V	17.865.485	11.116.302
Konzorcij bank VI	9.888.015	659.201
Konzorcij bank VII	5.116.493	5.116.493
Addiko Bank I	3.332.168	3.332.168
Addiko Bank II	1.250.874	1.250.874
Addiko Bank III	2.086.463	2.086.463
Unicredit bank I	1.669.171	1.669.171
Unicredit bank II	6.666.667	6.666.667
Nova Ljubljanska banka I	17.400.000	0
Nova Ljubljanska banka II	21.378.205	0
Skupaj glavnice	189.779.518	209.664.195

b. natečene obresti od dolgoročnih bančnih posojil na dan 31. decembra 2019 v višini 5.869.860 evrov.

Kratkoročne finančne obveznosti za obresti se nanašajo na obresti, natečene do 31. decembra 2019. Obrestne mere in način obračunavanja obresti za sklenjene posle so pogodbeno določeni in so bili 31. decembra 2019 v intervalu od 0 do 4,96 odstotka letno.

Kratkoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic v višini 45.975.233 evrov se nanašajo na finančne obveznosti v zvezi z obveznicami DRS III v znesku 42.563.580 evrov in na obresti, natečene do 31. decembra 2019 v znesku 3.411.653 evrov.

Druge kratkoročne finančne obveznosti v višini 22.951.470 evrov se nanašajo na:

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	31. 12. 2018
Kratkoročni del glavnice posojila Regione Autonoma Friuli Venezia	3.184.955	3.184.955
Kratkoročne finančne obveznosti za natečene obresti od drugih	1.552.391	1.553.468
Obresti od izpeljanih finančnih instrumentov	620.485	564.563
Obveznosti iz izpeljanih finančnih instrumentov	16.619.360	9.927.858
Kratkoročne obveznosti iz najema – glavnica*	1.034.728	0
Kratkoročne obveznosti iz najema - obresti	-60.449	0
Skupaj	22.951.470	15.230.845

*Obveznosti iz najema so razkrite v postavki Dolgoročnih finančnih obveznosti.

Družba DARS d.d. je izpostavljena obrestnemu tveganju, zato se je v preteklih letih – v skladu s politiko aktivnega upravljanja finančnega tveganja – odločila, da bo zmanjšala izpostavljenost tveganju sprememb obrestnih mer na trgu. Tako je bilo 31. decembra 2019 variabilni obrestni meri izpostavljenih 45 odstotkov vrednosti portfelja zadolženosti, fiksni obrestni meri pa 54 odstotkov. Skupaj s sklenjenimi posli obrestnih zamenjav je bil delež portfelja izpostavljenega variabilni obrestni meri 28 odstotkov in fiksni obrestni meri 71 odstotkov. Preostali odstotek predstavlja brezobrestni kredit.

Za zavarovanje pred obrestnimi tveganji uporabljamo izvedene finančne instrumente (navadna obrestna zamenjava), s katerimi zagotavljamo dolgoročno stabilnost določenega dela variabilnih obrestnih mer. Namen varovanja je fiksiranje obrestne mere, s čimer je dosežen nespremenljiv denarni tok. Pri sklepanju poslov

obrestnih zamenjav sledimo načelu, da imajo posli obrestne zamenjave primerljive značilnosti posla varovane postavke (nominalni znesek, ročnost, obračunsko obdobje). Večina izvedenih finančnih instrumentov se uporablja za namen varovanja pred tveganjem spremembe obrestnih mer, kjer varovane postavke predstavljajo učinkovito varovalno razmerje.

Skupna poštena vrednost poslov obrestnih zamenjav na dan 31.12.2019 znaša 16.619.360 evrov.

Kratkoročne obveznosti iz najema se nanašajo na glavnico v znesku 1.034.728 evrov, zmanjšano za obresti v znesku 60.449 evrov.

Podrobnejši opis izpeljanih finančnih instrumentov, ki jih je imela družba sklenjene na dan 31. decembra 2019.

Zavarovanje obrestnega tveganja v skupni višini 150 milijonov evrov

Družba DARS d. d. je v drugi polovici leta 2014 sklenila tri posle zavarovanja obrestnega tveganja v skupni višini 150.000.000 evrov z ročnostjo deset let. S posameznimi posli v višini po 50 milijonov evrov je DARS d. d. delno zavaroval posojila, najeta pri banki KfW (posojilo KfW 267,5) in pri NLB (za posojilo 245 milijonov evrov in 145 milijonov evrov). Posojila so bila zavarovana za deset let s fiksno obrestno mero.

Zavarovanje obrestnega tveganja v skupni višini 100 milijonov evrov

Družba DARS d. d. je v letu 2016 sklenila dva posla zavarovanja obrestnega tveganja v skupni višini 100.000.000 evrov z ročnostjo deset let. S posameznimi posli v višini po 50 milijonov evrov je DARS d. d. delno zavaroval posojila, najeta pri banki NLB (posojilo NLB 50) in pri SKB (posojilo SKB 50). Posojila so bila zavarovana za deset let s fiksno obrestno mero.

Zavarovanje obrestnega tveganja v skupni višini 99,5 milijonov evrov

Družba DARS d. d. je v letu 2017 sklenila dva posla zavarovanja obrestnega tveganja v skupni višini 99.500.000 evrov z ročnostjo deset let. S posameznimi posli v višini 50 milijonov evrov in 49,5 milijonov evrov je DARS d. d. delno zavaroval posojila, najeta pri banki KfW (posojilo KfW 267,5) in pri banki Unicredit (posojilo Unicredit+ Intesa Sanpaolo). Posojila so bila zavarovana za deset let s fiksno obrestno mero.

Nominalna in knjigovodska vrednost instrumentov za varovanje pred obrestnimi tveganji

V EUR (brez centov)	Nominalna vrednost instrumentov varovanja	Knjigovodska vrednost instrumentov varovanja	
		31. 12. 2019	31. 12. 2018
Skupaj	349.500.000	(16.619.360)	(9.663.745)

Knjigovodska vrednost instrumentov varovanja je enaka pošteni vrednosti, ki je izračunana po metodi skupne srednje neto sedanje vrednosti, v skladu z amortizacijskim načrtom posla in ob upoštevanju tržnih cen. Pošteno vrednost uvrščamo v raven 2 hierarhije poštene vrednosti.

V EUR (brez centov)	Sprememba vrednosti instrumentov varovanja pripoznana v izkazu drugega vseobsegajočega donosa	Neučinkoviti instrumenti varovanja - znesek pripoznan v izkazu poslovnega izida	
		31. 12. 2019	31. 12. 2019
Skupaj	(5.327.642)		(1.627.973)

II.5.1.23 Kratkoročne poslovne obveznosti

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	Delež v odstotkih	31. 12. 2018	Indeks
Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev	37.347.137	49 %	30.743.653	121
Kratkoročne obveznosti za predujme	61.819	0 %	62.736	99
Kratkoročne obveznosti do delavcev	4.811.205	6 %	4.260.901	113
Kratkoročne obveznosti do države	32.656.639	43 %	23.747.959	138
- obveznosti za davek od dohodka pravnih oseb	2.756.310	4 %	2.842.378	97

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	Delež v odstotkih	31. 12. 2018	Indeks
- obveznosti za obračunani DDV	8.337.984	11 %	8.237.602	101
- obveznosti za davke in prispevke izplačevalca iz naslova plač in drugih prejemkov	2.207.874	3 %	2.010.734	110
- kratkoročna obveznost za stavbno pravico	17.375.437	23 %	9.868.988	176
- obveznosti iz naslova obračunanega pribitka k cestnini	954.005	1 %	0	-
- druge obveznosti do države	1.025.030	1 %	788.257	130
Kratkoročne obveznosti do drugih	555.271	1 %	854.993	65
Kratkoročne obveznosti do podizvajalcev	1.369.394	2 %	1.037.602	132
Skupaj	76.801.465	100 %	60.707.844	127

Obveznosti družbe do dobaviteljev predstavljajo neplačane obveznosti za izvedena in obračunana dela pri gradnji avtocest, ki so jih izvajali domači in tuji dobavitelji (vključno s pogodbeno zadržanimi zneski), obveznosti iz naslova odškodnin pri pridobivanju zemljišč za posle v imenu RS in za njen račun, obveznosti iz poslovanja iz naslova upravljanja in vzdrževanja avtocest ter druge kratkoročne poslovne obveznosti.

Pogodbeno zadržana sredstva predstavljajo varščino za dobro izvedbo del in se do izpolnitve vseh pogodbenih obveznosti izvajalca (prevzem del, odprava vseh pomanjkljivosti, predaja garancij za odpravo napak v garancijski dobi) zadržijo v višini do največ petih oziroma dveh odstotkov pogodbene vrednosti. Sredstva se zadržujejo tudi iz razloga nepredane dokumentacije, ki bi jo moral izvajalec v skladu s pogodbo priložiti situaciji. V pretežnem delu gre za izjavo izvajalca, na podlagi katere se v skladu z Zakonom o javnem naročanju neposredno plačuje podizvajalcem, ki so vključeni v izvedbi pogodbenih del. Določena zadržana sredstva, ki jih družba izvajalcu še zadržuje, služijo kot zavarovanje za poplačilo potencialnih finančnih obveznosti iz naslova prejetih zahtevkov podizvajalcev, za kar je bil z izvajalcem sklenjen sporazum. Zadržana sredstva po sklenjenih pogodbah z izvajalci pripadajo izvajalcem oziroma podizvajalcem in se nakažejo, ko izvajalci izpolnijo pogodbeno obveznost ter investitorju dostavijo zahtevano dokumentacijo. Na zadnji dan leta 2019 so kratkoročne obveznosti do dobaviteljev na podlagi zadržanih sredstev znašale 17.556.950 in so predstavljale 47-odstotni delež vseh obveznosti do dobaviteljev.

Med kratkoročnimi poslovnimi obveznostmi je tudi kratkoročni del dolgoročne obveznosti iz naslova nadomestila za stavbno pravico, ki za leto 2020 v skladu z Letno izvedbeno pogodbo za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1 znaša 17.375.437 evrov.

Vlada je 13. decembra 2018 sprejela sklep o uvedbi pribitka k cestnini na določenih odsekih avtocestnega omrežja, ki ga bodo po novem plačevali cestninski zavezanci v okviru elektronskega cestninjenja težkih vozil DarsGo. DARS d.d. kot upravljavec cestninskih cest je dolžan začeti obračunavati pribitek 1. januarja 2019. Zbrana sredstva bodo namenski prihodek proračuna Republike Slovenije in se bodo lahko uporabila izključno za drugi tir železniške proge Divača–Koper. Pribitek bo obračunan vsem zavezancem z vozilom, katerega največja dovoljena masa presega 3,5 tone, ki bodo prevozili cestninske odseke med Koprom in Ljubljano ter med Ljubljano in Šentrupertom. Na dan 31.12.2019 znaša obveznost iz naslova obračunanega pribitka k cestnini 954.005 evrov.

Pregled kratkoročnih poslovnih obveznosti do dobaviteljev po zapadlosti na dan 31. decembra 2019

V EUR (brez centov)	Nezapadle	do 60 dni	nad 60 dni	Skupaj
Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev (tekoče obveznosti)	18.985.992	791.196	12.998	19.790.186
Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev (zadržani zneski)	17.556.950	0	0	17.556.950

Pregled obveznosti do dobaviteljev na dan 31. decembra 2019

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	Delež
KOLEKTOR CPG d.o.o.	3.341.354	9 %
CPK d.d.	2.110.306	6 %
ALPINE BAU GMBH, Salzburg - Podružnica Celje - v	1.888.452	5 %

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	Delež
CGP, d.d.	1.663.418	4 %
POMGRAD d.d.	1.414.520	4 %
VOC Celje d.o.o.	1.390.198	4 %
Q-FREE NORGE AS	1.327.381	4 %
GORENJSKA GRADBENA DRUŽBA d.d.	1.232.845	3 %
ISKRA, d.o.o.	1.130.720	3 %
DRI upravljanje investicij, d.o.o.	1.108.428	3 %
Ostali dobavitelji	20.739.515	56 %
Skupaj	37.347.137	100 %

Obveznosti družbe do delavcev predstavljajo predvsem obračunane decembrske plače ter nadomestila plač in povračila stroškov, povezanih z delom zaposlenih v družbi, izplačane januarja 2020.

Dolgovi do članov uprave in članov nadzornega sveta na dan 31. 12. 2019 predstavljajo obračunane decembrske plače oz. sejnine ter nadomestila plač in povračila stroškov, povezanih z delom v družbi, izplačane januarja 2020.

II.5.1.24 Kratkoročne pasivne časovne razmejitve

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	Delež	31. 12. 2018	Indeks
Kratkoročno vnaprej vračunani stroški	472.417	2 %	435.505	108
Kratkoročno odloženi prihodki	21.198.406	98 %	21.547.546	98
Skupaj	21.670.823	100 %	21.983.051	99

Med obveznostmi družbe so vnaprej vračunani stroški oz. odhodki, ki zajemajo vnaprej vračunane stroške za izvedbo revizije računovodskih izkazov za leto 2019 v višini 31.219 evrov in stroške za izvedbo aktuarskega izračuna rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine na dan 31. decembra 2019 v višini 540 evrov, vnaprej vračunane stroške nadzornega inženirja za zaključene investicijske projekte v višini 106.868 evrov, vnaprej vračunane stroške za spremenljivi prejemek uprave v višini 277.627 evrov in variabilni del plače za zaposlene po individualni pogodbi v višini 56.162 evrov.

Kratkoročno odloženi prihodki nastanejo, če še niso opravljene sicer že zaračunane ali celo plačane storitve.

Kratkoročno odloženi prihodki družbe so bili oblikovani:

- za v letu 2019 zaračunane letne vinjete, ki bodo veljale v letu 2020, in polletne enosledne vinjete, delno ali v celoti veljavne za uporabo avtocest v letu 2020, v skupni vrednosti 16.624.933 evrov (polletna vinjeta velja šest mesecev od dneva njenega nakupa, letna vinjeta za leto 2020 pa od 1. decembra 2019 do 31. januarja 2021);
- dobroimetje iz naslova starega cestninskega sistema naloženo na predplačniške cestninske medije (kartice DARS, kartice ABC) v znesku 500.000 evrov. Za vozila nad 3,5 tone največje dovoljene mase je od 1. aprila 2018 v veljavi elektronsko cestninjenje v prostem prometnem toku, poimenovano DarsGo. Uporabniki starega cestninskega sistema lahko za preostanek neporabljenega dobroimetja na ABC-tablicah in DARS-kartica zahtevajo vračilo;
- dobroimetje naloženo na DarsGo naprave v znesku 3.979.000 evrov, zaračunano in plačano leta 2019, ki mu niso sledili cestninski prehodi v istem letu. Prihodki so odloženi, dokler uporabniki storitev ne opravijo cestninskega prehoda;
- drugi kratkoročno odloženi prihodki v višini 94.473 evrov.

II.5.1.25 Zunajbilančna evidenca

Družba ima na dan 31. 12. 2019 v zunajbilančni evidenci izkazane naslednje postavke:

1. Znesek v višini 106.138.049 evrov predstavlja potencialna denarna sredstva oz. terjatve iz naslova prejetih garancij oz. drugih instrumentov zavarovanja iz naslova kritja povračila škode in tveganja v povezavi z javnim naročilom, izpolnitve pogodbenih obveznosti (dobra in pravočasna izvedba del, tveganje neplačila v roku in skladno z dogovorjenimi pogodbenimi obveznostmi) ter odprave napak v garancijski dobi.

V EUR (brez centov)	31. 12. 2019	31. 12. 2018
Garancije za dobro izvedbo del	48.509.722	47.049.134
Garancije za odpravo napak	24.988.183	38.994.545
Garancije za zanesljivost plačila	15.252.544	14.457.744
Garancije za resnost ponudbe	17.387.600	11.040.700
Skupaj	106.138.049	111.542.123

2. Vrednost zaloge vinjet za uporabo cestninskih cest v Republiki Avstriji, ki jih prodaja DARS d. d., znaša 783.276 evrov.
3. Na dan poročanja je bilo proti družbi vloženih za 43.094.605 evrov tožb (glavnice), od katerih 84 % izhaja s področja gradenj in obnov avtocest. Od navedenih tožb so bile na podlagi pridobljenih pravnih mnenj in ocene posloводства oblikovane rezervacije iz naslova tožb v višini 1.864.190 evrov (glavnice in zamudne obresti) (pojasnilo II.5.1.14, Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve). Možne obveznosti iz naslova tožb, za katere se ocenjuje z 50% verjetnostjo ali manj, da bo tožnik uspel v tožbenem zahtevku, na dan 31. 12. 2019 znašajo 39.890.575 evrov (glavnice). Zneska obveze iz navedenih tožbenih zahtevkov prav tako ni mogoče dovolj zanesljivo izmeriti. Glede na potek postopkov je težko z zadostno stopnjo verjetnosti napovedati čas zaključka posamezne zadeve.
4. 3.704.392 evrov predstavljajo terjatve, za katere se ocenjuje, da je verjetnost za kakršnokoli plačilo iz stečajne mase v korist navadnih upnikov, med katere sodijo tudi terjatve DARS d. d., minimalna.
5. Dne 16. 11. 2017 je bila za financiranje vzpostavitve sistema DarsGo sklenjena nova pogodba z banko EIB za najem kredita v višini 51 milijonov evrov. V letu 2018 je bil kredit delno črpan in sicer v višini 25 milijonov evrov. Preostanek v višini 26 milijonov evrov predstavlja nečrpani znesek kredita. Končni datum črpanja kredita je 36 mesecev po podpisu pogodbe. Za zaprtje finančne konstrukcije vzpostavitve DarsGo sistema je bila dne 25.4.2019 sklenjena pogodba z banko KfW IPEX-Bank za najem kredita v višini 51 milijonov evrov. Obveznosti iz zadolžitve niso zavarovane s poroštvom Republike Slovenije. Pogoji zadolževanja so prilagojeni pogojem iz kreditne pogodbe z EIB banko. Črpanje kredita je v celoti predvideno v letu 2020.

Nobena od naštetih obveznosti na dan 31. 12. 2019 ne izpolnjuje pogojev za pripoznanje med bilančne postavke, družba pa iz tega naslova ne pričakuje materialnih posledic.

II.5.2 Pojasnila k izkazu poslovnega izida

II.5.2.1 Čisti prihodki od prodaje

V EUR (brez centov)	2019	Delež	2018	Indeks 2019/2018
Prihodki od cestnin	466.611.271	97%	451.497.703	103
- prihodki od prodaje vinjet	195.280.372	42%	188.408.769	104
- prihodki od cestnine tovorni promet	271.330.898	58%	263.088.934	103
Prihodki od zakupnin za počivališča	8.951.984	2%	8.038.859	111
Prihodki od zapor in prekomernih obremenitev	1.040.540	0%	1.142.321	91
Prihodki od služnosti za bazne postaje in ostalo	864.655	0%	686.602	126
Prihodki od zakupa optičnih vlaken	996.843	0%	1.026.446	97
Prihodki po pogodbi o izvajanju naročila	326.820	0%	300.000	109
Drugi prihodki od prodaje	1.958.763	0%	2.913.930	67
Skupaj čisti prihodki od prodaje	480.750.876	100%	465.605.859	103

Prihodki od pobrane cestnine so leta 2019 znašali 466.611.271 evrov in predstavljajo 97 odstotkov vseh prihodkov od prodaje ter so za 3 odstotkov višji kot leta 2018. Od tega znašajo prihodki od cestninjenja vozil, težkih do 3,5 tone (vinjetni sistem), 195.280.372 evrov in predstavljajo 42 odstotkov prihodkov od cestnin, prihodki od cestninjenja vozil, težjih od 3,5 tone, pa znašajo 271.330.898 oz. 58 odstotkov. Prihodki od pobrane cestnine so podrobneje pojasnjeni v poglavju I.9.2 in I.10.

Prihodkom od cestnine sledijo prihodki od zakupnin za počivališča, ki so leta 2019 znašali 8.951.984 evrov. Prihodki od zakupnin nastanejo z oddajanjem v zakup pravice do uporabe zemljišč ob avtocestah za izvajanje servisnih dejavnosti s področja gostinstva in postavitve bencinskih črpalk s servisi. V primerjavi z letom 2018 so se povišali za enajst odstotkov.

Med prihodke od prodaje spadajo še prihodki od zapor in prekomernih obremenitev v višini 1.040.540 evrov, prihodki od zakupa optičnih vlaken v višini 996.843 evrov in prihodki od zaračunanih služnosti v višini 864.655 evrov.

Prihodki po pogodbi za izvajanje naročila so leta 2019 znašali 326.820 evrov. Ti prihodki se nanašajo na izvajanje nalog, ki jih DARS d. d. opravlja v imenu in za račun RS na podlagi letne izvedbene pogodbe in 4. člena ZDARS-1. Naloge vključujejo prostorsko načrtovanje in umeščanje avtocest v prostor ter pridobivanje nepremičnin za potrebne graditve avtocest.

Druge prihodke od prodaje v višini 1.958.763 evrov predstavljajo prihodki od provizije, ustvarjene pri prodaji avstrijskih vinjet, prihodki od prodaje DarsGo naprav, prihodki od vlek, pluzenja, reševanja prometnih nezgod, prihodki iz naslova najemnin za počitniške kapacitete in stanovanja, prihodki od prodaje odpadnega materiala in ostali prihodki.

Čisti prihodki od prodaje so bili v celoti ustvarjeni na domačem trgu.

II.5.2.2 Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve

Lastne storitve investicijskih vlaganj na avtocestah, ki jih ni zaračunala zunanjim izvajalcem storitev obnavljanja avtocest, je družba v letu 2019 usredstvila. Prihodki od usredstvenih lastnih storitev so leta 2019 znašali 1.671.338 evrov.

II.5.2.3 Drugi poslovni prihodki

V EUR (brez centov)	2019	Delež	2018	Indeks
Odprava dolgoročnih rezervacij	21.577.606	54 %	10.882.212	198
Odškodnine od zavarovalnic	2.054.276	5 %	1.755.102	117
Prihodki od porabe dolgoročno odloženih prihodkov	11.508.171	29 %	9.455.839	122
Dobički od prodaje opreme in nepremičnin	607.234	2 %	640.979	95
Drugi poslovni prihodki	3.885.733	10 %	141.107	2.754
Drugi poslovni prihodki skupaj	39.633.020	100 %	22.875.241	173

Odprava dolgoročnih rezervacij v višini 21.577.606 evrov med drugim vključuje odpravo rezervacij za tožbe v znesku 20.009.236 evrov, odpravo dolgoročno odloženih prihodkov iz naslova neporabljenega dobroimetja na ACB tablicah in DARS karticah zaradi prehoda is starega cestninskega sistema na elektronsko cestninjenje v znesku 1.355.142 evrov ter odpravo rezervacij za neizkoriščen letni dopust leta 2018 v znesku 184.050 evrov.

Odškodnine zavarovalnic vključujejo odškodnine, prejete od zavarovalnic za odpravo škode, ki je nastala na avtocestnih odsekih in objektih ob avtocestah. Leta 2019 jih je bilo za 2.054.276 evrov.

Prihodki od porabe dolgoročno odloženih prihodkov v višini 11.508.171 evrov se nanašajo na porabo prejetih nepovratnih sredstev Evropske unije in sofinancerskih sredstev, prejetih za financiranje priprave prostorske in projektne dokumentacije ter graditve avtocest oz. s tem povezane naloge (izboljšanje prometne varnosti – graditev sistemov nadzora in vodenja prometa) ter druge projekte. Vrednost dolgoročno odloženih prihodkov se zmanjšuje skladno z nastankom stroškov (obračunane amortizacije osnovnih sredstev in za zneske drugih vrst stroškov, za katere so bila sredstva prejeta) ter se prenaša v prihodke. Družba je v letu 2019 prenesla v prihodke dolgoročno odložene prihodke v višini 7.588.983 evrov, ki jih je prejela v okviru kohezijskega sklada Evropske unije, projektov TEN T, CROCODILE ter programov EasyWay in TEMPO-CONNECT. V višini 791.554 evrov je družba prenesla v prihodke prejetih dolgoročno odloženih prihodkov iz naslova sofinanciranja občin (MOL), ELES-a in drugih financerjev projektov. Za pokritje stroškov odprave napak izvajalcev gradnje in obnavljanja avtocest ter drugih namenskih stroškov je bilo porabljenih 2.086.419 evrov sredstev unovčenih garancij in 1.041.216 evrov zadržanih sredstev izvajalcev.

Drugi poslovni prihodki se med drugim višini 3.096.257 evrov se nanašajo na odpravo popravkov vrednosti terjatev.

II.5.2.4 Stroški in poslovni odhodki

Pregled stroškov in odhodkov

V EUR (brez centov)	2019	Delež	2018	Indeks
Stroški materiala	9.750.970	3 %	10.784.758	90
Stroški storitev	40.632.033	13 %	36.862.228	110
Stroški dela	45.244.673	15 %	40.847.516	111
Amortizacija	180.055.717	58 %	171.160.088	105
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih OS	30.864.914	10 %	3.749.710	823
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	98.990	0 %	171.922	58
Drugi poslovni odhodki	4.417.931	1 %	3.408.916	130
Poslovni odhodki skupaj	311.065.228	100 %	266.985.138	117

Razčlenitev stroškov materiala

V EUR (brez centov)	2019	Delež	2018	Indeks
Stroški materiala	3.041.070	31 %	4.318.443	70
Stroški energije	4.483.512	46 %	4.604.820	97

V EUR (brez centov)	2019	Delež	2018	Indeks
Stroški nadomestnih delov	680.569	7 %	588.474	116
Odpis drobnega inventarja	1.370.033	14 %	1.077.972	127
Drugi stroški materiala	175.786	2 %	195.050	90
Skupaj	9.750.970	100 %	10.784.758	90

Stroški materiala predstavljajo tri odstotni delež vseh poslovnih odhodkov in so glede na leto 2018 nižji za deset odstotkov.

Razčlenitev stroškov storitev

V EUR (brez centov)	2019	Delež	2018	Indeks
Stroški nadzornega inženirja	940.734	2 %	869.548	108
Storitve v zvezi z agencijami za posredovanje delovne sile	0	0 %	535.375	0
Stroški vzdrževanja osnovnih sredstev	13.788.623	34 %	10.732.123	128
Najemnine	565.164	1 %	1.652.824	34
Stroški plačilnega prometa in zavarovalnih premij	3.467.958	9 %	2.984.544	116
Provizija od prodanih vinjet	7.592.712	19 %	7.391.375	103
Stroški drugih storitev	14.276.843	35 %	12.696.438	112
Skupaj	40.632.033	100 %	36.862.228	110

Stroški storitev predstavljajo 13-odstotni delež vseh poslovnih odhodkov. Pomembnejše storitve v letu 2019 so bili stroški vzdrževanja osnovnih sredstev (34-odstotni delež), provizije od prodanih vinjet (19-odstotni delež) ter stroški plačilnega prometa in zavarovalnih premij (8-odstotni delež).

Stroški vzdrževanja osnovnih sredstev so višji zaradi stroškov vzdrževanja DarsGo sistema, ki zajemajo predvsem stroške vzdrževanja programske opreme, stroške delovanje in vzdrževanje zunanjih DarsGo servisov vključno z logistiko DarsGo naprav, stroške vzdrževanja cestninskih portalov, DarsGo naprav in druge dodatne opreme, ter stroškov rednega vzdrževanja cestne infrastrukture.

Stroški provizij za prodane vinjete ter stroški plačilnega prometa in bančnih provizij so višji od realizacije preteklega leta zaradi večje prodaje vinjet in cestnine za tovorna vozila.

Stroški drugih storitev so višji iz naslova stroškov demontaže in odstranitve obstoječih starih objektov cestninskih postaj, ki so bili odstranjeni zaradi uvedbe elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku (DarsGo sistem).

Stroški po funkcionalnih skupinah:

V EUR (brez centov)	2019	2018
Redno vzdrževanje (z amortizacijo)	46.957.852	42.425.181
Cestninjenje (z amortizacijo)	36.653.003	34.169.423
Ostalo (z amortizacijo)	192.072.538	183.059.986
- od tega amortizacija avtocestne infrastrukture	157.969.941	152.654.608
SKUPAJ	275.683.393	259.654.590

II.5.2.5 Stroški dela

Stroški dela zavzemajo 15-odstotni delež v vseh poslovnih odhodkih DARS d. d. Leta 2019 so bili za enajst odstotkov višji kot leta 2018.

Vrsta stroškov dela	2019	Delež	2018	Indeks
Stroški plač	32.897.516	73 %	30.226.388	109
Stroški pokojninskih zavarovanj	3.633.892	8 %	3.374.030	108
Stroški drugih socialnih zavarovanj	2.759.949	6 %	2.539.836	109
Drugi stroški dela	5.953.316	13 %	4.707.262	126
Skupaj	45.244.673	100 %	40.847.516	111

Družba med stroški dela izkazuje tudi obračunane premije dodatnega pokojninskega zavarovanja v višini 878.169 evrov.

Na zadnji dan leta 2019 je bilo v družbi zaposlenih 1.257 delavcev. V povprečju je bilo leta 2019 v družbi zaposlenih 1.212 delavcev (podatek je pridobljen na podlagi delovnih ur).

V letu 2019 je družba izplačevala plače na podlagi Podjetniške kolektivne pogodbe DARS d. d., plače uprave DARS d. d. pa tudi v skladu z Zakonom o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti RS in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZPPOGD, Ur. l. RS, št. 21/2010).

Povprečna plača v DARS d. d. v letu 2019 (v evrih)

Povprečna bruto plača	Leto 2019	Leto 2018
DARS d. d.	2.250	2.104
Republika Slovenija	1.754	1.682

Število zaposlenih in izobrazbena struktura zaposlenih na dan 31. decembra 2019 sta prikazana v poslovnem delu letnega poročila, v poglavju Upravljanje človeških virov (točka I.16.6).

Skupni obračunani bruto prejemki članov uprave DARS d. d. so v letu 2019 znašali 740.521 evrov. V tabeli so prikazani prejemki uprave DARS d. d. po posameznih članih.

V EUR (brez centov)	Matjaž Knez, predsednik uprave do 13. 1. 2016	Franc Skok, član uprave do 13. 1. 2016	Gašper Marc, član uprave od 15.5.2015	Marjan Sisinger, član uprave/delavski direktor do 8.5.2019	Dr. Tomaž Vidic, predsednik uprave od 13. 1. 2016	Vili Žavrlan, član uprave od 7. 10. 2016	Rožle Podboršek, član uprave/delavski direktor od 9.5.2019	SKUPAJ
Bruto plače	0	0	126.241	34.792	125.641	125.376	64.872	476.922
Izplačilo spremenljivega prejemka	567	510	21.199	35.722	22.738	15.388	0	96.125
Odpravnina	53.909	48.518	0	0	0	0	0	102.427
Zamudne obresti, stroški postopka	20.059	19.178	0	0	0	0	0	39.236
Bonitete	0	0	6.157	2.402	2.843	6.733	1.671	19.806
Povračila stroškov	0	0	917	222	1.008	953	649	3.748
Dodatno pokojninsko zavarovanje	0	0	456	207	606	636	352	2.256
SKUPAJ	74.535	68.206	154.970	73.344	152.836	149.086	67.544	740.521

Zaposlenim na podlagi pogodbe o zaposlitvi, za katere ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, so bili v letu 2019 obračunani bruto prejemki v višini 267.844 evrov.

Prejemki članov nadzornega sveta v letu 2019 so prikazani v spodnji tabeli.

V EUR (brez centov)	Prejemek za opravljanje funkcije v nadzornem svetu	Sejnine za delo v nadzornem svetu	Prejemek za opravljanje funkcije v revizijski komisiji	Sejnine za delo v revizijski komisiji	Prejemek za opravljanje funkcije v kadrovski komisiji	Sejnine za delo v kadrovski komisiji	Potni stroški	Bonitete	Skupaj
Rožle Podboršek	3.792	1.045	0	0	948	220	0	128	6.133
Marjan Mačkošek	13.596	2.750	0	0	0	0	1.425	322	18.103
Dr. Miha Juhart	9.970	2.750	2.266	1.320	3.399	440	0	322	20.477
Mag. Tatjana Colnar	9.064	2.750	3.399	1.540	2.266	440	65	204	19.728
Mag. Igor Pirnat	9.064	2.750	2.266	1.540	0	0	165	204	15.988
Darko Kodrič	13.000	4.290	0	0	2.185	660	1.307	286	21.728
Mojca Lahajner	0	0	3.250	1.980	0	0	123	0	5.353
Martin Stožir	8.387	2.970	867	220	0	0	575	128	13.147
Igor Kolar	2.934	990	0	0	0	0	267	0	4.191
Jože Oberstar	5.669	1.540	867	440	0	0	472	0	8.988
Boris Božičnik	4.283	1.540	0	0	867	440	120	0	7.249
Matej Čufer	3.936	1.540	1.300	440	0	0	28	0	7.244
Mag. Andrej Hudoklin	3.936	1.540	0	0	1.300	440	391	0	7.607
Jožef Zimšek	3.936	1.540	0	0	0	0	319	0	5.796
Skupaj	91.567	27.995	14.214	7.480	10.964	2.640	5.258	1.613	161.731

Na dan 31.12.2019 družba nima terjatev ali obveznosti do članov nadzornega sveta, razen obveznosti za prejemke iz naslova sejin in opravljanja funkcij iz meseca decembra, ki so bile izplačani v januarju 2020.

Na dan 31.12.2019 družba nima terjatev ali obveznosti do članov uprave, razen obveznosti za plače iz meseca decembra, ki so bile izplačane v januarju 2020.

Zahtevki zaposlenih, izhajajoči iz delovnih sporov, ki jim uprava DARS d. d. nasprotuje, so razkriti v pojasnilih postavke dolgoročnih rezervacij.

II.5.2.6 Odpisi vrednosti

V EUR (brez centov)	2019	Delež	2018	Indeks
Amortizacija neopredmetenih dolgoročnih sredstev	4.020.864	2 %	3.609.646	111
Amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev	175.036.433	83 %	167.520.749	104
Amortizacija naložbenih nepremičnin	29.693	0 %	29.693	100
Amortizacija najetih osnovnih sredstev	968.726	0 %	0	-
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstvih	30.864.914	15 %	3.749.710	823
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	98.990	0 %	171.922	58
Skupaj	211.019.620	100 %	175.081.720	121

Amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev zajema tudi amortizacijo stavbne pravice in je v letu 2019 znašala 3.926.356 evrov. Stavbna pravica je bila v skladu z ZDARS-1 ustanovljena v korist DARS d. d. na zemljiščih v lasti RS, na katerih so avtoceste kot objekti, ki so bili zgrajeni ali so se pričeli graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1. Stavbna pravica je ustanovljena za obdobje 50 let.

Amortizacija je v letu 2019 višja glede na leto 2018 predvsem iz naslova amortizacije neopredmetenih dolgoročnih sredstev sistema DarsGo, pričetka amortiziranja druge faze odseka Draženci – Gruškovje in spremenjenega načina vodenja najemov s 1.1.2019.

Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstvih se med drugim nanašajo na:

- izgubo pri prodaji nepremičnin v višini 933.066 evrov,
- izgube pri izločitvi in manki premičnih osnovnih sredstev v višini 22.929 evrov,
- izgube zaradi oslabitve in uničenja DarsGo naprav v višini 29.700 evrov,
- izločitve cestninskih postaj, ki so bile predmet rušitve v letu 2019 v višini 8.444.149 evrov,
- izločitve protihrupnih ograj v višini 3.001.001 evrov,
- izločitve sestavnih delov avtocest ob izvedbi rekonstrukcij v višini 16.891.139 evrov,
- izločitev ostalih osnovnih sredstev nastalih zaradi izvedbe obnov v višini 302.201 evrov ter
- prevrednotenje sredstev za prodajo na pošteno vrednost zmanjšano za stroške prodaje v višini 1.240.728 EUR.

Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih vključujejo predvsem odpise terjatev v višini 20.414 evrov ter prevrednotenje zalog vinjet z letnico 2019, katerih prodaja je bila zaključena 30. novembra 2019, v višini 72.500 evrov.

II.5.2.7 Drugi poslovni odhodki

V postavko drugi poslovni odhodki v višini 4.417.931 evrov (3.408.916 evrov v letu 2018) so vključeni:

- dolgoročno vnaprej vračunani stroški iz naslova pričakovanih izgub v zvezi z odškodninskimi zahtevki za tožbe, povezane z gradnjo in obnavljanjem avtocest, v višini 614.688 evrov (2.597.861 evrov v letu 2018) in za tožbe delavcev iz naslova delovnih razmerij v višini 651 evrov (20.379 evrov v letu 2018),
- stroški v višini 3.017.804 evrov, nastali v povezavi z vlaganji v druge državne necestninske ceste, ki ne spadajo v omrežje avtocest in hitrih cest v pristojnosti upravljanja družbe DARS. Ta vlaganja družbi ne prinašajo nobenih gospodarskih koristi, zato niso izkazana med opredmetenimi osnovnimi sredstvi družbe. Po mnenju Ministrstva za infrastrukturo je Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF), ki je posegel s spremembami in dopolnitvami tudi v Zakon o družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (ZDARS-1), naložil družbi DARS d. d. tudi izgradnjo določenih državnih cest, ki niso avtoceste v smislu Zakona o cestah in podzakonskih aktov o kategorizaciji, ki so bile načrtovane v Resoluciji o Nacionalnem programu izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji (ReNPJA). ZUJF je v definicijo pojma »avtocesta« poleg avtocest in hitrih cest vključil tudi druge državne ceste, ki so bile načrtovane v nacionalnem programu, ki ureja izgradnjo avtocest.
- drugi poslovni odhodki v višini 784.788 evrov (434.131 evrov v letu 2018).

II.5.2.8 Finančni prihodki iz danih posojil

Finančni prihodki iz danih posojil v višini 780.838 evrov (806.170 evrov v letu 2018) med drugim izhajajo iz nalaganja kratkoročnih viškov likvidnih sredstev DARS d. d. pri bankah v obliki depozitov v višini 780.562 evrov.

II.5.2.9 Finančni prihodki od poslovnih terjatev do drugih

Finančni prihodki od poslovnih terjatev do drugih v višini 8.212 evrov (10.968 evrov v letu 2018) zajemajo finančne prihodke iz poslovnih terjatev, zaračunane zamudne obresti in pozitivne tečajne razlike.

II.5.2.10 Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb

Finančni odhodki iz oslabitve finančnih naložb v višini 1.627.973 se nanašajo na prevrednotenja izpeljanih finančnih instrumentov.

II.5.2.11 Finančni odhodki od posojil, prejetih od bank

Finančni odhodki v višini 22.844.789 evrov (25.239.962 evrov v letu 2018) predstavljajo obračunane obresti dolgoročnih kreditov. Povprečna ponderirana obrestna mera dolgoročnih kreditov je na dan 31. decembra 2019 znašala 1,52 odstotka.

II.5.2.12 Finančni odhodki od izdanih obveznic

Finančni odhodki v višini 7.335.306 evrov (7.340.872 evrov v letu 2018) predstavljajo obračunane obresti iz izdanih dolgoročnih vrednostnih papirjev. Povprečna ponderirana obrestna mera dolgoročnih vrednostnih papirjev je na dan 31. decembra 2019 znašala 4,55 odstotka.

II.5.2.13 Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti

Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti v višini 7.317.837 evrov (7.503.493 evrov v letu 2018) se med drugim nanašajo:

- v višini 3.741.128 evrov na negativne obresti iz izpeljanih finančnih instrumentov, ki so razlika med variabilno obrestno mero zavarovanega posojila in fiksno obrestno mero izvedenega instrumenta,
- v višini 3.466.425 evrov na obračunane obresti dolgoročnih kreditov prejetih od drugih,
- v višini 31.409 evrov na čiste obresti za rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine in
- v višini 75.763 eur na obresti iz naslova najemov.

II.5.2.14 Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti

Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti v višini 65.389 evrov (280.055 evrov v letu 2018) med drugim vključujejo obračunane zamudne obresti v višini 64.900 evrov iz naslova nepravočasno poravnanih.

II.5.2.15 Drugi prihodki

Drugi prihodki v višini 276.588 evrov (5.231.151 evrov v letu 2018) predstavljajo odškodnine, prejete po sodbah, zaračunane pogodbene kazni, nagrade za preseganje kvote zaposlenih invalidov in podobno.

II.5.2.16 Drugi odhodki

Drugi odhodki v višini 495.076 evrov (210.665 evrov v letu 2018) vključujejo predvsem odškodnine, plačane po sodbah, povrnjene stroške v revizijskih postopkih po zakonu o javnih naročilih, dane donacije in podobno.

II.5.2.17 Davek od dohodka pravnih oseb

Davek od dohodka pravnih oseb je obračunan po Zakonu o davku od dohodka pravnih oseb (ZDDPO-2). Davek od dohodka za leto 2019 je obračunan po 19-odstotni stopnji na obdavčljivi dobiček, ki ga je ustvarilo podjetje v davčnem obdobju.

V EUR (brez centov)	2019	2018
1 Prihodki	523.120.872	495.428.367
2 Odhodki	350.751.597	308.286.955
3 Celotni dobiček (1 – 2)	172.369.274	187.141.412
4 Zmanjšanje prihodkov	3.107.957	54.275
5 Povečanje prihodkov	0	
6 Zmanjšanje odhodkov za oblikovanje rezervacij in prevrednotenje terjatev	602.604	142.858
7 Zmanjšanje odhodkov, drugi nepriznani odhodki	7.987.872	7.476.368
8 Povečanje priznanih odhodkov	12.466.453	740.442
9 Razlika med davčno priznanimi prihodki in odhodki (1 – 2 – 4 + 5 + 6 + 7 – 8)	165.385.339	193.965.920
10 Davčna osnova (9)	165.385.339	193.965.920
11 Sprememba davčne osnove zaradi spremembe računovodskih usmeritev in popravkov napak	-115.035	7.428
12 Povečanje davčne osnove za izkoriščene davčne olajšave	57.229	43.710
13 Olajšava za investiranje	3.200.459	18.629.091
14 Olajšava za zaposlovanje invalidov	356.794	331.701
15 Olajšava za izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju	1.385	3.835
16 Olajšava za dodatno pokojninsko zavarovanje	878.169	862.494
17 Olajšava za donacije	90.616	107.210
18 Osnova za davek (10 + 11 + 12 – 13 – 14 – 15 – 16 – 17)	160.800.109	174.082.727
19 Davek od dohodkov pravnih oseb	30.552.021	33.075.718

Celotni dobiček, ugotovljen v izkazu poslovnega izida, zmanjšan za obveznost za davek od dohodka pravnih oseb za obračunsko obdobje ter za odložene davke, predstavlja čisti poslovni izid obračunskega obdobja.

V EUR (brez centov)	2019	2018
Obračunani davek	-30.552.021	-33.075.718
Odloženi davek	-2.205.799	356.269
Davki	-32.757.819	-32.719.449

V EUR (brez centov)	2019	2018
Poslovni izid pred davki	160.800.109	174.082.727
Davki	-32.757.819	-32.719.449
Efektivna davčna stopnja	20,37%	18,80%

Terjatve za odloženi davek so pripoznane za zneske davka od dobička, ki bodo povrnjeni v prihodnjih obdobjih.

Efektivna davčna stopnja, izračunana kot kvocient med celotnim davkom in celotnim poslovnim izidom pred davki za leto 2019, znaša 20,37 odstotka.

II.6 Poslovna tveganja

Poslovna tveganja so predstavljena v poslovnem delu letnega poročila v poglavju I.8.

II.7 Posli z lastniki in njihovimi povezanimi družbami

Edina ustanoviteljica in delničarka družbe DARS d. d. je Republika Slovenija, ki jo skladno z novim Zakonom o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH-1/Ur. l. RS, št. 25/2014) zastopa SDH.

Z lastniki povezane družbe so tiste, v katerih imata Republika Slovenija in SDH skupno neposredno najmanj 20 % lastniški delež. Seznam teh družb je objavljen na spletni strani SDH (<http://www.sdh.si/sl-si/upravljanje-nalozb/seznam-nalozb>).

DARS d. d. je z družbami, kjer ima država posredno ali neposredno prevladujoč vpliv, v letu 2019 opravila za 196.988.792 evrov transakcij, in sicer iz naslova prodaje tem družbam v višini 183.789.700 evrov in iz naslova nabave 13.199.092 evrov. Večina prodaje se je nanašala na storitve povezane s cestninjenjem, največje nabave so se nanašale na strošek energije, provizijo za prodane vinjete in zavarovanja ter nakup sredstev sistema ECS. Na dan 31. 12. 2019 je družba do teh družb izkazovala za 22.149.201 evrov terjatev in 2.407.539 evrov obveznosti.

Vse transakcije med povezanimi osebami potekajo po tržnih cenah.

Posli med DARS d. d. in Republiko Slovenijo so razkriti v okviru ostalih pojasnil.

II.8 Dogodki po datumu bilance stanja

Pomembnejši poslovni dogodki po datumu sestavitve bilance stanja:

Januar 2020

Vlada je mariborsko hitro cesto med Pesnico in Teznim preategorizirala v regionalno cesto in jo s 1. januarjem 2020 izvzela iz vinjetnega sistema. Še naprej pa bo družba DARS d. d. tam cestninila tovorna vozila oz. vsa vozila z največjo dovoljeno maso nad 3,5 tone. Vlada je spremembi uredb potrdila, 20. decembra 2019 sta bili objavljeni v Uradnem listu RS št. 78/2019, veljati pa sta začeli s 1. januarjem 2020.

28. 1. 2020 je potekala 18. izredna seja Skupščine DARS d. d., na kateri je skupščina delničarjev sprejela sklep o izvedbi posebne revizije ter spremembe in dopolnitve Statuta DARS d. d. glede pridobitve predhodnih soglasij nadzornega sveta.

Februar 2020

Družba DARS je z Evropsko investicijsko banko (EIB) sklenila kreditno pogodbo za financiranje projekta predora Karavanke v višini 90 milijonov evrov. Ta, po vzpostavitvi novega elektronskega sistema cestninjenja tovornih vozil DarsGo in hkratne odstranitve in preureditve območij nekdanjih cestninskih postaj, predstavlja že drugo financiranje avtocestnega projekta v Sloveniji z jamstvom Evropske unije oziroma evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI).

Marec in april 2020

Odziv na epidemijo koronavirusa COVID-19

Splošno

Država Slovenija je 12. marca 2020 na podlagi 7. člena zakona o nalezljivih boleznih zaradi naraščanja števila primerov okužb s koronavirusom razglasila epidemijo. S tem je država sledila razglasitvi pandemije Svetovne zdravstvene organizacije. Vlada RS že od začetka izbruha koronavirusa pozorno spremlja situacijo tako na nacionalni ravni kot tudi na evropski in globalni ravni. K obvladovanju situacije in dolgoročnemu zmanjševanju škodljivih posledic za gospodarstvo in prebivalstvo je pristopila z dvostopenjskim sistemom:

- s takojšnjimi interventnimi ukrepi, ki jih je mogoče implementirati v kratkem časovnem obdobju (vključno z ukrepi, namenjenimi omejevanju socialnih stikov, ukrepi na področju zdravstva, ukrepi v delovnih okoljih in ostalimi ukrepi) in
- z oblikovanjem strateških (dolgoročnih) ukrepov za pomoč prebivalstvu in gospodarstvu (oblikovanje zakonskih paketov s prioriteto hitre finančne pomoči prebivalstvu za preprečitev in blažitev posledic epidemije).

Epidemija koronavirusa kot zunanji dejavnik bo imela precejšnje negativne učinke na gospodarsko aktivnost. Na podlagi javno dostopnih informacij na dan odobritve računovodskih izkazov je vodstvo družbe preučilo številne verjetne scenarije v zvezi s potencialnim razvojem izbruha in pričakovanim vplivom na družbo in gospodarsko okolje, v katerem družba deluje, vključno z ukrepi, ki jih je slovenska vlada že sprejela. Vsa potrebna redna dela se opravljajo prilagojeno razmeram.

Najpomembnejša predpostavka pri naših ocenah je bila časovna opredelitev epidemije koronavirusa. Prvi scenarij je bil zasnovan na predpostavki, da bo epidemija trajala do približno 31. maja, medtem ko drugi scenarij predvideva, da bo trajala do konca leta 2020. Vseeno menimo, da se bodo razmere stabilizirale v drugi polovici tega leta. Pričakujemo, da se bo gospodarska aktivnost v naslednjih treh četrtletjih, postopoma vrnila na območje rasti, saj bo upočasnitev posledica virusa (in odziv države nanj) in ne strukturnih problemov ali neravnovesij v lokalnem ali svetovnem gospodarstvu. V letih 2021 in 2022 bi bila gospodarska rast lahko ponovno nekoliko višja kot letos, kar pa ključno temelji na predpostavki stabilizacije razmer v drugi polovici letošnjega leta.

Po koncu epidemije pričakujemo, da bi se gospodarska aktivnost postopoma vrnila na območje rasti. Pri oceni posledic epidemije ocenjujemo, da ne bomo potrebovali pomoči države. Uprava je pristopila k pripravi simulacij na poslovanje ter izvajanju ukrepov za načrtovanje in uravnavanje likvidnosti, nabavnih tokov, stroškov in investicij. Kot prioriteto smo posodobili in prilagodili vzpostavljen sistem nadzora stroškov, nadzor nad izvajanjem plačilnih obveznosti in sistem dodatnih kontrol za zagotavljanje nemotenega in s predpisi skladnega poslovanja. Uprava je ustanovila Koordinacijsko skupino za obvladovanje tveganj. V družbi permanentno pozorno spremljamo širjenje koronavirusa že vse od njegovega pojava v EU in sproti sprejemamo ustrezne ukrepe na ravni organizacije dela s ciljem zagotovitve poslovanja. Osrednji fokus posloводства in koordinacijske skupine za koronavirus je skrb za varnost in zdravje zaposlenih in uporabnikov avtocest in hitrih cest.

1) Vpliv na prihodke in poslovni rezultat

Družba DARS je v povezavi z izbruhom Covid 19 in sprejetimi vladnimi ukrepi, kot poglavitno tveganje identificirala izpad prihodkov tako iz naslova cestnine za tovorna vozila kot za osebna vozila. Ocenjujemo, da bo vpliv večji pri tovornih vozilih, saj opažamo upad gospodarske aktivnosti po celotni Evropi (ki je glavni dejavnik obsega prometa tovornih vozil). Pri vinjetah prvi večji izpad pri prodaji tedenskih in mesečnih vinjet pričakujemo v času velikonočnih praznikov ter za prvomajske praznike. Predvidevamo, da bo manjša prodaja tudi v času letnih dopustov, če se situacija do takrat ne umiri. Pri vinjetah imamo v večini že zagotovljene prihodke od letnih vinjet (prodaja december 2019 – marec 2020), ki predstavljajo pomemben del prihodkov od vinjet (prihodki od letnih vinjet predstavljajo 46 % prihodkov od celotnih prihodkov prodaje vinjet v letu 2019).

Končni izpad prihodkov in vpliv na poslovni rezultat družbe bo odvisen od obdobja trajanja epidemije in od tega kako hitro se bo po zaključku epidemije promet vrnil v normalen obseg. V povezavi s tem je posloводство družbe

v okviru presojanja predpostavke o delujočem podjetju preučilo več scenarijev, vključno z resnim, a verjetnim scenarijem, da bo epidemija in z njo povezane posledice trajala vse do konca leta 2020.

Ocenjujemo, da bo situacija imela vpliv na doseganje poslovnih rezultatov družbe, vendar po oceni vodstva le-ta ne bo bistveno ogrozila finančne vzdržnosti, poslovanja družbe in ogrozila predpostavko delujočega podjetja. Zmanjšanje obsega tovarnega prometa marca 2020 v primerjavi z marcem 2019 znaša približno 20 %.

2) Finančni položaj in obvladovanje likvidnostnih tveganj

Na podlagi obravnavanih vseh možnih scenarijev smo mnenja, da likvidnostno tveganje v obdobju vsaj 12 mesecev od datuma bilance stanja ne bo visoko, kar pomeni, da bo družba nemoteno nadaljevala s poslovanjem. V času odobritve računovodskih izkazov je finančno in likvidnostno stanje družbe stabilno, zato zaradi koronavirusa izpolnjevanje finančnih obveznosti zagotovo ne bo ogroženo. Dobra likvidnostna situacija nam omogoča redno servisiranje naših dolgov (razlaga v pojasnilu II.5.1 Letnega poročila). Prav tako ne bo ogroženo izpolnjevanje finančnih obveznosti in zavez, ki izhajajo iz kreditnih pogodb ter redno vzdrževanje infrastrukture.

Likvidnostno tveganje ocenjujemo kot nizko ter bomo v poslovnem letu 2020 likvidnost zagotavljali:

- s finančnimi naložbami v obliki depozitov pri bankah in drugih bančnih stanj,
- z lastnimi sredstvi iz tekočega poslovanja,
- iz razpoložljivih kreditnih linij.

Poleg tega Republika Slovenija v skladu z določbami ZPKROD (Zakon o poroštvu Republike Slovenije za obveznosti DARS d. d. iz naslova kreditov in dolžniških vrednostnih papirjev, najetih oziroma izdanih za refinanciranje obstoječega dolga DARS d. d.), zagotavlja jamstvo za refinanciranje dolga družbe DARS na letni ravni do 300 mio EUR za obveznosti iz naslova kreditov in dolžniških vrednostnih papirjev.

Pri oceni finančnih odhodkov smo upoštevali trenutne obrestne mere, saj ima velik del našega kreditnega portfelja fiksne obrestne mere, obenem pa ocenjujemo, da bo po koncu epidemije sledil padec netveganih obrestnih mer.

3) Upravljanje s človeškimi viri

Za obvladovanje operativnih tveganj v družbi izvajamo ukrepe, ki so usmerjeni v zaščito človeških virov. V družbi pozorno spremljamo širjenje koronavirusa in sproti sprejemamo ustrezne ukrepe na ravni organizacije dela s ciljem zagotovitve nemotenega poslovanja. Takoj po pojavu koronavirusa v EU smo pričeli z preventivnim obveščanjem in ozaveščanjem zaposlenih. Iz lastnih zalog smo opremili zaposlene, ki so bolj izpostavljeni stikom z uporabniki AC in HC z zaščitno opremo. Zaposlenim smo omogočili opravljanje dela od doma, tisti, ki jim zaradi poslovnih razlogov ne moramo zagotavljati dela, pa so bili napoteni na začasno čakanje na delo doma. Vsi ostali, ki zaradi narave dela morajo biti prisotni v poslovnem procesu, imajo zagotovljena vsa zaščitna sredstva. V kolikor bi v družbi DARS d. d. prišlo do večjega števila obolelih, bo delodajalec delo organiziral na način, da bo delovni proces potekal kolikor se da nemoteno oziroma se bo delo organiziralo tako, da bodo v družbi DARS d. d. še naprej potekali vsi nujni delovni procesi. Pri tem se in se bo upoštevalo vse ukrepe, ki so in bodo sprejeti s strani vlade Republike Slovenije.

4) Vzdrževanje in investicije

Prav tako v družbi DARS d. d. izvajamo vse potrebno, da se postopki javnih naročil nadaljujejo. Ob razglasitvi epidemije v Sloveniji, smo prejeli precej zahtev ponudnikov v zvezi s podaljšanjem rokov predložitve ponudb. Ponudnikom smo ugodili in roke oddaje ponudb primerno podaljšali. V kolikor bo potrebno, bodo v nadaljevanju razpisni pogoji v zvezi s predložitvijo posameznih dokazil v postopkih javnega naročanja, nekoliko prilagojeni. Za projekte v gradnji so pogodbeniki večinoma posredovali posamezne zahteve, v katerih ugotavljajo razglasitev pandemije ter posledično oteženo delo na gradbiščih. Hkrati ugotavljamo, da na gradbiščih dela potekajo, po večini zaenkrat z nezmanjšano intenziteto glede na predvidene terminske plane. Zavedamo se, da razmere lahko vplivajo tako na zagotavljanje pogodbenih rokov, predvsem kratkih rokov, ki se iztečejo v teh dneh, če bo trg dalj

časa moten, pa lahko nastanejo tudi težave z dobavo blaga. Pri dobavi materialov zaenkrat ne zaznavamo zamud, redno so dobavljena tudi sredstva, ki jih potrebujemo za zaščito pred virusom. V prihodnje ne pričakujemo bistvenega povečanja poslovnih odhodkov zaradi morebitnih vrednostnih zahtevkov zaradi zahtev po podaljšanju pogodbenih rokov zaradi izrednih razmer.

Zaključek

Družba DARS d. d. skladno s sprejetimi ukrepi Vlade RS izvaja vse aktivnosti za izvajanje dejavnosti v obstoječih razmerah ter je organizacijsko in izvedbeno prilagojena za spremenjene razmere poslovanja. Družba vse aktivnosti tekoče analizira in je že vzpostavila sistem za dokumentacijo vseh ukrepov, ki jih je izvedla. Cilj teh aktivnosti je določanje najboljših praks, ki bodo podlaga za vse aktivnosti v izjemnih razmerah v prihodnje.

Menimo, da smo kot poslovodstvo sprejeli vse razumne ukrepe za pripravo vseh scenarijev, načine nenehnega ocenjevanja stanja in spremljanje učinkov sprejetih ukrepov. Na podlagi navedenega in vsled obravnavanih vseh možnih scenarijev smo mnenja, da likvidnostno tveganje v 12 mesecih od datuma bilance stanja ne bo visoko, kar pomeni, da bo družba nemoteno nadaljevala s poslovanjem in načelo neomejenosti delovanja velja. Ne moremo pa izključiti možnosti, da daljše obdobje trajanja epidemije, stopnjevanje ukrepov države ali posledično morebitni škodljivi vplivi takšnih ukrepov na gospodarsko okolje, v katerem poslujemo, ne bodo imeli negativnih učinkov na družbo DARS d. d. in njen finančni položaj, ter srednjeročne in dolgoročne rezultate poslovanja. Še naprej natančno spremljamo situacijo in se bomo ustrezno odzvali na dogodke in okoliščine, ki se in se bodo pojavljali v času trajanja epidemije.

Dogodki, ki so se zgodili po datumu bilance stanja, niso vplivali na računovodske izkaze družbe DARS d. d. za leto 2019.

II.9 Revidiranje letnega poročila za leto 2019

Pogodbeni znesek storitve revidiranja letnega poročila za leto 2019 za družbo DARS d. d. znaša 39.024 evrov (brez DDV). Revizijo je opravila družba KPMG SLOVENIJA d. o. o., Ljubljana.

II.10 Revizorjevo poročilo

KPMG Slovenija, podjetje za revidiranje, d.o.o.
Železna cesta 8a
SI-1000 Ljubljana

Telefon: +386 (0) 1 420 11 60
Internet: <http://www.kpmg.si>

Poročilo neodvisnega revizorja

Lastniku družbe DARS d.d.

Poročilo o računovodskih izkazih

Mnenje

Revidirali smo priložene računovodske izkaze DARS d.d. (»družbe«), ki vključujejo bilanco stanja na dan 31. decembra 2019, izkaz poslovnega izida, izkaz drugega vseobsegajočega donosa, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov za tedaj končano leto ter povzetek bistvenih računovodskih usmeritev in druge pojasnjevalne informacije.

Po našem mnenju so priloženi računovodski izkazi resnični in pošten prikaz finančnega položaja družbe na dan 31. decembra 2019 ter njenega poslovnega izida in denarnih tokov za tedaj končano leto v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi (2016).

Podlaga za mnenje

Revizijo smo opravili v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja (MSR) in EU Uredbo (EU) št.537/2014. Naše odgovornosti na podlagi teh pravil so opisane v tem poročilu v odstavku *Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov*. V skladu s Kodeksom etike za računovodske strokovnjake, ki ga je izdal Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake (Kodeks IESBA) ter etičnimi zahtevami, ki se nanašajo na revizijo računovodskih izkazov v Sloveniji, potrjujemo svojo neodvisnost. Potrjujemo tudi, da smo izpolnili vse druge etične zahteve v skladu s temi zahtevami in Kodeksom IESBA.

Verjamemo, da so pridobljeni revizijski dokazi zadostna in ustrezna podlaga za naše revizijsko mnenje.

Ključne revizijske zadeve

Ključne revizijske zadeve so tiste zadeve, ki so na osnovi naše strokovne presoje najbolj pomembne pri reviziji računovodskih izkazov tekočega obdobja. Te zadeve smo naslovili v okviru naše revizije računovodskih izkazov kot celote in pri oblikovanju našega mnenja o teh izkazih. V zvezi s ključnimi revizijskimi zadevami ne podajamo ločenega mnenja.

KPMG Slovenija, podjetje za revidiranje, d.o.o., slovenska družba z omejeno odgovornostjo in članica KPMG mreže neodvisnih družb članic, ki so povezane s švicarskim združenjem KPMG International Cooperative ("KPMG International").

TRR: SI 56 2900 0000 1851 102
vpis v sodni register: Okrožno sodišče v Ljubljani
št. reg. vl.: 061/12062100
osnovni kapital: 54.892,00 EUR
ID za DDV: SI20437145
matična št.: 5648556

Pripoznavanje prihodkov

Prihodki od prodaje vinjet in prihodki od cestnine tovorni promet v letu 2019: 466.611.271 EUR (2018: 451.497.703 EUR); kratkoročno odloženi prihodki na dan 31.december 2019: 21.198.406 EUR (2018: 21.547.546 EUR)

Sklicujemo se na računovodske izkaze: Pojasnilo II.3 Pomembnejše računovodske usmeritve, Prihodki ter Kratkoročne časovne razmejitve (računovodske usmeritve), Pojasnilo II.5.2.1 Čisti prihodki od prodaje in Pojasnilo II.5.1.24 Kratkoročno odloženi prihodki (pojasnila k računovodskim izkazom).

Ključna revizijska zadeva	Naš odziv
Družba ustvarja prihodke predvsem s prodajo tedenskih, polletnih in letnih vinjet in s pobiranjem cestnine za tovorni promet. Do 31.3.2018 so se cestnine pobirale na cestninskih postajah in z elektronskim cestninjenjem. S 1.4.2018 je družba uvedla sistem DarsGo, ki je elektronski cestninski sistem v prostem prometnem toku. Cestnine se v novem sistemu obračunajo glede na prevožene odseke zaznane preko cestninskih portalov. Prihodki od prodaje vinjet se pripoznajo na podlagi podatkov pridobljenih s strani agentov in komisionarjev (kot so bencinske črpalke in trgovine), ki temeljijo na dejanski prodaji vinjet končnim uporabnikom. Družba nadzira predane in registrirane vinjete z rednim mesečnim usklajevanjem prodanih vinjet z agenti (vključno z neprodanimi vrnjenimi vinjetami). Prihodki od vinjet, ki so bile prodane v tekočem poslovnem letu in so veljavne v naslednjem poslovnem letu, se odložijo. Prihodki od cestnin za tovorni promet se pripoznajo na osnovi dejanske uporabe avtocest. Zaradi prejetih predplačil družba odloži prihodke, ki bodo imeli vpliv na poslovni izid v obdobju, ko bo prišlo do dejanske uporabe avtocest. Družba uporablja kompleksen informacijski sistem za beleženje prehodov tovornih vozil preko cestninskih portalov, ki zagotavlja vhodne podatke za potrebe zaračunavanja cestnin za tovorna vozila in odloženih prihodkov iz tega naslova. V luči zgoraj navedenih dejavnikov, smo pripoznavanje prihodkov opredelili kot področje povezano s pomembnim revizijskim tveganjem. Kot takšno smo namenili posebno pozornost in smo ga zato opredelili kot ključno revizijsko zadevo.	Naši revizijski postopki so med drugim vključevali: - Seznanitev s procesom prodaje in preveritev zasnove, vzpostavitve in učinkovitosti delovanja notranjih kontrol na področju pripoznavanja prihodkov. Postopki so med drugim vključevali: - Presojo skladnosti računovodskih usmeritev z zadevnimi standardi računovodskega poročanja; - Preveritev učinkovitosti delovanja notranjih kontrol v procesu usklajevanja predanih, registriranih in vrnjenih vinjet od agentov in komisionarjev; - Preveritev učinkovitosti delovanja notranjih kontrol nad uskladitvami dnevnih iztržkov s pologi denarnih sredstev, pri pobiranju cestnin za tovorni promet in vinjet. - pri informacijskih sistemih, ki podpirajo beleženje prehodov tovornih vozil preko cestninskih portalov, smo s pomočjo naših specialistov za informacijske sisteme preverjali dostopne kontrole in programske spremembe; - naredili smo neodvisno oceno letnih prihodkov iz naslova cestnin za tovorni promet in vinjet, na osnovi podatkov o obsegu prometa iz informacijskega sistema za beleženje prehodov tovornih vozil preko cestninskih portalov ter prodanih vinjet in javno dostopnih podatkov o ceni na prevožen kilometer za tovorna vozila ter cenah posameznih vinjet; - pridobitev neodvisnih potrditev stanj terjatev do kupcev na dan 31.12.2019 za izbran vzorec in iskanje razlogov za morebitna odstopanja med potrjenimi zneski in zneski, izkazanimi v računovodskih izkazih;

	- na izbranem vzorcu dobropisov, izdanih v poročevalskem obdobju in po datumu bilance stanja, do datuma izdaje revizorjevega poročila, smo preverili ali so bili pripoznani v ustreznem obračunskem obdobju; - pregled ročnih knjižb, ki so povezane s prihodki skozi celotno obračunsko obdobje in po datumu bilance stanja, vključno s podporno dokumentacijo, z namenom preveritve primernosti in točnosti ročnih knjižb; - Presojali smo zadostnost in ustreznost razkritij povezanih s prihodki in odloženimi prihodki.
--	--

Opredmetena osnovna sredstva – deli opredmetenih osnovnih sredstev in doba koristnosti

Knjigovodska vrednost opredmetnih osnovnih sredstev na dan 31 december 2019: 4.801.622.371 EUR (31 december 2018: EUR 5.114.565.110); amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2019: 176.005.159 EUR (2018: 167.520.749 EUR).

Sklicujemo se na računovodske izkaze: Pojasnilo II.3 Pomembnejše računovodske usmeritve, Opredmetena osnovna sredstva in amortizacija (računovodske usmeritve), Pojasnilo II.5.1.2 Opredmetena osnovna sredstva in Pojasnilo II.5.2.6 Amortizacija (pojasnila k računovodskim izkazom).

Ključna revizijska zadeva	Naš odziv
Največji del opredmetenih osnovnih sredstev predstavljajo avtoceste in z njimi povezana sredstva (spodnji ustroj, zgornji ustroj, objekti in cestna infrastruktura), ki predstavljajo najpomembnejši del celotnih sredstev družbe na dan 31.12.2019. Opredmetena osnovna sredstva se v računovodskih izkazih družbe izkazujejo po nabavni vrednosti, zmanjšani za nabrani amortizacijski popravek in nabrane izgube zaradi oslabitve. Poslovodstvo družbe redno opredeljuje kateri stroški predstavljajo redne stroške vzdrževanja avtocest in kateri povečujejo prihodnje gospodarske koristi in s tem povečujejo nabavno vrednost avtocest. Glede na pomembno povečanje obsega prometa v zadnjih letih je eno od pomembnejših področij računovodenja opredelitev dobe koristnosti teh sredstev in posledično določitev amortizacijskih stopenj. Če je nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva pomembna, se razporedi na njegove dele. Če imajo ti deli različne dobe koristnosti, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva, se vsak del amortizira ločeno, glede na oceno posloводства o njegovi dobi koristnosti. Opredelitev delov in določitev dobe koristnosti predstavlja pomembno oceno posloводства. V ta	Naši revizijski postopki so med drugim vključevali: - preverili smo zasnovo, vzpostavitev in učinkovitost delovanja notranjih kontrol nad točnostjo in obstojem povečanj nabavne vrednosti sredstev, vključno s kontrolami, povezanimi z določitvijo kriterijev za pripoznavanje posameznega dela osnovnega sredstva in primernostjo zanj opredeljene amortizacijske stopnje; - presojali smo oceno posloводства, kateri stroški predstavljajo redno vzdrževanje avtocest in kateri predstavljajo povečanje koristnosti uporabe le teh in so posledično prikazani kot povečanje nabavne vrednosti avtocest in z njimi povezanih sredstev. Na osnovi našega poznavanja posloovanja družbe in pregledane podporne dokumentacije smo med drugim na izbranem vzorcu stroškov vzdrževanja in povečanj nabavne vrednosti avtocest in z njimi povezanimi sredstvi, preverili ustreznost evidentiranja le teh v skladu z zadevnimi računovodskimi standardi.

namen družba pozorno spremlja in redno ocenjuje glavne dejavnike, ki vplivajo na življenjske dobe pomembnih delov avtocest. Glede na zgoraj navedene dejavnike, je po našem mnenju obračunavanje opredmetenih osnovnih sredstev povezano s tveganjem pomembno napačne navedbe. Zaradi zgoraj omenjenih dejavnikov, smo temu področju v reviziji namenili posebno pozornost in ga zato opredelil kot ključno revizijsko zadevo.	• Na izbranem vzorcu pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2019, smo preverili primernost razporeditve povečanja na pomembne dele; • Presojali smo primernost ocenjenih dob koristnosti s pomočjo: - Podrobnih poizvedovanj pri tehničnem osebju družbe; - Našega poznavanja panoge; - Presoje pravilnosti ocene na podlagi preteklih izkušenj, ki je med drugim vključevala preveritev na podlagi izbranega vzorca odtujitev, pri katerih bi bile pripoznane večje izgube ali dobički ob odtujitvi sredstev in bi lahko nakazovale na neustrezno opredeljene dobe koristnosti sredstev.
--	---

Druge informacije

Za druge informacije je odgovorno posloводство. Druge informacije obsegajo poslovno poročilo, ki je sestavni del letnega poročila. Druge informacije ne vključujejo računovodskih izkazov in našega revizorjevega poročila o njih. Poslovno poročilo smo pridobili pred datumom izdaje revizorjevega poročila, razen Poročila nadzornega sveta, ki bo na voljo po datumu revizorjevega poročila.

Naše mnenje o računovodskih izkazih se ne nanaša na druge informacije in o njih ne izražamo nobene oblike zagotovila.

V povezavi z opravljeno revizijo računovodskih izkazov je naša odgovornost prebrati druge informacije in pri tem presoditi, ali so druge informacije pomembno neskladne z računovodskimi izkazi, zakonskimi zahtevami ali našim poznavanjem, pridobljenim pri revidiranju, ali se kako drugače kažejo kot pomembno napačne.

Vezano na poslovno poročilo smo presodili ali poslovno poročilo vključuje razkritja, kot jih zahteva Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju »zakonska določila«).

Na osnovi postopkov, ki smo jih opravili pri reviziji računovodskih izkazov in na osnovi zgoraj opisanih postopkov menimo:

- da so informacije v poslovnem poročilu za poslovno leto, za katero so pripravljeni računovodski izkazi, skladne, v vseh pomembnih pogledih skladne z informacijami v računovodskih izkazih; ter
- da je poslovno poročilo v vseh pomembnih pogledih, pripravljeno v skladu z zakonskimi določili.

Poleg tega smo v luči poznavanja in razumevanja družbe in okolja, v katerem ta posluje, ki smo ga pridobili pri opravljanju revizije, dolžni poročati, če bi zaznali pomembno napako v zvezi z drugimi informacijami, ki smo jih pridobili pred datumom izdaje revizorjevega poročila. V zvezi s tem nimamo o čem poročati.

Odgovornost posloводства in pristojnih za upravljanje za računovodske izkaze

Posloводство je odgovorno za pripravo in pošteno predstavitev računovodskih izkazov v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi (2016) in za tako notranje kontroliranje, kot je v skladu z odločitvijo posloводства potrebno, da omogoči pripravo računovodskih izkazov, ki ne vsebujejo pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake.

Poslovodstvo je pri pripravi računovodskih izkazov družbe odgovorno za oceno njene sposobnosti, da nadaljuje kot delujoče podjetje, razkritje zadev, povezanih z delujočim podjetjem in uporabo predpostavke delujočega podjetja kot osnovo za računovodenje, razen če namerava poslovodstvo podjetje likvidirati ali zaustaviti poslovanje, ali če nima druge možnosti, kot da napravi eno ali drugo.

Pristojni za upravljanje so odgovorni za nadzor nad pripravo računovodskih izkazov družbe.

Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov

Naši cilji so pridobiti sprejemljivo zagotovilo o tem ali so računovodski izkazi kot celota brez pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake, in izdati revizorjevo poročilo, ki vključuje naše mnenje. Sprejemljivo zagotovilo je visoka stopnja zagotovila, vendar ni jamstvo, da bo revizija, opravljena v skladu z MSR in EU Uredbo (EU) št.537/2014, vedno odkrila pomembno napačno navedbo, če ta obstaja. Napačne navedbe lahko izhajajo iz prevare ali napake ter se štejejo za pomembne, če je upravičeno pričakovati, da posamično ali skupaj vplivajo na gospodarske odločitve uporabnikov, sprejete na podlagi teh računovodskih izkazov.

Med izvajanjem revidiranja v skladu z MSR uporabljamo strokovno presojo in ohranjamo poklicno nezaupljivost. Prav tako:

- prepoznamo in ocenimo tveganja pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih, bodisi zaradi napake ali prevare, oblikujemo in izvajamo revizijske postopke kot odzive na ocenjena tveganja ter pridobimo zadostne in ustrezne revizijske dokaze, ki zagotavljajo podlago za naše mnenje. Tveganje, da ne bomo odkrili napačne navedbe, ki izvira iz prevare, je višje od tistega, povezanega z napako, saj prevara lahko vključuje skrivne dogovore, ponarejanje, namerno opustitev, napačno razlago ali izogibanje notranjim kontrolam;
- se seznanimo z notranjimi kontrolami, pomembnimi za revizijo z namenom oblikovanja revizijskih postopkov, ki so okoliščinam primerni, vendar ne z namenom izraziti mnenje o učinkovitosti notranjih kontrol družbe;
- presodimo ustreznost uporabljenih računovodskih usmeritev in razumnost računovodskih ocen ter z njimi povezanih razkritij posloводства;
- na podlagi pridobljenih revizijskih dokazov o obstoju pomembne negotovosti glede dogodkov ali okoliščin, ki zbuja dvom v sposobnost družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje, sprejmemo sklep o primernosti poslovodske uporabe predpostavke delujočega podjetja, kot podlage računovodenja. Če sklenemo, da obstaja pomembna negotovost, smo dolžni v revizorjevem poročilu opozoriti na ustrezna razkritja v računovodskih izkazih ali, če so taka razkritja neustrezna, prilagoditi mnenje. Naši sklepi temeljijo na revizijskih dokazih, pridobljenih do datuma izdaje revizorjevega poročila. Kasnejši dogodki ali okoliščine lahko povzročijo prenehanje družbe kot delujočega podjetja;
- ovrednotimo splošno predstavitev, strukturo in vsebino računovodskih izkazov vključno z razkritji ter ovrednotimo ali računovodski izkazi predstavljajo zadevne posle in dogodke na način, da je dosežena poštena predstavitev.

Pristojne za upravljanje med drugim obveščamo o načrtovanem obsegu in času revidiranja in pomembnih revizijskih ugotovitvah vključno z morebitnimi pomanjkljivostmi notranjih kontrol, ki jih zaznamo med našo revizijo.

Pristojnim za upravljanje posredujemo tudi izjavo o spoštovanju etičnih zahtev v zvezi z neodvisnostjo in jim predstavimo vsa razmerja in druge zadeve, ki bi morebiti lahko vplivale na našo neodvisnost ter kjer je to primerno, o uporabljenih varovalih.

Izmed zadev, ki smo jih predstavili pristojnim za upravljanje, določimo tiste zadeve, ki so bile najpomembnejše pri reviziji računovodskih izkazov tekočega obdobja in so zato ključne revizijske zadeve. Te zadeve opišemo v našem revizorjevem poročilu, razen če zakoni ali predpisi omejujejo javno razkritje zadeve ali ko v izredno redkih okoliščinah opredelimo, da naj zadeve ne bi vključili v naše poročilo, ker se lahko utemeljeno pričakuje, da bodo negativne posledice tovrstnega komuniciranja večje od koristi javnega interesa.

Poročilo o drugih regulatornih zadevah

Delničar družbe DARS d.d. nas je na seji skupščine dne 11. oktobra 2017 imenoval za revizorja računovodskih izkazov družbe DARS d.d. za leto, ki se je končalo 31. decembra 2019. Obdobje neprekinjenega izvajanja revizije traja štiri leta, in sicer od 31. decembra 2016 do 31. decembra 2019.

Potrjujemo, da:

- je naše revizijsko mnenje skladno z dodatnim poročilom, ki je bilo predloženo revizijski komisiji družbe dne 9. aprila 2020;
- nismo izvajali nedovoljenih nerevizijskih storitev, kot so navedene v 5. členu Uredbe EU št. 537/2014. Tudi med izvedbo revizije smo ostali neodvisni od revidirane družbe.

Za družbo v obdobju, na katero se nanašajo računovodski izkazi, poleg obvezne revizije, nismo opravili nobenih drugih storitev.

V imenu revizijske družbe

KPMG SLOVENIJA,
podjetje za revidiranje, d.o.o.

Matej Vrčkovnik, ACCA
pooblaščen revizor

Danilo Bukovec
pooblaščen revizor
strokovni direktor

Ljubljana, 9. april 2020

KPMG Slovenija, d.o.o.

7